

.....
269-243

OSZK

Maczkó úr utazásai

Maczkó úr a Retyezáton
Maczkó úr az Alföldön
Maczkó úr a tengeren

Irta

Sebők Zsigmond

Mühlbeck Károly rajzaival

MÁSODIK KIADÁS

Budapest, 1907
Singer és Wolfner kiadása
Andrássy-út 10.

Minden jog fentartva.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

269243

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló.
1908. évi. 4. sz.

Maczkó úr a Retyezáton

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Maczkó tekintetes úr levelet kapott hazulról. A borítékra számos poca közt ez volt írva:

Adassék e Levéll maczkó Muki Urnakk Rokonisze rettetel.

— Ejha, — gondolt magában Maczkó úr, — valamelyik kis lusta Maczkó öcsém vagy Maczkó húgom írhatta ezt, a ki szekundát kapott a helyesírásból az iskolában! Majd adna Pósa bácsi, *Az En Ujságom* szerkesztői postájában, ha ilyen levelet írna neki!

Maczkó úr elővette a papírvágó kést és fölvágta vele a borítékot. A levél aljában ezt a nevet olvasta: Idősb maczkó muki, ez alatt pedig ezt: írta a kis maczkó zsuzsó.

— Aha, hát a Zsuzsika a levél írója! — nevetett Maczkó úr. — Mindjárt gondoltam!

A levelet idősb Maczkó Muki úr diktálta a Maczkó-kisasszonynak. A bácsi arra kérte ifjabb Maczkó urat, az ő szeretett tányértalpu unokaöcscsét, hogy menjen el kedves fiának, Maczkó Mónikának a lakodalmára. A menyasszony Czammogó szomszéd bájos és művelt Dorka leánya, heted-hét vadonban híres szépség. Maczkó urat a kedves bácsi ott fogja várni kocsiival a retyezáti erdő szélén, azon a helyen, ahol a megboldogult nagypapájuk egyszer leütött egy lovat.

— Ezt már szeretem, — mondotta magában Maczkó úr. — Ide már elmegyünk. Hej, de jól kitáncolom magamat a Mónika öcsém lakodalmán! Pista!

Ezt az utóbbi nevet már bömbölve kiáltotta a tekintetes úr.

Pista abban a percben megjelent. Összecsapta a sarkantyús csizmáját.

— Parancs!

— Mondd meg Jánosnak, hogy fogjon be, a cselédeknek pedig add tudtukra, hogy elutazom.

— Budapestre? — kérdezte a Pista inas és hirtelen a szájára tette a kezét, hogy a mosolygását elrejtse.

— Semmi közöd hozzá! — kiáltott vérvörös arccal Maczkó úr, mert eszébe jutott számos budapesti fölsülése.

— Tedd, amit parancsoltam.

— Igenis, instálom alássan.

Pista sarkon fordult és a konyhában csaknem feldöntötte a Jutka szakácsnét, aki éppen gombócot gyúrt Maczkó úrnak. A gombóc mind a földre hullott.

Jutka néni nagy haragra lobbant. Kezébe kapta a főzőkanalat.

— Hej, mindjárt végigsimogatom én a kend hátát, — kiáltotta. — Oda a sok drágalátos gombóc! Hát már most mit főzök ebédre a tekintetes úrnak?

— Kell is annak a maga ebédje! — felelte Pista.

— Miért ne kellene?

— Mert elutazik.

Jutka szava elállott.

— El—u—ta—zik? — dadogta.

— Utazik bizony, azt üzeni, hogy pakkoljuk össze a holmiját, a János kocsis pedig fogjon be.

— De hová utazik?

— Hát Budapestre. Hiszen mindig oda utazik a tekintetes úr.

A Jutka szakácsné elnevette magát.

— Budapestre? — kiáltotta. — Hát nem volt elég a tekintetes úrnak a sok budapesti mulatság, amikor mindig olyan soványan jött haza? Jaj, jaj, valamennyi bordája meglátszott!

— Budapestre utazik a tekintetes úr? — kacagott a Julcsa szobalány, amikor meghallotta a hírt. — Hát nem volt elég a tekintetes úrnak Budából, Pestből, tavaly, harmadéve, amikor olyan szépen kiporolták a bundáját, és anyniszor kinevették. Hahaha!

A János kocsis is nagyot szippantott a pipájából, amikor meghallotta a parancsot, meg azt, hogy mi célból kell befogni. Ezt morogta a fogai közül:

— Ejha, pedig de sokszor mondogatta a tekintetes úr, hogy nem megy többé Budapestre! Eddig, ha meglátta a budapesti vonatot, mindig elfordult szégyenkezve és a szemébe húzta a sapkáját. Azt mondotta, hogy a nap bántja a szemét, pedig tudom jól, hogy szégyelte magát. Most meg újra utazik oda. Gazdám, gazdám, ebből megest baj lesz!

János fejét rázva ment befogni a kocsiba. De amint tudjuk, Maczkó úr ezúttal nem Budapestre készült, hanem a Retyezátra, Maczkó Mónika úrfi és Czammogó Dorka kisasszony mennyegzőjére.

Nemsokára megtudták, hogy Maczkó úrnak eszeágában sincs Budapestre menni, hanem lagzira készül. Erre aztán lett nagy készülődés, mindenki akart valamit küldeni a mátkapárnak. A méhek pompás mézet hoztak és a kis szorgos munkások felügyelője, a Maczkó úr első és második utazásá-

ból ismeretes öregbéres, így szólt (de előbb levette a kalapját tisztességgel).

— Csés jó reggelt kívánunk a tekintetes úrnak, mind közönségesen!

— Adjon Isten, kedves szolgám, mi jót hozott kegyelmed? — kérdezte Maczkó úr, akit éppen borotvált az udvari borbély. Hja, a lakodalomra nem lehet csak úgy morcsós ábrázattal menni!

Az öreg méh ezt zümmögte:

— Hallottuk, hogy lakodalomba tetszik menni, hoztunk hát a szép menyasszonynak egy kis friss, jószagu mézeckét, ha ugyan meg nem veti.

— Százezer golyóbis! — ordított a szappanos képü Maczkó úr egyszerre olyan hangon, hogy a méh-küldöttség rémülten az ablak felé menekült és esze nélkül zsibongott az üveg-táblán.

Vajjon mi ütött a tekintetes úrhoz?

— Jőjjön kegyelmed vissza, — szólt Maczkó úr az öregbéres után. — Nincs semmi hiba, csak az ügyetlen udvari borbélyom megvágta az államot, azért kiáltottam föl. Brum, brum, adta borbély! —

— Pardon, grácia szegény fejemnek! — kiáltott a bor-

bély térdreesve, mert már tudta tapasztalatból, hogy a tekintetes, nemes, vitézlő és dörmögő Maczkó urakkal nem jó egy tálból cseresnyét enni . . . akarom mondani, nem jó az állukat megvágni.

— Jól van, borbély, megkegyelmezek, — szólt kegyesen Maczkó úr. — Ezentúl vigyázzon az úr a körmére, mert én jó ember . . . vagy mit is mondok, medve vagyok, de ha megharagszom, akkor . . .

A szegény borbély remegve borotválta tovább a jó embert, vagy mit is mondok, jó medvét, aki beszappanozott, fehér ábrázatával nagyon szép legény volt.

Ezalatt a méhek is megnyugodtak és viasszállingóztak.

— Köszönöm, hűséges szolgálaim, a mézet, — mondotta Maczkó úr nekik, — majd megőrül annak Czammogó szomszéd kedves menyasszony lánya! Hogy kegyeskedik-e megenni? Meghiszem azt, és meg is fogja nyalni utána mind a két kezét . . . azaz, bocsánat, mind a négy tányértalpát!

A méhek elbúcsúztak. Maczkó is elkészült az útra. Bevitték számára az úti párnát, hogy a drága fejét legyen mire rátenni, amikor aludni akar a vonaton. A táskájába tették a fekete selyem úti sipkáját, hogy meg ne hűtse a buksiját; azután az úti pokrócot, hogy legyen mivel betakarni gyöngelábát, térdét. Néhány budapesti lapot is dugtak a zsebébe,

hogy ha unatkozik a vonaton, egy kicsit olvasgathasson. A tekintetes úr a legszebb ruháját öltötte föl, és egy virág-bokrétát is vett a kezébe, hogy a bájos menyasszonynak kedveskedjék vele.

Sietni kellett, mert a vonat nem várakozik még az olyan vitézlő nagy úrra sem, mint amilyen Maczkó tekintetes úr. Ezt már tudta Maczkó úr tapasztalásból. Azért hát hamarosan a kocsin termett, János bátya a lovak közé csapott és a kocsi repült országúton, kerékvágáson, dimben-dombon, hegyen-völgyön a vasúti állomás felé. Oda megérkezvén, Maczkó úr jegyet kért a vasúti pénztárnál.

— Hová tetszik? — kérdezte a pénztáros.

— A retyezáti erdő szélére.

— Melyik állomáshelyre?

— Arra a helyre, ahol a boldogult kedves nagypapa leütött egy lovat.

A pénztáros kiejtette a kezéből a jegyeket.

— Egy lovat? — kérdezte bámulva.

— Igen, a főerdész úr szürke háttas paripáját. Pedig a főerdész úr is rajta ült.

— Jó kedve lehetett az öreg úrnak!

— Meghiszem azt! — dörmögte büszkén Maczkó tekintetes úr. — Hála Istennek, az egész familiánknak gyöngöm, gyöngyöm gyöngyvirág kedve van. De hát kérem a jegyet!

— A retyezáti erdő szélén nem áll meg a vonat, oda nem adhatok jegyet.

Maczkó úr megvakarta a füle tövét.

— Tyűh teringette! — mormogta. — Pedig ott vár a bátyám a kocsival.

— Mindegy, a vonat nem megy a kocsihoz, hanem a kocsi menjen a vonathoz.

Ezt belátta Maczkó úr is és a retyezáti erdőhöz legközelebb eső állomásra váltott jegyet. Muki bátyjának pedig sür-

gönyzött, hogy a kocsit az állomásra küldje, sejtván, hogy a bátya nem mer a pályaházig menni.

A vonat csakhamar megérkezett és Maczkó úr beszállott. A kocsiiban csak egy úr volt, az is aludt, a kalapját az arcába húzva.

— Unalmas lesz az utazás, — gondolta Maczkó úr. — Legjobb lesz, ha én is kényelembe helyezem magamat.

A selyem úti sipkát a fejére tette, a párnát a feje alá helyezte, és maga végignyújtózott a négy ülésen. Aztán kihúzta a zsebéből az ujságlapot és belenézett.

— Brr, budapesti ujság! — dörmögte. — Megint eszembe juttatja a harmadévi mulatságot, a gaz Róka Miskát, a törvényszéket, a börtönt. Nem kell.

Ezzel kidobta az ujságot az ablakon.

— Aludjunk, Muki cimborá! — szólta maga magához.
— Legalább jól kialuszsuk magunkat, pajti, az úton.

Lehúzta a csizmáját, hogy kényelmesebben heverészen; betakarta az úti pokróccal a gyöngye lábát, térdét, azután behúnyta a szemét és csakhamar versenyt muzsikált a vonattal. A vonat zakatolt és futott, Maczkó úr hortyogott és álmodozott.

Azt álmodta, hogy a Mónika öcsese lakodalmán a menyasszony táncát járja a bájos és művelt Czammogó Dorkával. Aki látja, az mind azt mondja:

— Meglátszik, hogy ez a híres tányértalpu ugri-bugri lovag, aki a budapesti cirkuszban táncolt valaha!

Jól mulatott, hetykén táncolt álmában a kedves Czammogó Dorkával Maczkó úr; pedig ha tudta volna, mi készül ezalatt ellene, nem aludt volna olyan nyugodtan, nem álmodzott volna olyan édesdeden.

Az történt, hogy a másik alvó utas megmozdult a helyén és kidugta a fejét a kalapja alól. Egy vörös, sunyi arc bújott ki onnan és szimatolva szétnézett.

A vörös ravasz fej tulajdonosa nem volt más, mint Róka Mihály úr, akivel annyi baja volt Maczkó úrnak második utazásakor.

— Még egy vonat zakatol itt mellettem? — kérdezte magában Róka Mihály úr. — Aztán meglátva az alvó tekintetes urat, így szólta:

— Á, nini, nem vonat zakatol, hanem az útitársam hor-
tyog. Micsoda kiállhatatlan szag van itt?

Róka Mihály úr kelletlenül szipákolt a hegyes orrával. A Róka uraknak és úrhölgyeknek tudvalevőleg finom a szag-
lásuk, hát Róka Mihály koma is azonnal észrevette, mitől
származik a rossz szag. Ezt mormogta:

— Ni, az én neveletlen útitársam levetette a csizmá-
ját és mezítláb alszik. Az orrom úgy érzi, hogy nem nagyon
sűrűn vehetett ökelme lábfürdőt. Vajjon ki lehet ez a fara-
gatlan tuskó?

Ezzel az útitárs sipkája alá nézett és ravasz ábrázata
még ravaszabbá vált:

— Hiszen ez a Maczkó Muki, az én egykori útitársam.
No megállj Maczkó Muki, majd adok én neked egy kis lec-
két azért, hogy leveded a csizmádat, amikor olyan úr utazik
veled, mint magam, la!

Gyorsan fölkapta a Maczkó úr csizmáját és kihajította
az ablakon. A legközelebbi állomáson pedig maga is csak-
nem oly gyorsan kiszállt, mint a csizma. Az ármányos az
egész úton kacagott, még akkor is csüpa hehehe és hahaha
volt, amikor megérkezett a lyukába (a Róka urak tudniillik
lyukban laknak!). Róka Mihályné önagysága váltig kérdezte,
min kacag olyan jóízűen, de drágalátos férje ura a nagy ka-
cagástól nem tudta elmondani három teljes napig.

Maczkó úr gyanútlanul aludt a vasúti kocsiban, a lágy párnán, a selyemsipkával a kényes fején, a meleg takaróval a gyenge lábán, térdén.

Egyszerre azt hallja:

— Kiszállni!

Maczkó úr fölugrott és kitekintett az ablakon. Hát feléje integet ám a Retyezát orma, hát ismerősen köszöntget az erdő minden fája.

Megérkezett.

Kapja hirtelen a podgyászát, a virágbokrétát, fejébe csapja a fényes köcsögkalapot, aztán föl akarja rántani a csizmáját, — de nem találja sehol. A csizmapár eltűnt.

— Kiszállni, mindjárt indul a vonat! — kiáltotta feléje a kalauz.

Mit volt mit tenni, Maczkó úr kénytelen volt az elegáns úri ruhában, a fényes köcsögkalappal a fején, a virágbokrétával a mancsában, de mezítláb, csizma nélkül kiszállni.

Restelkedett is eleget a bácsi. Majd kiégett a szeme szégyenletében, amikor végig kellett mennie a perronon, a mosolygó utasok közt. Hogy a baj teljes legyen, megszólalt mögötte egy ismerős hang:

— Jó napot, Maczkó úr! Hová ilyen pucéran? Vagy talán ez a legújabb budapesti divat?

Maczkó úr megfordult: Cziczke pajti állott mögötte, aki a gazdájával vadászni ment a vidékre.

— Szíveskedjék tágítani innen, Cziczke uram, mert jó kedvemben vagyok! — morogta a fogai közt Maczkó úr.

A kutya kacagott, és alighanem póruul jár, ha a gazdája nem füttyent. Így Cziczke egy iramodással a vadásznál termett.

Egyszerre dörmögő, fojtott hangot hall Maczkó úr:

— Öcskös! Muki! Ide, ide!

Egy bokor mögött ott állott idősb Maczkó Muki. A bokor egészen elrejtette.

Maczkó úr odarohant és a nagybácsi nyakába borult. El volt érzékenyülve. Ez aztán a rokoni szeretet! Még a vadász golyója sem riasztotta vissza a bácsikát attól, hogy elébe jöjjön a vasúthoz.

— Szervusz, Muki, Isten hozott! — kiáltotta idősb Maczkó úr, jól megropogtatva öcsce csontjait ölelésével. — No csak szaporán, föl a kocsira, a nénéd ebéddel vár! Majd az úton beszélgetünk. Hol a pakkod?

Ezzel gyöngéden elvette öcscsétől a táskát s maga vitte a kocsira.

Beleültek a kocsiba, amely egy erdei ösvényre kanyarodott.

— Így ni, — szólt idősb Maczkó úr, — most hadd néz-zelek meg, fiú! No, meg kell adni, finom gavallér lett belőled. Hát a csizmádat hol hagytad?

Maczkó úr kinosan feszengett a helyén.

— Valami léhűtő ellopta a vonaton, amíg utaztam.

— Ej, ej, — sajnálkozott a bácsi. — De se baj, öcsém, majd kölcsönzök én neked egy párt a magaméból.

Az úton eldiskurálgattak. Maczkó úr kérdezősködött a kedves nénikéről, meg a gyerekekről. A bácsi pedig ilyen feleleteket adott:

— Mi, az anyjukom? No, egy kicsit nyilallik az oldala, mert a minap egy pilulát vett be.

— Miféle pilulát?

— Vasból valót, öcskös, mi csak ilyen pilulát eszünk! — kacagott a bácsi. — Egy vadász küldötte az anyjukom oldalába a puskájából.

— Szegény nénike, ejnye, de sajnálom! — rázogatta a buksiját Maczkó úr.

— Sohase sápíts te azon! — mondotta az öreg. — Az anyjukom föl se vette azt a hitvány kis golyót. Azért csak úgy dagaszt kenyeret, mint eddig. Nem vagyunk ám mi afféle állatkerti Maczkók, akik sírva fakadnak, ha szálka megy a talpukba.

Maczkó úr kacagott s azt kérdezte:

— Hát a Zsuzsó hugom hogy érzi magát?

— Köszönöm szíves kérdésedet, biceg.

— Miért?

— A minap mézért küldte az anyja az erdőbe és a vad-méhek megtámadták, amikor az odujukhoz mászott. A kis ügyetlen leesett a fáról és azonkívül a pofája megdagadt a méhszúrástól.

— Hát Mónika öcsém, a vőlegény, hogy éli világát?

— Annak kutya baja. Hopp, de megálljunk, — kiáltott egyszerre a bácsi, — itt a forrás, itatunk, aztán meg itt lakik Mormogó koma, ahhoz betérjünk! Talán nem hül el a leves addig odahaza.

Mormogó koma a barlangjában ült, pápaszem volt az orrán, egy mennykő nagy könyv előtte, abból olvasgatott nagy morogva mindenféle mormogó történetet.

— Csés jó napot, koma! — kiáltotta az öreg Maczkó. — Dugja ki kelmed az orrát abból a könyvből, vendéget hoztam.

Erre a szóra Mormogó koma abbahagyta a mormogó történet mormogását és kidugta a fejét a könyvből.

— Hozta Isten nálam! — szólt. — Kihez van szerencsém?

— Maczkó Muki vagyok, — mondotta Maczkó úr, bemutatva magát és meghajolva.

— Tudja kelmed, az öcsém, a mármárosi Maczkó-családból, — tette hozzá a bátya.

Mormogó koma meglegedetten hajtogatta a fejét.

— A mármárosi Maczkók közül? — szólt. — Nagyon jó család, régi familia, Árpád vezér magyarjaival is jó barátságban volt ez a vitézlő család.

— Igen, ők szolgáltatták a bundát meg a kacagányt a honfoglaló magyaroknak.

Mormogó koma elismerést mormogott az agyari közt és bekiáltott a szalonba, akarom mondani a belső oduba.

— Hozzatok, legények, szaporán egy kis ham-hamot és egy kis tütüt!

A ham-ham alatt Mormogó koma ennivalót, a tütü alatt pedig innivalót értett.

Két medve-inas azonnal ott termett. Az egyik hozta a szalonnát, meg a cipót, a másik a szilvapálinkát. Egy tányér ízletes erdei szeder sem hiányzott. Egy kis asztalt az inasok kivittek a barlang elé, hatalmas bükkfa alá, a három tányértalpu úr az asztal köré telepedett. Az inasok öntöttek az üvegből a poharakba, az uraságok pedig koccintottak.

— Egészségedre, Maczkó öcsém!

— Isten éltesse, Mormogó koma!

A szalonna pompásan ízlett, a cipó, a ripegős-ropogós, kitünően.

— Mit olvasott kegyelmed abból a nagy könyvből, Mormogó koma? — kérdezte Maczkó bátya.

— A medvék történetét, — mormogta Mormogó koma. Maczkó bátya pedig odasúgta öcsésének:

— Nagy tudós, nagy bölcs az öreg, már egészen megkopaszodik a buksija a sok tudománytól.

— Hát aztán mit olvasott kegyelmed a medvetörténelemben? — kérdezte Maczkó úr.

Mormogó koma elszomorodott.

— Sok bút, bánatot, — mondotta. — Leghíresebb hőseink orrába karikát fűznek az emberek és láncon vezetik faluról-falura, legnagyobb tudósaink talpából kocsonyát készítenek.

A tekintetes urak ezen nagyon elkeseredtek, lehorgaszották a fejüket.

Aztán megint kocintottak. Egyszerre durranás halatszott.

— Lőttek! — mormogta Mormogó koma.

Az urak fölugráltak és szétnéztek. Mormogó koma megigazította a pápaszemét az orrán és úgy nézett szét, azt kutatva, vajjon ki lőtt?

— Senkit sem látok, — szólta Mormogó koma.

— Pedig itt vadászhatik valaki a közelben, — vélte az öreg Maczkó.

Amíg így tanakodnak, egyszerre szétválik a bozót és kilépett abból egy vadász, utána egy kutya. Maczkó úr az utóbbira azonnal ráismert: Cziczke pajti volt.

A vadász megdöbbenve állt meg helyén, és a puskát is kiejtette ijedtében a kezéből. Sokszor gondolta, hogy a dir-megő-dörmögő urakkal találkozni fog, de hogy egyszerre háromhoz lesz szerencséje, azt nem remélte. A foga vacogott az örömtől, hogy a Maczkó urakkal az erdő közepén találkozhatott.

— Kit tetszik itt keresni, brum, brum, erre-arra fakalap és vaslapát? — mormogta Mormogó koma.

— Én? Senkit, — dadogta a vadász.

— Én sem keresek senkit, — szükült Cziczke pajti, erősen oldalogva.

Majlbeck

— Hát a puska mire való?

— A puska? Őzre akartam löni vele.

— Igen, mi csak őzikekre, nyulacskákra vadászunk, — vakkantotta közbe Cziczke vitéz.

Mormogó koma megcsattogtatta a fogát. Csak úgy csöröpölt az orrán a pápaszem.

— Hátha mi most az urat kutyástól együtt, ham-ham, megkapjuk, megesszük?

A vadász nem várta meg, amíg Mormogó koma beváltja az ígérését, hanem megfordult és lélekszakadtan futott, a merre látott. Cziczke vitéz utána. A Maczkó urak kacagatak. Az ifjabb Maczkó úr ezt mondotta:

— Hej, képzelem, hogy fog azért dicsekedni ez az úr, hogy milyen hősiesen viselte magát, mikor az erdőben három Maczkóval találkozott. Ismerem a fajtáját. Szinte kedvem lenne utána menni!

— Soh'se bántsd öcsém, — mondotta a bátya. — Ilyen vitézekkel mi itt naponta találkozunk. Aztán a lovak már ettek, ittak, sietnünk kell, mert igazán elhül a leves és megszid ám az anyjukom!

A Maczkó urak elbúcsúztak Mormogó komától, de előbb a bátya meghívta a lakodalomra a házigazdát, Mormogó koma megígérte, hogy ott lesz, elkísérte vendégeit a kocsihoz, aztán visszament a barlangjába, beledugta az orrát a nagy könyvbe és nagy mormogva tovább betűzte a mormogó történetet.

Maczkóné ténsasszony már háromszor is kiküldötte a Panni szolgálót az útfélre, hogy nézze meg, jönnek-e már az urak? Egyre sopánkodott:

— Jaj, elsül a pecsenye, jaj, megég a rétes, ha mindjárt itt nem lesznek! Kiég a szemem a szégyentől, ha a híres budapesti utazónak rossz ebédet adok! Mert annak kényes ám a gyomra! Az én uram bizonyosan minden percben leszáll a kocsiról szedrezni. Mert a szedernek nem tud ellentállani. Szaladj, Panni, nézz szét mégegyszer, látszik-e már a kocsi?

Panni szétnézett és egyszer lelkendezve rohant vissza:

— Jönnek már! Itt a kocsi.

Pár perc múlva csakugyan berobogott a kocsi. Maczkó úr leugrott róla, — de hogy el ne felejtsük, már volt a lábán csizma, mert Mormogó koma kölesönzött neki egy párt.

— Csókolom a kacsóját, drága nénikém! — kiáltotta Maczkó úr, megcsókolva a ténsasszony mancsát.

Maczkóné megcsókolta az öcsését, aztán elérzékenyülten nézegette.

— Jaj, de megnőttél, jaj, de megszépültél, kedves öcsém, eszem a szentedet!

— A néni hízeleg, — szerénykedett Maczkó úr.

— Egészen az apja! — kiáltott a néni, még egyszer végignézve a tekintetes úron.

— Igen, mindenki azt mondja, hogy hasonlítok a papához, — szólt Maczkó úr.

— Pedig az legény volt ám a talpán! — mondotta a ténsasszony, aztán egyszerre fölszisszent: Jaj, derekam!

Maczkó úr most vette észre, hogy a nénike biceg. Eszébe jutott, hogy micsoda ólompilulát kapott az oldalába egy vadásztól.

E közben kijött az udvarba Zsuzsó is és szégyenkezve az anyja kötője mögé bújt.

— Ez itt, öcsém, Zsuzsika lányom, — szólt Maczkó bátya. — Öleld meg, Zsuzsó, a bátyádat. Egy, kettő!

Zsuzsika megölelte Maczkó urat, aki nem győzte dicserni, hogy milyen takaros, módos és gyönyörű.

Maczkóné közbeszólt anyai örömmel:

— Ugyan ne kényeztesd el, Muki, ezt a gyereket! Aztán most egy kicsit meg is van dagadva az arcocskája, megégette a sütővassal . . .

(Pedig mi tudjuk ám, hogy a vadméhek szurkálták össze.)

— Ebédhez, asztalhoz! — kiáltotta az öreg Maczkó. — Elhül a leves.

A vendég Maczkó tekintetes úr udvariasan a háziaszszonynak nyújtotta a karját és karonfogva vezette az asztalhoz. A ténsasszony bicegve ment az oldalán és sirt örömében, hogy az ő kedves Muki öcsését szerény asztalánál tisztelheti.

— Nagyon egyszerü ebédünk lesz, kedves öcsém, — mondogatta, — de tudod, mi szegény erdeik nem úgy élünk, mint az állatkertiek! Tudom, téged, öcsém, Budapesten elkényeztettek.

Maczkó úr a torkát köszörülte: hm, hm, hej! Mert amint tudjuk, ott gyakran fölkapott az álla.

Eközben megérkezett Mónika is, a vőlegény. Maczkó úr minden jót, szerencsét kívánt a fiatal úrnak, ez pedig tüstént fölkerlte őt vőfélynék. Zsuzsó lesz a nyoszolyólány. Maczkó úr mindjárt átadta Mónikának a mézet, amit a méhek küldöttek a menyasszony számára. Mónika oda volt örömében, s mi tőrés-tagadás, suttyomban menten bele is torzkodott a mézbe.

Bevitték a levest. Mindenki szalvétát kötött a nyakába és hozzálátott a kanalazáshoz.

— Hiszen ez csigaleves, az én kedves étellem! — kiáltotta Maczkó úr. — Ilyen csigalevest Budapesten sem ettem!

Maczkóné elpirult örömeiben erre a dicséretre. Budapesten sem evett Maczkó úr ilyen csigalevest! A dicséret híre oly gyorsan szállott, mint a szél.

Erről beszéltek a konyhában, erről az erdőben és egy kis széncinke is azt csicseregte nagy csodálkozva két rigónak, hogy Maczkó tekintetes úr, a híres utazó, Budapesten sem evett olyan csigalevest, mint itt.

A pecsenyénél megint fölkiáltott Maczkó úr:

— Iszen ez báránypecsenye, az én kedves étellem! Oh, be kitünő! Budapesten sem ettem ilyen jót.

Szállott a hír a konyhába, az erdőbe, a medvebarlangokba, bércormokra, szakadékokba:

— Maczkó úr, a híres utas, Budapesten sem evett olyan jó pecsenyét, mint idős Maczkó Muki asztalánál!

Ebéd után az urak a szomszéd szobába mentek feke-
tézni és csibukozni. Elbeszélgettek a gyümölcstermésről, a mézszüretéről, közben nagy füstkarikákat eregettek a levegőbe a csibukból.

Egyszerre kopogtattak az ajtón és egy vendég nyitott be. Makrapipa volt a szájában, amelyet föltünő nagy fogai közé szorított. A mancsában korbácsot szorongatott.

— Minden jót kívánok, — köszöntött be a jövevény.

Maczkó bátya fölugrott:

— Hozta Isten, Fogas sógor! Üljön le nálunk. Asszony, — kiáltotta ki a gazda az ajtón, — gyorsan egy üveg bort és szódavizet!

Fogas sógor Maczkó úr elé járult.

— Szervusz, Muki, nem ismeresz rám, ugy-e? — kérdezte tőle.

Maczkó úr végignézte, aztán a buksijára csapott:

— De bizony ismerlek! Hiszen mi együtt jártunk a tánciskolába.

— Persze, hogy együtt jártunk oda. Hej, az volt ám a jó világ, de sok botot kaptunk a hátunkra, ha rosszul jártuk a táncot!

— Hát most hogy szolgál sorod?

— Köszönöm szíves kérdésedet, most elég jól. Méz-bíró vagyok a Maczkó-birodalomban, rikszum, rekszum, nekem engedelmeskedik az egész Retyezát! Én ítélem meg, hogy kié az odvas fa és kié a méz.

Alighogy bevitték a bort meg a szódavizet, új vendég érkezett: Körmös bácsi, aki énekes a Maczkó-birodalomban. Neki gyönyörű hangja van hozzá.

— Hozta Isten, Körmös uram! — köszöntötte a gazda. — No, hamar egy pohárral! Aztán majd ütünk vagy egy durákot!

Maczkó bátya előhozta a kártyát és az urak leültek kártyázni. Mikorra elvégezték, ifjabb Maczkó úr nyert három lyukas gombot és hat pitykét.

Másnap volt a lakodalom.

Diszes, válogatott társaság volt jelen. Az volt ám a lakodalmi menet! Retyezát minden urasága elment, ki négylovas batáron, ki kétlovas hintón. Az urak mind pompás díszruhában voltak, az asszonyságok és kisasszonyok se lyemben, bársonyban. A lovak fején tarka kendő libegettlobogott.

Lovasbandérium ment elől, csupa nyalka lovag, akik lovagoltak már cirkuszban is. Némelyik fölállt a ló hátára és úgy táncolt rajta.

Azután következett az ifju pár, aranyos, ezüstös hintóban.

Oh, be szép volt a menyasszony, a bájos és művelt Czammogó Dorka kisasszony, akinek hetedhét vadonban nincs párja. Hófehér ruha volt rajta, meg földig érő fátyol.

A mancsában nagy bokrétát tartott. De a vőlegény is helyre fickó volt ám! Elhiheti akárki.

— Éljen, éljen! — kiáltotta az összegyülekezett dir-megő-dörmögő népség. — Jaj, be gyönyörű pár!

Az ifju pár kocsija után következett Maczkó tekintetes úr Zsuzsikával, a vőfély meg a nyoszolyólány.

— Itt megy a híres budapesti utas! — kiáltotta a nép. — Éljen a nevezetes ugri-bugri lovag!

— Köszönöm, jó nép, a szíves üdvözlét! — integetett a mancsával kegyesen Maczkó úr.

A harmadik kocsiban Czammogó szomszéd ült Czammogóné önmagával, az örömapa és az örömanya. Czammogó szomszéd kezében egy nagy kulacs volt s aki az útba került, odaadta neki, hogy igyék belőle az ifju pár egészségére.

A negyedik kocsiban ült idősb Maczkó Muki úr a ténsasszonygyal. Idősb Maczkó úr hatost dobált a nép közé, mert az így kívánja az úri mód.

Azután egymásután következtek a kocsik a cifra nász-néppel, az aranyruhás urakkal, a selyembe, bársonyba öltözött asszonyságokkal, kisasszonyokkal. Ott volt Mormogó koma, Fogas sógor, Körmös bácsi és a többi előkelőség. Há-

rom kocsin három cigánybanda muzsikált. A fiatalság egyre rikkantgatott:

— Ihaj, tyuhaj, éljen az ifju pár!

A lakodalom Czammogó szomszéd úri házában volt, ahol gazdagon terített asztal várta a dirmegő-dörmögő, ugri-bugri, barnabundájú fényes násznépet. Hétféle volt csak a lé, hát a sok pecsenye, kürtös kalács, pampuska, dió, mogyoró! El sem lehet mondani, mi minden ínyes falat került az asztalra és az úri társaság fogára.

A harmadik fogásnál fölállott Maczkó úr és torkát köszörülve, szót kért.

— Halljuk a szép szót! — kiáltotta a násznép.

— Uram, uram, Czammogó uram, kedves tányértalpú atyámfia, szállok az úrhoz! — mondotta Maczkó úr, pohárát, mely tele volt piros borral, fölemelve.

— Állok elébe! — kiáltotta vissza Czammogó szomszéd.

— Régóta cammog a nemzetes Czammogó-familia, nem kevesebb ideje dörmög a tekintetes Maczkó-család, — mondotta Maczkó úr, — de ilyen szép párt, amilyen az én kedves Mónika öcsém és Dorka hugom, ritkán látott a két nemzetiség. Sokat utaztam, voltam Budapesten, Ujpesten, Bergengóciában és bátran mondhatom, hogy nem találkoztam még ilyen megtermett, talpas vőlegénynyel és ilyen szép fogu és

körmü menyasszonynyal. Emelem tehát poharamat a szépséges ifju párra, a Czammogó- és Maczkó-család reményeire és kívánom, hogy sohase szükölködjének friss mézben, gyümölcsben, pecsenyében, legyen mindig méhecske, aki helyetük dolgozik és kert, ahonnan almát lehet szedni. Isten éltesse az ifju párt a medve-kor legvégső határáig!

— Éljen az ifju pár, éljen a dirmegő-dörmögő szónok! — kiáltotta a násznép.

Mindenki fölkelt helyéről és koccintott a megtermett talpas vőlegénnyel, a szépfogu és körmü piruló menyasszonynyal, nemkülönbén a jeles szónokkal. Körmös bátya ezt mondotta Maczkó úrnak:

— Sokat isznak szép Magyarországon a bőrünkre, de ilyen szépen még soha, mint te az ifjú páréra!

Azután beszélgettek az urak. Fogas sógor ezt kérdezte:

— Hogy is volt az, mikor a Maczkó ősapánk párbajt vívott Árpáddal, a magyarok fejedelmével?

— Ezt Mormogó koma tudná szépen elmondani, mert az mindig a könyvet bújja! — mondotta idősb Maczkó úr.

— Halljuk Mormogó komát! — kiáltotta mindenki.

Mormogó koma fölállott, a pápaszemét föltolta a homlokára. Így jobban belátott a pohárba. Ezzel belefogott a szép szóba.

— 'Tisztelt barnabundáju, jeleskörmü, kedves atyafiság! — kezdte. — Engedjétek meg, hogy visszacammogjak az ezer év előtt való időkbe, amikor a méz édesebb és a só só-sabb volt. Élt akkor egy híres, nevezetes mackó: Maczkó Burumbu ősapánk. Ő volt a legnagyobb és legerősebb medve, amióta a világ áll. Amerre járt, rengett alatta a föld és ha egyet ordított, ijedten menekült mindenki messze földön. A pásztorok a hegyoldalokban sietve kioltották a tüzet és rémülten terelték a karámba a nyáját.

A hős Maczkó Burumbu a fogával fákat szaggatott ki a földből és a körmével sziklákat tördösött le a béréről.

Mikor a hajnali pirosságban megjelent egy kőszál tetején és rettenetes fejét megaranyozta a kelő nap sugara, maga volt a mesebeli medveóriások királya és mikor szörnyű hangjával leordított a völgybe, a fák koronája meghajolt előtte és a hegyek alázatosan visszamorogták a kiáltását. Ilyen hatalmas medve volt Maczkó Burumbu ősapánk.

Ezen az országon akkor Zalán király uralkodott, akinek sok gyönyörű paripája volt. Burumbu ősapánk minden héten elragadta a király egy kedves lovát. Zalán király dült-fült haragjában és megesküdött, hogy addig nem nyugszik,

amíg vitéz ősapánkról le nem veszi a bundát és a kislánya nyoszolyája elé nem teszi szőnyegnek.

Lóra ültette legjobb leventéit, összehivatta leghíresebb vadászait és megindult velük a vadonba, hogy azt a bundát megszerezze. De az a bunda, kedves tányértalpú atyámfiái, drága volt! Heteken, hónapokon át üldözte a király Burumbu ősapánkat; a vadon zengett a kürtszótól, a kopók csaholásától és a vadászok jelszavaitól. Néha tizen is megrohanták Burumbut, húsz véreb is kapaszkodott a fülébe, az erdőből kopja és nyílzápor repült feléje, de Burumbu ősapánk perc alatt szétmarcangolta a tíz vitézt, lerázta a füléről és összetiporta mind a húsz ebet, aztán ügyet sem vetve a bőrébe fúródott kopjára, nyílra, keresztültört a vadászseregen és elmenekült.

Egyszer elhallgatott a vadászsereg és elnémult az erdő. Burumbu ősapánk csodálkozott. Vajjon hova lettek a fényes vitézek? Hová a puzdrás vadászok? Merre repül a Zalán király daliáinak suhogó nyila és hol csillog kopjája? Burumbu ősapánk leereszkedett a sziklákról a bükkösbe, a bükkösből a síkságra és megtalálta, amit keresett. A fényes vitézek, a puzdrás vadászok ott feküdtek sorban a fűben, porosan, véresen, ki buzogánynyal betört fejjel, ki nyíllal átfúrt mellet; a Zalán király daliáinak csillogó kopjája darabokra tördelve hevert a porban és suhogó nyila a puzdrában száradt.

Burumbu ősapánk látta, hogy itt nagy fölfordulás történt. Visszacammogott az erdőbe és gondolkozott a történeteken. Eközben megéhezett. Kapta magát, mint rendesen. keresett egy juhnyáját, hogy abból elemelje a früstököt. Egy nyájhoz cammogott, egy gyönyörű kövér birkacsapathoz, mely ott legelészett a tisztáson. Burumbunak föltűnt, hogy ilyen formájú birkát még nem látott ezen a vidéken. Megfogta az egyik birka fülét. Egyszerre elébe toppan egy fekete-sipkás, nagybajuszú, subás ember, furkósbottal a kezében és rákiált: Hé, adta csúf féрге, elereszd mindjárt a birkámat, mert az orrodra ütök! — Ezt mondotta az ember. Burumbu bámult. Sohasem látott ő ezen a tájékon ilyen külsejű juhászt, akinek ekkora bajsza lenne és akinek úgy villognának a szemei, aztán sohasem beszéltek vele ilyen görömbán. Féreg! Ő neki, a rettenetes Maczkó Burumbunak azt meri mondani egy közönséges juhász, hogy féreg és hogy az orrára üt, holott ezelőtt, ha meglátta öt-hat juhász, annyifelé szaladt, ahány volt. No megállj, te nagybajuszú, majd adok én neked! — mormogta szeretett ősapánk és előre rohanva, akkorát ordított, hogy az egész környék

visszhangzott tőle. De a nagybajszú nem ijedt meg. Kopp! Két kézre fogta a furkósbotot és akkorát ütött vele Burumbu orrára, hogy a szeme szikrát hányt bele. Burumbu nagyot nyelt erre a kopp-ra és dörmögte: Ej, a gurigáját, de jó fogása van a fickónak! Tüstént észrevette, hogy ezt a juhászt más bordában szőtték, mint a régieket és ennek az izmai acélosabbak a többinél. Az ám, szeretett kedves tányértalpú rokonság, másfajta juhász volt az, mert a magyarok közül való volt, akik akkor jöttek ide Ázsiából. Ők fektették le a fűbe Zalán király fényes vitézeit, ők festették sárgára, véresre puzdrás vadászait.

Országos Széchényi Könyvtár

Burumbu persze nem hátrált meg a nagybajszú előtt, hanem ráugrott és el akarta kapni a nyakát. Kopp, kopp! Egyszerre két akkora ütés érte Burumbu koponyáját, hogy csak annyit nyögött: makk! és szédülten lebukott a földre, a vér csak úgy patakzott a fejéből. Csak nagynehezen vonszolta vissza magát kedves ősapánk a vadonba, és három napig vizesborogatást rakott a fejére. Elhatározta, hogy ezentúl óvatosabb lesz a nagybajszú jövevényekkel szemben.

Egy darabig csak kerülgette őket és leste a jó alkalmat, amikor a kölcsonnt visszaadhatja. De olyan különös volt most minden a környéken. A pásztortüzet másképpen rakták, mint azelőtt; az emberek a tűznél másféle nótákat énekeltek, harciasabbakat, szebbeket, mint azelőtt; és ha Burumbu fölment a kőszálra és lenézett a síkságra, sátrak fehérlettek rajta. Minden megváltozott. A nap forróbban süttött, a csillagok fényesebben ragyogtak.

Egyszer Burumbut vadászok zaja riasztotta föl. De

most másképpen szolt a kürt, mint régen. Úgy bűgött, úgy harsogott, hogy megrázta az üldözött állat veséjét, átjárta minden csontját.

Micsoda vadászok voltak! Röptében lenyilazták a kőszáli sast és szekercével széthasították a bölény fejét.

Burumbu hallotta a zajt, a vadászok lármáját és egy nagyot ordított haragjában: Majd meglátjuk hát, ki az úr a rengetegben! Elment ő maga, szembeszállni az ellenséggel. Amint a kőszálhoz ért, egy vitézt látott ott, aki kelevézzre támaszkodva szemlélte a tájéket. Hatalmas alak volt, valószínű óriás, a válla olyan, hogy sziklákat hengergethetett volna vele. Délceg termete csupa aranyba-ezüstbe volt öltözve, és úgy csillogott, ragyogott az alak ott a kőszálon, mint valami túlvilági tünemény. Villogó szeme büszkén nézett a messzeségbe és minél tovább nézte a tájat, komoly arca mindjobban földerült.

Tudjátok-e, kedves barnabundájú atyámfiaink, ki volt az a vitéz? Árpád, a magyarok fejedelme, aki népével az országot meghódította. Mikor ősapánkat meglátta, leszállott a szikláról és elébe ment. Ha belefű abba az ezüst sípba, mely az oldalán csüggött, perc alatt száz vadász ott terem segítségére. De ő nem fűjt a sípba. Egyedül akart megküzdeni ellenfelével. Méltó ellenfelek voltak: az egyik a medvék királya, a másik a hősök fejedelme.

Mikor a fejedelmi vadász Burumbu ősapánk közelébe ért, ráhajította a kelevézt. Micsoda hajítás volt az! Mint mikor az ég villáma csap le! Nyakon érte ősapánkat. Más állatnak vége lett volna ettől, de ősapánk föl sem vette, hanem két lábára emelkedve átkarolta a vadászt, úgy, hogy az nem használhatta a bárdját, sem a vadászkesét. A fejedelem erre a jobbik vaskezével torkonragadta Burumbut, a másikkal a kését kereste, ősapánk pedig a vállaiba mélyesztette körmeit. Ez volt aztán az ölelés!

Sokáig tartott a halálos küzdelem, míg egyszer Burumbu fuldokolni kezdett, a vaskéz mind szorosabban átfogta a torkát, ereje fogyott, aztán egy hideg vas lassan átjárta a szívet. A hatalmas Maczkó Burumbu, a medvék királya leroskadtt holtan a harasztra és rettenetes nagy testére a fejedelmi vadász diadalmasan rátette a lábát. Most már belefűjt a sípba Árpád és az előrohanó magyarok, mikor meglátták ősapánk óriási holttestét, fölverték a vadont diadalzajukkal. Éljen a fejedelem! — ezt kiáltották. A vadászok kürtje harsogott a vadonban, a Maczkó-család pedig sírt barlangjában.

Oda volt a legerősebb, a leghatalmasabb, a legfélelme-
sebb mackó! Hej, micsoda diadalmenettel vitték a magya-
rok ősapánk holttestét táborukba, és ott mily harsonával fo-
gadták! A bőréből a fejedelem kacagányt készítettet mag-
ának, és evvel járt csatáról csatára, győzelemről győze-
lemre . . .

— Ez a Burumbu ősapánk története, — fejezte be Mor-
mogó koma elbeszélését.

A Maczkó urak mind éljeneztek és tapsoltak, és azt mo-
rogták, hogy dejszen, nem hiába van a pápaszem a Mormogó
koma orrán, sok szépet kibetűz azon keresztül a könyvek-
ből. Éltették a tudós komát és koccintottak az egészségére.

Országos Zsebkönyv

— olvastam az ujságban, — szólta idősb Maczkó úr, —
hogy a magyarok megünnepelték ezt az eseményt. El is tet-
tem az ujságot. Itt van ni, a mestergerenda alatt. Úgy hív-
ják azt az ünnepet: millenium.

— Millenium? — kérdezte Fogas sógor, a töpörtős
túrós csuszából, amit az inasok porcellán tálon körülhordot-
tak, a tányérjára kanalazva.

— Azt én nem tudom, — felelt idősb Maczkó úr, — de
talán Mormogó koma tudja, millen? Itt van az ujságban,
itt la!

Idősb Maczkó úr kihúzta a zsebéből az ujságot és át-
adta a bölcsnek.

Mormogó koma a pápaszemet letolta a homlokáról az
orrára, az orrát pedig beledugta az ujságba.

Aztán megint kivette az orrát, az orrával a pápaszemet
a papirlapból és így csörgedezett szájából a bölcsesség:

— A millenium, tányértalpu atyámfiai, azt jelenti, hogy

ezredéves ünnep, vagyis hogy a magyarok Budapesten megünnepelték azt, hogy ezer év előtt közénk, mackók közé az országba bejöttek.

— Nagyon szép a magyaroktól, hogy megünnepelték azt, — szólta Fogas sógor a túróscesuszán csámcsogva.

— Budapestről jut eszembe, — fordult idősb Maczkó úr, ifjabb Maczkó úrhoz, — hogy hát te, Muki, nem utazol megint oda?

— Nem megyek, — felelt Maczkó úr.

— Miért is ne mehetnél el, öcskös? — faggatta tovább idősb Maczkó úr.

— Azért, mert nem tudom, illik-e nekem oly gyakran elmennem a magyarok fővárosába, holott Árpád megölte ősapánkat, mikor a magyarok bejöttek?

Az ablakon át most egy csúfondáros hang bekiáltott:

— Nem azért, tényértalpu urak, hanem mert nagyon rossz a koszt az állatkertben!

Maczkó úr dühösen fölugrott.

— Róka Mihály! — sziszegte. — Megint te vagy, átkozott Róka Miska! Fogjuk meg az imposztort, atyafiak!

A mackók az ablakhoz, ajtóhoz rohantak, de akkorra a ravasz Miskának csak hült helyét találták. Eltűnt a szemük elől.

— Ki az a Róka Mihály? — kérdezte a násznép, mikor visszatelepedett helyére.

— Az én ellenségem, — felelt Maczkó úr, — aki haragszik rám, mert budapesti utam alatt gyakran rászedtem.

— Hahaha! — kacagott valaki megint az ablak alatt. Maczkó úr úgy tett, mintha nem hallaná.

Most Mormogó koma vette át a szót.

— Elmehetsz bátran, Muki öcsém, Budapestre, mert a magyarok ellenségeink voltak ugyan, sokat verekedtünk velük, de lovagias ellenfelek voltak. A magyarok nem táncoltattak bennünket, mint az oláhok, nem húztak karikát az orrunkba, hanem lovagias mérkőzésben állottak velünk szembe, hol mi győztünk, hol ők, néha mi téptük ki a magyar haját, néha ők húzták le a mackó bundáját. Azért, Muki öcsém, csak eredj el, amikor kedved tartja Budapestre, Burumbu ősapánk helyeslőleg fog mormogni ehhez.

— Talán elmegyek, — dörmögte Maczkó úr elgondolkozva, — majd elébb megkérdezem nagyapót, nagyanyót, a nagybajúszú bácsikat, a mosolygó kedves néniket, Lacit, Bercit, Mariskát, Katicát, meg a kis Gyuricát, urakat úrfia-

kat, válogatott cigánygyerekeket, elmenjek-e Budapestre még egyszer?

Maczkó tekintetes úr közelében ült Talpas gazda, aki az egyik kezét, akarom mondani, első lábát nem tudta mozgatni. A poharat is a balmancsában fogta, mikor hörpentett.

Maczkó úr megkérdezte:

— Mi baja, kedves urambátyám, a kezének, hogy egyre lóg, mintha el lenne törve?

— A kezemnek? Golyó van benne, öcsém, meglőtték.

— Hol?

Talpas gazda egyet nyelt, aztán így szólt:

— A königgréci csatában.

Összességében Konyv

A mackó urak összemосolyogtak.

Mindenki tudta, hogy Talpas gazda első lábát doronggal ütötték le, mikor almát lopott, és hogy az öreg hazugsággal dicsekszik.

Éppen asztalt akartak bontani, mikor kocsizörgés, csöngés-bongás hallatszott és belépett, két utitáskával a kezében, egy úr. Természetesen egy mackó úr.

— Csakhogy el nem késtem, adj' Isten jó munkát! — mondotta a jövevény mosolyogva. — Nem ismertek rám, ugy-e, atyafiak?

A násznép végignézte az idegent. Fekete bundája volt, nem barna, mint a helybeli uraságoknak. Nem ismerte senki. A jövevény Czammogó szomszédhoz járult:

— Bátyó rázd föl egy kicsit a buksidat, hátha eszedbe jut, ki vagyok?

Aztán Maczkó úrhoz fordult:

— Muki fiam, te híres, te sem tudnád, ki vagyok?

A jövevény most megcsípte a szép menyasszony, Dorka nagysám állát.

— Dorka hugom, te sem ismeresz rám? Pedig én küldöttem neked a legfinomabb feketecukrot nevednapjára. Most is lóhalálában egyenesen a lakodalmadra jöttem.

Dorka nagyot kiáltott:

— Nini, iszen ez az amerikai nagybácsi!

Persze, az volt, Maczkóék amerikai rokona, a fekete Maczkó-család egyik jeles tagja. Megölelték, megcsókolták, majd megették, tiz inas, cseléd vette ki kezéből a táskát, paraplét és az asztalfőre ültették.

— Merre jöttél, kedves nagybácsi? Kellemes utad volt-e? El vagy, ugy-e, fáradva? No, hamar, eressz le a gégeden egy pohárral ebből a pompás szíverősítőből!

Az amerikai nagybácsi alig győzött a sok kérdésre felelni.

— A jegestengeren jöttem keresztül szánkón, aztán végigkullogtam Szibérián, Oroszországon, az oláhok országán és innen besétáltam Erdélybe. Nem történt semmi bajom, csak egyszer leszakadt alattam a jég, csaknem belefűtam a tengerbe; háromszor meglöttek, csaknem otthagytam a bundámat; vagy tízszer megfogták a fületem a vadászkutyák, csaknem leszakították. Különbén nagyon kellemes utazásom volt, és hál' Istennek, idején megérkeztem Mónika öcsém és Dorka hugom lakodalmára!

Az amerikai nagybácsi sok szép ajándékot hozott az ifjú párnak, a két táska tele volt ezüstalmával, aranydióval, illatos mézzel.

Most még nagyobb kedvre derült a násznép, s mikor a féllábú Dörmögő János, a Maczkó-koldus, besántikált a mankóján, mindenki vetett a sipkájába egy csizmadia-tallért, vagy egy ezüsthátost.

Ebéd után táncra kelt a násznép. Maczkó tekintetes úr a kedves menyasszony, a bájos és művelt Dorka elé járult, összecsapta a bokáját és gavallérosan meghajtotta magát.

— Kedves kis tányértalpu, hegyesfogú hugocskám, — mondotta, — járjuk e a menyasszony táncát!

Dorka fölkelt és a másik pillanatban ketten vígan jártak a cepperlit. Jaj, de gyönyörűen járták! Maczkó úr jobbra hajlott, Maczkó úr balra hajlott, aztán hejehujja hopp, hopp, hopp, úgy megforgatta a Dorkát, mind elhullajtotta kontyát.

— Maczkó úr táncol! — kiáltotta a násznép és mind az ugri-bugri pár köré gyülekezett, hogy úri táncot lásson.

— Maczkó úr táncol! — adták hírül egymásnak az er-

dőben az őzikék, a szarvasok, a nyulak és valamennyi a táncterem ablakaihoz tolongott, hogy onnan bámulja az ugri-bugri táncost.

— Maczkó úr táncol! — csicseregték egymásnak a cin-kék, rikkantották a völgyben a rigók s valamennyi madár volt a környéken, mind a közeli fákra telepedett, hogy onnan kukkantson be a táncterembe.

— Pompásan táncol! — mondogatta a násznép.

— Oh, be gyönyörűen táncol! — kiáltotta lelkesülten az ablakon egy szarvas, aztán hátraszólt: Ne mászkálj itt a nyakamon, nyúl öcsém, mert megjáród!

— Remekül táncol! — csicseregték a fákon a madarak, két gerle pedig, aki szintén a nézők közt volt, úgy elkezdett kacagni, hogy az egész erdő visszhangzott bele.

— Meglátszik, hogy a fővárosi vigadóba járt táncolni, bálozni! — szólt Czammogóné öngagsága, a csontnyelű okuláján át nézegetve Maczkó urat.

— Egészen az apja! — kiáltotta elragadtatva Maczkó néni. — Az apja is ilyen gyönyörűen táncolt a debreceni vásáron.

— Hát Debrecenben szokott mulatni az öreg úr? — kérdezte Czammogóné öngagsága.

— Ott is, másutt is, drága nászasszony, — mondotta Maczkó néni, erősen legyezve magát. — Volt neki egy oláh barátja, avval jártak mulatni vásárról vásárra.

— De vig legény lehetett az öreg úr!

— Ojjé! A debreceni kofaaszonyságok és csizmadiainas urak most is emlegetik a mókáit és tréfáit!

E közben az amerikai nagybácsi is felhúzta a fehér keztyűt és Maczkó nénihez járult, a ki mellé odahúzódott Zsuzsó, a dagadt pofájú kedves kis Zsuzsó. Az amerikai Maczkó így szólt:

— Zsuzsikám, lelkem, rajta, ugorjunk egy táncot! Megengeded, ugy-e, kedves Maczkó néni, hogy táncba vigyem Zsuzsó lányodat?

— Óh, szívesen, de vigyázz rája, el ne essék a lelkem, mert most van először hosszú ruha rajta, — felelt Maczkó néni.

— Ne félj, Zsuzsó, a míg engem látsz! — kiáltotta az amerikai Maczkó és a másik percben már együtt cammogtak Zsuzsóval egy cammogó táncot.

Zsuzsó ennivaló módon, csinosan táncolt, ámde mikor a másik ugri-bugri párhoz értek, akkor az történt, hogy Maczkó tekintetes úr cipője beleakadt a Zsuzsika hosszú

sleppjébe, és Zsuzsika is, Maczkó úr is, az amerikai nagybácsi is és a szép menyasszony, a bájos és művelt Dorka is elesett. Mind a négy végigzuhant a padlón. Ez volt a nagy esemény!

— Maczkó úr elesett a táncban! — hüledezett a nász-nép összefutva.

— Maczkó úr végigzuhant a padlón! — kiáltották a szarvasok, őzikék, nyúlacsók az ablakokban.

— Hihihí, hohohó, a híres budapesti táncos elesett! — kacagtak a gerlék, rigók és utánuk a völgy, a hegy, a vadon. Ejj, ej, ki hitte volna ezt a jeles táncosról!

Zsuzsó pityeregve cammogott vissza cammogó mamájához, aki nagyon mormogott azért, hogy milyen ügyetlenek a mormogó táncosok, akik elejtetik a szegény mormogó táncosnőket.

— Megütöttem magadat kicsikém? — kérdezte Maczkó néni Zsuzsától.

— Megütöttem, mamácska, a másik arcomat és most az is feldagadt! — pityergett Zsuzsó.

— Sebaj, Zsuzsó! — kiáltotta Mormogó szomszéd. Lehad mind a két pofácskád, mire férjhez mégy.

Maczkó úr röstelte az ügyetlenséget, és hogy jóvá tegye, fölkérte Zsuzsót táncra. Zsuzsó persze mindjárt elfelejtette, hogy fáj mind a két orcája és táncra illegette magát. Nemsokára járták is.

A cigány egyre húzta a mormogónál mormogóbb nótákat, egyre gyantázta a mormogó vonót, a cammogó inasok frissítővel cammogtak a vendégek közt, s a mackó kisasszonyok, urak mind táncra kerekedtek, aki nem táncolt, ezt bömbölte:

— Hogy volt! Ne hagyd magad, Maczkó Muki!

A jó kedv akkora volt, hogy Czammogó szomszéd derékon kapta Maczkó nénit, Maczkó bácsi Czammogóné önnagyaságát és öreg urasan, öreg nénisen együtt táncoltak a többivel. Akkora volt a vigasság, hogy Dörmögő János is elhajtotta a mankóját és úgy járta, csak úgy porzott bele. Annyit mondhatok, hogy nem árult petrezselymet senki.

Egyszer csak nagyot prüszentett Maczkó úr. Mintha ágyút sütöttek volna el, akkorát szólt a prüszentése.

— Kedves egészségedre, Muki! — mormogták a Maczkó urak és asszonyságok szívesen.

— Kedves egészségére Maczkó úr! — kiáltották az ablakokból a szarvasok, őzikék, nyúlak.

— Drága egészségére kívánjuk, Maczkó bácsi! — csicseregtek a fákról a cinke, rigó, gerlice.

Maczkó úr hajlongott és így szólt:

— Köszönöm, kedves rokonaim, köszönöm, jó nép, prsz, krsz . . .

Valaki megint prüszentett.

Mormogó koma volt a prüszentő, még pedig olyan alaposan prüszentő, hogy a pápaszem leesett az orráról a padlóra és darabokra törött.

— Hej mákos kalács, bádogtepsi, náthát kaptam! — mormogta Mormogó koma.

Maczkó úr a komának kedves egészséget akart kívánni, de nem szólhatott, mert megint prüszentett. Nemcsak ő, hanem Zsuzsó is, Czammogó szomszéd is, kedves élete párja is, Maczkó bácsi is, Maczkó néni is, a dörmögő gavallérok, a cammogó kisasszonyok, nemkülönben a cigányok, az inasok, s minden teremtett lélek, aki a szobában volt.

— Az egész Maczkó nemzet náthát kapott! — mormogta csodálkozva Mormogó koma és hozzátette: prsz, prsz!

— Prsz, prsz! — felelgetett mindenfelől a prüszentő visszhang.

— Egészségükre Maczkó urak! — hangzott most az ablakból egy csúfondáros hang. — Egészségükre tekintetes, nagyságos és méltóságos urak!

Maczkó tekintetes úr a hang irányába nézett és ott látta az ablakban Róka Mihály ravasz, vörös arcát.

Maczkó úr a buksijára csapott és ezt kiáltotta:

— Hopp, megvan! Tudom már miért prüszkölünk! A te munkád ez, ármányos Róka Miska . . . prsz, prsz!

— Hogy, hogy, prsz, prsz? — kérdezték és prüszköltek Maczkóék.

— Úgy, hogy a csalafinta kópé tubákot szórt be a táncterembe! Attól prüszentünk!

— Ezt tette, fogjuk el, hajrá, rajta! — kiabáltak a Maczkók és Róka Miska után rugaszkodtak.

De mire kiértek, az ármányos hetedhét határon túl járt és hahotázva kullogott a palotája, akarom mondani, a lyuka felé. Akkor is csupa hehehe és hahaha volt, mikor hazaérkezett és Róka Mihályné asszony hasztalan faggatta megint, hogy mondaná el, min kacag olyan jóízűen, drágalátos férje ura a nagy kacagástól nem jutott szóhoz hét teljes napig.

Mikor a Maczkó urak meggyőződtek, hogy nem csiphetik meg Róka Mihályt, visszamentek a táncterembe és foly-

tatták a mulatságot. Csakhamar el is felejtették a tubákat, Róka Mihályt és a bosszúságot és járták a táncot kivilágos kivirradtig. Reggel aztán előállottak a hintók és a vendégek beleültek a puha, párnás ülésekbe. Czammogó szomszéd és élete párja mindenkit kikísért a tornácig, a házigazda parolázott a búcsúzó barnabundájú urakkal, a háziasszony megölelte a távozó tányértalpu asszonyságokat és kisasszonykákat, aztán a kocsisok a lovak közé csaptak és csilling, csilling, nagy zörgéssel, csöngéssel elhajtattak.

Czammogó szomszéd úri háza elcsöndesedett, az ugribugri fényes násznép úgy eltűnt, mintha a szél hordta volna el és a tánc, muzsika, lakodalom álom lett volna. Az amerikai nagybácsi is árkon-bokron át kocsikázott vissza Amerikába.

Maczkó tekintetes úr is elbúcsúzott kedves rokonaitól. A néni megtömté az útításkáját pogácsával, a bácsi pedig elkísérte az erdő széléig.

Nemsokára a vonaton ült Maczkó úr, hazafelé utaztában. Nagyon meg volt elégedve evvel a utazásával — dejszen jól kitáncolta ám magát ő kelme! — de azért mégis bántotta valami. Ez a kérdés motoszkált a fejében:

— Utazzam-e Budapestre?

A vonat kerekei is mintha ezt zakatolnák egyre:

— Maczkó Muki, Maczkó Muki . . . elmegy-e kend . . . Budapestre, Budapestre?

Aztán elszunnyadt. Azt álmodta, hogy Budapesten

sétál, abban a fényes, abban a ragyogó városban és az ismerősök mind szívesen köszöntik. Isten hozta, Maczkó úr! — mondották a nagybajuszú bácsik. Ah, ah, jó reggelt Maczkó úr! — szóltak a mosolygó, kedves nénik. Csakhogy megjött már, Maczkó bácsi! — kiáltotta tapsolva, kacagva Pista, Laci, Margit, Ilus. Azután pedig arra gondolt, hogy Budapestet már gyakran látta, ellenben az Alföldön, melyről oly sok szépet beszélnek, sohasem volt. Milyen is lehet az Alföld? Be szeretné látni!

Mikor Maczkó úr hazaért úri házába, így szólt a Pista inashoz:

— Pista, tedd a szekrénybe a kalapomat és add ide a házispikámat, húzd le a csizmámat és hozd elő a papucsomat . . . aztán tudod-e mi ujság?

— Nem tudom, instálom alássan, — felelt Pista, a puha kellemes papucsot a tekintetes úr kényes lábára húzva.

— Az az ujság, fiam, hogy tavaszra utazom.

— Budapestre? — kérdezte Pista és félre fordult, hogy a mosolygását ne lássa a tekintetes úr.

— Nem oda, hanem az Alföldre.

Maczkó úr ezután az íróasztalhoz ült és levelet írt. Mikor elkészült, csöngetett.

— Parancs! — szólt a Pista inas belépve.

— Vidd ezt a levelet a postára.

— Szolgálatjára, tekintetes uram!

Pista átvette a levelet és az ajtónak indult vele . . . Tudjátok-e kinek szól ez a levél? Az olvasóknak. És tudjátok-e, mi volt a levélben írva? Ez volt: *Viszontlátásra, nemsokára!*

Maczkó úr az Alföldön

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Egy napon betoppant Maczkó tekintetes úrhoz Tányértalpú szomszéd. Maczkó úr éppen reggelizett. Vékonyhájú szalonnát szelt fehérvári bicskával és friss akácfa-mézet szürcsölt hozzája. A tekintetes úr örvendezve ugrott föl székből:

— Hozta Isten, szomszéd úr! No derék, hogy nem kerül el a szegény embert!

Tányértalpú szomszéd rávillantott szemével a dús reggelire:

— Látom, hogy kedves komám nagyon szegény sorban van!

Maczkó úr sóhajtott (s eközben nagyot vágott a szalonnából):

— Bizony, szomszéd úr, a nagy éhség óta nem volt ilyen inség hazánkban . . . Tessék, Tányértalpú koma!

Ezzel átnyújtotta a szalonnát meg a fehérvári bicskát. Tányértalpú úr vágott a szalonnából és így szólt:

— Aztán a csontja is zörög szegény komámnak!

Erre már Maczkó tekintetes úr is elnevette magát. De-hogy zörgött az ő csontja, sőt nagyon is jó húspan volt ő kegyelme!

— Hogy, mint éli világát szomszéd úr? — kérdezte.

— Ezekkel a bocsokkal megint meg vagyok akadva, — felelt Tányértalpú.

— Hogy, hogy?

— Német szóra akarnám adni őket Pozsonyba, de nincs, aki elvigye oda.

— No, sebj! — mondotta Maczkó úr! — Én úgymint arra felé utazom, hát elviszem magammal őket.

— Megint utazik, szomszéd úr?

— Megnézem az Alföldet, hazánk tejjel, mézzel fürdő Kánaánját, melyet még nem láttam.

Tányértalpú megvakarta a fejét.

— De, drága szomszéd uram, nem jó útra kanyarodott a kelmed gondolatja. Nem jutnak arra a bocsaim Pozsonyba!

— Már miért nem?

— Mert Pozsony fölfelé van, az Alföld meg lefelé.

Maczkó úr röstelkedett, hogy híres utas létére ilyen tudatlanságon kapták, Tányértalpú pedig tódította:

— Aztán az Alföldön csupa magyar él. Hogy kapnak ott a bocsaim német szóra?

Maczkó úr erre föl pattant:

— Ej, szedte-vette, hát minek a német szó nekik? Jöjjenek velem az Alföldre, a magyarok közé, tudom, nem bánják meg! Sok szépet látnak, hallanak ott. Aztán már ügyis megtanultak szegedi halpaprikást enni a kiállításon!

Az ezredévi kiállítás emlékezetére Maczkó úrnak megnyílt a beszélője. Elmondott mindent töviről-hegyire, amit Budapesten tapasztalt, nagyokat nevettek a kalandokon s eközben úgy elrepült az idő, hogy már déli verőfény tűzött alá, mikor Tányértalpú szomszédnak eszébe jutott a hazamenetel.

— Tyüh, mákos patkó! — kiáltott, — de elmulattam az időt! Most aztán loholok ám!

— Ugyan maradjon itt ebédre! — marasztalta szívesen Maczkó úr.

— Nem lehet, kedves szomszéd, mert ebéd előtt még be kell nézнем a szúcshöz.

— Ej no, olyan sürgős az?

— Meg kell foltoztatnom a bundámat, mert kirágta az *ólom-moly*.

Maczkó úr nevetett.

— Hát arra kegyelmetek felé ilyenek is röpködnek?

— Röpköd bizony, néha csapatával. De az igazi mackó nem kerül mindjárt az ebek harmincadjára!

Tányértalpú úr bundáján csakugyan látszott vagy három lyuk. Gömbölyü lyukacska, amilyent az az ólom-moly szokott rágni, mely a vadász-puskából röpül ki.

— Isten megáldja, drága szomszéd uram! — szólt parolát nyújtva Tányértalpú.

— Hát eljönnek-e velem a bocsok az Alföldre? — kérdezte búcsú közben Maczkó úr.

— Persze, hogy mennek, ha már szomszéd úr oly szíves vesződni azokkal a vásott süvölvényekkel.

— No, hát a viszontlátásra! Holnap elvárom a bocsokat.

Képzeltetni Zebulonka és Dorka örömét, mikor apjuk tudatta velük, hogy Maczkó bácsi elviszi őket az Alföldre!

— Éljen, éljen! — kiáltotta Zebulon és táncra pöndörítette Dorkát. Apjuk rájuk szólt:

— Ne ugráljatok most, hanem készüljétek az útra! Holnap már viszlek Maczkó bácsihoz.

Tányértalpú néni, hogy megtudta, miféle útra készülnek a csemetéi, nosza sütötte a pogácsát, pecsenyét számukra.

— Azt mondom, jól viseljétek magatokat, ne hozzatok szégyent a szülétek fejére! — mondogatta kedves magzatainak.

Tányértalpú úr közbe mordult:

— Meg is mondom Maczkó szomszédnak, hogy ha rosszul viselitek magatokat, hajigáljon benneteket a Tiszába!

A bocsok körömszakadtáig bizonykodtak, hogy jól viselik magukat. Kivált Zebulonka. Mégis, mikor egy kicsit kifordultak az öreg medvék a barlangból, nagy ordítás halatszott onnan.

Az öregek visszacammogtak lakásukba. Hát a kis Dorka sírva, könnyeit törölve jött elébük.

— Mi bajod, hékás? — kérdezte Tányértalpú úr.

— A Zebu-huhu-lon megha-haha-rapta a fülemet! —
zokogott Dorka.

A kis Dorka füle jól meg volt tépve. Tányértalpú apó megharagudott és ezt kiáltotta:

— Hol vagy, te haszontalan? Hadd adjak egy kis al-
földi *útravalót!*

Zebulonka a barlang falához volt lapulva. Édesapja szavaira gyorsan ki akart surranni, de az öreg elkapta, a térdére fektette, azután elővette a botot és kiosztotta neki azt a bizonyos *útravalót.*

Tányértalpú szomszéd másnap pontosan beállított a bocsokkal Maczkó úrhoz. A tekintetes úr már elkészült az útra, a kocsi az udvarban állott. Mikor az érkezőket meglátta, örvendezve kiáltott elébük:

— Jó napot, szomszéd! Szervusz, Zebulonka, Dorka! Hát csak kapaszkodjatok a kocsira!

Ezzel dörgő hangon bekiáltott a házba:

— Pista, rakd föl a táskát, úti cók mókot a kocsira!

Zebulon és Dorka fölmásztak a kocsira és helyet foglaltak a belső ülésen. A Pista inas csakhamar megjelent a tasakokkal és a kocsira rakta. Azután Maczkó úr is felült.

— Isten megáldja, kedves szomszéd úr! — szólta le a kocsiról, parolát nyújtva Tányértalpúnak.

— Szerencsés utat, drága szomszéd úr! — felelt Tányértalpú és felszólt a bocsoknak: — Még egyszer a lelke-
tekre kötöm, jól viseljétek magatokat!

— Igenis, apus! — feleltek azok. — Csókoljuk anyus mancsait!

A kocsis a lovak közé csapott s a kocsi megindult.

— Szerencsés utat! — kiabált a cselédség.

Dorka a kendőjét lobogtatta. Maczkó úr és Zebulon a süvegüket lengették, aztán elnyelte a kocsit az út pora.

Robogott a kocsi. Maczkó úr megtömte a pipáját, rágyújtott és hátradőlve az ülésben, kényelmesen pőfékelt.

— Maczkó bácsi! — szólalt meg Zebulon.

— Mi kell, fiam?

— Megint füstölgő lovat fognak a kocsi elébe?

— A vaslovat érted, úgy-e, amely a vonatot húzza?
Amelyik úgy pipál és hortyog?

— Azt, bácsi!

— Ohó, azt most nem fogjuk be!

— Be kár! — sajnálkoztak a bocsok. — Miért nem?

— Mert nem hoztunk számára vas-abrakot.

A bocsok megint sajnálkoztak ezen a feledékenységen,

Maczkó úr a markába nevetett: Ezeket rászedtem! — gondolta magában.

Amíg így mosolygott magában, elnyomta az álom. Utána a bocsok is leeresztették a buksit és elszunnyadtak. Egyszerre fölriadt Zebulon.

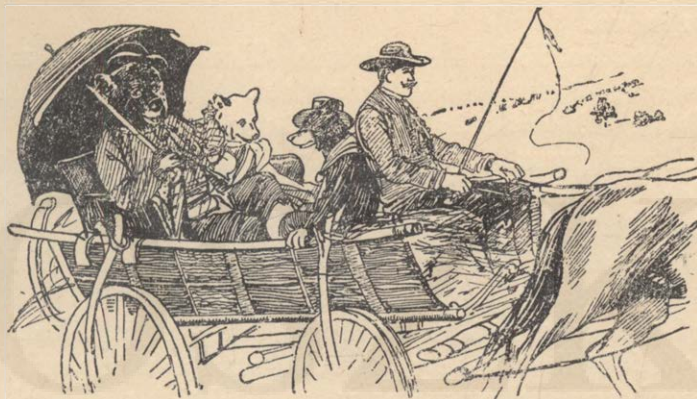
— Jaj, a füstölgő vasló! — motyogta félálmosan.

— Mi az, Zebike? — kérdezte Dorka szemét dörzsölve.

— Hallod a vaslovat? Hogy hortyog!

— Érzi is a szemem a füstjét.

Szétnéznek, hát még mindig a János kocsis lovai poroszkáltak a rúd mellett. Ránéztek Maczkó úrra: hát ni,

Országs Széchenyi Könyvtár

nem a vasló füstölgött, hanem a tekintetes úr gallérja. Egy szikra a Maczkó gúnyájára esett és attól füstölgött az, éppen a füle mellett.

A bocsok fölráncigálták az öreget.

— Maczkó bácsi keljen föl, ég a füle!

A tekintetes úr fölnyitá a szemét és így szólt:

— No, micsoda zaj ez?

— Ég a bácsi füle.

Maczkó úr a füléhez kapott; az ugyan nem égett, de a gallérjába csakugyan belekapott a szikra. A bocsok a tenyerükkel elfojtották a tüzet.

— Kisebb zajjal is elolthattátok volna, — mormogott Maczkó úr, — legalább aludhattam volna!

Ezzel megint a fülére feküdt és elaludt. Egész éjjel utaztak így szunyókálva; amint a kocsi egyet döccent, a három buksi alaposan összekoccant. De rá se hederítettek.

Hajnál hasadtával Dorka kinyitotta a szemét. Szétné-

zett a világosodó tájon. A kocsijuk éppen egy hegyi úton döcögött alá. Lenn a völgyben valami csillogó fonál kanyargott jobbra, balra.

— Jaj, de szép ezüst pántlika! — kiáltott Dorka ujjongva.

Maczkó úr fölébredt.

— Hol az a pántlika? — kérdezte.

— Ott lent! Mintha a hegy lábára lenne kötözve.

— Oh, te golyhó! — nevetett a tekintetes úr. — Nem ezüst pántlika az, hanem a Tisza.

— A Tisza?

— Az bizony! A Tisza, az Alföld folyója. Az fog vezetni most már bennünket Magyarország szívébe, a kalászos alföldi rónára.

Nemsokára hallani lehetett a Tisza vizének zúgását, amint a sziklás part mellett elsietett. A Tisza zúgására dörögve felelt a hegyek és fenyőerdők visszhangja.

— Beszélgetsz, úgy-e, Tisza, a hegyekkel? — kérdezte Maczkó úr. — No, majd ott lenn, Tokajnál, örökre búcsút vehetsz tőlük!

— Hát az Alföldön nincs hegy? — kérdezte Dorka.

— Olyan lapos az, mint a tenyerem.

Egészen megvirradt, amikor leértek a folyóhoz. A vízben egy tutaj pihent, mely ott volt kikötve a parton, két tüszős, bocskoros ember pedig reggelit főzött rögtönzött tűzhelyen. Tutajos oláhok voltak.

Mikor a kőcsi közelükbe ért, Maczkó úr felkiáltott:

— Nini, hiszen én ismerem ezeket a tüszős, bocskoros urakat! Ez a Matyej meg a Juon. Szálljunk le, bocsok, a kocsiról!

Leszálltak a kocsiról. Maczkó úr rákiáltott a tutajosokra:

— Szerencsés jónapot, Matyej bácsi!

Az öregebbik oláh felütötte a fejét és ijedten lekapta a süvegét. Aztán társával együtt szótlanul bámult a tekintetes úrra. Ez kezét nyújtott neki és így szólt:

— No, Matyej bácsi, hát nem ismer rám kend?

Matyej a körmét fújta, mert jól megroppantotta Maczkó úr a kezét.

— Áj, áj, hát hogyan ismerném a Maczkó ifj'urat! Iszen ki tudná így megszorítani a kezemet . . . Adjon isten jó napot az ifj'úrnak!

Maczkó úr nevetett.

— Hej, Matyej bácsi, régen voltam én ifj'úr! Most már

Maczkó bácsi vagyok. De a kend Juon fia is megnőtt ám. No, Juon, hogy vagy?

A fiatalabbik oláh nagy alázatosan feléje fordult.

— Csókolom a kezit, lábát, jól vagyok!

Maczkó úr barátságosan megveregette a Juon vállát (jaj, sziszegett is szegény!) és ezt kérdezte:

— Hova igyekeznek, Matyej gazda?

— Szálfát viszünk Szolnokra, kérem alássan.

— No derék! Én is az Alföldre utazom az öcsémmel, meg a hugommal. Hát fölvesz-e kend a tutajára?

— Szívesen, nagyon szívesen, — mondotta Matyej.

Maczkó úr előszólitotta a bocsokat:

— Hé, Zebulon, Dorka, ide gyertek! Nézzétek meg Matyej bácsit, ő volt az én táncitanítóm egykor!

A bocsok megbámulták. Maczkó úrnak jókedve kerekedett.

— No, öreg, — szólt, — úgy-e, régen volt, amikor mi együtt jártunk városról-városra?

— Bizony, ifj'úr, régen.

— No de csak gavallérosan jártam a medvetáncot!

— Meghiszem azt!

Maczkó úr szelíden oldalba bökte Matyejt.

— Hej, öreg, sokszor megszurkált kend a szeges botjával! De azért nem haragszom ám! Hát Matyej gazda, most már nem táncoltat medvét?

— Nem én, — mondotta az öreg tutajos, — amióta az ifj'úr megugrott tőlem.

Maczkó úr hahotázott.

— Hahaha, öreg, derekasan rászedtem akkor kendet! No, bocsok, minthogy ilyen híres, jeles tánctanító lát beneteket, mutassátok meg, mit tudtok. Járjátok el a medvetáncot!

A bocsok mindjárt táncra illeszkedtek és ugyancsak járták. Matyej elismerően bólogatott a fejével:

— Nagyon jól van. Csak a karika hiányzik az orrukából, meg a lánc róla, — akkor mehetnénk faluzni.

Aztán reggeliztek, mert akkorra megfőtt a tutajosok étele. Maczkó úr tarisznyája is megnyílt. Reggeli után Matyejék elővették a csáklyát, hogy a vízre taszítsák a tutajt.

Maczkó úr a János kocsist hazaküldte a kocsival, aztán a bocsokkal a tutajra szállt. Csakhamar megindultak: elül cvezett Juon, hátul Matyej.

Maczkó úr végighevert a tutajon és kellemetezve szívtá a friss levegőt. A bocsok azonban mozdulni sem mertek, ott álltak egymásba fogózva, összekapaszkodva.

— Mért nem ültök le? — kérdezte tőlük Maczkó úr.

— Jaj, nem merünk! — feleltek azok szepegeve.

— Miért, bohók?

— Félünk, hogy ha megmozdulunk, fölfordul a tutaj.

— No, ne féljete! Mért félnéte?

— Mert nincs se oldala, se feneke, se kereke, — mondotta Zebulon.

— No, gyere ide és telepedjél mellém!

Zebulon egy lépést tett előre, de megcsúszott a sikos szálfán és elvágódott.

— Jaj, jaj, végem van! — ordította hemperegve.

— Ne óbégass, hanem fogózz meg a gerendában! — förmedt rája a tekintetes úr.

Zebulon meg is fogódzott a talpfában és nem mert többé megmoccanni; úgy maradt hason fekve. Dorka ellenben ügyesen Maczkó úrig tipegett és leült a bácsi mellé.

Csöndesen úszott a Tiszán lefelé a tutaj. A parton hosszú jegenye-sorok, fehérő utak látszottak. Olykor előcsillant egy karcsú torony bádogfedele s a fák zöldjéből házikók kukkantak ki.

Lassankint megbarátkozott Zebulon is a tutajjal. Észrevette, hogy az nem billen se jobbra, se balra, hát fölegyenesedett és bátran sétált a fenyőszálokon.

Aztán szimatolni kezdett. Orrát megütötte valami kívánatos illat és ő kelme találgatta:

— Illat, illat, jaj, micsoda illat?

Az orra egy baboskendőhöz vezette, mely a tutaj közepén levő kis deszkafödél alatt volt s valami be volt fődve vele.

— Kendő, kendő, jaj, micsoda kendő?

Főlemelte a kendőt és egy halom almát talált alatta. Zebikének nem kellett több! Néhány alma suttymban elűnt a foga közt, a többi a zsebébe vándorolt. Éppen az utolsót gyömöszölte be, mikor rajta ütött Juon.

— Ifj'úr, mit csinálsz itt?

— Semmit, — felelt Zebulon gyorsan főlemelkedve.

— Ifj'úr, add vissza az almámat!

Zebulon a nyelvét öltötte Juonra és egy ugrással a fődél mögött termett.

— Domnu Maczkó, domnu Maczkó! — kiáltott Juon, (azt jelenti a kiáltása: Maczkó úr, Maczkó úr!)

A tekintetes úr odacammogott.

— No, mi baj, Juon fiam?

— Az ifj'úr elvitte az almámat.

Maczkó úr Zebulon felé fordult:

— Tüstént visszaadod ennek a becsületes csiszi-csoszi bocskoros legénynek az almáját!

Zebulon a tutaj szélére hátrált és ott majszolta az almát, semmi kedvet nem mutatván arra, hogy zsákmányát visszaadja.

— Nem engedelmeskedel? — rivallt rája a ténsúr.

Zebulon vigyorgott.

— Ejnye, te gézengúz! No megállj, megfogom a füledet!

Maczkó úr nagyot ugrott, hogy elérje a pákosztost, ez azonban félreszökött és a bácsi belezuhant a vízbe.

Nagyot loccsant a víz, Maczkó úr elmerült benne; de csakhamar megint fölbukott. A víz csurgott a buksijáról és nagyon prűszkölt.

A tutajosok csákyával odafutottak, ahol Maczkó úr a vízbe pottyant.

— Ifj'úr, ifj'úr, ide! Fogja meg a csákyát! — kiabált Matyej.

Maczkó úr azonban ahelyett, hogy a tutaj felé úszott volna, éppen az ellenkező irányban lubickolt: a part felé.

Dorka sírva fakadt, szegényke azt hitte, hogy Maczkó bácsi menten belevész a Tiszába. Ellenben a vásott bátya torkaszakadtából nevetett a lubickoló tekintetes úron.

Végre észhez kapott Maczkó úr és a tutaj felé kezdett tartani. Mikor a csákyavégig jutott, Matyej belevágta a hegyét.

— Szszszzsz!

Maczkó úr fölszisszent, mert elevent ért a vas. A csáky segítségével gyorsan fölkapaszkodott a tutajra. Mikor fenn volt, Matyej és Juon nagy bámulatára így szólt:

— Ejnye, be jó fürdő volt! Ezentúl mindennap megfürdöm.

— Hát fürödni tetszett, ifj'úr? — kérdezte Matyej.

— No persze. Mi egyébért mentem volna a vízbe?

— Azt gondoltuk, én meg a Juon, hogy beleesett.

— Ojjé! Eszem ágában sem volt. Megfürödtem a Tiszában.

Dehogy akart fürdeni Maczkó úr! Hanem nagyon röstelte, hogy ily pórul járt és eltitkolni igyekezett azt.

A legjobban örvendezett Zebulon a bácsi jókedvének, mert már nagyon viszkedett a háta. De, jó Zebulon, ne ör-

vendezzél! Lásd, a tekintetes úr sötéten néz maga elé, amint a vizes gúnyáját szárítja a napon és a fejét törí valamin!

Egyszer fölkelt és Matyejhoz ment.

— Kedves gazdám, van-e még egy jóféle orronfüggője?

— Vaskarika? — kérdezte nevetve Matyej.

— Az.

— Talán eljönne megint faluzni az ifj'úr?

— Én nem, hanem a karikát ennek a vásott öcsémnek áthúzzuk az orrán, aztán majd egy kicsit megtáncoltatja kegyelmed.

Nojszen volt sirás, rivás, mikor Zebulon megtudta, mi sors vár reája. A megmaradt almát visszaadta Juonnak és kegyelemért nyöszörgött Maczkó úr előtt. Maczkó úr szíve meglágyult.

— Majd meglátom, hogy viseled magadat az úton. Anynyit mondok, az első csinyre földísztjük az orrodát!

Csöndesen úszott a tutaj a vízen. Lassan leereszkedett az est. A Tisza partja homályba borult, a fák, a tornyok elmosódtak benne és az égen kiültek a csillagok. A tutajt kikötötték. Maczkó úr, Matyej és Juon, valamint a két bocs kimentek a partra, tüzet raktak és főzték a vacsorájukat. Amíg a füst fölszállt a tiszta levegőbe, hallgatták a parti fecskék csicsergését, melyek ott fészkeltek a szakadéokban. Juon előhozta a dudáját és édes-bús nótákat fújt rajta. A Tisza fehérlő vizén olykor fölcsapott egy nagy ezüsthajú hal.

Hajnalban megint útnak eredtek. Egyszer elébük jő a parton egy szép sátoralaku hegy, melynek az oldala tele volt szőlőtökével, szőlőfürttel.

A bocsok vágyódva néztek a hegyre és Maczkó úr is fölpihogott félszemmel. Matyej, mikor a hegyet meglátta, összeütötte a bocskorait.

— Tudja-e, ifj'úr, hol vagyunk?

— Ugyan hol?

— Tokajban.

— Ahol az a híres bor terem?

— Ott bizony.

Csakugyan látszott is a hegy aljában a város. Maczkó úr így szólt:

— No, Matyej gazda, itt kiszállunk!

Kikötöttek. Maczkó úr a bocsokkal beballagott a városba (Zebulont a tutajon akarta hagyni, de az addig kunyorált, amíg magával vitte). Beültek egy csárdába és Maczkó úr felkurjantott:

— Hej, csapláros, ide abból a híres tokajiból!

Csakhamar előttük csillogott a nevezetes ital hosszú-nyakú üvegben. Jól is csúszott a dirmegő-dörmögő utasok torkán, habár a bocsoknak Maczkó úr csak éppen annyit adott, hogy a nyelvüket megnedvesíthették.

De amíg utasaink az asztalnál üldögéltek, vajh, ki telepedett a szomszéd X lábú asztalhoz? Jó, hogy háttal ül Maczkóékhoz, mert a jövevény nem más *Róka Miskánál*.

Róka Miska hegyes orra alatt gonosz vigyorgás vonult el. Sokkal tartozott ő Maczkó úrnak, mert még most is biceg

attól a számadástól, melyben — az ezredéves kiállításon — a tekintetes úr kamatostul visszaadta a kölcsönt neki. Róka Miska úgy véli, hogy többet kapott Maczkó úrtól, mint amennyivel az adós volt és a fölösleg *visszajár* neki. De noha Maczkó úr nem tartozott Miskának, ez jónak látta úgy ülni a szomszéd asztalnál, hogy a dörmögő utasok észre ne vegyék a vörös ábrázatját, mert ki tudja, miképpen sül el a találkozó?

Maczkóék a csárda asztalától egy hegyre láttak.

— Bocsok, látjátok azt a hegyet? — kérdezte Maczkó úr.

— Látjuk.

— No, hát jól nézzétek meg, mert ezután nem láttok ám a föld hátán több ilyen nagy púpot! Most már az Alföld következik.

A bocsok nézték is a magyar földnek ezt az ékességét. Ha úgy van, ahogy a költő mondja, hogy hazánk bokréta az Isten kalapján, úgy a tokaji hegy egyik legszebb virágszál

ebben a bokrétában. Itt terem a világon a legjobb szőlő, a legjobb bor.

— Bácsi, — mondotta Zebulon, — elmegyek kissé, megnézem Tokaj városát!

— Hát csak eredj! De ne csavarogj messzire és ne maradj sokáig.

Zebulon vígan elfutott. Kis vártatva megszólalt Dorka:

— Aranyos Maczkó bácsi, úgy-e elmehetek én is megnézni a várost?

— Elmehetsz, kincsem, elmehetsz.

Dorka eltipegett. Nemsokára Maczkó úr is cihelődni kezdett és ezt morogta szemét hunyorgatva:

— Én is szétnézek egy kicsit. Hadd lássak én is valamit Tokajból!

Elindult, de nem a város felé, hanem a hegynek irányozta lépteit. Ni, már ott cammog egy keskeny szakadékos ösvényen, melyből csak éppen a feje látszik ki! Vajjon, mit keres ő kelme erre?

Mikor fölért a hegyoldalba, szétnézett. Pompás kép tárult elébe. Ott csillogott, lent mélyen, a kanyargó Tisza, melybe, mint egy kis bocs a medveanyó keblére, egy kis folyó futott: a Bodrog. A Tisza fölött, mint egy karperec a fehér karon, szép új vashíd látszott, melyen éppen akkor futott át nagy füstölgéssel a vonat. Milyen csepp volt a vonat, amint a hídról lejutott és a töltésen tovább iramodott: akár a hernyó! A hegyoldalban, mint egy csomó fecskéfészek, úgy látszottak a tokaji házak, parányiak innen a magasból, de néhány nagyobb emeletes ház kivált közülök. A hegyen túl végtelen laposság látszott az égboltozat aljáig. Ez az Alföld, a nagy magyar Alföld!

— Gyönyörű! — mormogta Maczkó úr, a környéken legeltetve szemét, — de a'mondó vagyok, hogy errefelé még szebb a tájék!

Szeme a hegyi út két oldalára villantott. Jobbról is, balról is zöldleveles szőlőtő mosolygott feléje. A hegyoldalból itt-ott egy pince csukott ajtaja nézett rá; mellettük csinos, barátságos présházak emelkedtek, szőlőlombbal befutott tornáccal.

Úgy hivogatta a tekintetes urat a szőlőtő! Nem is kérette sokáig magát, hanem egy helyen áttört a sövényen s hozzálátott a szüreteléshez. Mikor az első fürtöt bekapta, a foga belevásult!

— Savanyú még a szőlő, — dörmögte, — de se baj! Mégis csak tokaji szőlő az!

Egyszerre zörgést hall maga mellett. Odatekint, amerőről a zaj hallatszott és a szőlőlevél közt egy kis barna buksit fődözött föl. Jobban megnézi. — Irgum, burgum, ne legyen Maczkó a nevem, ha nem Zebulon az!

Valóban Zebulon majszolta ott az éretlen szőlőt. Maczkó úr rászólt:

— Hát te így nézed Tokaj városát?

Zebulonka nevetett és ezt susogta:

— Nemcsak én nézem így, bácsi, Tokaj városát. Kukkantson csak oda!

— Hova?

— Abba a barázdába!

Maczkó úr odanézett. Hát kit látott ott? A kis Dorkát, az is a szőlőt dézsmálta.

— Brum, brum, ti ugyan jól megnézitek Tokajt! — mosolygott az öreg.

— De a bácsi se különben! — felelt Zebulon.

Ha már ily szépen együvé kerültek, neki is láttak a lakmározásnak. Egyszerre — csihi, puhi! — a nyakukba szakad valami és egy hang ezt kiáltja:

— Majd adok én nektek a szőlőhöz egy kis lány kenyeret! Nésze!

A csősz volt. Ami a nyakukba szakadt, a csősz botja volt.

Uccu, vesd el magad! Maczkóék nekiiramodtak a lejtőnek és futottak, ahogy tudtak. A csősz utánuk s ugyancsak osztogatta a „lány kenyeret“.

A sövény mögött Róka Miska hahotázott. Hát persze, ő vezette Maczkóék nyomába a csőszt.

— Savanyú a szőlő, úgy-e, Maczkó pajtás? — kiáltotta.

Maczkó úr észrevette a csúfolkodó komát, de nem igen volt most kedve megállani miatta.

Végre sikerült elmenekülniök Maczkóéknak. Egyenesen a tutaj felé tartottak, ahová fáradtan, porosan megérkeztek.

— Hol, merre jártak, ifj'úr? — kérdezte Matyej.

— Itt voltunk a városban vásárolni, — füllentette a tekintetes úr.

— Mi jót vásároltak?

— Egy kis tokaji szőlőt. Meg is ettük.

— Drága volt?

Maczkó úr a hátát tapogatta.

— Tyűh, nagyon drága volt az, Matyej gazda!

— Savanyú lehetett még az a szőlő, — mondotta Juon.

— Juj, juj, de milyen savanyú! Jaj, jaj, de milyen csi-pős! — szíszeggett keservesen Zebulonka.

Most Maczkó úr a hegy felé kémlelt a szemével s így szólt:

— Mikor indulunk, Matyej gazda?

— Akár mindjárt.

— Akkor csak induljunk!

A tekintetes úrnak volt ám oka a sietségre.

Megint a vízre eresztették a tutajt és Maczkóék búcsút vettek Tokajtól, szőlőkoszorús hegyétől, házaitól.

Matyej ügyesen átkormányozta a tutajt a tokaji hidak alatt, az új hid alatt, meg a vasúti hid alatt. Aztán ismét vitte őket a Tisza vize. Úszott, ringott a tutaj. Most már, amerre maguk elé néztek, egyenes, lapos, sík földet láttak. A lapon sárga kalásztenger hullámozott: a kaszát váró búza. A kalász fölött pacsirta énekelt. A pacsirta fölött kék ég mosolygott.

— Jaj, be nagy madár! — kiáltotta Dorka.

— Hol az a madár, húgom? — kérdezte Maczkó úr.

— Ott, ott, az a négyszárnyú!

Négyszárnyú madarat még nem látott a tekintetes úr, hát kíváncsian nézett abba az irányba, amerre Dorka mutatott. Csakugyan lengett is ott négy sötét szárny.

— Ennek a madárnak mind a négy szárnya forog, — álmélkodott Maczkó úr. — Sohse ilyet!

Matyej, aki hallotta e szavakat, elnevette magát.

— Áj, áj, ifj'úr, — mondotta, — nem madár az, hanem olyan klip-klap!

— Klip-klap?

— No hát, búzát örölnek benne.

— Malom?

— Ühüm.

A csodálatos madár szélmalom volt, a szárny a vitorlája. Csöndesen forgott egy puszta közepén.

Most kolompolás hallatszott. Fehér juhnyáj közelgett a Tiszához, a kolomp a vezérürü nyakán szólt. Egy darabig fönn legelészett a nyáj a parton, a bojtár leterítette a subáját, elővette a furulyáját és egy nótát fújt el rajta. Jaj, de szép volt az a nóta!

Aztán a nyáj inni ment a Tiszára és hirtelen eltűnt a tutajon levők elül, mert a Tisza elkanyarodott velük.

Jó órahosszat úszott megint a tutaj, hát az utasai egyszerre megint a parton látták tulajdon azt a nyáját, ugyanazt a bojtárt; az most is fújta a furulyáját.

— Hát ez a nyáj hogy kerül elébünk? — álmétkodott Maczkó úr. — Hiszen mi ezeket otthagytuk a Tisza partján!

— Bácsi, talán iderepültek? — mondotta Zebulon.

Nem volt semmi ördögösség a dologban, csakhogy a Tisza itt félkör alakban kanyarodott, s míg ők a vízben a nagyobb útat tették meg, a nyáj az egyenes szárazföldi úton elébük jutott. De persze ennek ez az egyszerű megfejtése nem fért Maczkóék fejébe.

A tutaj tovább úszott a vizen, egyszerre nagyot ordított a tekintetes úr.

— Jaj, az orrom!

Ezzel hanyatt vágódott a tutajon. Ugyanakkor lerepüit Zebulon fejről a kalap, Dorka fejről pedig a kendő.

A tekintetes úr fölugrott.

— Ki ütött engem orron? — kiabálta. — Hol van az a gaz kópé, aki engem megütött?

Zebulon is lármázott.

— Ki kapta le a kalapot a fejemről? Adják vissza a kalapomat!

Dorka pityergett.

— Hol a pipikendőm? Bácsi, levették rólam a kendőmet!

Hasztalan tekintettek maguk körül, nem láttak olyat a tutajon, aki ezt a vakmerőséget elkövette volna. Matyej és Juon a tutaj két végében a gerendákon heverték.

— Pedig itt volt a mihaszna! — erősködött Maczkó úr. — Úgy orron ütött, hogy szikrát hányt bele a szemem és úgy földhöz vágott, hogy minden csontom ropogott.

— A kalapomat a Tiszába dobta! — óbégatott Zebulon.

Csakugyan a Tiszán úszott a kalap. A Dorka kendője a levegőben lebegett s csodálatos egy helyben.

Most föltápáskodott Matyej a fekvő helyéről. Látszott rajta, hogy alig tudja elfojtani a nevetést.

- Nem bántotta, ifj'úr, magukat ember, — mondotta.
 — Hát ki?
 — A *hidas* kötele.
 — A hidasé? Hol az a hidas?
 — Éppen most megy keresztül a Tiszán.

Csakugyan akkor ment át a Tiszán egy furcsa alkotmány. Olyan volt, mint egy komp, de még sem volt komp. Egy csapat ember és két szekér volt rajta. Olyan egyenesen ment át a Tiszán, mint a nyíl.

Ez volt a *hidas*. A Tisza két partját ugyanis cölöpökre erősített rezes kötél köti össze, a hidas ehhez van csigás láncsal erősítve (úgy, hogy a mozgó csiga a rezes kötélben van) és ennél fogva az alkotmány a kötélben egyenesen átvándorol a túlsó partra.

Ez a Tiszán áthúzott kötél csapta orron Maczkó urat, ez röpitette le Zebulon fejéről a kalapot s ezen lengett Dorka kendője. Matyej és Juon idején leguggoltak a földre, mikor a kötél alatt mentek. — Maczkóék azonban nem ismerték az alföldi szokásokat és rajtavesztettek.

Hogy a keserűség pohara csordultig teljék, a hidából egy ismerős hang hallatszott:

— Egészségedre, Maczkó Muki!

A Róka Miska hangja volt. Mérgelődött ám a tekintetes úr, hogy a vörös koma tanúja volt a gyászos esetnek!

Megint úszott a tutaj. Sokáig utaztak már, anélkül, hogy valami különös történt volna. Egyszerre beborult az ég. Sötét, zivataros felhők tölultak a menny boltozatára. A Tisza vize sötétzöld, majd fekete lett a felhők árnyékától és ropant szélvész korbácsolta föl a hullámait. A pusztán kétfelől óriási porfelhők száguldoztak. Homályba, porba borult az egész laposság, a fa, a szántó, meg az a torony, mely az imént kifehérelt a távolságban, szinte eltűnt a szem elül. Aztán szakadni kezdett az eső, a villámok cikáztak, a menny dörgött. A tutaj gerendái recsegték-ropogtak és Matyej meg Juon hasztalan igyekeztek a parthoz csáklózni, evezni. A dagadó víz elragadta a tutajt.

— Jaj nekünk, itt a polgári híd! — kiabáltak a tutajosok.

A homályban elötűnt a Tiszát átfogó híd és a rohanó hullámok egyenesen annak a lábának vitték a tutajt. Matyej és Juon kétségbeesetten erőlködtek, hogy a híd lábát elkerüljék, de hasztalan. Egy nagy recscsenés hallatszott, a tutaj hatalmasat zökkent s a másik percben Maczkó úr a bo-

csokkal egyetemben azon vette észre magát, hogy fürdik a Tiszában.

— Ifj'úr, kapaszkodjanak a gerendába! — kiabált Matyej, aki szintén a vízben lubickolt.

Maczkóék megfogadták a tanácsot és egyenkint föl-másztak a tutajra, melynek, szerencsére, semmi baja sem történt; még a zsindely-rakomány sem fordult a Tiszába.

Csakhamar ott dideregtek, prüszköltek utasaink a tutajon. Mind az öten megvoltak, de valamennyien bőrig átázva. Hál' Istennek, az ég gyorsan kiderült és a napsugár megszáritotta a gunyájukat.

Ilyen viszontagság közt utaztak tovább. Elhaladtak a tiszafüredi hid alatt, — mely Füredet és Poroszlót köti össze, — és végtére megérkeztek Szolnokra. Itt kikötöttek. Matyej így szólt:

— No, ifj'úr, itt elválunk, mert a tutajjal nem megyünk tovább. Innen már gőzhajóval utazhatnak.

Maczkó úr megrázta Matyej kezét.

— Isten megáldja, Matyej gazda! Köszönöm a szíves-ségét, hogy elhozott ideig. Meghálálom ám!

— Áj, áj, nagy dolog is volt az! — szerénykedett Matyej. — Szívesen tettem a kedves tanítványomnak!

Nagy füttyentés hallatszott. Matyej fölkiáltott:

— Ahol ni! A gőzhajó már füttyentett. Szaladjanak, ifj'úr, mert lemaradnak!

A közelben egy gőzhajó kéménye füstölgött.

Maczkó úr gyorsan elbúcsúzott a derék tutajostól, mancson fogta a bocsokat és a gőzhajó felé futottak. Még idején érkeztek, hogy jegyet válthassanak és a hajóra ugorjanak.

Amint a fődélzeten voltak, megindult a hajó. Elmaradt Szolnok városa, el a Zagyva torkolata, mely folyó itt ömlik a Tiszába és megint a puszta képei környékezték utasainkat. Megy a hajó, persze gyorsabban a tutajnál. Kényelmes hajón utazni. Maczkó úr százszor is végigsétált a fődélzeten és gyönyörködött az alföldi tájékban.

A síkságon, mely a Tisza két partján elterült, látni lehetett bogárhátú tanyát, forgó szélmalmot, magas kútgémet, alacsony füzek közt bujkáló ereket, ritkás nyárfaerdőket, olykor — jó nagy távolságban — szélesen elterpeszkedő nagy alföldi falút. Itt gulya legelészett; amott nagy porfelhőben megriadt ménes száguldozott, melyet lóhátas csikósok messzire kieresztett karikás ostorral terelgettek össze; néhol hosszan, hosszan magas töltés zárta el a kilátást és a mögül integettek ki a fák, tornyok; itt-ott a parton ala-

csony halászgunyhó guggolt, előtte kifeszített hálók fehér-
 lettek, a vízen kikötött bárka pihent, abban barna halász-
 legény hevert, a halászatra alkalmas időre várakozva. Éne-
 kelt és nótáját a szél lehozta a hajóig:

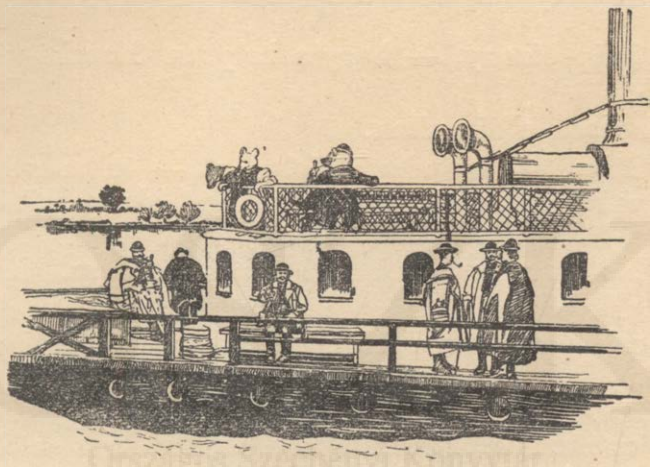
Az Alföldön halászlegény vagyok én,
 Tisza partján kis kunyhóban lakom én.

Egyszerre fölkiáltott Zebulonka:

— Ninini! Jaj, ninini!

— Mi az, hékás? — kérdezte Maczkó úr.

— Ott van Budapest főváros!

A parton csakugyan egy sor gyönyörű palota látszott,
 aztán egy szép kőhid tűnt elő, mely a folyón hajlott át.

— Jaj, de megsoványodott a lánchíd! — kiáltott Dorka,
 a hidat nézve.

— Talán beteg volt, — vélte Zebulon, aztán hozzátette:
 — Óh, óh, Budavárát pedig ellopták!

— A Gellérthegyet is, jaj, be kár! — sajnálkozott
 Dorka.

Várnak, hegynek hire-hamva se volt ezen a vidéken.

— Ne fecsegjetez már annyi hiábavalóságot! — szólt
 Maczkó úr a bocsokra. — Nem Budapest ez. Mindjárt meg-
 tudjuk, micsoda város ez!

Ezzel a hajóskapitányhoz járult, aki a hídján állott.

— Kérem szeretettel, kapitány uram, miféle városhoz
 közeledünk?

— Szeged városához.

Tehát Szegedhez értek. Maczkó úr tüstént így szólt:

— Itt kiszállunk, gyerekek, mert Szeged az Alföld fővárosa!

Gyönyörűen bontakozott elébük Szeged. A Tisza partja szép kőparttal van beszegve, mely fölött egy zöld kert fái mosolyognak: a Stefánia-sétakert volt ez. A kert alatt a parton száz meg száz födeles hajó, halászbárka, csónak, lélekvesztő volt kikötve; a kert mögött, odafenn, egy sor gyönyörű palota állott apró tornyocskákkal, csinos erkélyekkel ékesen. A nap tüzesen szikrázott a paloták ablakain és a tornyocskák kupoláin.

— Jaj, be szép ez a Szeged, jaj, be szép! — kiáltották a bocsok.

— Szép bizony, — hagyta helyben Maczkó úr, — és paprikás.

A bocsok elbámultak.

— Bácsi, — mondotta Zebulon, — én már láttam és ettem paprikás csirkét, paprikás halat, de paprikás várost még nem láttam és nem is ettem.

— No ha nem láttál, hát most láthatsz. Oda nézz, öcskös!

Maczkó úr a város felé mutatott, mely alá éppen most érkeztek.

A hajó egészen a part közelében ment és jól ki lehetett látni az utcákra, a házakra, melyek itt a város szélén aprók, fehérfalúak és virágos ablakúak voltak. (A paloták alább, távolabb látszottak, ott a hid tájékán.)

— Látjátok hát a paprikás házakat?

— Látjuk! — kiáltották a bocsok. — Jaj, de pirosak! A kis házak ereszéről, mint valami vörös függöny, piros paprika-fonatok lógtak alá.

— Bácsi, én már láttam ilyen paprikás házat! — mondotta Dorka.

— Hol láttál, méhecském?

— A kiállításban láttam, bácsi, voltunk is benne.

Maczkó úr a homlokára csapott.

— Hopp, fullánk, mézecske! Hát persze, hogy voltunk benne. A szegedi halászcserda volt az a ház. Meg is égettük a paprikással a szánkat, úgy-e, gyerekek?

Zebulon ennek már az emlékezetére is prüszkölt.

— Prsz, prsz, jaj, be égetett!

A hajó a palotasor közelében kikötött. A tekintetes úr a bocsokkal rálépett a dobogóhídra és kísértelt a partra.

Előttük ragyogtak a paloták. Maczkó úr jókedvűen fölkiáltott:

— No, bocsok, Szegeden vagyunk!

Aztán lekapta a kalapját, meglegette és ezt kiáltotta:

— Üdvözöllek, Szeged szép városa!

A bocsok utána kiáltották:

— Köszöntelek, szép Szeged!

A tekintetes úr hangja végigdörgött az utcán, az emberek megállottak, az ablakok kinyíltak és megteltek gyermekfejekkel.

— Ki ez a jeleshangú idegen? — kérdezték a járókelők. Az ablakokból kacagás hallatszott. A gyerekek kiabáltak onnan:

— Ni, hisz ez Maczkó úr! Ugy-e, az a híres Alföldjáró utas uraságod?

Maczkó úr meghajtotta magát.

— Szolgálatotokra, kedves úrfiak, kisasszonykák, én vagyok az. Hát ti ismertek engem?

Az egyik földszintes ablakból egy szőke fiúcska kiáltott:

— Ki ne ismerné a híres, nevezetes dirmegő-dörmögő utast? Isten hozta az Alföldre!

— Köszönöm, fiam, köszönöm a szíves Isten hozottat! De ni, nem Lacikának hívnak tégedet?

— Igenis, annak hívnak!

— No, akkor te vagy az, akiről Pósa bácsi annyit beszélt nekem. Mondotta ám, hogy meglátogassalak, ha Szegedre vetődöm.

— Hát tessék beljebb kerülni! — kiáltotta örvendezve Lacika.

— Majd később, Lacikám, előbb megnézzük a bocsokkal a várost. Viszontlátásra, Lacikám, mondd meg édesapádnak, hogy tisztelteti Pósa bácsi!

Tovább haladtak hát utasaink. A hídfőnél egy gyönyörű kis utcába kanyarodtak, mely tele volt szép bolttal és mikor azon végigballagtak, egy nagy térre jutottak. Aki már volt Szegeden, az tudja, hogy az a szép kis utca a *Híd-utca* és ez a nagy tér a *Széchenyi-tér*.

Gyönyörű ez a tér. Csupa nagy épület fogja körül, ott van a tornyos városháza, a posta, a Tisza-szálló és több szép palota. Maczkóék eleget forgatták a fejüket, hogy mindent jól lássanak és hegyezték a fülüket, hogy hallják azt a tiszta szép magyar beszédet, mely körülöttük hangzott. Csupa édes magyar szót hallottak a szegedi utcákon, csupa magyar ember, magyar gyerek járt-kelt mellettük, magyar volt itt a levegő is.

Egyszerre elkiáltja magát Zebulon:

— Nini, gyün a budapesti villámos vasút, csakhogy ló van elébe fogva!

Maczkó úr helyreigazította:

— Nem villámos vasút az, öcskös, hanem lóvasút.

Csakugyan lóvasút kocsija közelgett feléjük, hanem persze nem Budapestről jött az, csak a szegedi Boldogaszony-sugárútról.

Maczkóék fölültek a lóvasútra és egy darabig vitették magukat vele. Egy széles utcánál kiszálltak és gyalog sétáltak. Zebulon egyszerre torkaszakadtából nevetni kezdett.

— Bácsi, hahaha, hehehe!

— Mi bajod, fickó? Mit nevensz? — ripakodott rája Maczkó úr.

Zebulon a hasát fogta nevéttében és alig tudott egypár szót dadogni:

— Jaj, bácsi . . . bruhaha . . . magát ugyancsak rászedték . . . hahaha . . .

— Engem? Miért?

— Juj, az a hajós-kapitány milyen tréfás ember! . . . bruhaha . . .

— Bökkentsd ki már, mi bajod avval a hajós-kapitánnyal?

Zebulonnak a könnyei csorogtak jókedvében, úgy motyogta:

— Elhitette a bácsival . . . hogy . . . hahaha . . . Szegeden vagyunk.

— Hát hol lennének egyebütt?

— Londonban vagyunk.

— Elment a sütnivalód? Hát hogy lennének Londonban?

— Pedig ott vagyunk, még pedig a londoni köruton . . . nézzen oda, bácsi!

Zebulon fölmutatott az utcaszegleten levő táblára. Azon csakugyan ezt lehetett olvasni:

LONDONI-KÖRÚT

Maczkó úr elbámult. Hogy kerültek ők egyszerre Londonba, a londoni körútra? Hiszen London messze, túl van a tengeren és ott ángliusok laknak, nem magyarok. Rászólt Dorkára:

— Méhecském, csípj meg! Szeretném tudni, nem álmodom-e?

Dorka nagyot csipett a tekintetes úron és ez fölszisszent. E szerint nem álmodik.

— Még egy próbát teszek, — mormogta. — Megszólítok valakit és ha az angolul felel, akkor bizonyos, hogy nem álmodom!

Arra ment egy pörgekalapos, ráncoscsizmás ember. Maczkó úr megszólította:

— Kérem átossággal, tesszen nekünk megmondani, Londonban vagyunk-e vagy Szegeden?

A pörgekalapos ránézett a tekintetes úrra; nyilván azt gondolta, hogy megbolondult, hát szótlánul odább ment.

— Nem értett meg, — hüledezett a tekintetes úr. — Ez bizonyos, hogy ánglius!

Elálmélkodtak azon a csodán, hogy ők most egyszerre milyen messzire pottyantak Magyarországból; de nem értették, hogy történhetett az?

— Talán meg volt babonázva az a lóvasút, mely ide hozott, — mormogta Maczkó úr. — Hipp, hopp, észre sem vettük, átrepült velünk a tengeren!

Amíg így bandukolnak, fölkiált Dorka:

— Jaj, már nem is Londonban vagyunk!

— Hát hol?

— Párisban. Itt a tábla a falon!

Maczkó úr fölpliszlantott a táblára, hát azon ezt betűzte ki:

PÁRISI-KÖRÚT

— Most meg Párisba repültünk? — riadozott a tekintetes úr.

Megszólított egy arra tartó fiút:

— Kedves fiam, mondd meg nekünk, hol vagyunk mi! Párisban vagy Londonban?

A fiú nagyot bámult:

— Szegeden vannak, — mondotta.

— Hát akkor miért van kiírva ide ez: Párisi-körút?

A szegedi gyerek elnevette magát.

— Ez csak ennek az utcának a neve. Azért hívják Párisi-utcának, mert mikor az árvíz Szeged házait összedöntötte, a párisiak a szegedi szűkölködőknek sok adományt küldöttek. Mikor a város fölépült, a szegediek hálából ezt a körutat Páris városáról nevezték el.

— De láttuk mi a londoni körutat is! — vágott közbe Zebulon.

— Azt London város tiszteletére nevezték így el.

— Köszönjük a fölvilágosítást! — mondotta Maczkó úr.

— Szívesen, — mondotta a gyerek. — De, kérem, ha ezt sem tudták uraságtok, akkor ugyancsak nagy — medvék lehetnek!

A fiú ezzel kacagva elfutott. Maczkó úr pedig ezt morgogta:

— Alapjában igaza van. Mi csakugyan nagy medvék vagyunk!

— Én nem vagyok nagy medve, én kis medve vagyok! — durcáskodott Zebulon.

Hogy valóban Szegeden vannak, gyorsan meggyőződhetek, mert csakhamar ezt hallották:

— Tessék, itt a jó szegedi paprika!

Az utcasarkon egy kofa paprikát árult. Kisebb-nagyobb zsákokban piroslott előtte a paprika és azt kínálhatta.

Maczkó úr így szólt:

— Szegedi paprika! Ebből veszünk!

Odament a kofához.

— Nénémasszony, kérek abból a jóféle paprikából!

Hát most mi történt? Zebulon pajkosan meglökte Dor-
kát, ez belekapaszkodott bátyjába és mindketten ráestek
Maczkó úrra, aztán mind a hárman a paprikás-zsákokra.

A másik percben föltápászkodtak, de egyik sem látott.

— Jaj, a szemem! Kiegett a szemem világa! — kia-
bálták.

Az utca népe összecsoportosult.

— Mit óbégatnak ezek itt? — kérdezték.

A kofa összecsapta a kezét.

— Oh, jaj, beledőlt valamennyi a paprikámba. Egy-
szerre csak, potty, mint tuskó bele a paprikába! Ötven esz-
tendeje árulom már a paprikámat, de még ilyen ügyetlen vá-
sárosaim nem voltak. Akár csak a tuskók!

Maczkó úr, noha irgalmatlanul fájt a szeme, meg nem
állhatta, hogy föl ne morduljon:

— Kikérem magamnak, hogy mint a tuskók! . . . Mint
a mackók!

— Hát mint a mackók! — mondotta a kofa.

— Mindegy! — kiáltott Maczkó úr, akinek mindjobban
kezdett sajogni a szeme, — akár tuskó, akár mackó a ne-
vem, én azért jöttem Szegedre, hogy paprikás halat egyem,
nem pedig azért, hogy paprikás mackó legyen belőlem! Jaj,
brum, brum! Egy szikrát sem látok!

Újra elkezdett táncolni.

— Én sem akarok Paprikás Zebulon lenni! — siránko-
zott Zebike.

Dorka a kötényével törülgette a szemét és keservesen zokogott.

A kofa ezalatt a mellette levő vizeskancsóba belemártott egy kendőt és aztán ezzel megmosta Maczkó úr szemét.

— No, lát-e már? — kérdezte a kofa.

— Látok már! — kiáltott örvendezve a tekintetes úr.

— Még csak egy kicsit mossa, nénémasszony és a mackó-paprikásból mindjárt ténsúr lesz!

Mikorra a nénémasszony Zebulon és Dorka szemét is megmosta, nem fájt egyikük szeme sem és tisztán látták szép Szeged városát mindnyájan.

Hálából vásárolt is Maczkó úr annyi szegedi paprikát, hogy Jutka asszony, a szakácsné, három esztendeig se fogyasztja el.

Egyszerre megállottak egy bolt előtt.

— Jaj, de szép papucs! — kiáltotta Dorka összecsapva a kezét.

A kirakatban gyönyörű gyönggyel kirakott papucsok voltak láthatók.

Maczkó úr hunyorított a szemével.

— Ej, be hamar észrevetted, hucigám! — mondotta. — Hát tetszik? No, nem is csodálom, mert híres, nevezetes ám a szegedi papucs!

— Jaj, ha nekem ilyen volna! — sóhajtott Dorka.

— Ha nincs, hát lesz, — mondotta a tekintetes úr. —

Gyerünk a boltba! Adjon Isten jó napot! (Ezt már a boltosnak mondotta.)

— Mindközönségesen, — felelt a papucsos. — Mivel szolgálhatok?

Maczkó úr ezt felelte:

— Ennek a tacsónak nagyon megakadt a szeme egy pár szegedi gyöngyös papucson, hát, mondok, megveszem neki.

A papucsos ezt felelte:

— Dicsérom a szömit a szentömnek! Vögyön is a lel-kömnek!

Maczkó úr elbámult:

— Mit dicsér uraságod? — kérdezte.

— A szömit! — felelt amaz.

— A szömit? Ne mondja! Nem is a szemit? Aztán mit csináljak én?

A papucsos kissé bosszúsan ezt felelte:

— Mit? Papucsot vögyön a gyөрöknek!

A tekintetes úr elnevette magát.

— Ejnye, de figurás az úr! — dörmögte. — Vögyön! Gyөрök! Hahaha! Tudok ám én is ilyen tréfásan beszélni, hallja az úr! Völöm nő fögörözzön ám!

Most a papucsos nevetett.

— Iszön kéröm szeretettel, nem beszélök én úgy! — mondotta.

— Nem? Iszön, kéröm . . . nem is iszen, kérem! Tudok én még cifrábban is beszélni, így: Huj, tu hurus szugudu umbur, tudsz-u uzun u nyulvun?

— Hát ez micsoda tatár beszéd? — kérdezte a papucsos.

Maczkó úr vigyorgott.

— Ez csak olyan figurás beszéd, mint az úré. Ezt jelenti: Hej, te híres szegedi ember, tudsz-e ezen a nyelven?

A boltos hahotázva felelt:

— Hej, te híres idegön embör, nem tudok ezön a nyel-vön!

— Már mögönt úgy böszöl az ör! — csúfolódott a tekintetes úr.

— Én csak szөгediesen beszélök, — mondotta a papucsos. — Az Alföldön így beszélnek: Öszöm könyeret mögy-gyel!

Erre Zebulon és Dorka is hahotázni kezdtek. Maczkó úr ezt mondta:

— No, azt nem tudtam, hogy az Alföldön így beszélnek.

Hát, papucsos uram, körök alföldiösön ögy pár hölyös papucsol!

— Nem jól mondi az úr! — szolt a papucsos. — Így köll mondani: kérök alföldiesen egy pár helyös papucsol!

Maczkó úr megint bámult.

— Mondi? — kérdezte. — Ezt is így mondják az Alföldön?

— Bizony, így mondik! Hanem csak a paraszti nép. Az úri tanult embör azt mondi, hogy: mondja. A köznép pedig aszondi, hogy mondi.

Ezzel is többet tudott a tekintetes úr.

A papucsos elővett egy pár gyönyörúséges papucsol.

— No, kisasszonyka, próbáljuk mög, jó-é a papucsol?

Dorka fölhúzta a papucsol. Ej, be gyönyörűen illett! A papucsol ezt mondta nevetve:

— Kisasszonyka, tudja-e, miről nevezetös a hírös szögedi papucsol?

— Nem tudom.

— Arról, hogy aki fölhúzza és azt mondja: hipp, hopp, ott lögyek, ahol akarok! hát egyet ugrik és ott teröm.

— Jaj, de jó lesz! — ujjongott Dorka. — Ha elfáradok, hippet mondok, hoppot mondok és otthon leszek.

— Ugrani is köll ám egyet! — mondotta búcsúzóban a papucsol, minekutána Maczkó úr kifizette a portékája árát.

Irgyelte nagyon Zebulon Dorkától a papucsol. Amint megint az utcán mentek, a szeme úgy járt, mint a villám, hogy nem látna-e magának való ajándékot. Egyszer fölkiáltott:

— Jaj, de szép hal! Hogy csillog! Nézzük meg, bácsi, vegyük meg, bácsi!

Egy kirakatban halformájú kések voltak kitéve. Szege-den csinálnak ilyen kést, amelynek a nyele hal-alakú. Azért csillog, mert gyöngyházzal van kirakva a nyele.

Utasaink betértek a boltba.

— Hogy árulják itt a halat? — kérdezte a tekintetes úr.

— Halat? — csodálkozott a késes. — Nem vagyok én. kéröm alássan, halász!

— Aha! — mormogta Maczkó úr, — ez is azt mondja: kéröm! — Majd hangosan szolt:

— De iszen, ott csillog a kirakatban a sok hal! Az öcsémnek megtetszett, hát, mondok, veszek vagy egyetkettőt.

A késes nevetett, Maczkó úr pedig ezt mormogta: Ir-gum, burgum, mit nevet engem ki minden szögedi!

— Nem hal az, tisztölt uram, hanem kés, — mondotta a bolt gazdája.

— Kés? Ne mondja!

— Nézze mög hát az úr!

A késes Maczkóék elé tett egy csomó hal-alakú bicskát, kicsit, nagyot, vegyesen. Maczkó úr megbámulta az ügyes jószágot, nagyon megtetszett neki.

— Ebből veszek, — mondotta, — de nem neked, Zebikém, hanem egyet apádnak, egyet magamnak. Kés nem való bocsnak!

Vett is a tekintetes úr két gyönyörű hal-alakú bicskát. Tudom, megőrül az ajándéknak Tányértalpú szomszéd!

Hanem Zebulon nem volt megelégedve a vásárral. Egyre dörmögött, hogy így, úgy, neki semmit sem vesznek, mire Maczkó úr rászólt:

— Veszek, Zebikém, szívesen egy karikát az orrodra. Kell?

Zebulonka persze erre elhallgatott. De alattomban mindig félrehúzta a száját, ha a Dorka papucsára nézett.

Amint sétáltak, egyszer lekerültek az alsó városba. Csupa kedves kis ház közt jártak és mindegyik ház olyan volt, mintha most építették volna. Egy járókelőtől megkérdezték:

— Miért új itt minden ház?

— Mert az árvíz 1879-ben összedöntötte a régi házakat. Újat köllött építeni mindönkinek.

— De ez a nagy templom csak nem új? — tudakozódott Maczkó úr.

Előttük állott a hatalmas alsóvárosi templom.

— Nem bizony. Nagyon régi templom ez. Az igazságos Mátyás király építtötte.

Jól megnézték a nevezetes templomot, melyben egykor a nagy király imádkozott.

A kis házak ereszeiről paprika-fonatok lógtak. Minden ház ambitusára ilyen haragos-vörös paprika-függöny ereszkedett alá.

— Tudjátok-e, bocskok, hogy hívják ezt a várost, ahol vagyunk? — kérdezte Maczkó úr.

— Szegednek! — kiáltott Zebulon.

— Szögednek! — selypítette Dorka.

— Egyitek sem találta el! Ezt Paprikavárosnak hívják, hehehe. Látjátok a sok paprikát?

Szeged egyik városrészét, az alsóvárost, tréfásan csak-

ugyan Paprikavárosnak hívják, mert annak lakói termelnek legtöbb paprikát.

Bolyongásuk közben lérték a Tiszához. Itt már nem volt a folyónak kőpartja; félsziget alakja van itt a partnak, magas jegenyefák sorakoznak sűrűn rajta, akár az őrtálló óriások.

— Micsoda hely ez? — kérdezte Maczkó úr, egy halász-forma embertől.

— Ez a Boszorkánysziget.

— Boszorkányok vannak rajta? (A bocsok ijedten húzódtak a tekintetes úr mögé.)

— Dehogy is! Hanem valamikor boszorkányokat égettek rajta, ezért hívják úgy.

Valóban a mult század elején a babonás emberek azt hitték, hogy vannak boszorkányok és több szerencsétlent, akiről azt állították, hogy boszorkányságot űznek, e helyen máglyán megégették. Pedig megmondta már nagyon régen a bölcs Kálmán király: A boszorkányokról, akik nem léteznek, szó se legyen!

Már esteledett. A nap leáldozott és a Boszorkánysziget még sötétebb lett, mint amilyen különben is lombos, árnyékos voltában. A Tisza az erdőcske szélén hömpölygött, csendes zúgással.

— Jaj, ott vannak a boszorkányok! — suttogta Zebulon, rémülten belekapaszkodva Maczkó úr lábába.

— Hol, te füles?

— Ott, ott! Látja, bácsi, a tűzüket? Most égetik őket.

A Tisza partján tűz lobogott és annak fénye átszivárgott az erdőcskén. Maczkó úr óvatosan a tűzhöz közelített és a fák közül kikukkantott a partra. Dehogy égettek ott boszorkányokat! Két halász halpaprikást főzött, — az illata azonnal megcsapta Maczkó úr orrát. Rózse-tűzön bogrács lógott, az egyik halász a tüzet igazította, a másik fakánállal a halpaprikás levét kóstolgatta, hogy megfőtt-e már, megvan-e az íze, ereje, zamata? A Tisza partján halászbárka volt kikötve.

— Jó estét kívánok, halász uraimék! — köszöntött Maczkó a két emberre.

— Azonképp kívánjuk, — feleltek azok.

— Fől a vacsora, fől?

— Készen is lösz mindjárt.

— Az illata nagyon dicséri, annyit mondhatok! — szólt a tekintetes úr nyelvével csettintve.

— Része lögyön benne, — mondotta az egyik halász. — Telepödjének le ide a szűrre és tartsanak velünk!

Maczkó úr és a bocsok letelepedtek s nemsokára előttük gözölgött a bogrács.

— Kihöz vagyon tisztösségünk, ha mög nem sértöm a kérdésömmel? — kérdezte az egyik vendégszerető halász.

— En nemes nemzetes és vitézlő Maczkó Muki mármárosi földesúr vagyok, ezek pedig itt az öcsém meg a hugám, — mondotta a tekintetes úr.

— No, az Isten éltesse a derék, böcsületes familiát! — mondották a halászok.

Nagyon izlett a halpaprikás utasainknak. Nem is tudja azt senki jobban főzni a szegedi halásznál.

A kitünő vacsora után Maczkóék elbúcsúztak a halásztól és visszaballagtak a városba. Ott megháltak egy vendéglőben.

Reggel korán keltek és vidáman, jó kedvvel ballagtak le az utcára.

— Hőt most höva megyünk? — kérdezte Zebulon.

— Mit csinálunk, te golyhó? — szólt rá a tekintetes úr.

— Hogy höva sőtálunk? — ismételte Zebulon.

— Hát ez micsoda beszéd?

— Szögödi beszéd.

Maczkó úr nevetett.

— Ohó, hohohó! Majdnem elfelejtettem, hogy itt szögödiiesen beszélnek... De drága kis öcsém, nem így beszél ám a szegedi ember.

— Hőt högyan? — makacszkodott Zebi.

Maczkó úr dühbe jött.

— Elhallgatsz, te! Mindjárt úgy a nyakad közé suhintok, högy azon köldölsz!

Zebulon vigyorogva húzódott a hűgához és ezt súgta neki:

— Hehe, a bácsi is csak úgy beszél szegediesen, mint én, hehe!

— Hogy ma mit teszünk? — szólt most a tekintetes úr. — Hát elmegyünk Lacikához.

El is mentek. Nagyon szives fogadtatásban részesültek s mikor eltávoztak, Lacika így szólt:

— Aztán Maczkó úr, a tanyára is elmenjenek ám!

— A tanyára? Mi az, Lacikám?

— A tanya, Maczkó bácsi, nagyon szép! Van almája, körtéje, szőleje, kis csikaja, báránkjája . . . Ha jó vagyok, apa jutalmul azt mondja: No, Lacikám, gyere velem a tanyára! Jaj, be jó ott, Istenem, be jó!

Az ajánlat nagyon kedvesen csengett Maczkó úr és a Tányértalpu-csemeték fülében.

— Ilyen hát a tanya, Lacikám? — kérdezte Maczkó úr.

— Óh, még sokkal szebb! Aztán nemcsak egy tanya van odakünn, hanem ezer meg ezer.

— Ezer almafával és körtéfával? — kérdezte csillogó szemmel Zebulon.

— Még többel!

— Kis csikó és báránka is sok van? — kérdezte Dorka.

— Van bizony elég.

— Kié az a sok csina és barika?

— A csikósé és a juhászé, akik szintén künn laknak. Most közbeszólt Maczkó úr:

— Köszönjük szépen Lacika a fölvilágosítást. Elmegyünk ám a tanyára, megnézzük! Messze van-e?

— Bizony nincs közel! Mi mindig kocsin járunk ki.

— Mi is azzal megyünk, — szólt Maczkó úr, — Isten veled, Lacika!

— Szerencsés utat kívánok, Maczkó úr, Zebulon, Dorka!

Maczkó úr hamarosan talált fuvarost, aki a kocsiján kivitte a tanyára. Maczkóék fölültek a kocsira — az ostor pattogott, a lovak nyerítettek, a kerekek zörögtek és nem-sokára elhagyták szép Szeged városát.

A tanya kedves kis bogárhátú ház, amely a végtelen síkság közepén áll, messze a várostól és a falvaktól. Szép

nyárfák, jegenyefák fogják körül és borítják árnyékba. Van a tanyaház körül istálló, akol, góré, karám, szóval minden, ami a földmivelő és állattenyésztő embernek szükséges. És sok, sok ilyen nyájas tanya van — egymástól bizonyos távolságra — az Alföld végtelen síkján. A nép ezt a sok tanyát együttesen jelöli meg a *tanya* szóval.

A kocsi már a pusztai úton járt Maczkóékkal és elhaladtak az első tanya mellett.

— Ni, nem repül a négyszárnyu madár!

Ezt Zebulon kiáltotta. A tanya között ugyanis föltűnt egy szélmalom, amelynek vitorlája ezúttal nem forgott. Nem örölt a malom, azért nem forgott a vitorlája.

— Kocsis! — kiáltotta Maczkó úr, — gyerünk a malomhoz.

— Talán örölni valója van a téns úrnak? — kérdezte a kocsis.

— Van bizony! — mondotta Maczkó úr. — Tudományt öröltetünk abban a malomban, hogy aztán a lisztjéből az eszünket tápláljuk.

Ilyen szépen fejezte ki azt Maczkó úr, hogy ismereteit akarja gyarapítani azzal, hogy a szélmalmot megnézi.

A malomhoz értek. A magas, kerek épület oldalán fáradtan, mozdulatlanul lógott a vitorla. Az egyik szárnya csaknem leért a földre.

Maczkóék körüljárták a szélmalmot és jól megnézték minden részét. A vitorla különösen tetszett nekik és Zebulon pajkos kedvében, amikor Maczkó úr nem látta, föl is kapaszkodott egy szárnyára és lovagolva ráült.

— Most én vagyok a négyszárnyu madár! — kiáltotta ujjongva.

— De te nem repülsz ám! — szólt Dorka.

— Majd mindjárt megparancsolom a szárnyaimnak! kevélykedett Zebike. — Szárnyam, szárnyam, repülj velem az erdőbe!

Hát egyszerre megmozdult a vitorla és elkezdett forogni. Tudniillik odabenn megindították. Zebike a következő pillanatban fönn volt a levegőben, mert a vitorlának az a szárnya, amelyen lovagolt, fölemelkedett a magasságba. Az úrfi sívalkodott:

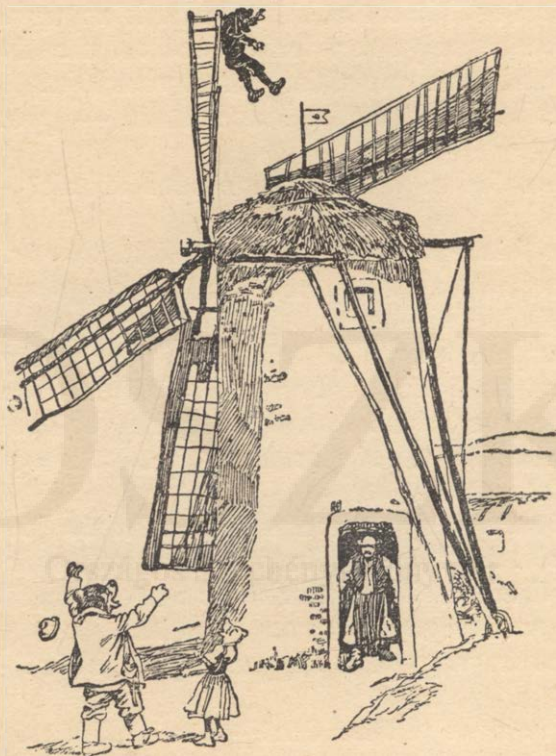
— Jaj, jaj, végem van! Maczkó bácsi, fogjon meg!

Maczkó úr odafutott. Amint meglátta Zebulont a magasban, bosszusan kiáltotta:

— Én fogjalak meg, imposztor? Minek ültél a malom szárnyára! Kapaszkodjál, ha tudsz!

Meg is kapaszkodott Zebulon. Szerencséjére, mert a vitorlaszárny lefelé fordult és az úrfi fejfelé közelgett a föld felé.

Egyszerre — puff! Zebulon lepottyant a vitorláról és elterült a földön. Szerencsére nem nagyon magasról esett le, és így nem tört el semmije, noha azért alaposan elmállott a földön. Egy darabig meg se moccant, úgy feküdt ott, mint-ha meghalt volna.

Dorka sírva borult rája.

— Zebikém, édes Zebikém, — kiáltotta, — hol fáj?
Nyisd ki a szemedet, Zebikém, nyisd ki!

Maczkó úr is a mozdulatlanul fekvő fölé hajolt és így szólt:

— Zebulon, itt a friss mézecske!

Hát tüstént kinyílt az úrfi két szeme:

— Hol a méz? — kérdezte gyöngye hangon.

— No, csak ugorj talpra, öcskös! — mosolygott a tekintetes úr. — Mindjárt megkapod!

Zebulon fölkelte a földről. Bicegett egy kicsit, meg az oldalát fájditotta, egyéb baja nem történt.

— Nem leszek én többet négyszárnyu madár! — zokogott a jámbor.

Maczkó úr megsimogatta az állát.

— Még csak kétszárnyu se akarj lenni! — mondotta. — Nem a mi vitézlő familiánknak való a repülés.

— Hát a mézém hol van már? — kérdezte türelmetlenül Zebulon.

— A mézed? Az a méheeske házában van.

— De 'iszen nekem mézet ígért a bácsi, hogy kinyisam a szememet!

— Ojjé! — nevetett Maczkó úr, — ha minden medve minden kis pottyért mézet kapna, nem győznék a méhecskék a munkát. Maczkó-dolog az egész, öcsém, föl se vedd azt a kis pottyot, meg puffot, lesz még többen is részed dirmegő-dörmögő életedben!

Zebulon savanyu arcot vágott, de kénytelen volt megnyugodni ebben. Maczkó úr pedig, minthogy már künn voltak a tanyán, elküldötte a kocsit.

— Sétálunk egy kicsit a tanyán, — mondotta.

Amint mentek, birkanyájhoz érkeztek, amely ott legeleszett a zöld fű bársonyán. Egyszerre egy bégető hang megszólította:

— Jó napot kívánok, tekintetes Maczkó úr! Me-e-e-e!

Maczkó úr megfordult. Hát Bárány Jeremiás közelgett futva feléje, az a Bárány Jeremiás, akivel Maczkó úr régebbi utazásain megismerkedett és az ezredéves kiállításon is találkozott.

— Nini, Bárány gazda! — kiáltott örvendezve a tekintetes úr. — Hát kend hogy kerül ide?

— Itt élek én ebben a nyájban. Habakuk fiam is itt van. Hé, Habakuk, — bé-é-é!

A hívásra egy másik birka vált ki a nyájból s közelgett Maczkóékhöz. Ebben a percben a juhász hangja hallatszott:

— Tisza, Dráva! Lopják a birkát! Rajta!

Két nagy juhászkutya rontott vészes csaholással Maczkóék felé. A tekintetes úr tiltakozva kiáltotta:

— Én nem vagyok tolvaj! Bárány gazda nekem jó ismerősöm, az szólított meg engem!

Beszélhetett. A másik pillanatban az egyik kutya a nyakán lógott, a másik meg a bocsoknak ugrott.

Most hát Maczkó úr sem vette tréfára a dolgot, elvetette magát, amerre tágasabb.

A kutya azonban nem eresztette el a fülét.

— Vaú! Vaú! Foglak, te birkatolvaj!

— Engem ugyan nem fogsz! — dörmögte Maczkó úr, -- ezzel a kutyát fölvetette a vállára, mint valami zsákot és úgy futott tovább.

A kutya vonított:

— Vaú! Fogtam tolvajt, de visz!

A juhászok összefutottak és ki számáron, ki gyalog a menekülő után rugaszkodott és hosszú, kampós botját lógázta.

— Elibe, elibe! Csípd el a betyárt! — kurjongattak. Zebulont és Dorkát gyorsan elcsípték az üldözők, a tekintetes úrral azonban nem boldogultak oly könnyen. Végre egy ürge juhászbojtár elérte, a botja kampóját beleakasztotta a lábába és elrántotta. Maczkó úr hasra vágódott.

A kutya felhasználta az alkalmat, leugrott Maczkó úr nyakáról és vonítva elfutott.

— Nekem nem kell olyan tolvaj, aki engem fog meg! Vaú! Ennek a tolvajnak olyan körme van, hogy jaj, jaj, vaú, vaú!

A juhászbojtár megfogta Maczkó úr gallérját és a bot boldogabbik végével (tudniillik a vastagabbikkal) ráhúzott a fejére.

— Nesze neked, birka! — kiáltotta.

Maczkó úr dühbe gurult.

— Hallod-e, te juhász! — szólt haragosan, — ne gorbáskodjál velem, mert baj lesz!

— Baj ám! — nevetett a juhász. — Lesz baj, de te sírsz utána! Előre a pusztabíróhoz!

Maczkó úr ezt morogta:

— Ereszd el, juhász, a bekecsemet, amíg jó dolgod van!

— Dehogy eresztem! — felelt a juhász. — Majd előbb pusztabíró uram kezébe adom.

— Hát nem ereszted el?

— Van eszemben!

Maczkó úr fölemelte a két rettenetes mancsát, derékon fogta a bojtárt és azt is a nyakába vetette.

— Gyere hát akkor velem, juhászbojtár barátom! — dörmögte a tekintetes úr és futott tovább a terhével.

A bojtár ott lovagolt a Maczkó úr nyakában. Az önkéntelen lovas cibálta, rángatta a furcsa paripa üstökét, rugdalta a lábával az oldalát, de nem tudott leszabadulni a nyakából. Maczkó úr pedig föl sem vette a cibálást, rúgást.

Egyszerre egy méneshöz értek. A karsu szép lovak, csikók csöndesen ropogtatták a fűvet a legelőn, a csikósok pedig felugráltak a szaladva érkező csoda láttára.

— Juhászbojtár! — kiáltották. — Min szamaragolsz, juhászbojtár?

A juhász dühösen felelt:

— Látják kigyelmetek!

— Aztán hova, merre olyan sebbel-lobbal?

— Tudom is én! — felelt a bojtár.

A csikósok újfent kiáltoztak:

— Melyik vásáron vetted, juhászbojtár, a paripádat?

— Dehogy vöttem! Iszen birkatolvaj ez!

A csikósok nevettek.

— A tolvaj viszi a juhászt! Hahaha! Ilyent még nem ért meg a pusztá!

De ha tolvajjal van a bojtárnak dolga, gondolták a csikósok, hát csak meg kell fogni. Ezzel lóra kaptak és a futó elébe rugaszkodtak.

— Megállj! — kiabáltak Maczkó úrra. — Megállj, ha kedves az életed!

Maczkó úr látta, hogy tüstént elfogják, hát egyet gondolt, levetette a juhászt és felugrott a legközelebbi ló hátára.

Olvasóim közül talán többen emlékeznek arra, hogy Maczkó úr egykor mint híres, nevezetes lovas szerepelt a budapesti cirkuszban. Volt egy szép almásszürke paripája, azon lovagolt, még pedig úgy, hogy nem ült, hanem állott a futó paripa hátán, sőt nemcsak állott rajta, hanem táncolt is és abroncson ugrált keresztül. Egész Budapest tapsolt a dirmegő-dörmögő lovasnak.

Most hát hasznát vette a tudományának. A csikósok szeme-szája elállt, amikor látták, hogy a tolvaj nem ül, hanem áll a lovon, amely széleseben tovanyargal, anélkül, hogy a lovasa lepottyanna róla. Úgy állott rajta, mint a cövek.

— Ej, micsoda ördögös lókötő! — mondták elhülve. — Vajjon mi fán termett ez a fickó?

— Most nevensenek kigyelmetek! — szólt kárörömmel a juhászbojtár, a sajgó derekát tapogatva, amelyet Maczkó úr úgy megmarkolászott.

A meglepetés multával a csikósok üldözőbe vették a tekintetes urat. Megsarkantyúzták a paripájukat és a szökevény után nyargaltak. De az gyorsabban járt náluk. Nem-sokára megkicsinyedett a távolságtól a ló és lovas alakja; merre száguldozik, azt csak annak a porfelhőnek a mozgásából lehetett tudni, amelyet a ló fölvert.

Hej, büszkén állt lova hátán Maczkó úr! Úgy érezte magát, mint a repülő madár, mert szinte repült vele a csikó.

A fák, bokrok, kútgépek gyorsan elmaradoztak mellette. A vakmerő lovas olykor hátranézett. De bizony nyomába sem értek.

— No, híres csikósok, — nevetett magában, — érjetelek utól!

Aztán eszébe jutott a budapesti gazdája, a cirkusztulajdonos.

— Kedves gazdám! — mormogta elégületen, — ha látnál, tudom meg lennél elégedve velem!

De meg lenne elégedve, — gondolta magában, — az egész tisztelt közönség, tapsolnának a grófok és bárók, a fehérhaju nagyapó, a mosolygó nagyanyó, a nagybajuszu bácsi, a kedves néni, Pista, Laci, Margit, Ilus, a huszárok, a bakák, valamint a nagykalapu drótos tótok, szóval mindenki, aki a budapesti cirkuszban tapsolt neki.

. . . De térjünk vissza a bocskokhoz. Ezeket a juhászok bezárták az akolba és most nagyon meg voltak szeppenve. Mi lesz velük?

Zebulon bőgött, Dorka pityeregve mondotta:

— Jaj, miért is jöttünk mi az Alföldre!? Óh, bárcsak otthon lehetnénk most az erdőkben, Tányértalpu apó barlangjában!

Otthon? Nini, hátha otthon is lehetne? Dorkának eszébe jutott az, amit a szegedi papucsos mondott az ő papucsairól. Hogy csak egyet kell ugrani és azt mondani, hipp-hopp, és ott terem az ember, ahol akar. A papucs most is a lábán van, hát tüstént elrepül ő innen, ebből a fogságból.

— Zebulon, én mindjárt nem leszek itt! — mondotta Dorka.

— Hát hol? — zokogott Zebike.

— Otthon! Hazavisz a papucsom!

Zebulon is ráemlékezett most már arra, amit a papucsos mondott és irigykedve nézte a Dorka csinos lábbelijét.

— Add kölcsön nekem az egyik papucsodat! — szolt könyörögve.

— Nem adom, mert félpapucsban nem lehet repülni.

Zebike most még keservesebben kezdett bőgni.

— Dorka, édes Dorkám, — zokogott, — mi lesz belőlem, ha te itt hagysz? Maradj itt, hugicám! Maradj itt!

Dorka megsajnálta bátyját és lemondott a hipp-hopp-ról és arról, hogy otthon teremjen. Hát ez a Zebulon mivel hálálta meg huga jóságát?

Dorkát egyszerre csak földhöz vágta és lehúzta a lábáról a papucsait, aztán fölhúzta a maga lábára.

Alig, hogy Zebulon a lábán érezte a bűvös papucst, nagyot ugrott és ezt kiáltotta:

— Hipp-hopp, otthon legyenek apó barlangjában!

Dorka sírva nézett a levegőbe, hadd lássa, hogy repül Zebulon az ő papucsával. De a levegőben nem látott semmit, ellenben szépséges bátyját ugyanott látta, ahol az imént.

— Hát te nem repültél el? — kérdezte Dorka.

Zebulon mérgesen ezt felelte:

— Nem hát! Talán kicsit ugrottam.

Ezzel még nagyobbat ugrott.

— Hipp-hopp, Tányértalpú apó barlangjában legyenek!

Zebulon megint ott maradt, ahol volt. Lehúzta hát a papucst a lábáról és a földhöz vágta.

— Nem ér semmit ez a papucs! — dörmögte. — A szegeci papucsos rászédett bennünket.

Dorka persze kinevette az ármányos bátyját, hogy így felsült. Úgy kell a hálátlannak!

A papucs tehát egyiket sem szabadította ki a fogságból s tovább búsultak sorsukon. Egyszerre megzörgette valaki az akol ajtaját.

— Be-e-e, úrfi, kisasszony, be-e-e! — hangzott kívülről.

— Ki az? — kérdezték a bocsok.

— Én vagyok, instállom, Bárány Jeremiás.

— Jaj, Bárány bácsi, szabadítson ki innen bennünket! — rimánkodták a foglyok.

— Iszen éppen azért jövök. Maczkó tekintetes úr itt várakozik a keresztútnál, az küldött engem.

Bárány gazda kinyitotta az ajtót, a bocsok kirohantak rajta.

— Csitt, úrfi, csöndesen, kisasszony! — figyelmeztette őket Bárány gazda. — Ha a kutyák észreveszik a szökést, itt kuksolhatnak ezentúl is.

A bocsok tehát lábujjhegyen távoztak és egyenesen a keresztútra tartottak. Ott várakozott rájuk Maczkó úr és keblére ölelte a bocsokat.

— Csakhogy együtt vagyunk megint! — mondotta elérzékenyülten. — De most lábatok alatt legyen a talpatok és előre!

Széleseben eliramodtak. Hogy került Maczkó úr a nyájhoz vissza? Az történt a tekintetes úrral, hogy a csikósok mégis utólérték (mert hiába, nem a mackó, hanem a csikós a jobbik lovas!) s mikor látta, hogy nagyon a nyomában vannak, leugrott a lóról s elbújt egy közeli nádasban. A csi-

kósok a lovat üldözték tovább, ő pedig rejtek-utakon visszaoldalgott a nyájhoz, ahol Bárány gazdával találkozott.

Mentek, mendegéltek Maczkóék a sik pusztában. Itt már nem látszott se tanya, se kútágas. Pusztá, kietlen, elhagyatott volt a tájék.

Utasaink egyszerre meglepetve megálltak. Váratlanul egy egész város bukkant föl előttük, tornyokkal és magas házakkal.

— Miféle nagy város ez? — csodálkozott Maczkó úr. Zebulon előre futott.

— Én leszek először a városban! — kiáltotta ujjongva.

De csodálatos, noha jól szaporázták a lépést, a helyett, hogy közelebb jutottak volna a városhoz, az egyre jobban eltávolodott tőlük.

Nem volt az város, hanem *délibáb*. A pusztán szép verőfényes napon különös tünemény jelenik meg. Erdő, ház, falu vagy város képe tűnik fel ott, ahol semmi sincs: ez a délibáb. Ott sem volt semmi, ahol Maczkóék a várost látták: csak a délibáb tréfálgatott velük.

A bocsok egyszerre felkiáltottak:

— Bácsi, jaj, bácsi, nézze, felfordult a város!

A délibáb-város csakugyan lefelé fordulva úszott most a levegőben. Tornyainak csúcsa, házainak a födele most a földet érintette.

Utasaink kővé meredten nézték ezt a csodát.

— Soha ilyet! — mormogták.

A felfordított város hát ott lengett a pusztá verőfényes levegőjében.

— Ej, ej, — tünődött Maczkó úr, — vajjon hogy járnak abban a városban az emberek?

— Bizonyosan folyton tótágast állanak, — vélte Zebulon.

— Juj, mennyi tányér, pohár eshetik le abban a felfordult városban a felfordított asztalokról! — kiáltotta Dorka.

A tányérról, pohárról eszébe jutott valami Maczkó úrnak. Megbúbozta a bocsokat.

— Ugy-e, jó volna, golyhók, ha ott lalnánk? — kérdezte nevetve. — Ha poharat törtök, mindjárt lenne jó kifogás hogy hiszen fel van fordulva az asztal, arról esett le!

A bocsok nevettek. Ez bizony jó lenne. És abban a városban talán nem is mondják az ügyetlen gyermeknek ezt: Te medvebocs!

— Száz szónak is egy a vége, — mondotta Maczkó úr befejezve a tanakodást, — eljöttek-e abba a városba?

— Én elmegyek, mert én tudok tótágast állani, — felelt Zebulon.

Dorka eleinte vonakodott, de mert a kíváncsiság nagyon sarkalta, hát ő is hajlandó volt bemenni a városba. Alig indultak meg, megdöbbenve megállottak.

— Hol a város? — kérdezték körültekintgetve.

A felfordult városnak nem volt se hirt, se hamva. Ahol előbb a tornyai a földet bökdösték, onnan most csak a pusztaság nézett feléjük.

— Eltűnt! — dadogta Maczkó úr.

— Megszökött az egész város, — motyogták a bocsok. A délibáb, amely a felfordított várost a pusztára varázsolta, eltűnt.

— Soha ilyet! — dörmögte Maczkó úr. — De már most merre menjünk?

Zebulon felkiáltott:

— Nini, bácsi, ott egy csárda látszik!

Messze, egy nyárfaliget közelében, rongyos csárda állott. A kéménye hívogatólag füstölgött.

Maczkó úr megörült a fölfedezésnek.

— No, ez pompás! — kiáltotta. — Előre a csárdához! Már úgy is nagyon megéheztem, megszomjaztam.

— Hát még én! — nyögte Zebulon, a gyomrát tapogatva.

Szapura lépéssel megindultak. Már jó darabig gyalogoltak a homokban és Zebike kezdett elmaradozni.

— Jaj, messze van-e még a csárda? — nyögte. — Én már nem bírom tovább!

Maczkó úr ellenzőt csinált a kezéből és úgy nézett a napfényes pusztába.

— Irgum, burgum, nekem úgy tetszik, hogy most még messzebb van az a csárda! — dörmögte.

— Jaj, ne mondjon ilyet, bácsi! — óbégatott Zebulon.

— Bizony messzebb van! — kiáltott Dorka. — Előbb még láttam a füstölgő kéményét, most már nem látom.

— Menjünk tovább, hátha csak a szemünk káprázik! — tanácsolta Maczkó bácsi.

Megint szapura ügetésre nógatták a fakókat, azaz a saját lábukat. Hát, csakugyan, minél többet jártak, annál messzebbre távozott előlük a csárda, utóbb már alig látszott a távolságban. Persze, a csárda is délibáb volt.

Maczkóéknak megint leesett az álluk.

— Óh, te ármányos Alföld! — mormogta a tekintetes úr.

— Jaj, te csintalan, rossz puszta! — siránkozott Zebulon.

A távolban egyszerre egy különös alak tűnt föl. Hat lába volt és két feje. Az egyik feje magasan állott és széles karimájú kalap volt rajta, a másik feje alacsonyan lógott és két nagy fül díszítette. A csodálatos alak egyenesen Maczkóké felé tartott.

— Jaj, fussunk! — kiáltott Zebulon. — Megesz az a szörnyeteg!

Ezzel eliramodott visszafelé. A tekintetes úr utána szólt:

— Zebikém, hát már bírod megint a lábadat? Jó doktor, ugy-e, a félsz?

Az a szörnyeteg pedig, amely feléjük közelgett, juhász volt, meg a szamara. A juhász a szamáron ült és földig ért a lába: ezért látszott a juhász és a szamár hat lábúnak.

Nosza, nagyot nevetett Maczkó úr a tévedésen és Zebulon után kiáltott:

— Gyere vissza, öcskös, ez a szörnyeteg föl nem fal téged!

Zebulon visszakullogott, s amikor meglátta, kitől, mitől ijedt meg, elkezdte énekelni gúnyolódva ezt a verset:

Megy a juhász szamáron,
Földig ér a lába!

Kopp! A juhász oldalt hajlott a szamárról és a birka-fogó kampós botjával tarkón ütötte Zebikét.

— Nesze a nóta ára! — mondotta a szamaragoló.

Zebulon mécsese eltört, Maczkó úr pedig odajárult a pásztoemberhez, akire persze nem haragudott, hogy a csúfolódó bocsot megfenyítette.

— Juhász uram, — kezdte a tekintetes úr, — kérdenék valamit, ha felelne rája!

— Jó szívvel megtöszöm, ha tehetségömben vagyon, — felelt a juhász a pusztai emberek hivalkodást kerülő szíves módján.

— Micsoda csárda az ott a nyárfás mellett, amelyik mindig messzebbre megy az embertől?

A juhász a jelzett irányba nézett, aztán bajsza alatt mosolyogva mondotta:

— Abban a csárdában, uram, embör fia még nem ivott, övött!

— Miért nem?

—Mert az nem csárda, hanem levegő. Nincs ott sömmi. csak úgy látszik háznak. Délibáb az.

Maczkóék bámultak.

— Hát a felfordult város se volt semmi?

— Úgy, biz' a!

— Juhász uram, — szólt Maczkó úr, — hát most azt mondja meg, merre érünk igazi csárdához?

A juhász botjával egy nyárfaerdőre mutatott.

— Erre haladjanak az erdő felé, azon túl ráakadnak a csárdára!

A juhász szíves búcsu után tovább szamaragolt, Maczkóék pedig megindultak az erdő felé. Hát amint azon menének keresztül, mit látnak?

Róka Miska ott hevert egy bokorban s élete párja mellette siránkozott:

— Én édes párom, jaj nekünk! Mi lesz belőled? Bundádat lehúzzák rólad és szőnyegnek rakják valami ágy elé! Jaj, jaj, hogy ezt a napot meg kellett érnem! Édes párom, hogy lehetnél ilyen ügyetlen, róka létedre?

Róka Miska kínosan nyöszörögve felelt:

— Nem tudom, feleség. Csitt, csatt, megesett! Örök szégyen piritja miatta az orcámat!

— Vörös az máskor is! — mormogta Maczkó úr és előlépett. Láttára Rókáné fölugrott, a csalafinta Miska azonban tovább is fekve maradt. Volt rá oka. A lába bele volt szorulva a tör csapójába és nem tudta onnan kihúzni.

Maczkó úr a törbe esett koma elé állt.

— Jó napot, Róka Miska, régi jó pajtásom! Ez egyszer hát hurokra kerültél! Hahaha! Bocsok, ide gyertek!

Zebulon és Dorka elősompolyogtak.

— Nézzétek, bocsok, — mondotta Maczkó úr, — ezt

az én régi ellenségemet, aki mindig gáncsot vetett az utamba! Most meglakolt ökelme turpisságáért. Nézzétek, hogy hörög, szüköl itt kínjában! Törbe esett Róka koma! Bocsok, kacagjunk egy nagyot a koma esetén. Hahaha!

— Hahaha! — kacagtak a bocsok. — Hahaha! — nevetett az erdő. Maczkó úr rettenetes hahotája végigdörgött az egész tájékon.

A koma szégyenletében a föld alá szeretett volna bújni. Hej, ha az a vas nem fogná úgy a lábát, de elszaladna ő most innen!

Mikor a tekintetes úr kellőképpen kimulatta magát, így szólt:

— Isten veled, Róka Miska! Én most sok galádságodért nem porolom ki a bundádat, majd kiporolja azt minden reggel a — szobalány.

Arra célzott Maczkó úr, hogy Róka Miska bundáját a vadászok lehúzzák, aztán eladják és a szűcs kikészíti szobadísznek.

Maczkó úr távozni akart, de akkor elébe vetette magát Rókané.

— Nagyságos, méltóságos Maczkó úr, az Isten áldja meg, ne hagyjon cserben bennünket! — kiáltotta sírva.

— Én ne hagyjam cserben, jó asszony? — csodálkozott Maczkó úr. — Mit kíván tőlem?

— Szabadítsa ki az én szegény uramat!

Maczkó úr akkorát ugrott félre, akár csak kígyóra lépett volna. Ezt kiáltotta haragosan:

— Tőlem meri azt kérni, hogy kiszabadítsam azt a gézengűzt!

— Merem, mert tudom, hogy a Maczkó urak, a híres nevezetes Maczkó-familia dicső fiai jószívűek!

— Az már igaz, — mondotta Maczkó úr, akinek tetszett a hízélgés. Aztán ezt kérdezte: — Hát miért nem szabadítja ki maga, jó asszony, az urát?

Rókané sírva felelte:

— Próbáltam már, de nem bírom, nincs elég erőm hozzá. De a hatalmas Maczkók játszva is elbánnak az ilyen kis vasesapóval.

— Ez is igaz! — dörmögte tetszelegve Maczkó úr. De aztán fölmordult: — Ej, irtum, burgum, nem szabadítom ki, mert kinevetne ő kelme, ha megtenném!

— Jaj, dehogy neveti ki! Jaj, dehogy! Áldani fogja még a lépését is! — kiáltozta Rókané.

Maczkó úr a komára sánditott. Olyan alázatosan kuk-solt az a földön, mintha kettőt se tudna olvasni.

Rókáné átkarolta Maczkó úr lábát és ezt sipította:

— Nem eresztem tovább, nagyságos, méltóságos uram! Tiporjon el engem is, vagy szabadítsa ki a szegény uramat!

Maczkó úrnak megesett a szíve Rókáné keservén és hatalmas mancsa egy rántással szétnyitotta a vascapót, amely a koma lábát fogta.

— Eredj, Róka Miska! Így fizet neked Maczkó Muki!

Alig érezte a lábát szabadon Róka Miska, élete párjával futásnak eredt és hazáig meg sem álltak. Útközben folyton nevettek a jó bolond Maczkó úron, aki megmentette a haláltól legnagyobb ellenségét. Otthon a rókalyukban, hol Róka koma, hol Rókáné asszony kezdett rája a hihitére és hehétére, és három napig folyton pergett a könnyük a nevetéstől.

Maczkóék ezalatt szerencsésen elértek a csárdához.

Düledező, rongyos csárda volt biz' az. A csárdás gazda pipálva állott az ajtajában.

— Szerencsés jó napot, csárdás gazda!

Ezzel toppantak Maczkóék a csárda elébe. A csárdás véginézett rajtuk.

— Minközönségösen, — felelt ez.

Maczkóék betértek az ivóba. Üres, nagy földes szoba

volt az, egyetlen bútora egy hosszú asztal, meg egy pad volt, nem említvén a búbos kemencét.

— No, korcsmáros, — szólott Maczkó úr, — van-e a kend csárdájában egy kis harapnivaló?

— Nincs, — felelt a korcsmáros foghegyről, megorrolván a *kend* szóért.

Maczkó úr mintha vackorba kóstolt volna, a bocsok pedig ijedten kaptak a gyomrukhoz.

— Nincs? De csak leület kend egy pár csirkét a számunkra?

A csárdás nagyot szítt a pipából.

— Attól ugyan fölkopik az úr álla! — morogta.

— Hát semmi sem akad a fogunkra?

— Egy pár rántott szunyog láb, — mosolygott a csárdás.

— No hát, ha ennivalót nem, — szólott Maczkó úr, — egy kis bort csak ad kend ide az asztalra?

— Kötve hiszöm, — mondotta a csárdás.

— Ugyan miért?

— Mert vasárnap az utolsó kortyot is mögitta három nagy úr.

— Miféle nagy úr?

— Két csikós mög egy juhász.

Maczkó úr elkeseredve kiáltott föl:

— Olyan nagy úr vagyok én is, hallja kend! De lát micsoda csárda ez?

— Ez a Becsali-csárda.

— Miért *csali be* az embert, ha nincs se enni, se innivaló benne! — fortyant föl Maczkó úr.

— Az én nevem pedig nem *Hallja kend*, — folytatta a csárdás, — hanem Förgeteg Mihály. Ha én *kend*, *kend* is *kend*, érti *kend*?

Ezzel vállat vont és kiment megint a csárda elébe, nem törődve többé vendégeivel, akik őt megkendezték és nem *csárdás uramozták*. Ilyen büszke ember az alföldi csárdás!

— Soha ilyen csárdát! — mormogta Maczkó úr. — Soha ilyen kevély csárdást! Már most mit tegyünk?

— Én meghalok éhen, — siránkozott Zebulon.

— Én is, bácsi, — nyafogott Dorka.

— Semmi nyif-nyaf! — szólott a bocsokra a tekintetes úr. — Gyerünk odébb egy házzal. Itt már, úgy látom, hasztalan zörgünk, kiabálunk, ránk se hallgatnak. Majd akad valami elemózsia!

Ezzel kiléptek az ivóból.

Odakinn a csárdás, aki még egyre orrolt a *kend* szóért, csúfolódva nézett a távozók után.

— Mind a vízíg szárazon! — szólt utánuk.

— Hej, de furcsák ezek az alföldi csárdások! — sóhajtozott a tekintetes úr.

Szomorúan bandukoltak hát megint étlen, szomjan Maczkóék a homokos úton. A nyelvük lógott, a torkuk reszelős volt, a fejüket búnak eresztették.

— Jó volna most otthon, a vadmézes erdőben! — sóhajtott Zebulon.

— A gyümölcsöskertben! — kesergett Dorka.

— A Jutka szakácsné terített asztala mellett! — dörögte Maczkó úr.

Akármerre néztek: sehol egy földel, sehol egy kútgém. Homok mindenfelé, amelyen nem látszott egyéb kutyatejnél, ördögszekérnél meg királydinnye nevű csillagos virágú növénynél. Messze itt-ott egy poros nyárfaliget látszott, amely körül vércsék és kányák keringtek. Ez már a pusztá legkietlenebb, legterméketlenebb része volt, amelyet az alföldi ember *siványnak* nevez.

Néha kóbor szellő csapongott át a pusztán, nagy porfelhőt verve föl. Maczkóék szemét, száját, bundáját finom fehér homok szitálta tele, belepve őket végtől-véig, úgy, hogy olyan fehérékké lettek, mint rokonaik, a jeges-mackók.

Amint egyszer Zebulon föltekintett, meglepetve kiáltotta:

— Dorka, hol a bácsi? (Aztán egyet fordulva ezt:) Dorka, hát te hol vagy?

— Itt vagyok! — felelt Dorka.

Zebulon bámult.

— Hiszen te az elébb még barna voltál, most pedig fehér vagy!

— Te is fehér vagy ám, meg a bácsi is, — mondotta Dorka.

— Az ám, nini, a bácsi is fehér! — nevetett Zebulon. — Azt hittem, hogy a bácsi elveszett és egy lisztes molnár cammog mellettünk.

Sokáig mentek, mendégéltek, hát egyszerre golyakelepés hangzik. Hát egyszerre rájuk mosolyog egy csoport nyárfa alul egy bogárhátú ház, amelynek kéményén egy pár tarka golya tollázkodott, vigan kelepelve. Tanyához értek.

Maczkóék beléptek a tanya udvarába. Abban a percben

két morcsos tanyai eb rohant nekik vad csaholással, de ugyanakkor egy hang hallatszott:

— Sajó, Száva, takarodtok vissza!

A kutyák meghunyászkodva sompolyogtak vissza a nagy udvar hátuljába, a szérüs kertből pedig, amely a tanya mögött volt, előjött a gazda. Ő volt az, aki a kutyákat viszsaszólította. Barátságosan közeledett a jövevényekhez.

— Jó napot kívánunk gazd'uramnak! — szólt Maczkó úr süvegét megemelve.

— Isten hozta az urakat! — felelt a gazda. — Mi jóban járnak nálam?

— Fáradt utasok vagyunk, — szólt a tekintetes úr, — étlen, szomjan járunk-kelünk egész nap, hát gondoltuk magunkban, ha ki nem vetnek, betérünk ide egy kis pihenőre.

— No azt jól tették. Anyjuk, — kiáltott a gazda. — teríts hamar az udvaron! Vendéget kaptunk!

Hej, hogy fölcillant Maczkókék szeme az asztal-terítés hallatára! No lám, nem minden alföldi ember olyan, mint a csárdás! Ime, milyen vendégszeretők az alföldi emberek!

Hát bizony, ott a szép Alföldön a vendégszeretet megvan a legkisebb kunyhóban is. Nem hiába, hogy csupa magyarság lakik végtelen síkságán. A magyar ember pedig jószívű, vendégszerető, csak meg ne sértsék, mint az imént a *kend* szóval a csárdást, mert a sértést el nem tűri.

A gazda most megint vendégeihez fordult, ezt mondván:

— Ha egy kis *tarhóval* mög lágy könyérrel mögelégösznek az urak, szívesen adom.

Tarhó? Vajjon mi az? Így tűnődtek magukban Maczkókék. Soha hírért sem hallották ennek az ételnek. De az illendőség azt kívánta, hogy ne firtassák, mi az, amit föltálnak, amikor vendégeskednek, hát nem kérdezősködtek.

Nemsokára a terített asztal körül ültek. A gazda közük telepedett, a gazdasszony pedig szíves köszöntéssel illatos búza kenyeret meg egy tejfölös köcsögött állított az asztalra. Ebben volt a tarhó. A gazda így szólt:

— Kanalazzanak hát, utas uraimék, ha meg nem vetik a szegény embör ételét!

Maczkókék mohón fogtak a kanalazáshoz. Szörnyű kíváncsiak voltak arra a tarhóra. Hát az olyan volt, mint az aludt tej, — de sokkal izletesebb. Tejből készítik, de csakis az Alföldön készítik. Hej, alig győzték kanalazni a mi éhes utasaink!

Hamarosan kiürült a köcsög. Maczkó úr azt mondotta:

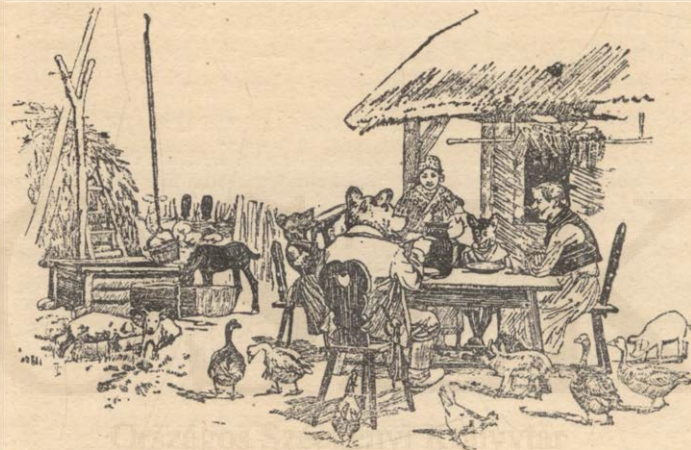
— Sohasem ettem ilyen jót! — Aztán fölkiáltott: — Éljen az Alföld!

— Éljen, éljen! — zúgtak a bocscok.

Zebulonnak is nagyon ízlett a tarhó, elannyira, hogy mikor nem látta senki, megpróbálta — ej, az illetlen bocsa! — kinyalni a köcsögöt. Bele is dugta a fejét, nyalakodott is, de mikor ki akarná húzni a buksit, az bennszorult.

Sehogy sem tudta kihúzni a fejét, akárhogy iparkodott is.

Ordítani akart, de hangja belefulladt a köcsögbe. Ré-
mülten szaladozni kezdett — fején a köcsöggel.

— Jaj, bácsi! — kiáltott Dorka. — Nézze, mi van a Zebike fején!

Maczkó úr odanézett és harsány habotára fakadt.

— Hahaha, bruhaha! — hahotázott a tekintetes úr. — Minek a fejedem, öcskös, a köcsögalap? Hiszen az Alföldön pörgekalapot viselnek!

Azután nagynehezen lehúzták Zebulon fejről a köcsögöt. Sokáig prüszkölt még a torkos utána.

A tarhó után gyümölcs került az asztalra. Hej, ízlett az is! Szóval, úgy uzsonnáltak utasaink, mint a kiskirályok.

Uzsonna után Maczkóék megszemlélték a tanyát, Csinos, tornácos ház volt az nagy udvarral, melyben tömérdek csirke, kacska kotyogott, csipogott, hápogott, az ól mögött disznók rőfögtek, a dűcsban galambok turbékoltak, az eresz alatt fecskék csicseregtek, a kéményen gólya kelepelt.

A ház mögött egy sor jegenye húzódott, a mögött volt

a szérü, amelyre éppen akkor fordult be egy kévével megrakott szekér, a lovak mellett csengős kiscsikó ugrándozott.

— Csina, csina! — kiáltották a bocsok, csalogatva a csinos állatot.

A kis csikó bátran hozzájuk közelgett, és mancsukat nyaldosta.

Hogy nevettek örömükben a bocsok!

A tanya mellett szőlő volt, a szőlőben gyümölcsfa. Onnan került a gyümölcs az asztalra.

— Be szép ez a tanya! — kiáltott lelkesedve Maczkó úr. — Be boldogan élhet itt gazduram!

— Nincs okom panaszra, a jó Isten mögáldotta a kezem munkáját, mert az ő szent nevével kezdtem mindön dolgomba.

Ilyen az alföldi gazda. Istenfélő, dolgos, vendégszerető.

Azután elbeszélgettek. Maczkó úr kérdezősködött, hogy sok-e a dolog?

— Bizony sok! — felelt a gazda. — A gabonát learattuk, be is hordjuk már, magam is csak azért szaladtam haza, hogy a szérüt rőndbe hozzam.

— Én is földbirtokos vagyok Máramarosmegyében, — szólt Maczkó úr.

— Aztán ilyen nagy dolog-időben eljöhetett az úr hazulról? — csodálkozott a gazda.

— Az én munkám őszzsel kezdődik, — felelt a tekintetes úr.

— Talán szőlősgazda az úr?

— Nem, mézesgazda vagyok.

— Mézesgazda?

— Úgy bizony. Nem szőlőt, hanem mézet szüretelek én.

— Aztán mögél abból az úr?

— Meghiszem azt! Annyi hűséges kis cselédem készíti számomra a mézet, hogy jut is, marad is belőle. No, majd küldök gazd'uramnak is belőle.

Maczkóék aztán megköszönték a pompás uzsonnát és elbúcsúztak a szíves gazdától. Az utóbbi is indulni készült hazulról egy hosszú fütykőssel a kezében.

— Hova, gazd'uram, — kérdezte Maczkó úr.

— Ide mögyök az erdőszélre.

— Minek ez a hosszú fütykös a kezében?

— Róka koma bundáját porolom ki vele.

— Róka komáét? — csodálkozott Maczkó úr. — Mit csinált?

— Folyton hordja a csirkéimet. De most rajta veszt ő kelme, mert tört vetöttem neki és bizonyosan mögcsípte már.

Maczkó úr megrendült. Jaj, hiszen éppen ő szabadította ki a ravaszdit a kelepceből! Hej, be kár volt! Most hogy puffogna a bundáján a gazd'uram hosszú fütyköse! . . . Azt persze óvatosan elhallgatta a gazda előtt, hogy a komát ő már kiszabadította.

Elváltak, a gazda az erdő felé, Maczkóék a pusztának haladtak. Céljuk az volt, hogy a legközelebbi városba érjenek; a gazda megmutatta nekik az odaváló utat.

A tekintetes úr lehorgasztott fővel ment az úton: egyre az járt a fejében, hogy kár volt kiereszteni Róka komát a kelepceből.

Bizony kár volt! Megsiratja még azt Maczkó úr Zebulonnal és Dorkával egyetemben.

— Trara, trara! — Trombitaszó hallatszott. Postakocsi közelgett.

— Van-e levele tekintetes Maczkó Muki úrnak? — kérdezte Maczkó úr a postástól.

— Van! — felelt a postás.

— Ide vele szaporán! — kiáltott örvendezve Maczkó úr. A bocskok is ujjongtak.

— Tányértalpú apó ír! — kiáltott Dorka.

— Czammogó pajtás ír! — kiabált Zebulon.

Maczkó úr, aki átvette már a levelet és bontotta, azt vélte:

— Akármibe fogadok, hogy kulcsár uram ír!

De a levelet nem írta se Tányértalpú apó, se Czammogó pajtás, se kulcsár uram, hanem Pósa bácsi. De sőt nem is Pósa bácsi írta, mert csak elküldötte *Az En Ujságom* egy kis olvasójának hozzája írt levelét.

A levél, melyet Maczkó úr fölolvast, így hangzik:

Cegléden, 1897 július 26-án.

Kedves Pósa bácsi!

Kérem szépen Pósa bácsit, szíveskedjék megmondani Maczkó úrnak, hogy alföldi útjában látogasson el Ceglédre is. Nagyon érdemes ide eljönni. Megbámulhatja a szép új református templomot, mert nagyon szép ám. Aztán közel a vasúthoz van a fürdő, oda elmehet fürödni. A Józsika azt mondta, hogy írjam meg azt is, hogy őt mindig ott találja, mert ő mindig, délelőtt, délután ott van. Aztán ott van a szép és nagy városkert, mert a fürdő

ott van a városkertben. A fürdővel szemben van a vigadó, ahol hangversenyek szoktak lenni. Ott sörözhetnek is. Aztán van itt erdő, oda is kimehetnek és ott nagyon jól mulatnának. Mi is minden héten ki szoktunk menni, mert egy ismerősünknek szőlője van ott és egész nap kinn vagyunk és ott játszunk. A majális is ott volt.

Maradok szerető, hű kis olvasója

Margit.

U. i. A nagymama azt üzeni, hogy Maczkó úr látogasson meg bennünket is.

— Kezét csókolom, kedves nagymama, a meghívásért! — tette hozzá Maczkó úr. — Köszönjük a kedves levelet neked is, Margitka!

— Bácsi, — szólt Zebulon, — én szeretnék elmenni Ceglédre, megbuktatni a fürdőben Józsikát!

— Én meg szeretném látni azt a szép új templomot! — mondotta Dorka.

— Magam is megnézném ám! — mondotta Maczkó úr, aztán újra belenézett a levélbe, ezt kapva ki belőle: A fürdővel szemben van a vigadó . . . ott sörözhetnének is.

Maczkó úr elmosolyodott.

— Söröznék ám! — mormogta. — El is megyünk Ceglédre, bocskok!

A postakocsi már messze járt, a fölvert porát is alig lehetett látni. De helyette látszott ám más porfelhő: százszor akkora, mint amekkorát a kocsi ver. Valóságos portenger közeledett feléjük, egészen feléjük.

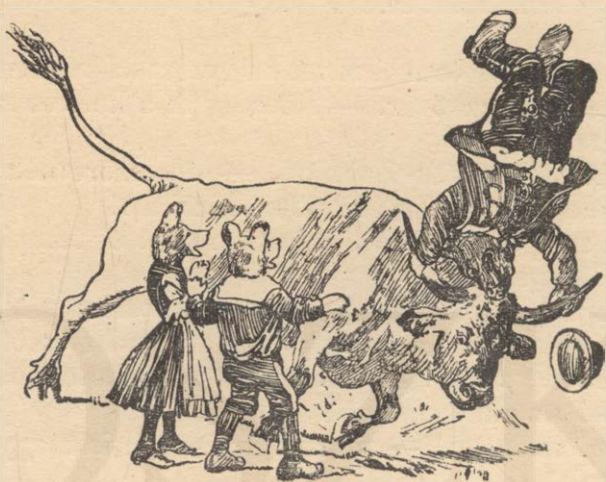
— Vajjon, mi lehet ez? — tünődött Maczkó úr. Szól nincs, hát mi veri föl ezt a rettenetes port?

Csakhamar megtudta. Tehéncsorda jött az útra, az verte föl a port. A bika méltóságosan haladt a csorda közepén. Amint ez a hatalmas állat meglátta Maczkóékat, nagyot bömbölt és fejét öklelésre tartva, egyenesen feléjük rohant.

A bocskoknak rémültökben a földbe gyökerezett a lábuk, moccanni sem tudtak; Maczkó úr azonban szembeállt a veszedelemmel és még nagyobbat ordított vissza, mint amilyenell ellenfele közeledett. Ha csak ordítani kell, nem állanak a kuckóba a jótorkú familiának tagjai. A bika irtózatos döféssel szarvára kapta Maczkó urat . . . A bocskok azt hitték, hogy vége van a bácsinak. De ni, Maczkó úr a bika szarván volt ugyan, de nem keresztülszúrva, mint a bocskok képzelték, hanem a mancsával a bika szarvát fogta, maga pedig tótágast állott — fejjel lefelé — a levegőben.

Azt tette a tekintetes úr, hogy mikor a bika föl akarta öklelni, gyorsan megragadta a két szarvát és — mint a tornázó a nyujtón, — fölvetette magát a levegőbe. Hja, ilyen művész-bűvész volt a mi dirmegő-dörmögő barátunk.

A bika meglepetve megállott. Kifeszítette a két első lábát, nagyot bömbölt. — Maczkó úr pedig odafönn egyet forgott a levegőben, mint ahogy a tornázó a nyujtón szokta mutogatni magát.

A bika le akarta vetni roppant terhét, de amikor látta, hogy nem lehet, futásnak eredt, Maczkó úr pedig folyton a szarván állta a tótágast. A pásztorok előfutottak és bámulva nézték azt a csudát, hogy mit csinál Maczkó úr a bika szarván. A bocsoknak is megjött a bátorságuk és nevettek.

— Hahaha, ugyan megjárta a bömbölő! Hahaha!

Maczkó úr végre megelégette a mulatságot és leugrott a bikáról, amely eszeveszetten rohant vissza a csordába. Bezzeg nem akarta felöklelni többé a téns urat!

Maczkó úr kalapját lengette a csordások felé:

— Pásztorok, máskor jobban vigyázzatok a csordára!

Ilyen kalandok közt járta be Maczkó úr az aranykalászos alföldi rónaságot. De az aranykalász nem állt már a lábán. Eddig, amerre mentek, mindenütt kasza pengett, sarló suhogott. Az aratás már véget ért. A búzakarász, az Alföld-áldott búzakarásza a kasza nyomán lefeküdt a földre és fűre marokszedő lányok kékébe kötözték, a kékéket keresztbe rakták. Úgy tetszett, hogy az egész Alföld meg van rakva

búzakereszttel. Tarlóvá vált a rónaság, melyen még nemrég sárga kalásztenger ringott . . . A pitypalattyló fürj csodálkozva nézte, hova lett fészke fölül az árnyékos kalászsátor?

És hogy leborult az est, táncolva, énekelve mentek haza, dolgukat végezvén, az aratók. Fehérruhás lányok kalászból készült nagy koszorút vittek, a legények kalapján búzavi-

rágból és kalászból való bokréta viritott és ifjak, vének, mind táncot lejtettek, énekeltek. Mert nagy ünnep az Alföldön az, mikor a magyar nép az édes anyaföldtől átveszi legdrágább adományát: a kenyérnek valót.

Maczkó úrnak megtetszett az aratóünnep. Maga is a táncolók sorába állt:

— Heje, huja, hopp!

Úgy járta a tekintetes úr, hogy csak úgy döngött a föld. A kalapja mellé ő is föltűzte a kalász-bokrétát és úgy érezte magát, mintha ő is alföldi arató volna. A bocsok is vígan ropták a táncot.

Így értek a falúba . . . Azaz, talán nem is falu az, mert Maczkó úr akárhogy forgatta a fejét, nem látott se templomtornyot, se községházát. Csak egy harangláb állott a házak között. Pedig háza sok volt, lehetett háromszáz is, csakhogy bizonyos távolságban egymástól.

— Miféle község ez? — kérdezte Maczkó úr az aratógazdától.

— Nem község ez, hanem tanya. — válaszolt a kérdező.

— Tanya? Iszen van itt száz tanya is, meg több is.

— Azért csak tanya ez, uram.

Hát úgy van ez az Alföldön, hogy néhol annyi tanyát építenek egymás közelébe, hogy már szinte városnak látszik. Valóban, idővel e tanyacsoportokból lesznek itt a falvak és városok.

Az aratók bejárták a tanya-csoport utcáit, aztán megállapodtak egy udvarban, leveles szín alatt és most kezdték csak javában a táncot.

Maczkó úr megemlékezett Margitkának a leveléről. Amíg a muzsika szól, előfogta az aratógazdát.

— Gazd'uram, merre jutunk erre Ceglédre?

A gazda nagyot nézett.

— Ceglédre? — kérdezte. — *Erre Ceglédre? Erre, uram, semerre.*

— Semerre? Hiszen Cegléd is az Alföldön van.

A gazda elmosolyodott.

— Az igaz, hogy az Alföldön van, — mondotta. — De nézze, uram, ezt a két tüzes csikót (az istállóra mutatott, melyben két szép ló ropogtatta az abrakot), ha ez a két csikó négy álló napig úgy röpül, akár a madár, akkor is csak bajjal ér Ceglédre. Nagy ám az Alföld, messzire van Cegléd városa!

— Hát vasút nem megy arra?

— Mögy, de olyan messzire van ide a vasút, hogy nagy idő köll, amíg az úr az első stációhoz jut.

— Hát akkor kocsin utazom, — határozta el a tekintetes úr. — Kocsi talán akad itt?

— Az akad, de vigyön ám az úr útra *fordított kását.*

— Mi a csudát?

— Mondtam már: fordított kását.

Zebulon közbe kottyant:

— Miből van az fordítva? Németből?

Maczkó úr ráripakodott a bocsra:

— Hallgass, kölyök! — Erre a gazdához fordult ismét. — Aztán mire való az a fordított kása?

— Arra való, hogy meleg ételben lögyön az utasnak része, mert ha errefelé utazik az úr Ceglédre, naphosszat sem talál falut, de még csárdát sem. A fordított kása pedig egy hétig se hül ki.

— Nem-e? — csudálkozott a tekintetes úr.

— Nem bizony. Az alföldi embör, ha kocsiszörrel na-

gyon hosszú útra megy, ilyen okos alföldi étköt visz a kocsi-
derékban.

Maczkó úr lelkesedve kiáltott föl:

— Én is ilyen okos ételt viszek! Hanem hát miért ma-
rad melegen olyan sokáig a fordított kása?

— Azért, mert főzéskor addig forgatják, amíg benne
marad a heve.

— Aztán megfőzi nekem, gazd'uram?

— Nagyon szívesen, — felelt a szíves magyar gazda.

Most még egy kérelme volt Maczkó úrnak.

— Szerez-e nekem, gazd'uram, kocsit is a ceglédi útra?
Nagyon meghálálnám a sok szívességét . . . Küldenék télre
egypár icce finom csurgatott mézet az uradalmamból.

— Nono, jutalom nélkül is mögtöszöm, — szabódott a
gazda.

Kocsi hamar került. Úgy egyeztek meg a kocsissal,
hogy hajnalban útra kelnek.

Éjszakára az aratógazdánál háltak utasaink. Puha, tor-
nyos ágy várta őket nyugovóra, mely olyan magasra volt
ágyazva, hogy Maczkó úr ezt kérdezte tréfásan a gazdától:

— Létrát nem adna, gazd'uram?

— Minek az a létra? — csudálkozott a gazda.

— Hogy föl lehessen menni erre az emeletes ágyra.

A gazda elérte a dicséretet és szerénykedve mon-
dotta:

— No, no, egyszerű ágyacska biz' az, tudom, hogy az
urak jobbhoz vannak szokva.

Maczkó úr közbevágott:

— A király se hálhat ennél puhább ágyban, gazd'uram!
Én mondom azt, én Maczkó Muki, pedig én értek hozzá, mert
ha lefekszem télen, tavaszig ki nem nyitom a szememet.

Hatalmas ágy is volt az! Annyi puha vánkos, dunna
dagadozott benne egymásra rakva, hogy csaknem a szoba
tetejéig ért. Mikor a gazd'asszony megvetette, csak úgy mo-
solygott Maczkóékra a fehér ágynemű. Egyszerre keserves
jajveszékélés hallatszott.

— Bácsi, jaj, jaj! Segítség! Segítség!

A Zebulon hangja volt az, de a bocsot sehol sem látták.
Eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

— Bácsi, megfulladok! Húzzanak ki . . . jaj, — hang-
zott a Zebike sírása.

— Hát hol az a bocs? Keresték az asztal alatt, a ke-
mence mögött, sehol sem volt. Végre fölfedezték — az
ágyban.

Zebulon ugyanis elsőnek akart a puha ágyba feküdni, föl is kapaszkodott és belefeküdt, de a puha párnák közt úgy elmerült, mint a kő a tóban. Úgy ásták ki a párnák közül és fektették biztosabb helyre.

Mert bizony az alföldi gazdasszony büszkesége az, hogy minél magasabb, tornyosabb legyen az ő ágya.

Jóízűen aludtak ezen az éjszakán utasaink. Hajnalban a ház előtt toporzékolt a kocsi elé fogott két sárga, készen arra, hogy Maczkóékat Ceglédre röpítsék. A tekintetes úr kidörzsölte az álmat a szeméből és fölrazta a bocsokat.

— Talpra, álomszuszékok! Megyünk Ceglédre!

— Hadd aludjam még egy kicsit, olyan jó puha ez az ágy! — rimánkodott Zebulon.

— Tetszik úgy-e az alföldi ágy! — dörmögött Maczkó úr. — Most már nem félsz attól, hogy megfulladsz benne? Talpra, egy, kettő!

Nemsokára útra készen léptek ki a házból és szívesen elbúcsúztak a gazdától.

— A saroglyában van már a fordított kása, — mondotta a gazda.

Maczkó úr újra hálálkodott.

— Jó reggelt, téns uram! — köszöntötte az utasokat a kocsis, Som András nevű.

— Adjon Isten, Som András uram! — felelt Maczkó úr és hozzátette: — Mit visz abban a tarisznyában?

— Birkapörköltet az útra, — felelt Som András.

Maczkó úr elbámult.

— Pörköltet? Hiszen azt nem tarisznyába, hanem bográcsba teszik, mert kifolyik a leve.

— Csakhogy ez *tarisznyás-pörkölt* ám, téns uram!

Tarisznyás-pörkölt? Soha hírét sem hallotta a tekintetes úr. Hallotta hírét a bográcsos-gulyásnak, evett is belőle, a székely-gulyásnak, a malac-pörköltnek, de a tarisznyás-pörköltnek soha.

— Miféle étel az, Som uram?

— Juhász, csikós eledele, — hangzott a válasz.

— Tarisznyában hordja a juhász meg a csikós?

— Abban bizony, mert az nem cipelheti magával porcellán-tálban.

— Nem folyik ki a leve?

— Nem ám, mert nincs leve, csak husa.

— Jó eledel az?

— Jó bizony, mög aztán egy vasárnaptól más vasárnapig sem romlik el. Ezért eledele ez a juhásznak, csikós-

nak, mert az nem süthet, főzhet mindönnap. Ez mög elmarad, a többi főtt étel nem.

Ezzel is többet tudott Maczkó úr. Som András nem mondott mesét, mert a mérhetetlen pusztában pásztorkodó emberek csakugyan ismerik a tarisznyás-pörköltet. A készítése módját bajos lenne itt elmondanom, hát meg sem kíséreltem.

Utasaink felültek a kocsira, amely megindult velük. Mentek, mentek a végtelen pusztákon, a puszták homokos útain. Délben nagyon jól esett ebédre a tarisznyás-pörkölt, meg a jó meleg kása. Rája jó buckai bor, amelyet kulacsban vittek magukkal. Öreg délutánra egy nagy kukoricáshoz értek.

A fiatal kukorica végtelen táblában terjedt el előttük, úgy tetszett, mintha az ég aljáig terjedne.

— Valóságos kukoricatenger! — kiáltotta Maczkó úr.

— Tengerinek is hívják, — mondotta Som András.

Ringott, rengett a végtelen sárgás-zöld tenger. Maczkó úr egyszer a mancsát a szeméhez emelte és merőn nézett a tengerire.

— Teringette, — mormogta, — úgy is hullámszik ám ez a kukorica-tábla, mint a tenger . . . Mekkora hullámai vannak!

A bocsok is odanézték.

— Az ám! — kiáltották tapsolva, — igazi tenger! Csak a hajó hiányzik róla.

Som András is odanézett. Láta, hogy a kukorica-ültetvény úgy meghajlik, mintha vihar tördelné vagy valami nagy állatsorda robogna látatlanul benne. És a kukoricás szép sárgászöld színe szürkévé és sötétté válik. Som András e látványra elsápadt és a lovak közé csapott.

— Gyi te, gyi! Fussatok, ahogy tudtok. Gyi!

A lovak vágatni kezdtek. Maczkóék fölriadtak.

— Miért vágatunk ily nagyon? — kérdezte Maczkó úr.

Som András megpattogtatta az ostort.

— Azért, téns uram, hogy kérjék a jó Istent, hogy idején érjük el a töltést!

— Melyik töltést?

— Azt a feketeséget, ott, ni!

A távolban egy sötét vonal látszott.

— Aztán ki elől menekülünk oda?

— A Tisza elől. *Kiöntött a Tisza!* — mondotta Som András.

Maczkó úr elképedt.

— A Tisza? — ismételte hihetetlenül. — Messze van az innen, hogy kergetne az minket?

— Messze van, az igaz, — mondotta Som András, — de majd möglátja mindjárt az orrát!

Ebben a percben a kukoricásból mintha egy nagy sötét kígyó csúszott volna ki.

— Nini, kígyó, jaj, mekkora kígyó! — kiáltozták a bocsok.

— Az a Tiszának az orra, — mondotta Som András.

Jobban megnézték a kígyót, hát kisült, hogy nem kígyó az, hanem hullám: piszkos árvíz hulláma. A hullámok egyre sokasodtak és gyorsan görögtek a kocsi nyomában. Ez volt hát a Tiszának az orra: az első hullám.

— Nagy úr ám a Tisza, ha mögharagszik, messzire elnyúlik a keze, — mondotta Som András.

A bocsok fölkiáltottak:

— Mindjárt utolér a víz!

Som András büszkén felelt:

— Majd ehhez a sárgáim is hozzászólnak! Gyi te!

Szélvésként repültek a lovak. Az árvíz ugyan folyton nyomukban volt, de a kocsikerék még csak apró tócsákban lubickolt. A töltéshez pedig egyre közelebb jutottak.

A töltés földből való magas gát, amelyet az áradó folyók ellen építenek, hogy az a vizet föltartsa. Árvíz idején az alföldi nép ezekre a töltésekre menekül, mert ez a legmagasabb hely a tájékon.

— Ha szöröncsésen elérünk a töltéshez, megmenekülünk, ha nem, végünk van, — mondotta Som András.

Észre sem vették, hogy elborult az ég. A szél sivítani kezdett. Egyszerre nagy csattanás hasította át a levegőt, amelyet hosszú dörgés követett; villámlott és dörgött. Hátuk mögött most már vészesen morajlottak a hullámok, mert a vihar fölkorbácsolta. Majd megeredt az eső és úgy szakadt, mintha öntötték volna.

Som András hirtelen fölkiáltott:

— Végünk van!

— Miért, miért? — riadoztak Maczkoék. — Hiszen jól futnak a lovak!

— Átszakadt a töltés.

— De hiszen a töltés is áll még, látom a villámfénynél! — erősködött Maczko úr.

— Valahol átszakadt, — mondotta szomorúan Som András. — Nézzen le csak a téns úr a kerekek közé!

Maczkó úr lenézett. Hát agyig vízben jártak már a ke-
rekek. Maczkó úr előtt ez megfoghatatlan volt.

— Hiszen még nem ért utól az árvíz! — kiáltott Maczkó
úr, hátratekintve a kocsiban.

— Nem ért utól, de elénk került, mert átszakadt a töl-
tés, — világosította föl Som András.

Csakugyan elülről jött már harsogó zajjal a szennyes
áradat.

— Elül víz, hátul víz! Isten irgalmazzon nekünk! —
tette hozzá Som András.

Most felugrott Zebulon.

— Jaj, vízben ülök! — kiáltotta.

— Én is vízben csücsülök! — visszhangoztatta Dorka.
Mindnyájan felugráltak. Hát a lovak már szügyig vol-
tak vízben és úszva iparkodtak menekülni. A víz átömlött
a kocsin, emelgetve azt. Amerre néztek, az egész határ víz-
ben úszott. Vihartól korbácsolt tengerré vált a szép Alföld
eme része, mely fölött villámok cikáztak és sűrű felhők úsz-
tak. Minden víz alá került, itt-ott meredt csak ki a hullá-
mokból egy fa koronája.

A kocsi hirtelen féloldalra dült, úgy, hogy Maczkóék
kipotyogtak a vízbe.

Az áradat már bukó volt. Maczkóék elbuktak, de ha-
mar fölmerültek. Prüszkölve, lihegve néztek szét, nincs-e
közelben menedékhely? Hát mellettük emelkedett egy ma-
gas, erős jegenyefa.

— Bocsok, föl a fára! — kiáltotta Maczkó úr.

Perc alatt föntermettek. Hja, kitünő mászók a dir-
mögő-dörmögő familia hozzátartozói.

Jól megkapaszkodtak a fa sugár törzsében. A hely
kissé kényelmetlen volt. A jegenyének olyan rövidek és véko-

nyak az ágai, hogy azokra ráülni nem lehet, csak kapaszkodniok lehetett. No, de hiszen arra való a jó nagy körmük. Nagyobb baj volt az, hogy a szél nagyon rázta a fát s attól lehetett tartani, hogy kitöri, kivált, mikor ilyen nagy teher volt rajta.

Maczkóék tehát megkóstolták az alföldi árvizet is. Még pedig volt mit nézni rajta.

Pusztulás mindenfelé. A szekérnek, a két sárgának és Som Andrásnak se híre, se hamva. Elragadta az árvíz, a jó Isten tudja, mi lett velük?! A hömpölygő hullámok szénaboglyát, gerendát, házfödelet, bútort, egy-egy állati hullát vittek el Maczkóék menedékhelye mellett.

Sokáig, nagyon sokáig kapaszkodtak utasaink a fán. Az este is leborult s a víz egyre nőtt.

— Én már nem bírom tovább, — nyögött Dorka, — mindjárt belepottyanak a vízbe.

— Csak kapaszkodjál, hugicám! — biztatta Maczkó úr.

— Én meghalok az éhségtől, — siránkozott Zebulon.

— Rágd a körmödet, — biztatta ezt is Maczkó úr, — de ne nagyon, mert nem lesz mivel kapaszkodnod.

— Juj, juj, mindjárt eltörik a fa, elvisz a szél! — siránkozott hosszabb szünet után Zebulon, mikor egy nagy szél-roham megrázta a jegenyét.

— Maczkó-dolog az egész! Föl se vedd, öcsém! — dörögte Maczkó úr.

Akár Maczkó-dolog ez, akár nem, bizony már-már kimerültek a kapaszkodásban s alighanem pórul járnak ő kelmeék, ha a legnagyobb veszedelem percében egy ismerős hang nem szólal meg.

— Hahó, ténsúr, merre vannak?

A derék Som András hangja volt.

A villám fényénél Maczkó úr egy csónakot vett észre, abban ült Som András néhányad magával és ni — csodák csodája! — a csónak oldalához volt kötve a két sárga is.

— Itt vagyunk, Som uram, a jegenyén! — bömbölt Maczkó úr.

A csónak néhány evező-csapással és csáklya-lökéssel a jegenyénél termett.

— Szálljanak, ténsúr, a csónakba! — szólt Som András. — Tudtam, hogy itt vannak! Láttam, mikor fölkapaszkodtak a jegenyére.

Maczkóék leszálltak a fáról a csónakba. A tekintetes úr parolázott Som Andrással és a többi evezőssel, csáklyással.

— Derék, hogy eljöttek értünk! Hogy ránk gondoltak!

— Nem hagyom én cserben az utasaimat, — mondotta Som András.

— Hát maga, Som uram, hogy menekült meg?

— Elvágтам a lovak istrángját, ráültem az egyikre s Kunhalomig úsztattam velük.

— Micsodáig?

— Kunhalomig. Kun vitézek sírja, mert azok hajdanában sirokul ilyen nagy halmokat raktak. Ott akadt rám a csónak. Aztán ezek a derék csónakosok a kérésemre eljöttek keresni az utasaimat is.

— Hála Istennek, csakhogy mindnyájan megmenekültünk! És a lovak sem veszték oda!

— Az ám. A lovakat a csónakhoz kötöttük, elúsznak azok ott, amíg a töltéshez érünk.

A csónak megindult. Som András most megszólalt mosolyogva.

— Hát nagy jó uraimék mit csináltak ezalatt a tengör idő alatt a fán?

— Áztunk, fáztunk, koplaltunk, — dörmögte Maczkó úr. Som András levette a nyakából a tarisznáját.

— Lám, mire jó a tarisznás-pörkölt! Azt elviszi az embör a nyakában. Én bizony nem koplaltam, bele-belenyúl-

tam a tarisznyába. Ha nagy jó uraimék nem vetik mög, tarisznyázzanak maguk is!

Dehogy vetették meg! Úgy belenyúltak a tarisznyába, úgy falatoztak, mintha egy hete koplalnának. Isten áldja meg a csikósokat, meg a juhászokat, hogy a tarisznys-pörköltet kitalálták!

A csónak ezalatt a töltéshez közeledett. Vörös fáklya-fénynél munkások százai sűrögtek-forogtak földet hányva,

talicskázva. A töltésen sok rözserakás, földes-zsák volt; ezzel erősítették a gátat.

A csónak kikötött, a menekültek kiszállottak belőle. Maczkó úr busás jutalmat adott a csónakosoknak. A lovakat is biztos helyre vitték a töltésen.

Maczkó úr bámulva látta ezt a nagy sürgést-forgást, munkálkodást.

— Mit csinál itt ez a sok ember? — kérdezte Maczkó úr Som Andrástól.

— Nyúlgátat hány, — felelt ez.

— Nyúlgátat? Nyulakból?

Som András nevetett.

— Ej, dehogy nyulból! Mivelhogy a víz már a töltés koronáját veri, hát hogy át ne caphasson rajta, a töltésre nagy gyorsan új gátat hánynak: ez a nyúlgát.

— Hátha a víz ennél magasabbra nő? — kérdezte Maczkó úr.

— Már nem nőhet, mert *elfogták a vizet*, — mondotta Som András.

— Elfogták? — Talán csendőrök?

Most már hahotázott Som András.

— Dehogy is csendőrök! A töltés szakadását betömték úgy, hogy nem folyhat át rajta a víz. Így fogták el a vizet!

Maczkó úr röstelkedett, hogy ilyen keveset ért az alföldiek nyelvéből.

A töltésen tömérdek menekülő volt, férfiak, nők, öregek, gyermekek, akik többnyire úgy futottak el házukból, hogy a rajtuk levő gúnyán kívül egyebet nem mentettek meg. Kezüket tördelve, sirva néztek az árvízre, amely kis vagyonszájukat megsemmisítette. Hajléktalanok voltak, nem volt többé hova lehajtani fejüket . . . Itt-ott egy bútordarab hevert a töltésen, almárium, vagy asztal, amelyet sikerült megmenteni; gazdája sirva borult rája.

Szomorúság volt nézni a szegény embereket.

A nyúlgát ezalatt elkészült, s most már bizodalmasan nézték a töltés védői a háborgó vizet. Hasztalan ostromolta, szaggatta a töltést a víz, nem birt vele.

Maczkóék ledültek pihenni a töltésre és elaludtak. Mikor fölébredtek, a nap már fönn járt az égen. Utasaink azonban bámulva néztek szét.

— Hol van az árvíz?

Sehol sem látták a tegnapi nagy vizet, csak itt-ott csillogott egy nagy tócsa és a kukorica volt megdőlvé.

Som András ott pipázott mellettük.

— A víz? — szólt. — Az már visszamönt a Tiszába.

— Ilyen gyorsan?

— Az ám. Ármányos folyó ez a Tisza. Ha mögharagszik, elnyeli mérgében az egész Alföldet, de hamar mögbékül, oszt' mindjárt olyan szölid, mint a csilingölő bárányka.

— No, már ármányos folyó, — dünnyögött Maczkó úr. — Megtréfált bennünket Tisza-Fürednél is, meg másutt, mikor tutajon ereszkedtünk alá Máramarosból. Egyszer neki-vitt a hídnak, másszor sokáig, sokáig mentünk a tutajjal, s aztán éppen hogy oda értünk vissza, ahol voltunk, ahol egy birkafalka legelt.

Som András nevetett.

— De azért szereti ám a magyar embör a Tiszát, — mondotta. — Mert ez a mi vizünk. Úgy vagyunk vele, mint az édös szülénkkel: ha mögszid is, ha mögver is, mégis szeretjük. Azért mondja a közmondás: „Ki a Tisza vizét iszsa,

kivánczik ide vissza!“ No, de most induljunk, üjenek föl az urak a kocsira!

Maczkó úr meglepetve nézett Som Andrásra.

— Kocsira? Iszen azt elvitte a víz!

— Elvitte, de visszahozta. Itt van a töltés aljában.

Csakugyan, lent állott a Som uram szekere, már a lovak is elejbe voltak fogva. Som András elmondta aztán Maczkó úrnak, hogy mikor a víz visszatakarodott a Tiszába, a kocsit elsodorta a töltésig s annak a lábában megakadt.

— Derék folyó mégis ez a Tisza! — mondotta a tekintetes úr.

— Hát persze, mikor kiadta a mérgét, mikor már nem haragszik, akkor löhet vele okosan beszélni. No, induljunk!

Maczkóék felültek és a kocsi zötyögve fölkapaszkodott a töltésre. Egy darabig azon haladtak, mert, azt mondta Som András, lenn, a töltés aljában a víz fölázta az utakat és sokat kellene gázolni a vadvízben. Mikor kiértek az árvizes határból, lekanyarodtak az útra és azon mentek tovább.

Mentek, mentek, egyszer csak beborult az ég és szép csöndesen megeredt az eső.

Som András a fülét vakarta.

— Ej, téns úr, — szól, — lösz itt mindjárt multság!

— Mi a baj megint?

— Hát ez az eső.

— Ugyan? Hiszen szép csöndesen esik, még csak nem is villámlik.

— Éppen az a baj. Ha dörögne, villámlana, tüstént elszaladna fölöttünk, de ez az eső velünk fog utazni.

— Szívesen látjuk, — mondotta Maczkó úr mellére ütve. — A Maczkó-familia nem ijed meg egy kis csurgástól, esőtől. Csak utazzék velünk!

Som András a bajusza alatt ezt mormogta:

— Velünk utazik, de *nem messzire*.

Maczkó úr nem értette Som Andrásnak ezt a mondását, de nem firtatta tovább. Nyugodtan hallgatta az eső lágy zuhogását, kopogását és nézegette bugyborékolását az úton támadt pocsolyákban. Vízcsöppekkel, párával volt tele az egész világ. Ez bizony unalmas utazás volt. Egyszer csak arra riadt föl a tekintetes úr, hogy Som András erősen patogatja az ostort, de a kocsi áll.

— Miért nem haladunk, Som uram? — kérdezte a tekintetes úr.

— Mögragadtunk a sárban, nagy jó uram, — dörmögte a kocsis.

— Megragadtunk?

— Az ám. Nem hallotta a hírét a téns úr az alföldi vendégmarasztónak?

— De bizony hallottam . . .

— No, hát a szíves vendégmarasztó itt van alattunk, agyig fogja a kerekünket.

A négy kerék agyig fekete sárba volt süppedve.

— Ez a sár hát a vendégmarasztó? — kérdezte a tekintetes úr.

— Ühüm. Majd meglátja a téns úr, ez olyan szívesen marasztalja az embört, hogy öreg estéig se mozdulunk innen.

— Hát mit csináljunk, hogy tovább mehessünk?

— Mit? Azt, hogy leszállanak az urak a kocsiról, oszt' tolják addig, amíg valami hajlék alá nem vergődünk.

— De hiszen akkor nem a kocsi visz minket, hanem mi a kocsit! — hüledezett Maczkó úr.

— Ez bizony mögesik az Alföldön.

Mit volt mit tenni? Maczkó úr meg a két bocs leszállt a kocsiról és nekifeszítette a vállát a saroglyának. Meg is mozdult mindjárt a kocsi ettől a nekirugaszkodástól. Így haladtak ezentúl utasaink ázva, fázva, dirmegve-dörmögve.

Megismerkedett hát Maczkó úr az alföldi vendégmarasztóval. Mire beesteledett, egy nádashoz vergődtek, melynek szélén kis kunyhó kuksolt. Som András megállott a szekérral.

— Itt köll éjszakáznunk, — mondotta a kunyhó felé mutatva.

— Kinek a palotája ez? — tréfálgozott Maczkó úr keresves kedvében.

— Csikászok tanyája.

— Csikászok? Hát az micsoda szerzet?

— Csikot halásznak a lópban.

Beléptek hát a kunyhóba. Nemsokára elállt az eső is és a fenséges pusztai éjszakában kigyúltak a sötétlő ég csillagai.

Kuruty, kuruty, kloaksz, k-u-u!

Százezer béka kuruttyolt körülöttük. De ez nem zavarta Maczkóékat, mert csakhamar mély álomba merültek.

Éjfél után Zebulon fölnesselt. Amint a kunyhó nyitott elején kinézett, szinte megdermedt ijedtében. A nádas égett. Kerek pirosuló tűz libegett a sötétlő nád fölött és közeledett mindinkább a kunyhó felé.

Zebulon fölrázta Maczkó urat.

— Bácsi, bácsi, ébredjen föl!

— Mi bajod, te golyhó, megint? — dörmögte Maczkó úr félálomban.

— Tűz van! Ég a nád!

A tekintetes úr kitekintett az éjszakába és meglátta a tüzet.

— Irgum-burgum, ennek a fele se tréfa. — Fölugrott, fölverte Dorkát, aztán megrázta Som András vállait.

— Talpra, Som uram, meneküljünk! Ég a nádas!

Som András meg se mozdult.

— Nem tűz az, — mondotta, — hanem lidérc.

— Mi a szösz?

— Lidérc. Az járkál a mocsárban.

Bánták is utasaink, lidérc-e, vagy micsoda az a tűz, nagy sebesen kiiramlottak az éjszakába. Lihegve futottak a tűz elől s csak akkor néztek hátra, mikor már azt hitték, hogy elmenekültek előle. Hát a kerek tűz megint mögöttük lebegett.

— Utánunk jön, nyomunkban van! — suttogták rémulten.

A lidérc a nagy mocsarak tüneménye. Olyan tűz az, mely nem éget, nem gyújt s ezért a babonás nép természetfölötti dolognak, boszorkányfajzatnak tartja. De persze ez csak oktalan babona.

Maczkóék egyszerre azt vették észre, hogy lábuk alatt süppedezik a talaj. Belejutottak a lópba. Visszafordultak, hogy szilárdabb talajra jussanak, hát most derékig süppedtek az iszapba.

— Irgum-burgum, eltévesztettük az útat, — morgott a tekintetes úr.

Kievickéltek valahogy az iszapból, de akármerre for-

dultak, mindenütt elsüppedtek. Végre fáradtan megálltak. Körülöttük a nádas suhogott.

Maczkó úr csüggedten mondotta:

— Belekeveredtünk a lábba, talán sohasem vergődünk ki belőle.

A kerek tűz most már megfordult és ellenkező irányban ellebegett. Utasaink teljes sötétségben maradtak. Zebulon egyszerre fölördített:

— Jaj, csip, csip! Valami csípi a lábamat.

— Az én lábamat is csípi, — szóltak Maczkó úr és Dorka.

Lehajoltak, hogy megnézzék, mi csípi a lábukat, hát tele volt az piócával.

— Ej, be pompás multság! — dörmögte a tekintetes úr, a piócákat letépvé a lábáról. Pár perc alatt még több lepte be.

*

Térjünk vissza egy jeles ismerősünkhöz. Róka Miska vigyorogva érkezett haza élete párjához.

— Asszony, feleség, csapd félre a kontyodat, nagy öröm ér ma bennünket!

Rókáné fölugrott.

— Mi az, ember? Beszélj már no!

— Fogom a Maczkó pajtás üstökét.

— Ne mond! Igazán?

— Ne legyen Róka Miska a nevem! Az elébb beszéltem Farkas Bandival, azt újságolta nekem, hogy Maczkó pajtás meg a két Maczkó-poronty beletévedt a lábba és nem tudnak kievickélni belőle. Értesz-e már engem?

Miska hamisat villantott a szemével. Rókáné tüstént megértette és nagyot kacagva kiáltotta:

— Hogyne érteném! Megyek a vadászékhoz és megjelentem, micsoda vendégei vannak a lápnak.

A ravasz Miska elmosolyodott. Kárörvendve sziszegte:

— Úgy kell a mamlasz Mukijának! Minek szabadította ki legnagyobb ellenségét?!

Rókáné felöltözött. Nagyon előkelő ruhát vett magára, a fejére kalapot tett, a napernyőről sem feledkezett meg. Így ment a vadászlakba.

Ott kihívatta a szobalányt.

— Náni, lelkem, — szólt a lányhoz, — mondd meg a gazdának, itt van Rókáné, fontos hírt hozott neki!

Náni a sarkára állt.

— Azt mondom ám, Rókáné asszonyom, hogy míg benn leszek, a baromfinak békét hagyjon!

Csalafinta koma életepárja a szemét forgatta álszenteskedve.

— Oh, óh, lelkem Náni, hogy gondolsz ilyet rólam? Még hogy én a baromfira vetném a szememet! Itt ebben a minutumban változom sóbálványnyá, ha valaha legkisebb fogam csirkére vágyott!

A szobalány hitetlenül nevetett.

— Talán bizony örök böjtöt fogadott, Rókáné asszonyom? — kérdezte.

Rókáné megfenyegette a leányt.

— Náni lelkem, nem félsz az Istentől, hogy így kineved a szegény asszonyt? Már pedig akár hiszed, akár nem, sohasem ettem csirkepecsenyét, nem állja a gyomrom a húsételt.

A szobalány erre még nagyobbat nevetett és bement a vadász szobájába. Amíg bent járt, kijött a folyosóra a vadász két fiacskája. Rókáné tüstént elkezdett nekik hizelegni.

— Oh, drágálatos, aranyos úrficskák, de szépen megnövekedtek! Jaj, de derék egy pár levante lett a szentem úrficskákból! . . . Ej, hiszen nemrég még olyan ici-pici kicsikék voltak, mint az öklöm. Hogy eljár az idő?

A fiúk megbámulták a hegyesorrú, vörösképű asszonyt, aki Andorhoz, az öregebbikhez így szólt:

— Hát maga, édes galambom, mi lesz, ha megnő? Huszár, ugy-e?

— Nem én. Vadász leszek.

Rókáné úgy vigyorgott, hogy valamennyi foga meglátszott.

— Vadász? Ej, ej, hát szereti az úrficska a puff puffot? Mindent meg fog lőni, ugy-e?

Andorka ezt felelte:

— Meg bizony, — legelsőnek pedig tudja, kit?

— Ugyan kit?

— Róka komát, a ravaszdit. Nem szeretem az álnok teremtéseket.

Most nevetett még csak a csalafintáné.

— Juj, de tréfás egy úrficska ez a kis vadász, eszem a szentjét! Ejnye, de tréfás! — Aztán félrefordult s a fiúcska háta mögött kivicsorította a fogait, ezt dörögve: — Lenél most az erdőben, majd én is megtréfálnalak!

Andor vesszőparipáján elnyargalt, Rókáné pedig most Bélácskához, a kisebbik fiúhoz fordult, mézes-mázos orcával.

— Óh, kis úrfi, aranyos virágszál, tudja, mit hozok én magának? Nyulacskát, tapsifüles ugri-bugri nyulacskát.

— Nyulacskát? — kérdezte Bélácska.

— Eleven nyuszikát hozok, angyalom, ha megkéri az édes mamáját, engedje meg, hogy én, az apjukom és a kis rókafiaink a fácányosban sétálhassunk . . . Kérje meg az édesmamát, parancsolja meg az erdőkerülőnek, hogy minket ne bántson, ha a fácányosban sétálunk. Megmondhatja, aranyos, a mamájának, hogy nem fogunk bántani semmit . . . csak sétálni akarunk, mert a beteg apjukomnak meghagyta a doktor, hogy a fácányosban sétáljon, ott nagyon jó levegő van . . . Jaj, de szép nyulat hozok én hálából az úrfinak!

Ezt mondta hizelegve, édeskedve Rókáné. Az volt hát a célja a nagy hízeltetéssel, hogy az úrfik révén bejusson a fácányosba, nemcsak maga, hanem az ura és minden cseméjtéje. Fácánra fájt ő kelmének foga. Lám a ravaszdi róka semmit sem tesz cél nélkül! Bélácska azonban letorkolta, ezt kiáltotta nevetve feléje:

— Rókáné, bókáné, fácán kellene? Orra attól fokhagymás!

Bélácska is elfutott. Rókáné bosszúsan fintorgatta az orrát.

— Ezzel felsültem, — mondotta magában. — Lássuk a másikat!

Ebben a pillanatban jött ki a szobaleány.

— Bemehet, Rókáné asszonyom!

— Megyek, lelkem Náni, galambom Náni, — mondotta a megszólított asszonyság. — No, sohasem felejttem el, mit gondolt felülem! Hogy én valaha csirkét fogtam volna. Óh, óh!

Ezzel bekullogott a szobába. A vadász erős, magas, hosszúszakállú férfi, amint meglátta, így köszöntötte:

— No, mi szél hoz erre Róka Mái? Mit csinál az impoztor urad?

Rókáné szépen meghajtott magát és ezt felelte:

— Köszönöm a tekintetes úr szíves gráciáját, csókolom a kezit, lábát, jól érzi magát az uracskám, csak egy kicsit fájdtja a nyakát.

— No, majd nem fáj, ha hurokra kerül a tolvaj, — vágott közbe a vadász.

Rókáné sápítozott:

— Óh, jaj, hogy mondhat ilyet a tekintetes úr az én galambszívű, szelíd, ártatlan uracskámról!

— No, csak ne sápítozz! — nevetett a vadász. — Ahol látom, ott durrantom le az uradat. Hát te mit kívánsz tőlem?

Rókáné titkolózó arcot vágott, suttogva szólt:

— Fontos hírt hoztam, tekintetes úr.

— Ne mondd! Hát csak beszélj! úgy sem hiszek el belőle semmit.

Rókáné megsértődött hangon felelt:

— Nem? Pedig amit én tudok, az olyan, hogy aranyat adna minden szavamért a tekintetes úr.

— No, halljuk hát!

— Halljuk ám! — szólt ravaszul Rókáné. — De nem adjuk ám ingyen, egypár csirke, egy fiányúl az ára.

— Megadom, ha érdemes lesz rája a híred, — felelt a vadász. — Hát mi az?

Rókáné közelebb hajolt hozzá és úgy suttogta:

— Medve van a lábban . . .

A vadász fölugrott.

— Medve? Nem füllentesz?

— Nem bizony. Egy öreg medve meg két bocs . . . Beletévedtek a lábba a mamlaszok és nem tudnak kievic-kélni, hihihi . . .

Rókáné kegyetlenül, kárörvendően nevetett, a vadász pedig így szólt:

— Hallod-e, Róka Máli, ha te engem rászedsz, jobb lett volna, ha be nem dugod ide a vörös ábrázatodat!

— Jaj, dehogy szedem én rá a tekintetes vadász urat! Hogy is merné azt megtenni egy szegény, gyámoltalan róka!

— Ne karatyolj! — rivalgott rája a vadász. — Eleget rászédtetek már, imponztorok!

Rókáné elmosolyodott magában (hogy a vadász észre ne vegye) és így szólt:

— Ha rászédem a tekintetes urat, nem bánom, húzassa le rólam a bundámat. Olyan fényes igazság ez, amit én mondok, mint a nap! Majd az én uracskám elvezeti a tekintetes urat a lápba, oda, ahol a tányértalpúak tanyáznak, persze, ha megigéri a tekintetes úr, hogy nem lesz bántódása az uramnak.

— Megigérem. Mondd meg neki, hogy egy óra múlva legyen a nyíresben. Hát csak siess!

Rókáné nem mozdult, csak a szemét hunyorgatta.

— Csókolom a kezit, lábát, — szólt, — hát az egypár csirke és a nyúlfi!

— Megkapod a medvevadászat után, ha ugyan lesz medve!

Rókáné vigyorgott, hajlongott, kezét csókolt a vadásznak és aztán gyorsan elinalt, mert a vadászkutyák már nagyon szűkültek, vonítottak.

A vadász gyorsan megüzente társainak, hogy medve van a lápban, jöjjenek gyorsan medvevadászatra. Nemsokára tíz puskás indult a láp felé.

Tíz puska csöve csillog a napfényben. Jaj, neked, szegény Maczkó Muki!

Tíz vadászkalap mozog a nádásban. Jaj nektek, Maczkó Muki, Zebulon, Dorka!

Tíz vadászkés lóg a vadászok oldalán. Hej, szegény tányértalpúak!

Tíz vadászkutya szimatol mellettük. Oh, szegény utasaink!

Hát a puskások élén ki halad, mutogatva az útát? Róka Miska, a hálátlan ravaszdi, aki így köszöni meg azt, hogy Maczkó úr kiszabadította a tórból.

Hát utasaink hogy érzik magukat a láp ingoványában? Képzeltetni, hogy nagyon rosszul. Fogva vannak a lápon, nem tudnak mozdulni semerre és Maczkó úrnak, amint az ingoványban lábalt céltalanul, egyre fülébe cseng a nóta, amelyet az Alföldön hallott:

Lám megmondtam, Angyal Bandi,
Ne menj az Alföldre,
Csikósoknak, gulyásoknak
Közibe, közibe!

A tekintetes úr fülébe a nótát így zizegi a nádas:

Lám megmondtam, Maczkó Muki,
Ne menj az Alföldre!

Rossz sejtelmek vannak az öregnek. Mondogatja is a bocskoknak:

— Sokszor voltam már, bocskok, rossz helyzetben, de még sohasem viszketett így az orrom. Meglátjátok, rossz végünk lesz itt nekünk!

Egy sas keringett a láp fölött.

Az vijjogva kiabált le a levegőből:

— Huj, huj, ricsori, lesz itt mindjárt vacsora!

A békák keservesen kuruttyoltak körülöttük:

— Kuruty, kuruty, kloaksz, klák! Szegény Maczkó uraság!

Holló, varjú mind ott suhogott, károgott fölöttük:

— Kár, kár ilyen híres leventékért. Kár, kár, bagolyvár!

Nagy messziről hosszú vonítás hallatszott. Maczkó úr szomorúan szól:

— A nádi Farkas Bandi nótája ez. Akkor énekel ez ilyen buzgón, ha valakinek a vesztét tudja.

A bocskok egyszerre ezt kiáltották:

— Bácsi, nézze, milyen fényes gyűrű van körülöttünk!

Akkor tünt föl a sásban a tíz puskacsó, körülfogva őket.

A bocskok újra kiabáltak:

— Bácsi, most meg zöld gyűrű is van körülöttünk!

Akkor bukkant ki a tíz zöld vadászkalap, körülfogva Maczkóékat.

Most ezt kiáltotta Zebulon, Dorka:

— Bácsi, nézze, micsoda vörös folt az ott!

Az a vörös folt pedig Róka Miska volt. A Róka Miska mosolygó ábrázata. Csúfondáros hangon szólt Maczkó úrhoz:

— No, Maczkó Muki, hogy érzed magadat?

— Nem jól, mert nem tudunk kigázolni a lápból, — felelt Maczkó úr.

— Azt meghiszem, — kacagott a csalafinta. — Maczkó úr folytatta:

— De jó, hogy itt vagy, Róka Miska! Tudom rólad, hogy ismered erre a járást, hát remélem, kivezetsz innen bennünket, mint ahogy én kiszabadítottalak a törből.

Miska ádázul vigyorgott.

— Hohó, Maczkó Muki, én nem vagyok olyan ostoba, mint te, hogy kiszabadítsam a legnagyobb ellenségemet. Én

neked a mulattatásodra muzsikásokat hoztam, hallgasd csak a nótájukat!

— Bumm!

A puska eldördült, a golyó Maczkó úr füle mellett füttyölt el. Maczkóék erre gyorsan lefeküdtek az iszapba, szerencséjükre, mert egyszerre tíz puska dördült el és tíz golyó füttyölt el fölöttük.

Maczkó úr szétnézett, hogy merre lehetne menekülni. sehol sem látott rést, mindenfelől puskacső és halál ásitott rájuk. Odakiáltott Miskának:

— Mit akarnak velem a vadászok?

— A bőrödet akarják, Muki pajtás.

— Vadászok! — kiáltott dörgő hangon Maczkó úr, — megadom magamat.

— Ne hallgassanak rája, vadász uraimék, csak durrant-sák agyon! — visított vérvörösen Miska.

A vadászok azonban nem hallgattak Miskára, hanem megláncolták Maczkó urat, megkötözték, hogy meg ne mozdulhasson. Így került fogságba Maczkó úr a bocsokkal egyetemben.

— Már bocsánatot kérek, — szólt Maczkó úr sértődött hangon, amikor a vadászok és vadászkutyák a vadászlakba kísérték, — már bocsánatot kérek, miért akartak engem önök, tisztelt vadász urak, lelőni és önök, tisztelt vadászkutyák, széttépni?

Két vadász állott jobbról-balról mellette, előtte pedig a nagyszakállu vadász. Az utóbbi azt felelte:

— Azért, mert az így szokás, mikor mi vadászok és Maczkó urak találkozunk . . . megtörténik az is, hogy ti téptek szét bennünket és nem a kutyáink titeket . . .

Maczkó úr, noha bosszantotta, hogy csak tegezve beszél vele a vadász, elmosolyodott:

— Az bizony megtörténik! — gondolta magában. — Majd hangosan hozzátette: — De, kérem, én kivétel vagyok!

— Te is csak közönséges medve vagy.

— Ezt tagadom! — mormogta Maczkó úr.

— Hát nem vagy az?

— Hiszen medvének medve vagyok, való igaz, de nem közönséges, hanem rendkívüli.

— Annál jobb, hogy elfogtunk, — felelt a vadász. — Mi szeretjük a rendkívüli Maczkó urakat ledurrantani, minél nagyobbakat, annál jobb!

Maczkó úr megrázta a fejét.

— Nem a nagyságomra értem azt, hogy rendkívüli vagyok, hanem a foglalkozásomra.

— Te is csak az vagy, ami a többi erdei utonálló!

— Engedelmet, én nem afféle erdei medve vagyok, hanem máramarosi földbirtokos és méztermelő.

A vadász nevetett.

— Hahaha, méztermelő! — kiáltotta. — De a méhecskék termelik számodra a mézecsskét, te pedig kiszeded a fészükéből, ugy-e?

— Híres enyveskezű fajzat ez, — szólt egy hang most a háttérből, amelyben Maczkó úr megismerte Róka Miskáét. A vörös folyton bosszankodott, hogy a vadászok nem ejtették el Maczkó pajtást és utánuk kullogott a vadászlakba.

Maczkó úr feléje fordult:

— Te beszélsz, Róka Miska, enyves kézről? Vigyázz, zsindey ég a házad tetején!

— Ne a más házával, hanem a magad bőrével törődjél, Maczkó Muki, — csúfolódott Miska, — mert azt alighanem lehúzzák rólad! Vadász urak — fordult a puskásokhoz — ne teketóriázzanak sokat ezzel a Maczkó-ivadékkal, hanem durrantsák agyon! Én ismerem és tudom, hogy közönséges erdei csavargó ő kelme.

Maczkó úr megfenyegette a ravaszdit:

— Akkor, ugy-e, — szólt, — amikor kiszabadítottalak a kelepceből, nagyságos, méltóságos úr voltam. nem csavargó medve?

A vörös vigyorgott és ezt felelte:

— Maczkó Muki, akkor az egyszer csakugyan nem medve voltál, hanem. — füles!

— Igaz, igaz, fájdalom, úgy igaz! — dörmögte Maczkó úr.

A vadászok tanácskoztak.

— Mit tegyünk ezekkel a mackókkal? — kérdezte az egyik.

— Adjuk el az állatkertnek, — tanácsolta a másik.

— Én a bőrét szeretném, — mondotta a harmadik.

Róka Miska közbeszólt:

— Oszteg, vadász uraim, ne feledkezzenek meg a kocsonyáról sem. Tyüh, micsoda finom kocsonya készül a Maczkó pajtás talpából!

— Legjobb lesz, ha agyonlőjük az öreget, a bocsokat pedig eladjuk, — vélték a vadászok.

Maczkó úr meghallotta e szavakat.

— Vadász uraim, — mondotta, — ha engem ledurrananak, nagyon megharagszanak önökre a gyermekek.

— A gyermekek haragudnának meg? — kérdezték majdnem egyszerre a vadászok.

— Úgy van, a gyermekek! Hízelve magamnak azzal is, hogy nagyon megsíratnának engemet.

E percben nagy kacagás hallatszott, kísérve vidám gyermekhangoktól.

— Nini, Maczkó úr! Isten hozta, Maczkó úr! Hogy van, Maczkó úr?

Andorka és Bélácska, a vadász fiai üdvözölték így Maczkó urat.

— Köszönöm, kis olvasóim, — felelt szomorú hangon a fogoly, — rosszul, mert a vadász urak elfogtak és agyon akarnak löni.

A fiúk atyjuk elé járultak.

— Édesapám, ne bántsátok Maczkó urat, hiszen ő a légynek sem vétett soha!

— Hát ti ismeritek őt?

— Hogyne! Az *En Ujságom*-ban minden héten ellátogatott hozzánk.

— Hát ez a híres, nevezetes utas?

— Ez, édesapám, ez!

A vadász ismét tanácskozott társaival, aztán így szólt:

— No, a gyerekek kedvéért megkegyelmezünk önnek, Maczkó úr, hanem egészen még sem viheti el szárazon. Elhatároztuk, hogy eladjuk önt is, a bocsokat is, a medvetáncoltató oláhoknak.

Kárörvendő kacagás hallatszott. Róka Miska nevette így.

Maczkó úr egyrészt örvendezett annak, hogy a vadász már megurazza, de viszont elbúsult azon, hogy a medvetáncoltatók kezébe kerül.

Andorkának megesett a szíve Maczkó úron és a kis mackókon. Kérlelte atyját:

— Édesapám, bocsássa szabadon ő kelméket! Maczkó úrnak sürgős az útja, hiszen a gyerekek mind várják már, hova, merre utazik a bocsokkal. Úgy sajnálom a szegény Tányértalpúakat!

Maczkó úr közbe dohogott szemrehányóan:

— Most is vár Margitka Ceglédre! Megígértem, hogy meglátogatom őket!

— No látja, édesapám! — szólt Andorka.

A vadász ezt felelte, Andorka fejét simogatva:

— Majd elmegy, fiacskám, Maczkó úr az oláhokkal Ceglédre. Soh'se sajnáld ő kelméket! Olyan jó dolguk lesz, mint a pirinceknek! Karikát húznak az orrukba és — hejehujja! — végítáncolják az Alföldet.

Maczkó úr igen mogorva arcot csinált.

— Köszönöm az ilyen hejehujját! — dörmögte. — Volt benne már részem, mondhatom, unalmas multság.

A bocskok már az orrukban érezték a karikát. Keservesen dörzsölték a szagló szerszámjukat.

— Juj, juj, de viszket az orrom! — nyivákolták.

Most Bélácska is könyörögni kezdett.

— Édes apuskám, ne adja el Maczkó urat és a bocskokat, szépen kérem!

— Meg kell annak lenni, fiacskám, — mondotta a vadász. — Ebbe nemcsak nekem van beleszólásom, hanem a vadásztársaimnak is. Azok azt követelik, hogy vagy kivégesszük a Tányértalpuákat, vagy eladjuk. Hát melyik tetszik jobban?

— Jaj, inkább adják el! — kiáltották egyszerre a fiúk.

Maczkó úr látván, hogy nincs többé menekülés, fölajdult:

— Oh, jaj, hogy nekem, a híres, nevezetes utasnak, az ugri-bugri cirkuszi lovagnak, akinek fél Budapest tapsolt, megint táncoló medvévé kell alacsonyodnom! Megfizetem, vadász uram, én is azt, amit az oláhok adnak értünk!

— Van pénze?

Maczkó úr az egyik zsebébe nyúlt, üres volt. A másik zsebébe mélyesztette mancsát, — abban se volt egy fitying. Valamennyi zsebét kiforgatta, de bizony egyikben sem csücsült egy árva fabatka sem.

— Elvesztettem a pénzemet! — mormogta kétségbeesetten, aztán ezt kiáltotta: Ha már oda a szabadságom, legalább cirkuszosnak adjanak el!

— A cirkuszos messze van, az oláhok pedig mindjárt itt lesznek, — mondotta a vadász.

— Csakugyan — csiszi, csiszi, csosz, csosz, — hallatszott is már az oláhok boeskorának a csoszogása. Mindjárt be is csoszogott egypár báránybőr-sipka, báránybőr-suba, csattos tüszű és két pár boeskor. Szóval az oláhok.

Maczkó úr fölkiáltott:

— Nini, Matyej gazda!

A bocskok ezt riváltak:

— Nini, Juon!

Az érkezettek nem kisebb meglepetéssel kiáltották:

— Nini, Maczkó úr!

Csakugyan a tutajosok voltak. Matyej vigyorogva közeledett Maczkó úrhoz:

— Hát, ifjú, megint összekerültünk, úgy-e?

— Isten hozta, kedves régi gazdám! — üdvözölte Maczkó úr. — Talán csak nem tért vissza a régi foglalkozásához?

— De bizony visszatértem . . . nem rossz mesterség az . . . kivált ilyen jeles táncossal, mint az ifj'úr!

— Matyej, Matyej, hát igazán meg akar engem vásárolni?

— Meg bizony, meg én, ebben a minutumban! — felelt Matyej, tüsszőjéből kiforgatva a sok ezüstpénzt, bankópénzt. Nevetve tette hozzája: Hehe, jól fizet a zszindely meg a szálfá!

— Matyej, kedves régi gazdám, ne vásároljon meg kend engem! — szölt Maczkó úr. — Meghálálom kendnek nagyon. Matyej a fejét rázta.

— Ej, úrfi, megvásárolom én! Ha már újra a régi mesterségemre adom a fejemet, kívánva se kívánhatnék külön táncost! Nem szalaszthatom el ezt a jó alkalmat, beláthatja az ifj'úr. Vadász uram, mi az ára ennek a három mackónak?

— Kétszáz korona.

— Megadom olvasatlanul!

A vadász átvette a pénzt és Maczkó úr meg a bocsok láncát Matyej és Juon kezébe adta.

— Itt van, oláh, a tied a három mackó!

Matyej most belefűzte a karikás láncot a Maczkó úr orrába, Juon pedig a bocsokéba. (Hej, de sivalkodtak azok!) Aztán így szölt:

— No, ifj'úr, most már le azzal a gúnyával!

— A gúnyámmal? Miért vessem azt le?

— Azért, mert a táncoló mackó a maga bundájában rakja a csürdügölöt. Hát egy-kettő, le a ködmönnel, csiz-mával!

Maczkó úr megkötötte magát.

— No, én nem vetem le! — mormogta.

— Nem? Juon, rajta!

Szegény Maczkó úr tüstént megérezhette, hogy mit tesz az, ha a szabadságnak vége. A bordái közt érezte a Juon szeges végü botjának a keserves csiklandozását. Mit volt mit tenni, levetette a ruháját, a bocsok nemkülönben.

Hej, szégyenkezett a jeles utas! Nagy pironkodással dörmögte:

— Jaj, ha így látna engem most a Tányértalpú atyafiság, meg a budapesti közönség, kiégne a szemem!

Matyej fölkiáltott:

— Már most rendben vagyunk. Rajta, Juon!

Matyej elővette a dudáját, rágyújtott a nótára, Juon fölkapta a lapos dobját és megverte az öklével.

— Rakjad a táncot, Maczkó!

A szegény tekintetes úr bánatosan nézett maga elé és nem mozdult. Hopp, szszsz . . . A szegesvégü bot megindult és Maczkó úr főszihszent . . .

Erre ő kegyelme jobbra billent, balra billent és csöndesen táncra illegette magát. Aztán járta, rakta, szomorúan, keservesen.

Igy indultak ki a vadászlakból.

— Isten áldja meg, Maczkó úr, Zebulon, Dorka! — kiáltották utánuk a gyerekek.

— Isten veletek, Andorka, Bélácska! — feleltek a távozók.

— Szerencsés utat, Maczkó Muki és jó mulatást! — kiáltott Róka Miska.

Maczkó úr visszabömbölt:

— Leszámolunk ám még, Róka Miska!

Aztán mind messzebről hallatszott a duda meg a dob.

Róka Miska és élete párja (aki szintén előkerült), most vigyorogva mentek a vadász elé a jutalomért; átvették a csirkepárt meg a nyúlfit és elégedett orcával loholtak ki a vadászlakból.

Hát a kapuban Miskát odalba kollintja egy kódarab. A veres nagyot ugrott ijedtében és elejtette a csirkéket, amelyek riadozva szaladtak vissza a ketreche.

— Nesze, te csúf árulkodó! — hallatszott Andorka hangja. Ő dobta a követ.

— Nesze neked is, Róka Máli! — kiáltott most Bélácska és úgy koppintotta orron parittyájából egy pitykő Rókánét, hogy elbukott. A nyúlfi egyet ugrott és eltűnt a bozótban.

Mikorra Rókáék magukhoz tértek az ijedelemből, ki-

rohantak az udvarból a vadászkutyák, amelyeket a fiúk bocsátottak szabadon. Nosza, inaltak a veresek! De akárhogy futottak, hazáig torkolázták, tépázták őket a vadászkutyák és csak úgy menekültek meg a haláltól, hogy idején elérték a nádasukat, a nádasban a lakásukat.

*

Utcahosszat dudaszó hallatszott. Nagy csapat gyerek kacagva, zsi bongva tolongott az utcán, majd ezt a nótát énekeltek:

Dírmeg, dörmög a medve,
Nincsen neki jó kedve.
Szegény medvét megfogták,
Táncolni tanították.
Zireg-zörög a lánc,
De kedvetlen a tánca!

Nini, kik jönnek ott a gyermekcsoportban? A mi ismerőseink, Maczkó úr és a bocsok. Most megállanak, a nézők kört formálnak és odabenn a tekintetes úr rákezd a táncot. Járja, járja, illegve, billegve, tipegve, topogva és olykor haragosat bömböl:

— Oh, én szép szabadságom, arany életem! Oh, árnykos erdőm, sürgő méheim, piros almáim!

Mellette rakják a táncot Zebulon és Dorka. Azok is síránkoznak:

— Oh, Tányértalpú apó, ha te tudnád, mi lett belőlünk!
A gyermeksereg neveti a mackókat és újra rákezd:

Zireg-zörög a lánc,
De kedvetlen a tánca!

Azután Maczkó úr mancsába veszi a pénzes-tálat és körülcammog a hallgatóság gyűrűjében:

— Brum, brum, adjatok, adakozzatok a szegény mackóknak!

Koppán a kétfilléres a tálban. Telik a tál.

— Brum, brum, miféle város ez?

— Cegléd ez, medve bácsi, Cegléd, — felelnek a fiúk.

Cegléd! Maczkó úr szívébe nyilallik valami. Ide hívta őt meg Margitka levele, ide hívta látogatóba a jó nagymama. Hej, de nem így képzelte ám el ő a ceglédi látogatást!

— Bácsi! — szólt most siránkozó hangon Dorka, aki a tekintetes úr mellett táncolt. — Bácsi!

— Mi kell, hugocskám?

— Mikor nézzük meg a ceglédi szép új református templomot? Iszen Margitka azt ajánlotta, hogy nézzük meg!

Erre megszólalt Zebulon is:

— Bácsi, hát a ceglédi híres fürdőbe mikor megyünk? Iszen Józsika azt üzente, térjünk be oda, mert őt délelőtt, délután mindig ott találjuk!

Maczkó úr nem felelt; lehorgasztotta a fejét. Neki is eszébe jutott a vigadó, és az, hogy ott sörözni lehet. Így írta Margitka. Most már nem fog sörözni a ceglédi vigadóban, nem térhet a bocsokkal a fürdőbe, sőt talán a híres templomot sem nézheti meg, — mert rab, akinek arra kell mennie, amerre a medvetáncoltató az orránál fogva vezeti.

Matyej most Zebulonnak adott egy tányért.

— Eredj, kis bocs, kérj az uraságoctól krajcárt, tizest, ki mit ad! Eredj, bocsom, mert . . .

A bot fenyegetően megmozdult. Zebulon fogta a tányért és körbe járt vele. Kip-kop, cin-cin, hullt a tányérba a kétfilléres és a tizes. A bocs mindannyiszor szépen meghajtottta magát.

— Köszönöm szépen, nagyságos urak, úrfiak, válogatott cigánylegények!

Maczkó úr és Dorka pedig ezalatt járták a táncot.

Matyej a pénzt a tányérból a markába csörgette és a csapat tovább vonult.

Az utcasaroknál Juon megrántotta a láncot és ezt kiáltotta:

— Hová, háová, te toportyán féreg?

Maczkó úr fölmordult. A toportyán féreg a medve csűfneve és most neki el kell túrníe, hogy a buksijához verjék! Egy percre elfelejtette, hogy rabláncra van fűzve és azt hitte, hogy ismét szabad kedvére járhat-kelhet Cegléd városában, azért fordult be az utcasarkon. De ime, az orrán nagyot rándítanak és a fülébe kiáltják: toportyán féreg! Ej, de szomorú a rab medve élete! Maczkó úr megrázta haragosan a buksiját és nagyot, keserveset ordított.

Most tört ki még csak az igazi hahota. A néző gyereksereg kacagva zajongott.

— Éljen, éljen! Ez aztán a jó torok!

— Maczkó úrnak, a híres utasnak sincs különb toroka! — vélte egy fiúcska.

A tekintetes úr rá akart szólni a kacagókra, hogy hiszen ő az a híres utas; de aztán meggondolta; ugyan minek leplezze le magát, hogy a cirkuszi lovagból mi lett? Táncoló medve. Arra sem felelt, mikor az egyik fiu rákiáltott:

— Hé, öreg tányértalpu, nem rokonod Maczkó tekintetes úr?

Mogorván elfordult a kérdezősködőtől és ezalatt a nóta újra fölhangzott:

Szegény medvét megfogták,
Táncolni tanították.

Maczkó urat eleinte bosszantotta, hogy így kifigurázzák, de aztán elpárolgott a haragja és a nótát ő is együtt fújta a csoporttal.

Zireg-zörög a lánc, brum!
De haragos a tánc! Brum!
Brum, brum!

Nagyon jó fickó volt ökelme, nem tudott sokáig haragot tartani.

Hát egyszer csak a vigadó előtt mentek el. Maczkó úrnak eszébe jutott valami és csettentett a nyelvével:

— Ehe, Margitka azt írta, hogy itt lehet sörözni!

Ezzel szépen benyitott a vigadóba (maga után húzva Juont), letelepedett egy asztal mellé és a villával megverte az előtte álló poharat.

— Pincér! Sört!

A pincér elősietett, de csaknem hanyattesett, mikor a furcsa vendéget megpillantotta.

— Uram, irgalmazz! — rebegte.

Matyej berohant és a botjával megszurkálta Maczkó urat.

— Ifj'úr, ifj'úr, nem kel föl tüstént? — kiáltotta.

Maczkó összehúzta a vállát és nevetett.

— Hehe, ne piszkáljon, Matyej gazda, avval a bottal, nagyon csiklandós vagyok! Hehe!

— De még jobban megcsiklandozom, ifj'úr, az oldalát, ha föl nem kel és nem jön velünk!

— Hát nem szabad nekem söröznöm, ha kedvem tartja?

— Nem ám!

— És miért nem?

— Mert nem Maczkó ténsúr többé, hanem táncoló medve.

Maczkó úr csalódott ábrázattal kelt föl.

— Bocsánatot kérek, Matyej gazda, — szólt, — erről csakugyan megfeledkeztem! Oly feledékeny vagyok egy idő óta . . . Bocsánat, Matyej gazda!

Ezzel engedelmesen követte a vezetőit. Matyej megveregette a vállát és ezt mondta:

— Öreg komé, nehéz ugy-e leszokni az uraságról?

— Nehéz bizony annak. aki csurgatott mézzel élt mindig.

Matyej nevetett.

— Sebaj, ifj'úr! Majd leszoktatja róla az én hegyesorrú pajtásom.

Maczkó úr hamiskásan nézett Matyejre.

— Nagy mester maga, Matyej gazda! A botja az a hegyesorrú pajtás, ugy-e?

— Dicsérem az eszét, ifj'úr. Hogy kitalálta! Mindig is mondtam, hogy az ifj'úr a legjobb tanítványom.

Országos Széchényi Könyvtár

Pereg a dob, szól a duda. Maczkó úr és a bocsok megint ropják a táncot. Egyszer hintó közeledik feléjük és egyenesen mellettük haladt el.

A hintóban senki sem ült és Maczkó úr fáradt volt. A hintóülés párnája csalogatva dagadozott Maczkó úr felé.

— Teringette, — gondolta ez magában, — de pompás lenne ebben a szép hintóban kocsikázni!

Hipp-hopp, a következő percben a hintóban ült, kényelmesen hátradülve és gondtalan arcot vágva. Hadd lássák, hogy neki nem ujság az ilyen kényelem!

A nép újjongva kiabálta:

— Hintóban a tányértalpú! Hová, hová, Maczkó?

— Köszönöm szíves kérdésüket, úri csontjaim egy kis sétakocsikázásra vágnak!

A kocsis ostorát suhogtatta Maczkó úr felé.

— Pusztulsz, te mocskos, a hintóról!

— Nagyon jól érzem itt magamat, kocsis barátom.

Ejhó, de puha ez az ülés! Éppen az én úri testemnek való. Ringa, rengő, ringa . . . Hajts, kocsis!

Maczkó úr kellemetevze ringatózott a hintó ülésének párnáin. Egyszerre, rípsz, jaj! . . . Nagyot rántott Juon a láncon, Matyej is előfutott a szeges bottal.

— Ifj'úr, — kiáltotta, hát már megint rájött az úrhatnáság?

Maczkó úr kelletlenül mormogta:

— Bocsánat, Matyej gazda, megint megfeledeztem, hogy nem vagyok az, aki voltam. Bocsánat, bocsánat . . . Mondom, nagyon feledékeny vagyok!

Ezzel leszállt a hintóról és borongós kedvvel lejtette táncát, miközben ezt mormogta a foga közt:

— Azért is megmutatom, hogy megint az leszek, aki voltam! Táncoltatlak még én is tégedet, Matyej gazda, csak várjad el a sorát!

Ilyen kalandok közt járták be Cegléd utcáit Maczkó úr és a bocsok. Estére egy pajtába zárták őket és ott leheveredtek a puszta földre.

Maczkó úr fölsóhajtott:

— Hej, puha ágyacskám, mikor nyújtózkodom megint benned?!

Dorka is sóhajtozott:

— Jaj, Tányértalpu anyuskám, mikor nyalogatod megint a fülemet, orromat?!

Zebulon ezt morogta:

— Óh, óh, Tányértalpu apus, mikor simogatom megint a hátamat?

Maczkó úr nem állhatta meg, hogy rá ne morduljon Zebikére:

— Mogyorófacálcával, ugy-e?

Nem tudtak aludni. Előttük lebegett folyton a drága otthon, a szülői barlang, a sötét erdő, a zöldelő gyümölcsös piros almáival. Maczkó úrnak különösen a Jutka szakácsné főztje csiklandozta az orrát. Félálomban maga előtt látta a gombócos tálat, melyet éppen akkor helyezett a Jutka az asztalra. Maczkó úr utána kapott, de gombóc helyett a Zebulon buksiját fogta meg.

— Jaj, ez az én fejem! — sikoltott Zebike.

— A te fejed az! — mormogta Maczkó úr. — Elhiszem, mert Jutka asszony gombóca nem ilyen kemény és nem kong így. Abban mindig van valami.

— Micsoda?

— Lekvár vagy túró.

— Az én gombócomban is van ész. — mondotta félig sértődött, félig dicsekvő hangon Zebulon.

— Azért is kong hát! — gúnyolódott Maczkó úr.

Zebulon vigyorogva felelt:

— Hátha a bácsi gombóca nem kong és tele van észszel, tessék kisütni, hogy s mikép szabaduljunk ki innen!

Maczkó úr összerázkódott. Ezek a szavak megint visszahozták a Jutka asszony terített asztala mellől a szomorú valóságba, de egyszersmind új irányba terelték gondolatait.

Szabadulni! Menekülni!

Dorka fölsóhajtott:

— Jaj, csak az én cifra, gyöngyös szegedi papucsomat el ne vették volna tőlem!

— Mirevaló az?

— Ha fölhúznám, ha egyet ugranám, ha azt mondanám, hipp-hopp . . . otthon teremnék izibe!

— Igen, az orrodra pottyannál, — mormogta Zebulon, akinek, mint tudjuk, a papucsos volt már kalandja.

Szabadulni, menekülni!

Folyton ez a két szó jár Maczkó úr fejében. Ez susog a füle körül, mikor szemét a börtön ajtajára és egyetlen ablakára függeszti, ezt hallja akkor is, mikor a lánc csörömpöl.

— Csörgök, zörgök — zörgök, csörgök! Szép ám a szabadság, Maczkó pajtás! Szép az erdő, szép a bérc, szép a havas, sokkal szebb, mint az Alföld, mikor táncoltatják a macskót városaiban és falvaiban! Csörgök, zörgök!

Az ajtó erős volt, az ablak magas, kicsi és vasráccsal elzárva. De mit érne, ha az ajtó tárva lenne, ha az ablak ak-

kora lenne, mint egy kapu, mikor szagló szervénél fogva oda van láncolva egy vaskarikához, mely a falba van erősítve? Ha egyet ránt a láncon, attól jobban szakadozik az ő orra, mint a lánc.

Nagyot fohászzkodott Maczkó úr.

— Kedves méhecskéim, kis cselédeim, jelenjetelek meg és zümmögjétek a fülembé azt, hogy mi módon szabaduljak meg!

Majd, hogy a méhecskék nem jelentkeztek, így kiáltott föl:

— Oh, én szerencsétlen ugri-bugri teremtés! Hát arra vagyok kárhoztatva, hogy örök rabságban töltsém életemet? Senki, hát senki sem jön segítségemre?

A magasból egy hang hallatszott:

— Dehogy sem! Hát én senki vagyok? Vigyázz, tisztelegj!

Maczkóék fölugráltak és a magasba néztek. A sötétségben azonban semmit sem láttak, miért is Maczkó úr így szólt:

— Ki vagy, te láthatatlan, aki azt állítod, hogy segítségemre jössz?

— Én vagyok, magam, la! Vigyázz, tisztelegj! — hangzott ismét felülről.

Ebből ugyan nem tudták meg Maczkóék, ki beszél oda-fönt, csak annyit sejtettek, hogy az ismeretlen az ablakban ül.

— Akárki légy, jó lélek, — szólt Maczkó úr, — ha kiszabadítás szomorú rabságunkból, olyan jutalomban részesülsz, amilyenben a királyoknak is ritkán van részük!

Éles kacagás, majd utána gyöngé puffanás és karomriszálás hallatszott, mint mikor valaki macskaügyességgel a körmeire ugrik.

— Pity, poty, itt vagyok! — hangzott most már alulról. — Egy-kettő, tisztelegj!

Maczkóék a sötétségben nem tudták, kinek tisztelegjenek. Egyszerre fölragyogott egy lámpás, melyet az idegen gyújtott meg és ime, annak világosságában előttük állott — egy generális.

Valóban nincs tréfa a dologban, egy generális, kényes, fényes kis generális. Tollas csákó a fején, kard az oldalán. Hanem az ábrázatja, lelkeim, az ábrázatja, az nagyon furcsa volt: a feje kicsi volt, orra alig volt, szája annál több volt, egész ábrázatja szőrös volt, hej, de gyönyörű legény volt!

— Egy, kettő, tisztelegj! — kiáltott a furcsa kis generális.

Maczkó úr mélyen meghajolt és úgy üdvözölte a furcsa nagy urat.

A generális is tisztelgett és ezt kérdezte:

— Ki vagy, mi vagy, te szélestalpú?

— Maczkó Muki a nevem és jelenleg táncoló medve vagyok; a gazdám két oláh.

A generális újra tisztelgett.

Oláhok Széchenyi Könyvtár

— Nagyon szép foglalkozás, Maczkó úr, — mondotta. — Én pedig Maki generális vagyok és tisztelni szoktam az embereknek; a gazdám egy olasz.

— Isten éltesse, Maki úr! — szólta Maczkó úr.

Maki, a generális, ebben a percben észrevette a bocsokat, akik szájtátva állottak Maczkó úr mögött.

— Vigyázz, tisztelegj! — rivalgott rájuk.

A bocsook ijedten tisztelegtek, Maki generális pedig megkérdezte tőlük:

— Hát ti kik vagytok, kis szélestalpúak?

— Ezek az én rokonaim, — felelt a bocsook helyett Maczkó úr. — Együtt jöttem velem az Alföldre és együtt estünk a medvetáncolatok körme közé.

A generális kirántotta a kardját és ezt kiáltotta:

— Jobbra nézz, balra nézz, bökkentsd ki, mit kívánsz!

— Azt kívánom, — felelt Maczkó úr, — hogy szabadítson ki generálisságod a fogságból és én hálából annyi mézet

küldök az erdőmből, hogy holta napjáig édes lesz tőle a szája széle.

Maki generális az ígéretnek csak a hallatára is megnyalta a száját, majd megforgatta a kardját a feje fölött és így szólt:

— Eredj hát, öreg szélestalpú, szabad vagy! Én, Maki generális, visszaadom a szabadságodat.

— Köszönöm szépen, generális úr, — szólt Maczkó úr, — csakhogy zárva ám az ajtó!

Maki generális az ajtóra nézett, egy kicsit gondolkozott, aztán tekintet nélkül nagyszerű rangjára, három oly tökéletes bukfencet vetett, hogy a bocskok elkacagták magukat.

A kis generális a nevetésre dühbe jött, fölugrott és kardot rántva, a vigyázatlan apróságra ordított:

— Egy, kettő, tisztelegj, mert levágom a gombodat!

A bocskok tudták, hogy a generális a gomb alatt a fejüket érti és rémülten tisztelegtek. Maki erre nevetett, vigyorgott és egy szökéssel az ablakban termett, ahol eltűnt.

Pár perc múlva a zárban megcsikordult a kulcs és az ajtó kinyílt. A küszöbön ott állott Maki generális e szavakkal:

— Öreg szélestalpú, kis szélestalpú, szedd a talpad a lábad alá és fuss! Maki generális visszaadja a szabadságokat. Elhoztam a kulcsot a gazda párnája alól.

Erre ismét így szólt Maczkó úr:

— Köszönöm generálisságod szíves gráciáját, de nem mehetünk így pörén, ruhátlanul sehová, mert azonnal elcsipnének.

Maki gondolkozott, aztán fölugrott egy kötélre, mely a gerendáról csüngött, erről fejjel lefelé lógatta magát, egyet-kettőt hintázott és egy szökéssel az ajtóban termett, amelyben eltűnt.

Nemsokára megjelent megint a generális, mindkét hóna alatt ruhacsomagot cipelve.

— Szélestalpú népség, — kiáltotta, — itt a ruha! A csikóséktól csentem számotokra. Maki generális visszaadta szabadságtokat!

Maczkó úr újfent így szólt, láncára mutatva:

— Köszönöm generálisságod jóságát, de nem lehetünk szabadok addig, amíg ez a csörgő-börgő jóság az orrunkban csörög-zörög!

Maki generális a homlokára ütött; háromszor megforgott a saját tengelye körül és újra elrohant. Kisvártatva megjött.

— Elvettem az oláhoktól, amíg aludtak, a lánc kulcsát! Szaladj, szélestalpú!

A kulcs kinyitotta a lánc lakatját és Maczkóék szabadokká váltak; aztán gyorsan felöltötték a ruhát és úgy eliramodtak a fogságból, hogy azt sem mondták: befellegzett!

— Megállj! — hangzott utánuk.

Maczkóék ijedten megfordultak, azt híven, hogy észrevették szökésüket. Hát Maki generális kiáltott utánuk.

— Egy, kettő, tisztelegj! — mondotta.

Maczkóék tisztelegtek és a furcsa kis generálison nevetve futottak tovább.

Szabadok voltak tehát!

Mikor a nap fölkelt, utasaink meglepetve néztek végig egymáson. Maczkó úr olyan csikós volt, hogy különb se kell: árvalányhajas kalap a fején, pitykés lájbi, rojtos gatyka a ruhája, sarkantyús csizma a lábán, a kezében karikásositor.

Ha egyet lépett, pengett a sarkantyúja, ha kettőt lépett, libegett-lobogott az árvalányhaj a kalapja mellett.

A bocsok is jól festettek. Zebulon helyre kis parasztfüü volt, Dorka pedig kedves parasztlányka.

Maczkó úr egyszerre nagyot nevetett.

— Mit nevet, bácsi? — kérdezték a bocsok.

— Hahaha, eszembe jutott a vén Matyej! Hahaha, nagyot nézhetett, mikor ma reggel hült helyünket látta, brühaha!

Mind a hárman úgy kacagtak, hogy a könnyük is csurgott bele.

Alig csöndesedtek el, Zebulon kezdett bele a nagy hehébe és brühahába.

— Mit nevetsz, bocs? — kérdezte Maczkó úr.

— Eszembe jutott Juon! Hahaha, mérgében, tudom, földhöz vágta a sipkáját!

— Hahaha, hahaha, a Juon!

Kis vártatva megint a Dorka kezdett nevetni.

— Jaj, bácsi, hahaha, eszembe jutott a csikós, akitől Maki generális elcsente a ruhát.

— Hahaha, a csikós! — hangzott hármásban a kacagás.

— Hová megyünk már most, bácsi? — kérdezte Zebulon.

— Hogy hová? Illa berek, nádak, erek!

Ezt felelte Maczkó úr és nevetett.

— Gyalog vagy kocsin? — kérdezte Zebulon.

— Vasuton, öcskös, vasuton!

— Hát az utiköltség, bácsi?

Maczkó úr a lajbizsebébe kapott, turkált benne egy darabig, aztán kifordította.

— Uti költség? Az nincs.

Ezt válaszolta Maczkó úr és már nem nevetett.

— Hát mit csinálunk?

Maczkó úr nem felelt tüstént Zebike új kérdésére. Rázogatta a buksit, ami nála gondolkozást jelentett. Aztán elmosolyodott.

— Hehe, kár volt nem szólni Maki generálisnak. Az szerzett volna utiköltséget is.

Mindnyájan nevettek. A derék, ármányos kis generális bizonyosan szerzett volna. De hát nem szóltak neki s nem is szerzett, pedig pénzre szükségük van. Mit tegyenek?

A tekintetes úr egyszerre a homlokára csapott.

— Megvan! — kiáltotta.

— Hol van? — kérdezte Zebulon, azt vélve, hogy Maczkó úr legyet fogott a homlokán.

— A fejemben van! — felelt diadalmasan Maczkó úr.

— A légy a fejében van, bácsi?

— Ohó, öcskös, arany légy az! Arany gondolat! Tudjátok-e, mit teszünk?

— Nem tudjuk.

— No, hát tudjátok meg! Telegráncsozok pénzért kulcsár uramnak.

A bocsok bámultak.

— Telegráncsoz? Mi az? — kérdezték.

— Óh, ti csacskók, hát azt sem tudjátok? Nem láttátok még az útfélen azokat a póznákat, amelyeken olyan fehér kis csészék vannak, meg drót van húzva végig rajtuk?

— De láttuk, bácsi.

— Hát az a telegráncsózó.

— De hogy kell telegráncsozni?

— Óh, golyhók, ti hát semmit sem tudtok? A drót viszi a levelet kulcsár uramnak.

— A drót?

— Az bizony. Rátesszük a levelet a drótra és az aztán csúszik rajta egyenesen kulcsár uram kezébe.

A bocskok ezt nem tudták. Maczkó úr hát megíratta Dorkával a Zebulon hátán a levelet és elindultak táviratozni. Az első póznánál megálltak.

— Zebulon öcscse, rajta, másszál föl a levéllel a drótig s tedd rája! — mondotta Maczkó úr.

Zebulon gyorsan fölmászott és a levelet ráhelyezte a drótra.

Egyszer megszólal Maczkó úr mögött egy hang:

— Hát kendtek mit csinálnak itt?

A vasúti ör volt. A pózna ugyanis a vasuti töltés mellett állott.

— Láthatja, ha van szeme kendnek! — felelt Maczkó úr, megnyomva a *kend*-et, mert eszébe jutott a csapláros, aki azt mondta: ha én kend, kend is kend!

— Látom, — felelt az ör, — hogy az a fickó, akit én mindjárt elnadrágolok, fölmászott a póznára, de nem tudom miért?

— Nem tudja, vasúti ör létére? — kérdezte Maczkó úr. — Hát telegráncsot küldünk!

— A dróton?

— Azon hát! Rátesszük a levelet a drótra, hogy vigye el kulcsár uramnak, mert nagyon sürgős . . .

Nem folytathatta Maczkó úr az ör hahotájától. Ez a hasát fogta nevéttében s csaknem lehempergett a kacagástól a töltésen.

— A drót viszi a levelet! Hahaha! Soha ilyet! A drót! Hahaha!

— Mért nevet ezen kend? — kérdezte sértődött hangon Maczkó úr.

— Azért, mert kendtek a drótra bízzák a táviratot, vagy, amint kelmed mondja, a telegráncsot.

— Hát mire, kire bízzuk?

— A távirótisztre, bácsi! A táviratot annak kell adni a táviró-hivatalban. Úgy ám, hahaha!

Maczkó úr megkérdezte, merre van az a hivatal, aztán fölkiáltott a bocshoz:

— Gyere le, Zebulon, hozd le a levelet is!

A bocс visszakiáltott:

— Nem megyek én!

— Miért te?

— Azt akarom, hogy a dróton én is hazacsúszszam, mint a levél.

— Csak gyere le! Nem a drótra, hanem a hivatalba kell adni a levelet.

Zebulon most is késlekedett.

— Nem megyek le azért sem, — kiáltotta, — mert a bakter bácsi azt ígérte, hogy megnadrágot.

Az őр fölkiáltott:

— No, nem bántalak, fickó! Lejöhetsz bátran.

Zebulon lecsúszott a póznán, Maczkó úr pedig elbúcsúzva az őrtől, a bocсokkal a táviró-hivatal felé ballagott.

Ide érkezve, a bocсokat a kapualjban hagyta, maga pedig bezörgetett a hivatalba.

— Szabad!

Maczkó úr benyitott.

— Szerencsés jó reggelt kívánok!

Üveges fal mögött egy zsinóros kabátos úr ült. Az megszólalt:

— Mit kíván bátya?

— Tánrikatot küldenék a kulcsáromnak.

— Micsodát?

— Tánrikatot, már mint telegráncsot, de a bakter azt mondta, hogy tánrikat.

A távirótiszt nevetett, aztán kinyitott egy kis üvegablakot és mikor a vendéget meglátta, ezt morogta a bajsza alatt:

— Tyűh, de mord ábrázatja van ő kelmének! Nem szeretnék vele a pusztán találkozni! — Aztán hangosan szólott:

— Hol van az a távirat?

— Itt van la!

A távirótiszt átvette a papirlapot és sokáig forgatta, betűzgette.

— Ej, micsoda macskakaparás! — dörmögte.

— Pedig azt a Dorka hugom írta, — szólott büszkén a tekintetes úr, — aki első tanuló volt. Az nem lehet macska-

kaparás! (Aztán elfordulva ezt morogta: Még ha medvekaparást mondott volna!)

A távirótiszt végre kibetűzte az írást, mely így szólt:

„Küggyön kull Csár Uramm kétt Száz forintott teleg Ráncson ide cegléddre.“

— Hova küldjük a táviratot? — kérdezte a tisztviselő.

— Maczkó Muki föld- és erdőbirtokosnak Mármaros-megyébe.

— A helység nevét mondja meg, bátya!

— Minek az? — akadéskodott a bátya. — Ismer ott engem minden gyerek.

— Ha nem mondja meg a helység nevét, nem küldhetjük el a táviratot.

— No hát írja: Barlanglakon.

A tiszt felütötte a helységek névtárát.

— Nincs Mármarosban ilyen hely, — mondotta.

— Pedig az ott van! — erősködött Maczkó úr. — Én lakom benne!

— Hogy jut oda a távirat-kihordó?

— Hát úgy, hogy fölmegegy egy hegyre, osztég lemegegy egy völgybe, azután osztán megint fölmegegy egy hegyre, ott lát egy kecskenyáját, attól balra van egy erdő, abban addig megegy, amíg egy nagy odvas fához ér, onnan már csak egy kőhajítás az én úri rezidenciám.

A távirótiszt nevetett.

— No, már látom, könnyü odatalálni! — mondotta. — Majd így szólt: — Két korona jár érte.

— Miért? — kérdezte Maczkó úr.

— A táviratért.

— Ugyan ne mondja! Azt gondoltam, elszalad ez az írás ingyen a dróton.

A tisztviselő méregbe jött.

— Ne fecsegejen annyit, bátya! — kiáltotta. — Nincs nekem arra időm. Fizet, nem fizet?

— Nem fizetek, mert nincs pénzem.

— Az már hiba. Akkor nem megegy el a tánrikat.

Maczkó úr kérére fogta a dolgot.

— De könyörgöm alássan, küld a kulcsárom pénzt, akkor aztán megefizetem.

Olyan megindítóan nézett a tekintetes úr a távirótisztre, hogy annak megesett a szíve rajta:

— Jól van bátya. Jőjjön el délután, akkorra talán megefjön a kulcsár felelete.

Maczkó úr hálálkodva távozott. Ebédig bujdosott a bocsokkal, hogy Matyej és Juon rája ne akadjanak, harangszó után beállított a hivatalba. Amint a távirótiszt meglátta, mindjárt ezt kiáltotta:

— Hopp, bátya, a tánrikat nem rikatja meg kendet. Megjött a pénz.

— Tudtam én, hogy a Dorka hugom írása nem macskakaparás, van lám foganatja! — dörmögte elégtelen a tekintetes úr.

Megfizette az adósságot és örömtől lelkendezve rohant el a bocsokhoz.

— Itt a pénz, bocsok, szaladjunk most a vasúthoz!

Lóhalálában rohantak a vasúti állomáshoz, ahol éppen füttyentett egy vonat.

— Hová megy ez a gőzös? — kérdezte Maczkó úr a portástól.

— Szolnokra!

— Gyerünk hát Szolnokra, — gondolta Maczkó úr, — noha ott már voltunk egyszer!

Jegyet ment váltani.

— Szolnokra elsőosztályu jegyet kérek, hármat, — szólt a pénztárosnak.

— Micsoda? Csikós első osztályon utazik? — csodálkozott a pénztáros.

— Irgum, burgum, csaknem elárultam magamat! — dörmögte Maczkó úr. Aztán hangosan: — Harmadik osztályt akartam mondani!

Amint a jegy megvált, felugrottak egy harmadosztályos kocsiba s a vonat megindult velük.

— Szervusz, Matyej! Isten veled, Juon! — integettek Maczkóék nevetve ki az ablakon, amint az állomás eltűnt egy kanyarodónál a szemük előtt. Amint Maczkó úr hátrafordult, meglepetve fölkiáltott:

— Nini, Som András uram!

Csakugyan Som uram ült velük szemben, makrapipából füstölve. Rábámult Maczkóékra.

— Ni, a téns úr! — kiáltotta. — Alig ösmeröm mög ebben a gúnyában! Mért öltözött csikósnek az úr?

— Nagy sora van annak, Som uram, — sóhajtotta Maczkó úr. — Adjon egy kis tüzet, majd elmondom aztán!

A tekintetes úr talált a lajbizsebében pipát, dohányt és rágyújtott a Som András pipájából. Mielőtt szóba fogna, ezt kérdezte:

— Hát kelmed, Som urám, merre tart?

— Aradra utazom.

— Messze van az innen?

— Estére ott leszünk.

Maczkó úr egyet gondolt.

— Hopp, Som uram, mi is Aradra utazunk!

Igy hát Aradra megy Maczkó úr a bocsokkal, mely város a nagy magyar Alföld szélében van. Pár órányira onnan emelkedik a világosi hegy, mely az Alföld nagy laposságát, akár egy sziklafal, határolja.

Nem tudom, Margitka, láttad-e te Maczkó urat Cegléd-
den? Talán elkerülte a figyelmedet, mert te bizonyosan előkelő urat vártál, holott ökelme közönséges táncos mackó képében lejtett végig a városon. Maczkó úr sajnálja leginkább, hogy a kedves nagymama meghívásának eleget nem tehetett, valamint Zebulonka egészen boldogtalan, hogy a fürdőbe nem mehetett, mert egészen bizonyosra vette, hogy Józsikát megbuktatja. Amint tudjuk, a bocs kissé elbizakodott.

Som uram Maczkó úr ama kijelentésére, hogy ő is Aradra utazik, elégtelen bólintott.

— Derék! — mondotta. — De hát hogy is volt, téns úr, az a nagy sora?

Maczkó úrnak eszébe villant, hogy még sem tanácsos elmondani megaláztatását, hát kitérőleg felelt:

— Ni, most jut eszembe, Som uram, hogy én tartozom magának a fuvarral!

— Ráérünk arra, téns uram! — szabódott Som.

— Dehogy érünk! Az adósság mérges kutya, mindig a sarkunkban csahol.

Mikor Som uram átvette a fuvarpénzt, megint ráfordította a beszédet arra, amit megtudni szeretett volna.

— No már, — szólt nagyot szippantva a pipájából, — nagyot néztem ám, mikor a téns úr mög az apróságok úgy nekiiramodtak a nádasnak. Gondoltam, hát ezeket mi leli?

— A tüztől ijedtünk meg, Som uram.

— Aha, a tüztől! — mosolygott Som. — Lidérc volt az. Ode se neki, akinek tiszta a lelkiösmerete. Gondoltam, majd csak előkerülnek megint. Várok egy órát, két órát, félnapot, de bíz az én utasaimnak se hírük, se hamvuk. Ugyan mit csináltak olyan sokáig a nádasban?

— Csikásztunk, — felelt hirtelen Maczkó úr.

— Tisztósség nem esik mondván, — szólt Som, — ezt nem hiszöm. A csikászathoz érteni köll, téns uram pedig tőlem hallotta először hírét a csikásznak.

Maczkó úr érezte, hogy Som uram hazugságon csípte, elvörösödött és ezt hebegte:

— Hát csak meg akartuk próbálni a csikászatot . . . oszt eltévedtünk . . .

— Azt már elhiszöm. De hogy került nagy jó uram a csikósi gúnyába?

— Hát . . . hát úgy, hogy a mi gúnyánk nagyon elázott és elrongyolódott a lábban, hát a legelső csikóstól vettünk ruházatot magunknak.

Többet nem akart vallani Maczkó úr, ebből se volt igaz egy betű sem. Ezenközben Szolnokra értek. Maczkó úr az állomási pénztárnál váltott Aradra szóló jegyet, aztán felszállt a bocsokkal az aradi vonatra. Som uram már be is telepedett akkor a vonat kocsijába.

Ismét robogtak. A vonat átment a tiszai hídon is. A folyó most nyugodtan ömlött medrében.

— Emlékszik-e, téns úr, hogy mögkergetett bennünket a Tisza? — kérdezte Som András.

— Emlékszem ám! Ki hinné, hogy ugyanez a békés folyó harsogott a szekerünk nyomában.

Este volt, mikor Aradra érkeztek. A fényesenivilágított pályaudvarban tömördek ember sürgött-forgott, málhahordók szaladoztak össze-vissza. A vasúti kocsiból kiszálló Maczkó úr bámulva nézett körül.

— Mintha csak Budapestre érkezném, — mormogta, — olyan sok ember tolong itt. Som uram, nem vitt bennünket a vonat tévedésből Budapestre?

— Arad ez, nagy jó uram, Arad!

Kiléptek a pályaházból, miután jegyüket a kapus elszedte.

— Kétfogatú bérkocsit tessék!

— Egyfogatút tessék!

— Itt az omnibusz, tessék fölülni!

Ezek a kiáltások hangzottak az utasok fülébe. Pár lépésnyire pedig a lóvasút kocsisa túlkölt.

— Som uram, mégis csak Budapest ez! — szólt Maczkó úr, mikor a sok bérkocsit, omnibuszt, meg a gyorsan sikló lóvasúti kocsit meglátta, amelyek egyikének a két nagy lámpaszeme a pályaház előtt lévő térről nézett feléjük.

— Miért lönne ez Budapest?

— Ott szintén ennyi tenger kocsi tolong egymáson! Tudja, Som uram, amikor Budapestre utazom, mindig bérkocsin szoktam a vasúttól a városba hajtatni . . . Ahány

bérkocsis ott engem meglát, mind nekem kínálgatja a kocsiját!

— Iszön itt is kínálgatják fűnek-fának, — szólott Som.

— De nem ülök ám rá, nem én, egyikre sem! — mosolygott Maczkó úr. — Tudja-e mért, Som uram? Mert most nem vagyok tekintetes úr, hanem jámbor csikóslegény, aki nek nincs semmi keresete a hintón vagy a lóvasúton.

— Nincs ám! Csikós üljön a csikó hátán!

— Ha pedig nincs csikaja, járjon a saját lábán.

Megindultak hát gyalog a városnak. Elöl a két bocs, hátul az öregek. Kiváncsian forgatták a fejüket, hogy meglássák, milyen város ez az Arad? Az utcán kettős rendben gázlámpák égtek, amelyek fényénél szép nagy házakat és díszes üzlet-kirakatokat pillantottak meg. Egyszer a bocsok elcsúsztak és egymásra hemperegtek az utcán.

— Nem tudtok vigyázni, fülesek? — csattant rájuk Maczkó úr.

— Bácsi, — mentegetőztek a bocsok, — mi vigyáztunk, de itt olyan sima az utca, mint a jég!

Az utca aszfalttal volt burkolva, azért volt sima!

— Hopp — mákos patkó! Vigyázzunk, Som uram!

Ezt a tekintetes úr kiáltotta, mert ebben a percben ő is, meg Som uram is úgy megesúsztak nagy csizmájukban, hogy csaknem fölbuktak.

— Ej, de ármányos kövezet! — mormogta Som András, a csizmája alá nézve. Maczkó úr pedig fejét rázogatva mondta:

— Som uram, drága Som uram, bizonyos benne, hogy nem Budapesten vagyunk? Ott éppen ilyen sima az utca!

Som András is tétovázva nézett maga körül. Az az utca, amelyen most jártak, valóban fővárosias volt. Tulajdonképpen nem is volt az utca, hanem hosszúkás tér, amelynek egyik végében sétakert húzódott meg. A tér mentén kétoldalt nagy házak emelkedtek, amelyek közül különösen kettő vált ki: az egyik egy gyönyörű, tornyos épület, balkéz felől a sétakert mögött; a másik pedig a tér végében egy hatalmas palota, amely mintegy elzárta az utat. Mindenfelől gázláng és villámos fény csillogott, az aszfalt-járón százan és százan sétáltak, a díszes üzletekből özönlött ki s be a vásárlók serege. Ez bizony egészen olyan volt, mint amilyenek a budapesti utcák és nem csoda, hogy még a semmin sem csodálkozó Som András is kerekre nyitotta a szemét.

— Jaj, de szép ez a város, de aranyos itt minden! — kiabáltak a bocsok, amint az aszfalton tova sétáltak.

— Lábatokon legyen a szemetek, hogy el ne csúszszatok megint! — intette őket a tekintetes úr.

Egyszerre sikoltás hallatszott, utána ez a kiáltás:

— Ügyetlen!

A sikoltás egy úri nő ajkáról szállott el, akinek valaki úgy a ruhájára hágott, hogy csaknem elesett.

Vajh, ki volt az a valaki.

Az *ügyetlen* címet pedig az úri nő férje adta valakinek.

Ugyan kinek?

Az a valaki senki más nem volt Maczkó tekintetes úrnál. Eleget mentegette magát:

— Bocsánat, tisztelt asszonyság, véletlenség az egész!

De hasztalan mentegetőzött őkegyelme, az úri pár mérgesen távozott.

— Akárcsak Budapesten! — sóhajtott Maczkó úr, eszébe jutván, hányszor lépett ott is a járókelők lábára, és dörögték a fülébe ezt: ügyetlen!

Megszólított egy urat:

— Instálom alássan, miféle utca ez, ahol most járunk?

— Ez a Fötér, — felelt barátságosan a megszólított.

— Hát ez a szép tornyos épület, itt jobbra?

— Az a városháza.

— Hát az a nagy palota, ott a tér végében?

— Az a színház.

Maczkó úr megköszönte a fölvilágosítást.

— Mégsem Budapesten vagyunk, — gondolta magában, — mert a budapesti városháza messze van a színházaktól.

Jó darabig sétáltak, aztán vacsoráztak és végül egy vendéglőbe mentek éjjeli szállásra.

Reggelre kelve Maczkó úr elment a bocsokkal megnézni a várost. Amint csatangoltak, egy térre értek, amelyen szobor állott.

A hatalmas gránit-talapzaton ércből való női alak áll, amely a gyászoló Magyarországot ábrázolja, a gyászoló Hungáriát. A szobor talapzatán egyéb ércből való mellékalkakokat is lehetett látni, valamint *tizenhárom* ércből való arcképet, amelyek körülövezik a szobrot.

Óh, mily fölséges szobor ez! Aki látja, annak csodálat-tal, hazafiúi lelkesedéssel és fájdalommal tellik el a szíve.

Hogy miért fájdalommal, azonnal megtudjuk abból a feleletből, amelyet éppen most ad egy aradi polgár a Maczkó úr kérdésére, aki azt tudakolta, milyen szobor legyen ez?

— Ez a vértanúk szobra!

— Vértanúké? Kik azok a vértanúk?

— Tizenhárom hős magyar tábornok, aki a szabadságharcban a honvédeket vezette. Száz csatában megverték az osztrák ellenséget, de akkor ennek segítségére jött az orosz szörnyű nagy haddal. A magyar sereg a tízszeres túlerőnek nem tudott ellentállani, leverték; a tizenhárom magyar tábornok fogságba került és a zsarnok ellenség itt Aradon kivégeztette őket.

Maczkó úr álmélkodva hallgatta a magyarázatot és végre megszólalt:

— Mind a tizenhármát kivégezték?

— Ugy van, mind a tizenhármát. Azóta nevezik Aradot a *vértanúk városának*.

— És ezt a szobrot ki állíttatta föl?

— Ezt a szobrot a tizenhárom vértanú tiszteletére a magyar nemzet állíttatta.

Maczkó úr fölnézett a szoborra és meglátta rajta a tizenhárom arcot.

— Ez a tizenhárom arc a tizenhárom tábornok arc-mása! — mondotta az aradi polgár.

Maczkó úr a bocsokkal együtt levette a fejről a főveget a vértanúk szobra előtt.

Mikor jól megnézték a szobrot, amely Arad város fődisze, tovább sétáltak. A napvilágban még jobban megtetszett nekik Arad, mint tegnap az esti világításban.

Egy utcán összehalálkoztak Som Andrással, aki reggeltől fogva a dolga után látott.

— Hová megy most, Som uram? — kérdezte Maczkó úr.

— Még egy kis dolgom van a várban, oda mönnék.

— Várban? — csodálkozott Maczkó úr. — Nem látok én itt várat, akárhogy forgatom a fejemet.

A magasba nézett, mert az ő véleménye szerint a várnak hegyen kell lennie.

— Nem is látni azt innen, nagy jó uram, — felelt Som, — elbújt az a sáncai közé.

Megindultak. Néhány utcán áthaladva, egy folyóhoz értek; a folyón híd volt.

— Hát ez micsoda nagy folyó? — tudakozódtak Maczkóék.

— Ez a Maros!

Lágy zúgással ömlött a folyó mély medrében. Bárka, csónak, úszóház tarkállott rajta és valahonnan édes nóta hangzott:

Maros vize folyik csendesen . . .

Szép dal volt ez, Maczkóék egészen elandalogtak a halatára. Mikor a hidon átjutottak, egyszerre azon vették magukat észre, hogy hatalmas bástyafalak közt vannak. Mellettük pedig csak úgy rajzik a sok tüzérkatona, bakancsos és huszár.

— No, nézd, hát csakugyan várban vagyunk! — mormogta Maczkó úr. — Ki hitte volna!

— Még csak a sáncok közt járunk, — szólt Som uram. Aztán meglökte Maczkó úr könyökét:

— Itt álljunk ám mög, téns úr!

— Miért, Som uram?

— Mert ebben a sáncárokban a szabadságharc után nagyon szomorú dolog történt.

— Mi történt, Som uram?

— Itt lövették agyon a némötök a magyar honvédsereg négy vitéz generálisát, akik fogságba kerültek.

— Ne mondja, Som uram?

— Úgy bizony. Ők is a tizenhárom aradi vértanú közé valók. Négyet agyonlövetett a némöt, kilencet pedig bitóra köttetött.

— Itt a várban?

— Nem. A bitófákat a váron kívül állították föl. Most köoszlop áll ott és imádkozni jár oda a magyar nép.

Maczkóék nagyon rázták a buksit. Ej, no, a német nagyon rossz májú legény lehet! — gondolták.

— Aztán miért végezték ki a németek azt a sok magyar tábornokot?

Som uram ezt felelte büszkén:

— Mert sokat püfölték őket a mi generálisaink és honvédgyerőkeink! Úgy szaladtak előlük, mint a nyúl a vadász elül, mert ha nem szaladtak, csihi-puhi, mint a répát, úgy aprította őket a magyar honvédhuszár.

Maczkó úr bölintott fejével.

— Így már értem, miért haragudtak a németek a magyar vezérekre!

— Volt rája okuk, volt, — hagyta helyben Som.

— De hogy azokat a vitéz honvédtábornokokat el tudta fogni az a fránya német! — csodálkozott Maczkó úr.

— A némöt! — pattant föl Som. — Nem fogott el a némöt egyet sem. Hej Világos, Világos!

— Miért emlegeti sóhajtvá, Som uram. Világost?

— Mert ott tötte le a honvédsereg a fegyvert, a rengeteg orosz hadsereg előtt, amely a német segítségére jött. Így

került a tizenhárom tábornok előbb orosz, aztán némöt fogásba, aztán a sirba.

Som uram elhallgatott. Maczkóék is szótlanul haladtak tova és nem volt kedvük beszélni, tréfálkozni. Hamarosan megnézték a belső várat, s mikorra Som uram dolgát elvégezte, mindjárt kifelé iparkodtak.

Amint megint az aradi utcákat rótták, mit lát a tekintetes úr szeme? Egy falragaszt, amely így hangzott:

**Németország bajnoka,
a legerősebb német,
ma a cirkuszban birkózást rendez.
Ezt a németet eddig még soha senki le nem győzte
Mindenkivel szívesen kiáll s a ki
földhöz tudja vágni,
annak fizet kétszáz koronát.**

— A legerősebb német! — szólta Mackó úr, betűzgetve a falragaszt. — Ejha, be szeretném megtapogatni az oldalát! Aztán, ni, mit mond? Mindenkivel szívesen kiáll, s aki a földhöz vágja, annak kétszáz koronát fizet.

— Ugyancsak büszke a némöt! — vélte Som András. Maczkó úr fölkiáltott:

— Som uram, gyerünk a cirkuszba!

— A cirkuszba? Minek?

— Megfizetek a németnek.

— Mivel?

— Földhöz recscentem a legerősebb németet!

— Ez már derék dolog lössz, — bólított Som a fejével.

— Csülökre hát, magyar! — kiáltotta Maczkó úr harciasan, és megindult a cirkusz felé.

A deszkaalkotmány tele volt nézővel. A cirkusz közepén ott állt Németország bajnoka, egy tagbaszakadt, széles vállú, hatalmas karú ember, és kihívóan nézett maga körül.

— No, híres aradi magyar vitézek! — kiáltotta hengegve, — hát senkinek nincs van velem birkózni bátorság?

A kérdésre az ajtó mellől dörgő hangon adott felelet érkezett:

— Már hogylene volna! Csak nem félünk a pipaszár-lábúaktól!

Mindenki az ajtó felé tekintett. Hát egy csikós állott ott, aki épen akkor lépett be és azon melegében felelt a hencsérésre.

A német gúnyosan mosolygott és ezt felelte:

-- Ha van bátorság, csikós, tyere ide a placra!

— Megyek is, német, ha már olyan nagyon ölekezni szeretnél a földdel!

Ezzel a csikós megindult a középső köralakú térre. A közönség éljenzett, tapsolt, amikor az árvalányhajás csikóst meglátta, és kitört a hahota, amikor bátor feleleteit hallotta. A csikósunk persze nem volt más Maczkó úrnál, aki Sommal és a bocsokkal a cirkuszba érkezett.

A német dült, fült mérgében.

— Te csikós! — kiáltotta. — én téged enyém vacsorának megeszlek!

— Kemény falat vagyok én, megfekszi a gyomrod, — felelt a csikós nyugodtan.

Valóban, aki látta a tekintetes urat, el kellett ismernie, hogy kemény falat. A német is meglepetve szemlélte a csikós roppant karját és hatalmas mellkasát. Jól megtermett a legény! — gondolta magában mindenki. De hát a német is erős ember, s így az egész közönség biztatni kezdte Maczkó urat:

— Ne félj, csikós! Ne hagyj magadat, csikós!

Maczkó úr visszaintett a közönségnek:

— Én nem félttem magamat, önök se féltsenek engem, tisztelt aradi urak és hölgyek!

Most összementek a bajvívók.

— Rajta, csikós, rajta! — kiáltották minden oldalról.

A német nekiszaladt Maczkó úrnak, aki nyugodtan megvárta, amíg odaér, aztán hatalmas mancsait rátette ellenfele vállaira.

Nyekk!

A német erre a barátságos vállveregetésre nagyot sziszszent és a Maczkó úr derekát akarta átfogni.

— Tyűh, de vastag derék! Soha ilyen! — hüledezett, amint hasztalan igyekezett átkarolni ellenfelét.

Maczkó úr ezalatt egy kicsit megtapogatta ellenfele oldalát, amire az kínjában fölfordított, a másik pillanatban

a levegőben kalimpált a német s mire a nézők meglepetésük-
ből magukhoz tértek volna, már elnyúlt a homokban.

— Te se mond többet, hogy senki se vágott földhöz! —
dörmögte a tekintetes úr.

A német úgy feküdt a földön, mintha se élő, se halott
nem lett volna. Fájdította a derekát, az oldalát, a hátát, de
a legjobban azt a kétszáz koronát, melyet legyőzőjének ki
kell fizetnie.

A közönség tapsolt, éljenzett:

— Éljen a csikós! Éljen a hős alföldi csikós! —
kiabálták.

Maczkó úr hajlongott.

— Köszönöm, tisztelt közönség, köszönöm szíves
gráciáját.

Sokan körülfogták a győztest és úgy üdvözölték.

— Ej, be pompás a markolása, csikós uram! De jókor
toppant be ide! — mondogatták a közönség körében és csak-
úgy tódult a nép hősünk üdvözlésére.

— Nagyon megharagudtam ma a németekre, — szólt
Maczkó úr.

— Miért haragudott meg rájuk?

— Láttam a vértanu-szobrot, hallottam a történetét, hát kerestem egy németet, akin bosszúmat kitöltsem.

Erre tört ki csak igazán az éljenzés.

Németország bajnoka lassan fölcihelődött a földről, keservesen megtapogatta a lapockáját, meg az oldalbordáját és ezt nyögte:

— Sohasem nyikkantam, nyekkentem, pottyantam, puffantam ekkorát. Hej, az a csikós!

— De hát vesztes, fizess!

A szegény német kárvallott ábrázattal kihúzta zsebéből a bugyellárisát és Maczkó úr mancsába leolvasta a kétszáz koronát.

A közönség ezt látva, újra tapsolt és ezt kiáltotta:

— Éljen Magyarország bajnoka!

Maczkó barátunknak hizelgett ez a kiáltás, ez a dicsőítés. Kevélyen megpöngette a sarkantyúját. Eszébe jutottak a budapesti napok, mikor a cirkuszban lovagolt és éppen így ünnepelték.

Ej, no, ki hitte volna ezt tegnapelőtt, mikor Matyej gazda az orránál fogva láncon vezette!?

Farkast emlegetünk, hát közel is jár.

Egyszerre éles hang hallatszott a cirkuszban.

— Ott a szökevény! Juon, elibe!

A Matyaj hangja volt. Maczkó úr azonnal megismerte és ezer hang között is meghallotta volna. Megismerték a bocskok is és Som uram bámulatára mindaketten eszeveszetten a pad alá bujtak.

Maczkó úr megrázkódott egy kicsit a Matyej hangjára, de aztán nyugodtan arra fordult, ahonnan hallatszott. Hát a két oláh egymást taszigálva rohant feléje.

— Csak gyertek, éppen jókor! — sziszegte a tekintetes úr a foga közt és szembe szállt ellenségével.

— Úrfi! — lihegte Matyej. — Hogy mert megszökni? Tüstént jöjjön vissza!

— Hát csak vigy magaddal, Matyej, ha tudsz! — mormogta Maczkó úr.

Most már tegezte egykori gazdáját.

Juon rája kiáltott:

— Úrfi, mindjárt megszurkálom az oldalát!

— Hát csak szurkálj, Juon öcsém, csak szurkálj, ha lehet!

— De, úrfi, én megvettem magát a vadász uraktól, hát ne ellenkezzék, hanem jöjjön velem.

Maczkó úr most így szólt:

— Elég a tréfából, Matyej!

Ezzel a közönség felé fordult:

— Nagyérdemü közönség, tisztelt urak és hölgyek! Ez a két becsületes oláh ember birkózásra szólít. Hát én elfogadom a kihívást egyszerre mind a kettővel.

A közönség zúgott.

— Egyszerre kettővel! Az nem járja! — kiáltozták.

— Ne féltsenek engem, én se féltem magamat! — szólt büszkén a tekintetes úr.

Erre a közönség lelkesülten zúgta:

— Helyes, helyes! Lássuk! Rajta, csikós!

Matyej meg a Juon nem értettek a dologból semmit. De csakhamar hajazni kezdetek hozzá, mikor Maczkó úr neki-tülekedve feléjük közelgett, ezt sziszegve:

— No, Matyej, no, Juon! Itt a világ vége!

Ezzel megragadta a két nagysüvegü csiszi-csoszi bocskoros atyafit és hatalmas mancsával mindkettőt a levegőbe emelte.

Dörgő taps hangzott az egész cirkuszban. Matyej és Juon kétségbeesetten kapálóztak a levegőben; az öreg oláh ezt kiabálta:

— Jaj, jaj, úrfi, mit csinál? Megbolondult?

— Nem én! — felelt Maczkó úr és a két kapálózó ellenfelet összecsapdosta.

— Domnu Maczkó! Domnu Maczkó! Jaj, jaj, ne bántson bennünket! — nyöszörögtek az árvák.

Maczkó úr ezt kérdezte:

— Megfogadjátok, hogy többé nem zaklattok?

— Megfogadjuk!

— Senkinek se szóltok egy kukkot arról, hogy valami-kor megtáncoltattatok?

— Senkinek a világon!

— Visszaadjátok a ruhámat; meg a bocsok ruháját, amit lehúztatok rólunk?

— Visszaadjuk!

Maczkó úr erre ledobbantotta a két atyafit a földre, ahol azok úgy elnyúltak, akár a békák. Nagy nehezen tudtak csak föltápaszkodni.

A nézők ismét paroláztak Maczkó úrral. Az oláhok pedig gyorsan előhozták a Maczkóék ruháját, aztán, mikor hő-sünknek átadták, sietve elpárologtak a cirkusból, meg Arad városából, ahol oly pórul jártak.

Maczkó úr fölvette hát ismét a cirkusz öltözőjében az ő nemzetes úri ruháját, a bocsok pedig — akik előkerültek a pad alól, — a magukét. Nemsokára a régi gúnyájában jelent meg a tekintetes úr a közönség előtt.

— Van szerencsém kijelenteni, — szólt a nézőkhöz, — hogy én nem vagyok alföldi csikós, hanem mármarosai föld-birtokos. Az Alföldön csak utazgatok, hogy megismerjem hazánk tejjel-mézzel folyó Kanaánját. Kérem a nagyérdemű közönséget, tartson meg szíves emlékezetében. Á's szolgálja!

— Éljen! Éljen! Á's szolgálja! — felelt a közönség.

Maczkó úr mancon fogta a bocsokat és kiballagott a cirkusból. Som uram is velük tartott és odakünn elbúcsú-zott Maczkó úrtól.

— Isten mögáldja, ténsúr! Engöm haza szólít a sok dolog.

— Szerencsés utat, Som uram! Kívánom, hogy hazafelé utaztában meg ne kergesse a Tisza.

Som András nevetett.

— Én is kívánom, hogy a ténsurat mög ne szalassza a lidérc!

Elváltak. Som András a pályaudvar felé tartott, Maczkó úr pedig a legszebb aradi szállóba. Mert már most úri rang-jához illendően kell élnie.

Csakhamar a szálló egyik szobájában leljük ismerősein-

ket. Maczkó úr tarka hálókabátban jár föl-alá, a lábán papucs, a mancsában makra pipa helyett csibuk. Nagy füst-macskákat ereget a levegőbe és elgondolkozik. A bocsok valamerre hancuroznak.

Mire gondol a tekintetes úr? Könnyű eltalálni. Odahaza csavarog az elméje és bejárja a mármarosi hegyeket, völgyeket, bérceket és vadont. Honvágyat érez. Belefáradt már az utazásba és minden csontja vágyódik az otthoni nyugodalomra. Hallani szeretné megint a méh-zümmögést, a patakok csevegését, az erdő zúgását. Hegyet, hegyet szeretne a végtelen alföldi síkság után.

Leült az íróasztal mellé s úgy, ahogy már egy Maczkótól telik, levelet írt kasznár uramnak, melyben tudtára adja, hogy megelégette már az utazást és hazafelé tart. Készüljön az úri ház tehát fogadtatására.

A levelet elküldötte. Aztán beszólította a bocsokat és tudtukra adta, hogy utaznak haza.

A bocsok ugrándoztak örömeikben.

— Meglátom megint Tányértalpú anyót! — kiáltotta ujjongva Dorka.

— Meglát engem megint Tányértalpú apó! — tódította Zebulon.

Maczkó úr magában gondolta:

— Meglátom hegyeimet, völgyeimet, bérceimet, erdeimet, no meg ízlelem a Jutka szakácsné főztjét!

Mikor a bocsok kiviharzottak a szobából, a tekintetes úr az ablak elé állt és kinézett.

— Csak akkora hegyet látnék, amekkora egy vakondtúrás! — sóhajtotta. — De csupa síkság itt minden az égboltozatig, pedig, mi türés, tagadás, megúntam már ezt a lapos vidéket.

Egyszerre eszébe jutott valami.

— Nini, hiszen azt hallottam, hogy innen már nincs messze az Alföld vége! Egy ugrás és ott vagyunk az első hegynél, a világosinál!

Maczkó úr eltökélten az utazásra, így szólt magában:

— Holnap korán reggel hátat fordítok az Alföldnek. Megyek Világosra!

Maczkó úr szavának állott.

Másnap kora reggel kitoppant az ágyából és megmosakodott. Aztán csöngetett. Belépett a fogadó szolgája.

— Parancs, nagyságos úr!

— Fogkefét kérek!

A szolga megjött a fogkefével. Maczkó úr belemártotta a fogkefét a fogporba, hogy szeretetreméltó agyaráit dörzsölje vele tisztára. Egyszerre nekirohant a csöngőnek és olyan harangozást mívelt, hogy a szolga és szobaleány egyszerre rohantak be.

— Mi történt, nagyságos úr? Valami baj van?

Maczkó keserves tekintettel nyujtotta feléjük a fogkefét.

— Mi ez? — bömbölte.

— Fogkefe.

— Ez fogkefe? Hiszen evvel egy óráig se tisztítom meg a legapróbb fogamat. Hogy mertek nekem ilyen parányi fogkefét hozni?

A megszeppent cselédek szabadkoztak.

— Hiszen, nagyságos uram, a legnagyobb fogu vendégeink is meg voltak elégedve evvel a fogkefével!

— Maczkó úr fitymálóan felelt.

— Ugyan miféle egérfogu nép lehetett az? Nézzétek meg az én fogaimat!

Ezzel kivicsorította az agyaráit. A szobalány meg a szolga összecsapta a két kezét.

— Uram irgalmaz! Sohasem láttunk ekkora fogat!

— Azért mondom! — szólt diadalmasan a tekintetes úr. — Hát csak szaporán, ide a legnagyobb fogkefével!

A szobalány kiment és behozta a csizmatisztító keféit. Maczkó úr lekötelezett mosolylyal vette át.

— Ez már fogkefe! — mondotta. — Méltó olyan úr fogához, amilyen magam vagyok, la!

A cselédek álmélkodva távoztak, de csakhamar megint vészes csöngetés hallatszott a nagyfogú úr szobájából. Most már a pincér is berohant a szobalánynyal és a szolgálával.

— Mit tetszik parancsolni?

Maczkó úr dühösen mutogatott nekik valamit.

— Mi ez? — lihegte mérgesen.

— Fésű, — felelt a pincér, szobalány és a szolga egyszerre.

— Ez is fésű! — ordította a tekintetes úr. — Nézzétek, fésülködni akarok vele, hát egy rántásra kitörött valamennyi foga.

A cselédek szájtátva maradtak a bámulattól. Végre megszólalt a pincér.

— Talán vasból van a nagyságos úr haja?

Maczkó úr dühösen felelt.

— Vasból ám! Majd mindjárt megvasalom a fületeket. Egy, kettő, szaporán, teremtetek elő olyan fésűt, amelylyel fésülködni lehet!

Térült, fordult a cselédség és pár perc múlva beállított egy lóvakaróval.

— Tessék a fésű!

Maczkó úr elégtelenen vette át a vakarót.

— Ennek már több hasznát veszi az olyan úr, amilyen magam vagyok, la!

Öltözködés közben fölrázta a bocsokat.

— Hé, golyhók, talpra! Búcsúznak az Alföldtől, utazunk ki belőle!

Ez egyszer gyorsan kiugrált az ágyból mind a két bocs.

— Utazunk Tányértalpu anyóhoz? — kérdezte Dorka.

— Utazunk Tányértalpu apóhoz! — kiáltotta Zebulon.

— Előbb majd megnézzük a világosi várromot. Ott az Alföld vége.

Ezúttal perc alatt felöltözködtek a bocsok és a reggelit is csak úgy félig-meddig habzsolták be, olyan izgatottak voltak. Alig várták az indulás idejét.

— Haza, haza!

Szép, fődött hintó várta a kapuban utasainkat. Tellett a költség a kasznár uram küldeményéből meg Németország bajnokának a százasából. Mégis okos a német! gondolta magában Maczkó úr, aztán utána mormogta: száz forintot ad, hogy földhöz vágjuk!

Betelepedtek a hintóba és kirobogtak Arad városából. Még nagyon kora reggel volt. A kakasok közül is csak a legéberebb kukorékolt. A hintó kigördült az országutra és mire

a nap tündöklő gömbje fölszállt az égre, már messze jártak az aradi tornyoktól és csöndes, tiszta sváb falukon haladtak keresztül.

— Vége csakugyan az Alföldnek, itt már nem hallani magyar szót! — mondotta Maczkó úr.

Egyszerre a távolból egy kék óriás emelkedett föl, olyan észrevétlenül, mintha addig a földön kuksolt volna és most egyszerre fölugrott volna az utasok üdvözlésére.

— Hegy, hegy! Bácsi, hegy! — ujjongtak a bocsok.

A kék óriás a világosi hegy volt. Ennek koszorúzza ormát zöld vadon és szürke várrom.

Utasaink régen nem láttak hegyet, hát nagyon örvendeztek ennek a régi ismerősüknek. De egyszersemind szomorúság is környékezte őket. Csakugyan vége az Alföldnek, a síkságnak, a pusztának! Most már nem énekelhetik ezt a nótát:

Télen, nyáron pusztán az én lakásom . . .

Isten veled hát, pusztá! Isten veled hát, Alföld!

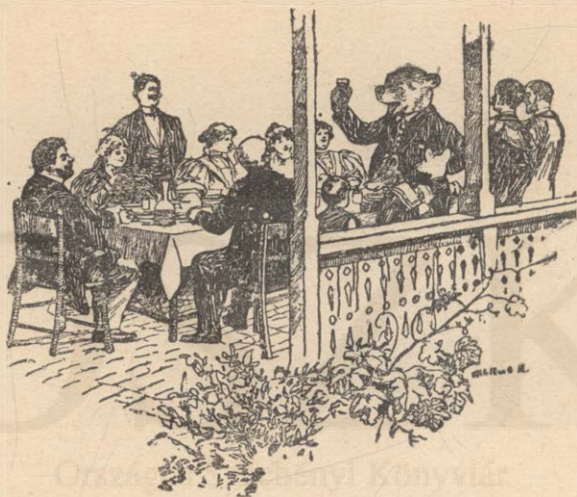
Ezenközben egyre növekedett a világosi hegy, vagyis mind közelebb jutottak hozzája. Aztán keresztül hajtottak Világos községen és végül a galsai szőlőkbe jutottak, melyek a világosi hegy aljában és oldalában zöldelnek.

— Hahó, ide, ide! — hallatszott az egyik magasan, meredeken fekvő szőlőből.

Zöld szőlőlevéllel befuttatott kolna tornácáról hangzott a hívás. A kolna nem egyéb présháznál, melyet az Arad vi-

dékén levő híres szőlőkben, a magyarádiakban, ménesiekben, gyorokiakban, galsaiakban stb., nagyon csinosan szoktak építeni. Olyan a külsejük, hogy nyárilaknak is beillenek. Ilyen barátságos kolna volt az is, amelybe Maczkóékat hívták vendégszeretettel. A kolna tornácán terített asztalnál nagy úri társaság ült.

Villásreggelire járt az idő, az üde hegyi levegő, mely a világi hegyeségből lengett, csak növesztette az étvágyat, nem csoda, hogy Maczkóék vágyódva tekintettek a terített asztal felé. Nem is várták meg, míg a kocsi fölkanyarodik

velük a hegyi úton a szőlő bejáratáig, hanem leugráltak a kocsiról és a meredeken pár hatalmas szökéssel fölmásztak a kolnához.

— Éljen! éljen! Ezek aztán a jeles tornászok! — kiáltották a tornácra.

— Szót sem érdemel, — szerénykedett Maczkó úr, süvegét levéve s így folytatva: — Szerencsés jó napot kívánok mind közönségesen!

— Hasonlóképpen kívánjuk!

A tekintetes úr meghajtotta magát:

— Maczkó Muki mármarosi földbirtokos vagyok . . .

— Ismerjük! Tudjuk! Éljen a német legyőzője!

A szőlő tulajdonosa most karónfogta a tekintetes urat:

— Isten hozta, Maczkó úr! Soh'se udvariaskodjék! Foglaljon helyet köztünk, lásson az ételhez, italhoz, az apróság-
nak is jut hely.

Maczkó úr kétszer sem mondatta ezt magának és kénye-kedve szerint falatozott. Hanem, mikor koccintottak, meg nem állotta, hogy föl ne keljen és ezt a felköszöntőt ne mondja:

— Isten éltesse az én kedves házigazdám életét párjával és drága gyermekeivel egyetemben!

— Éljen, éljen! — hangzott az asztal körül.

Most a házigazda kelt föl:

— Isten éltesse a mi kedves vendégünket, a legerősebb német földhöz nyekkentőjét!

— Éljen, éljen!

— Szóra sem érdemes, urak és hölgyek! — szerénykedett Maczkó úr, amikor a nagy éljenzés elmúlt.

— Hát most merre utazik, Maczkó uram? — kérdezték a vendégek.

— Most már hazafelé tartok, minthogy érkeztem az Alföld szélére.

— Ej, be kár! Hiszen még sok olyan része van az Alföldnek, amelyet nem látott. Nem nézi meg azokat is?

— Nem nézhetem meg, mert kifogytam az időből. Haza kell mennem, közeledik az alma-szüret, a méz-szüret . . . Gazda szeme hizlalja a jószágot!

— Már az igaz! — mondotta egy földbirtokos.

Most előállott egy rózsaszínűruhás leányka és ezt kérdezte, meghajtva magát a kiváló vendég előtt:

— Kedves emlékekkel távozik, Maczkó úr, az Alföldről?

A tekintetes úr gyöngéden megcirógatta a kérdező állát.

— Hogyne, pintyőkém! Hiszen akármerre jártam-keltem, mindenütt találkoztam aranyos kis pajtikákkal, szorgalmas olvasóimmal, akik szeretettel vettek körül.

Maczkó úr most a tornác szélére állt és letekintett onnan. Alatta elterült az Alföld, amelyen oly sokáig utazott tutajon, tengelyen, hajón és vasuton. Szeme kereste rajta a szőke Tiszát, Szegedet, Ceglédet, Szolnokot, Tokajt és alföldi útjának minden emlékezetes helyét. A távolság köde azonban elfödte előle azokat. Itt-ott egy torony emelkedett ki a napsütötte tájékból.

Egy úr megszólalt mellette, lemutatva az alant elterülő tájra:

— Ezen a síkon tette le a magyar hadsereg a fegyvert! Majd egy községre mutatott.

— Az ott Világos városa! Az a kiemelkedő épület benne a Bohus-kastély. Abban írta alá Görgei tábornok a fegyverletételt.

Maczkó úr bólíngatott. Hallott ő már erről Som uramtól. Aztán így szólt:

— Én is a világosi sikon tettem le alföldi vándorbotomat.

Elszomorodott. Most, hogy távozóban volt a napsütötte puszták világából, amely tele van magyar dallal, magyar szóval, körülfogták alföldi útjának kellemes emlékei. Az a szép nóta csapongott füle mellett, amelyet a Tiszánál hallott:

Az Alföldön halászegény vagyok én,
Tisza partján kis kunyhóban lakom én.

Aztán gúnyosan fölzengett a másik:

Zireg, zörög a lánca,
De haragos a tánca!

Brr! Mégis csak jobb neki a mármarosi rengetegben. Isten veled, Alföld!

Végre is elérkezett a távozás ideje. Maczkó úr elbúcsúzott a szives házigazdától és a társaságtól, aztán a bocsokkal kocsira ült és elrobogott.

A kolna tornácáról kendőt lobogtattak a távozók felé, Maczkó úr pedig a süvegével integetett vissza.

A vasuti állomás közel volt. Nemsokára megérkezett a vonat s a tekintetes úr a bocsokkal beszállt az egyik kocsiba, ezúttal ismét elsőosztályúba. És a vonat robogott utasainkkal hazafelé.

Alkonyodott, amikor hazaérkeztek. A vasuti állomáson ott várakozott a János kocsis csengő-bongó szekérrel.

— Isten hozta, tekintetes uram! — süvegelt János a vasuti kocsiból kilépők felé.

— Adjon Isten, szolgám! — intett vissza kegyesen az érkező gazda. — No, János, mi ujság idehaza?

— Rendben van a házunk tája.

— Az derék. Ugorj föl szaporán, Zebulon. Így ni, indulhatunk. Ej, János, nem sántít az az egyik ló?

— Nem bizony. Csak egy kicsit meglazult a patkója.

— No, no, csak meg ne pókosodjék!

Amíg Maczkó úr, mint jó gazda, ez aggodalmát nyilvánította, már messze robogott a szekér. Maczkó úr csakúgy szürcsölte a feléje lengő üde, hegyi levegőt. Aztán egyszer csak fölcsillogott úri házának valamennyi világos ablaka, jeleül, hogy a gazdát várják. Egy-két ostorcsattantás és otthon

voltak. Nemsokára kasznár uram üdvözölte a megérkező uraságot.

Ugyanakkor a kocsi elé járult egy igen tekintélyes úr és egy hasonlóképpen jól megtermett asszonyság.

— Nini, Tányértalpú apó! — kiáltotta Zebulon.

— Ujjujú, Tányértalpú anyó! — ujjongott Dorka.

A másik percben Dorka a jól megtermett asszonyság keblén csüggött, aki összecsókolta rég nem látott csemetéjét.

Tányértalpú szomszéd Maczkó úrral parolázott.

— Isten hozta, drága szomszéd úr, arról a nagy útról! Mondok az anyjukomnak, gyerünk mi is át a szomszéd úrhoz, hogy üdvözöljük!

— Azt bizony jól tették, szomszéd úr. Köszönöm az üdvözetüket!

— Hát hogy mulatott, szomszéd úr, azon a lapos Alföldön?

— Köszönöm szíves kérdését, nagyon jól. Sokat láttam, tapasztaltam.

Zebulon most a két úr közé tolta a buksiját.

— Apó, apó, én is itt vagyok!

Tányértalpú egy barackot nyomott a buksira.

— Itt vagy? Hát hogy viselted magadat, pajti? Tudom, hogy rossz voltál.

— Ej, dehogy, Zebulon jól viselte magát, — felelt Zebike helyett Maczkó uram.

— Ezt már szeretem! — szólt Tányértalpú és fölemelve fiacskáját, két akkora csókot cuppantott az ábrázatjára, mintha pisztolyt sütöttek volna el.

Most előállt Tányértalpú anyó, köszöntötte Maczkó urat.

— Aranyos lelkem, drága Maczkó úr, hozta Isten! Ej, be jó színben van a szentem. Nem is tudom, hogy köszönjem meg, hogy már másodszor elvitte világot látni a gyermekeimet! Remélem, semmi baj nem történt drága személyével ezen a hosszú úton.

— Nem történt semmi bajom.

— No, hála Istennek. Látom, a bocsaim is egészségesek. Pedig úgy félttem, hogy elrontják a gyomrukat azzal a zsíros alföldi koszttal.

— Ojjé, nemzetes asszony, nem ijedtünk ám meg egy kis paprikástól!

— Aztán attól is tartottam, hogy apró fekete gombócot

tálalnak drágalátos szomszéd uramnak meg az én szegény golyhóimnak.

— Avval is kerülgettek, drága nemzetes asszony.

— Ne mondja! Jaj! jaj! mindjárt rosszat sejtettem.

Tányértalpú szomszéd közbeszólt:

— Ne jajgass, asszony! Nem látod, hogy kutyabajuk?

Maczkó úr hetykén így szólt:

— Ép a bőrünk, nemzetes asszonyság, úgy hoztuk haza, ahogy elvittük. De ne várassuk a Jutka szakácsnét, lássuk, úgy forgatja-e most is a főzőkanalat, mint annakelőtte?

Maczkó úr ezzel udvariasan karonfogta Tányértalpú asszonyt és bevezette úri házába. Az asztal meg volt terítve s a Pista inas, aki már behordta az uraság málháját, a boros palackokból a dugaszt huzogatta ki.

Maczkó úr és a Tányértalpú-család helyet foglalt az asztalnál. Nemsokára megjelent Jutka a gőzölgő tállal.

— Hozta Isten a tekintetes urat s ha meg nem veti az öreg Jutka főztjét, szolgálnék egy tállal. De tudom nem fog ízleni a sok híres alföldi szakácsné főztje után!

Ezt mondotta a Jutka, Maczkó úr nevetve szólt:

— No, no, Jutka asszony, máris bókot akar? Bizony, mindenütt visszasóvárogtam a maga főztjére.

Jutka örömeiben csaknem elejtette a tálat.

— Ugyan ne piritson rám a tekintetes úr, tudom úgyis, hogy tréfál!

A Jutka főztje pompásan ízlett, a bor pedig, amelyet Pista szorgalmasan töltögetett a poharakba, nagyon jól csúszott. Tetőpontra hágott a jókedv, amikor Maczkó úr elővette a szegedi halbicskát és átadta Tányértalpú szomszédnak e szavakkal:

— Azt mondják ugyan, hogy a kés elvágja a barátságot, de remélem, hogy a mackó-barátság erősebb, semhogy ilyen kis bicska bírna vele.

Tányértalpúék megbámulták a csinos bicskát; az apó annyira örült az ajándéknak, hogy alig fért a bőrébe.

— Sohasem felejttem el, drága szomszéd úr, hogy rám gondolt! — rebegette.

Maczkó úr elbeszélte néhány alföldi kalandját is, ami annyira fokozta a jókedvet, hogy mikor Tányértalpúék végre hazafelé kászolódtak, a nemzetes asszony kontya ugyancsak férecsúszott.

A bocsoknak is jókedvük volt, hogy meglátják végre a rég nélkülözött otthont. Előre futottak az ismert erdei ösvényen és kurjongatva törtettek át a bozótton.

A nemzetes asszony, aki Tányértalpú apó karján méltóságosan haladt a csemetek után, aggódva intette őket:

— Csitt, gyerekek! Meghallja a lármátokat a vadász.

Maczkó úr tehát egyedül maradt úriházában. Átöltözött a legkényelmesebb háziköntösebe és csibukozva végigdőlt a diványon.

— Csak legjobb itthon! — dörmögte.

Rövid pihenés után azonban fölébredt benne a jó gazda. Csöngetett.

Pista belépett.

— Mit tetszik parancsolni?

— Kérem a kasznár urat, sziveskedjék hozzám fáradni!

A belépőt a tekintetes úr evvel fogadta:

— No kasznár uram, számoljunk!

Ezzel nekiültek a számadásoknak. Hja, ilyen a jó gazda!

Maczkó úr a tengeren

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

— Ezer pogácsaalma, millió méhecske! Ej, de cammog ez a vonat! Alig várom már, hogy meglássam Budapestet! Vajjon megváltozott-e azóta, hogy utoljára sétáltam benne? Hé, kalauz!

Ez a kifakadás, ez a türelmetlen hívás a vonat egyik kocsijának a fülkájából származott. Abban a fülkében egy utas ült.

A kalauz megjelent az ajtóban.

— Mit parancsol, nagyságos úr?

— Mit? Nógassa kissé jobban a lovait, kalauz bácsi!

— Hiszen elég jól futnak, — felelt mosolyogva a kalauz. — Kiállják ezek a versenyt az Eszterházy herceg paripáival.

— No, azért csak csördítsen egyet-kettőt a nyakuk közé!

— Nem lehet, nagyságos uram, nagyon tüzes paripák ezek, — tréfálkozott a kalauz. — Még elragadják a szeke-rünket. Nézze, hogy hányják a szikrát!

Az utas kinézett az ablakon. A mozdony kéménye valóban csak úgy szórta a szikrát és a füstje szinte elsötétítette a mezőt. A kalauz köszönt és a dolgára ment, az utas pedig elővett egy ujságot s annak olvasásába mélyedt.

Vajjon ki ez a türelmetlen utas?

— Nézz csak be, Gyuri, a vonat ablakán! Ismered-e azt az utast? Kukk, az bizony Maczkó tekintetes úr!

Utazik megint ő kelme, s nem csoda, hogy türelmetlen. A kiállítás óta nem volt Budapesten, közben az Alföldön utazott, tavaly otthon maradt, mert rossz volt a termés és nem igen jutott útiköltségre, meg aztán bántotta a köszvény. Az a csúf köszvény! A téli álmát is megzavarta, minduntalan fölébresztette a fájó lába. Ej, az a lép, amelybe alföldi út-

ján beletévedt! Ott szerezte a bajt. Bizony, otthon ragadt. Eleget dirmegett-dörmögött emiatt, szörnyen unatkozott és valahányszor este a Pista inas lehúzta csizmáját, sóhajtva mondotta:

— Ej, Pista szolgám, nem nekem való ez a tétlen élet. A jövő esztendőben . . . Szszsz . . . Vigyázz, Pista fiam, nagyon belenyilallott megint a lábamba . . . Mondom, a jövő esztendőben, köszvény ide, köszvény oda, elutazom én Budapestre!

Az idén alig várta, hogy kitavasodjék (pedig jó későcskén jött a nyakunkra a tél!), hogy útra keljen. Most hát a vonaton ül és megdobbán a szíve, valahányszor megáll a vonat. Fölugrik és mohón néz ki az ablakon, aztán csalódottan húzódik vissza helyére.

— Még most sem Budapest! — dörmögi.

A tekintetes úr nem igen változott meg azóta, hogy utólszor láttuk. A buksija éppen oly nagy, a mancsa sem lett kisebb, százat teszek egy ellen, hogy az a kis köszvény a jó kedvét sem rontotta meg. Aztán most a köszvény alább is hagyott. Amíg az ujságot betűzgeti, az esze a fővároson jár, a gyönyörű fővárosi utcákon, a régebbi budapesti mulatásain. Csettint a nyelvével és vidáman gondolja:

— Hej, jót mulatunk ám, Muki pajtás, most is hazám szép fővárosában!

A vonat megáll. Hangzik a kiáltás:

— Budapest!

Maczkó úr fölugrik. Hahó, itt vagyunk! Csakhogy végre megérkezett! Három málhahordó is bedugja a fejét a kocsifülke ajtaján:

— Nagyságos úr, van-e málna? — kérdezték.

— Itt van, la!

A málnának való hálóban rengeteg nagy utitáska volt. Beleizzadt a málhahordó, amíg átnyalábolta és lecipelte a vonatról.

— Hová vigyem, nagyságos úr? Kétlovas kocsira, egylovas kocsira vagy villámosra?

Maczkó úr csodálkozott az utóbbi kérdésen.

— Hát nem a keleti pályaudvaron vagyunk? — kérdezte.

— De igenis, instállom, ott vagyunk. Ez a keleti pályaudvar.

— Hm, de én úgy emlékszem, hogy a keleti pályaudvarhoz nem villámos, hanem lóvasút jár.

— Ojjé, nagyságos úr, a lóvasútnak fucses. Aki ma Budapesten lóvasútat akar látni, annak el kell mennie a Margitszigetre. Ott is csak egy ló húzza, hehehe! Aztán csak nyáron!

— Ejnye, ni, egy ismerőssel kevesebb! — sajnálkozott Maczkó úr. Eszébe jutott, mennyit járt a lóvasúton korábbi budapesti látogatása alkalmával. Azután hozzátette: — Kétlovas kocsiba ülünk, málhahordó barátom, kétlovasba!

A tekintetes úr csakhamar bérkocsiba ült, s amíg az megindult a város felé vele, szemét gyönyörködtetve legeltette a pompás palotákon, a sürgölődő, lóto-futó nagyvárosi népen.

— Mennyi új palota! — mondotta elégtelen magában Maczkó úr. — A budapestiek nem pihentek, amíg én az Alföldön utaztam és a köszvényemmel bajlódtam. Hát ez mi?

A pályauvar előtt lévő park végében hatalmas ércszobor emelkedett. A napsugár szikrázva táncolt rajta.

— Ezt még nem láttam! — gondolta utasunk. — Ej, be hatalmas férfiú! Olyan, mint az egetverő kőszirt! Vajjon ki lehet?

Baross Gábornak, a vas-miniszternek a szobra volt. A nagy államférfiúnak a hálás nemzet emelte.

A kocsí gyorsan robogott, s nemsokára megérkezett a

szállóba. A kapus kirohant, hajlongva kinyitotta a kocsiját és a tekintetes úr kiszállt.

— Van-e lakás ebben a házban? — kérdezte.

— Tessék fölsétálni, van itt szoba, amennyi kell, úri, módos, elegáns! Hozta Isten a nagyságos urat, erre, erre, nagyságos uram!

Ezt a pincér mondotta, aki már szintén Maczkó úr előtt hajlongott. A szállóbeli szolga fölkapta az utitáskát s a tekintetes úr megindult a lépcsőn. Előtte ment a pincér, utána a szolga.

Maczkó úr jókedvűen nézett maga körül. Csupa arany, csupa fényesség volt itt minden. A lába vastag szőnyegbe süppedt.

— Hej, csak szép ez a Budapest! — mormogta.

Aztán nyájasan a pincérhez fordult:

— Hát mi ujság Budapesten, pincér barátom? Hogy érzik magukat a kedves budapestiek?

— Megvagyunk, nagyságos uram, megvagyunk! — felelte a pincér.

— Térdig járnak a rózsában, ugy-e? A nóta is mondja. Hej, jó dolguk van maguknak, budapestieknek!

A pincér pompás szobát nyitott a tekintetes úrnak, aki átöltözött és mindjárt lement sétálni az utcára. Alig tett néhány lépést, kiért a Dunapartra.

Szép, napfényes idő volt. A palotasorok szinte ragyogtak benne, és a lánchíd, meg a Margithíd óriási ékszernek látszott, amelyeket a szép Budapest homlokára tűztek. A Duna vize mosolyogva hömpölygött a gyönyörű kőpartok közt és apró és nagy gőzhajók úsztak rajta vidám csobogással. Maczkó úr ismét fölsóhajtott:

— Csak szép ez a Budapest!

Egyszer csak balra tekintett és meglepetve kimeresztette szemét.

— Vajjon csakugyan Budapesten vagyok-e? — álmélkodott.

A folyamon balra még két olyan ékszer ragyogott, amilyen a Lánchíd és a Margithid. Az egyik készen volt, a másik elkészítésén most dolgozott ezer munkáskéz. Az egyik a Ferenc József-híd volt, amely akkor, amikor Maczkó úr utóljára Budapesten járt, még nem készült el, a másik az épülőfélben lévő eskütéri híd, az Erzsébet-híd.

— Ha jobbra nézek, Budapestet látom, ha balra nézek, valami ismeretlen várost, — dörmögte. — Csakugyan nem idegen helyre kerültem-e? Lássuk a citadellát!

Fölnézett a Gellérthegyre s még jobban bámult.

— Az a citadella, — szólt, — de micsoda sok talicska, kőműves jár rajta? Ezer vadászsüveg, milliom puskacső! Lelkemre mondom, — bontják a citadellát!

— Bontják ám! — szólalt meg mellette egy fővárosi polgár örvendező hangon. — Szomorú idők emléke. Aztán egyebet is lebontottak ám.

— Mit?

— Az Ujépületet. Azt a rengeteg nagy épületet ott a Lipótvárosban, amelyben a szabadságharc után annyi magyar hős szenvedett fogságot, és amelyben agyonlőtték Battány Lajos grófot, az első alkotmányos miniszterelnököt. Evvel is szomorú árnyék oszlott el szép fővárosunkról. De ez nem mind ám!

— Hát még mi ujság?

A polgár szeme fölcsillogott, amikor ezt mondta:

— Elvitték Buda várából a Hentzi-szobrot!

— A Hentzi-szobrot? — kiáltotta. — Emlékszem, valahány budapesti embert megkérdeztem, miféle szobor az, mind elvörösödött és a szemébe húzta a kalapját.

— Szégyeltük bizony azt a szobrot mind! — szolt közbe a polgár. — Hála Istennek, hogy elvitték!

— Már látom, hogy Budapestnek az idén szép tavasza van, — mondotta Maczkó úr örvendezve.

A tekintetes úrnak kedve szottyant átmenni Budára.

— Mozogjunk kissé, — gondolta magában. — A tavalyi heverés után jól esik a mozgás. Fölmegyek a Gellértre, megnézem, hogy bontják azt a citadellát, vagy mit.

Kényelmes, úri lépéssel végigsétált a korzón, a gyönyörű Dunaparton, amelynél szebb látnivaló nincs a világon. Nincs legalább annak a szemében, aki a négy folyó és hármashalom országában született. Szívünk megtelik örömmel és büszkeséggel, amikor tekintetünk végigrepül ezen a parton, de az idegen is elandalodva áll meg itt és elbűvölten legelteti szemét Petőfi Sándornak, a fönséges szavu költőnek szobrán, a négyemeletes paloták során, Eötvös, Deák, Széchenyi szobrán, a budai oldal mosolygó háztömegén, amelyből büszkén emelkedik ki a vár, amelyet a gyönyörű királyi palota, a remek Mátyás-templom és a szép Halászbástya ékesít. Az ember szeme gyönyörködve jár a hegyeken, amelyek oldaláról falombok közt bujkáló kedves nyaralók kukkantanak alá. Lába olyan sima aszfalton jár, akár valami díszes padlón. Végtelen sorban kényelmes székek hívják pihenőre. Itt egy tér, amely valóságos kert; a közepén szökőkút csobog, meg egy szép kioszk üvegfa fénylik a napsugárban. A lánchíd felül, a Ferenc József-térről, a Tudományos Akadémia pompás épülete néz vele farkasszemet, odább páratlan tündérpalota bámulja magát a Duna vízében: az új országháza és még távolabb, a Margithídon fölül, víztől mosott bájos sziget nevet feléje: a Margitsziget . . . Mondom, nincs szebb látvány ennél széles e világon!

Maczkó barátunk is elandalodva nézte ezt a sok csudaszép látnivalót, s ezenközben a lánchídhöz ért.

Megbámulta a hatalmas alkotmányt, amely két óriási oszlopon függ. Nekivágott a hídnak.

— Ohó, megálljunk! — hangzott utána. — Hol a négy fillér?

Maczkó úr megfordult. Asztalka mögött katona-sipkás bácsi ült, az kiáltott rája.

— Miféle négy fillér? — kérdezte.

— A hídpénz, hehehe! — nevetett a bácsi, aki a hídvámost szedte. — Aki a lánchídon át akar menni, le kell szúrnia a négy fillért.

— Nem tudtam, — mentegetőzött Maczkó úr. — A mi familiánk nem szokott fizetni a hidakon.

(Persze, ha a Maczkó urak átmennek a hídon, vagy láncon vezetik őket, akkor az oláh fizet, vagy nem s akkor a vámos — elszalad.)

— Miféle familia az? — kérdezte a hídpénzszedő.

— A nemes, nemzeti és vitézlő Maczkó-család.

— Valamikor, a régi világban, nem fizettek a nemes, nemzeti urak a hidakon, de most egyforma minden ember. Most mindenkinek fizetni kell. Hát csak ide, vitézlő uram, avval a négy fillérrel!

Maczkó úr megfizette a hídpénzt, mire a vámos a mancsába nyomta az ismert rézből való jegyet.

— Ejnye, be csinos! — mondta Maczkó úr. — Hová kell akasztani?

A golyhó azt hitte, hogy az a rézjegy érdemjel.

— Nem kell azt kiakasztani, — mosolygott a vámos. — Zsebre kell tenni, s a budai oldalon átadni a jegyszedőnek.

— Dehogy adom oda! — tiltakozott Maczkó úr. — Megvettem négy fillérért, hát az enyém. Nem adom én azt oda senkinek!

— Nem is eresztik akkor át a hídon!

— Majd meglássuk! — gondolta a tekintetes úr elbizottan.

A sors azonban nem akarta, hogy meglássuk ezt. Alig ért a tenyeres-talpas vitéz a híd közepére, hát az elkezdett ingani alatta. Hjah, nem kis súly nehezedett rája. Aztán egy század katona is akkor ment át rajta.

Maczkó úr ijedten megállott és belekapaszkodott a híd karjába.

— Irgum, burgum, mi ez? — mormogta. — Mitől táncolok én? Hiszen nem fújja sehol a dudáját a régi táncoltató gazdám!

Újra tett néhány lépést, de a térde megrogyott, mikor érezte, hogy most még jobban táncoltatja valaki.

— Táncolok, megint táncolok! — suttogta. — Vagy pedig talán nem is én járom a csürdüngölőt, hanem — a híd?

Rémülten fölördített:

— Akármi-legek, inog a híd! Jaj, mindjárt leszakad alattunk!

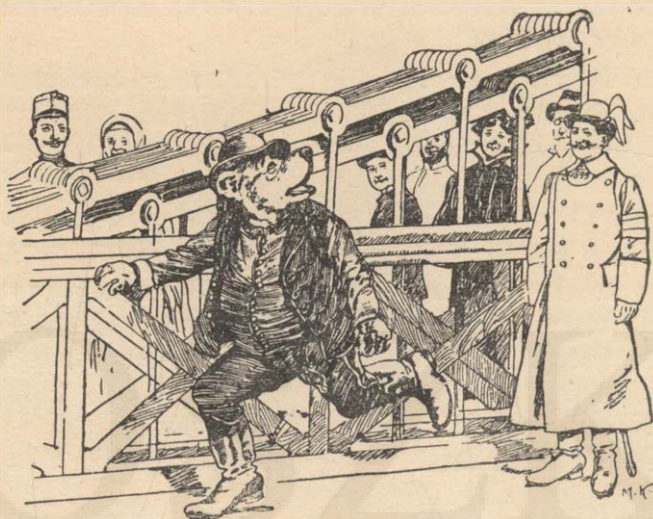
Megfordult és lélekszakadtan visszafutott a pesti hídfőhöz. A járó-kelek bámulva néztek utána, Maczkó úr pedig integetett nekik:

— Szakad a híd! Már inog! Fusson, akinek kedves az élete!

— Hahaha! — kacagtak a hídon levők. — Ejnye, de mulatságos bácsi lehet ez! Azt hiszi, hogy leszakad a lánc-híd, mert inog. Vajjon micsoda falusi golyó lehet?

Néhányan a futó után kiáltottak:

— Hova szalad, bácsi! Hiszen a gőzös még nem füttyentett!

Maczkó úrtól ugyan beszélhettek. Meg nem állt addig, míg a híd végére nem ért. A jegyárúsító bódé előtt lihegve megvetette a lábát.

— A tatár van a nyakán, nemzetes uram, hogy úgy fut? — kérdezte a vámos.

— Jaj, még nagyobb baj, — mondotta Maczkó úr. — Inog a híd!

— Hiszen azért lánchíd, hogy inogjon, — mondotta a vámos.

Maczkó úr rábámult.

— Ne mondja? Hát nem fog leszakadni?

— Dehogy szakad, dehogy! Mindig inog, mikor nagy terhet visznek rajta. Hehe, uraságod pedig elég szép terhet visz magával.

Maczkó úr lesütötte a szemét.

— Felsültünk! — dörmögte szégyenkezve.

Úgy tetszett a jámbornak, hogy nemcsak a vámos nevet

rajta, hanem az a két kőoroszlán is, amely a hídfőnél guggol magas talapzatán. Mintha ezt mondanák:

— Felsült a híres utas! Hahaha, hahaha, soha ilyet, amióta a lánchídat őrizzük!

A tekintetes úr fölnézett a magasba, hát mintha az egész Budavára a szemébe nevetne.

— Azért mégsem megyek ezen az ingó-lengő hídon keresztül, nem én! — mormogta magában.

Megindult újra a korzóra. Észrevette, hogy a Dunán csinos kis hajócskák csobognak egyik parttól a másikig. Őt hat ilyen kis hajó is közlekedik a partok közt.

— Micsoda kis hajók azok? — kérdezte a tekintetes úr egy matróztól, aki a parton pipált.

— Propellerek, — felelt a matróz.

— Mi pellerek?

— Csavargőzösök. Magyarul így mondják.

— Aztán miért futkosnak a Dunán ide-oda?

— Atviszik egyik partról a másikra a közönséget.

— Helyes, engem is propeller vigyen át Budára, — gondolta Maczkó.

Megváltotta a jegyét, és mikor az egyik gőzös kikötött, beszállott. Amint a propeller megérezte a hátán a tekintetes urat, egyszerre lejjebb sülyedt a vízbe. A kapitány, aki a hajóhídon állt, ezt kiáltotta ki a kikötő hidjára:

— Elég! Több ember nem jöhet a hajóra!

A propeller megindult s egész csomó fővárosi urat és asszonyt a parton hagyott. A tekintetes úr jól megtermett testének súlya szorította ki őket.

Maczkó úr gyönyörködve nézte a Duna hullámain, amelyeket fürgén hasított a kis hajó. (Ingott-ringott ez is, de Maczkó úr ezúttal nem akart gyávának látszani, hát megőrizte hidegvérét.)

— Mekkora víz! — kiáltott a tekintetes úr lelkesedve.

— Ez is víz? — mondotta valaki mellette, kicsinylő hangon.

Maczkó úr a hang felé nézett. Egy angolnak látszó úr volt a szóló. Az angol bemutatta magát evvel:

— Bulldogg vagyok!

— Maczkó vagyok, — felelt a tekintetes úr meghajolva.

A tekintetes úr ezt kérdezte:

— Hát mi a víz, ha ez nem víz?

— A tenger, — felelt az ánglius, mert Angliából való volt az utas.

— A tenger?

— Úgy bizony, akkora víz az, hogy nem látni partot sehol. Víz, víz mindenütt. Aztán akkora gőzhajók járnak rajta, mint ott az a nagy palota!

— Akkora hajók? — álmétkodott Maczkó úr.

— Úgy bizony, Maczkó úr!

— Uraságod járt már tengeren?

— Hogyne? Hiszen én Angliából való vagyok. Anglia szigetország, onnan csak hajón lehet más országba jutni. Mondom, drága Maczkó úr, a tenger ám a víz!

— Ejnye, be szeretném látni a tengert! — kiáltott föl Maczkó úr.

— Ha látni szeretné a tengert, — mondotta Bulldogg úr, — semmi sem könnyebb annál. Felül a vonatra és a tengerhez zónázik.

— Helyes, azt teszem, tengerre Maczkó! — kiáltott föl lelkesülten a tekintetes úr.

Ebben a percben egy nagy gőzhajó ment el a propeller mellett. A hajócska úgy elkezdett himbálózni, hogy Maczkó úrnak megint az inába szállt a bátorsága.

— Felfordulunk, Bulldogg pajtás, mindjárt felfordulunk! — mondotta és foga vacogott félelmében.

Bulldogg úr végignézte a tekintetes urat és elmosolyodott.

— És uraságod a tengerre akar menni? — kérdezte gúnyosan.

— Az a fővágyam . . . Millió császárkörte! Jaj!

Maczkó úron is, Bulldogg úron is nagyot lóditott valami s összeütötték az orrukat.

— Fölfordulunk, úgy-e? — ijedezett Maczkó úr.

Bulldogg prüszkölt és az orrát fájditotta.

— Brr, prrsz, prrsz . . . Ördögöt fordulunk! Nem látja, hogy kikötött a hajó s attól megzökkent!

A propeller csakugyan kikötött. Az első, aki kiugrott belőle, s a kikötőhídon a budai partra futott, a tekintetes úr volt. Nagyon örvendett, hogy megint szárazföldön volt a lába.

Bulldogg gúnyosan nevetve kullogott utána.

— No, tisztelem a nemes, nemzetes és vitézlő Maczkó-familiát, — mondotta, — de nem valami jeles vitézek a tagjai. Akármibe fogadok, hogy egyik se mer soha a tengerre menni!

— A szárazföldön, Bulldogg úr, a szárazföldön megálljuk a sarat, — mentegetőzött Maczkó úr, — de a vizet nem szeretjük. A víznek nincs gerendája.

— Hehe, igaz! — nevetett Bulldogg. — De a tengernek sincs ám.

— Nincs?

— Az ám. Aztán tudja-e, mekkora hullám van néha a tengeren?

— Mekkora?

— Akkora, mint a Gellért hegye.

— Ne mondja!

— Nem hiszi? — kérdezte Bulldogg. — Mibe fogadjunk?

— Ugyan mit akar ez örökké a fogadásaival? — gondolta Maczkó úr. — Már másodszor kínál fogadást.

Maczkó úr nem fogadott, Bulldogg pedig folytatta:

— A tengeri hajó akkora, mint egy budapesti palota, mégis úgy dobálják a hullámok, mint egy labdát.

— Brr, terringette! . . . Ennek a fele se tréfa. Meggondolom még, menjek-e a tengerre? — mormogott a tekintetes úr.

Egy darabig sétáltak a budai utcákon. Maczkó úr elgondolkozott.

— Hm, utaztam már országúton, vasúton, a Tiszán, a Dunán, de a tengeren még soha. Utaztam gyalog, kocsin, tutajon, vonaton, léghajón, tiszai hajón, dunai propelleren,

csak tengeri hajón soha! Hej, milyen híre kerekednék annak, hogy a tengeren jártam! Hogy megbámulnának! Hess tőlem, gyáva félsz! Maczkó Muki, a híres utas addig nem tökéletes, amíg a tengeren nem járt.

Ezt csak magában gondolta, de aztán önkéntelenül kiszaladt a száján:

— Maczkó Muki, a tengeri utas! Ez csak valami!

Bulldogg nevetve kiáltotta:

— Maczkó Muki, te híres tengeri utas, vigyázz! Jön a gőzhajó! Jaj, felfordulunk!

A tekintetes úr erre a csúfolódásra elszégyelte magát. Egyet nyelt mérgében, aztán ezt dörmögte:

— Itt a kezem, nem disznólab! Holnap utazom a tengerre.

Bulldogg megrázta Maczkó úr mancsát és ezt mondotta:

— No, ez derék! Együtt mehetünk, mi is holnap utazunk.

— Mi is? Hát uraságod nincs egyedül?

— Egy útitársam van velem, az is angol, mint én. Együtt járunk mindenfelé, egyik országból a másikba, együtt hajókázunk a tengereken. Ojjé, Maczkó pajti, mi néha egy hónapig is a tengeren utaztunk, egy hónapig nem láttunk egyebet víznél és égnél . . .

— Holnap hova utazunk? — kérdezte Maczkó úr szorongva.

— Holnap vonaton megyünk Fiuméba, ott ráülünk a tengeri hajóra és Velencébe utazunk.

— Oda is egy hónapig utaznak?

Bulldogg nevetésben csaholni kezdett, amit Maczkó úr egy angoltól kissé furcsának tartott. Tudtával az angolok nem szoktak csaholni.

— Egy hónapig? — nevetett Bulldogg. — Megadta neki, Maczkó pajtás! Este hajóra ülünk Fiumében, reggelre Velencében vagyunk.

— Helyes! Én is avval a hajóval megyek!

Maczkó úr nagyon örült annak, hogy ilyen könnyűszerrel tengeri utassá válhatik. Este hajóra ül, reggelre kiköt — és a háta mögött a tenger!

— Igen ám, — mondotta Bulldogg, — de magának, Maczkó pajti, kissé gyakorolnia kell a tengeri hajózást. Tud-e árbórcra mászni?

— Nem.

— No, látja. Ezt pedig meg kell tanulni. Itt van ez a híd!

A Ferenc József-híd előtt állottak. Ez az új híd, amelyet az ezredéves ünnepen nyitottak meg.

— Ennek a hídnak az oszlopa olyan, mint a tengeri hajó árboca. Mibe fogadunk, Maczkó úr, hogy nem mer fölmászni rája?

Maczkó Muki, a híres mászó-familia sarja nem mer valahová fölmászni? De erre már Maczkó úr is belevágott:

— Egy bődön mézbe fogadok, hogy fölmegeyek!

— Tartom a fogadást! — felelt Bulldogg.

— Eb, aki bánja! — erősködött Maczkó.

— Ohó, hohó, — tiltakozott Bulldogg. — Maczkó lesz az, aki bánja. De ha fölmászik a hídoszlopra, piff, puff, tudja a leckét.

A hídoszlophoz tudvalevőleg ívalakban vasszerkezet csatlakozik. Maczkó úr, amint a hidra ért, egyszerre fölmászott a vasszerkezeten.

— Bravó, megnyerte a fogadást! — kiáltott Bulldogg.

— Hát uraságod nem jön föl? — kérdezte Maczkó úr.

— Nem! — hangzott a felelet.

No megállj, — gondolta Maczkó úr, — majd feljössz tüstént! Ha úgy szeretsz fogadni, hát ezzel foglak meg. Lekiáltott: — Mibe fogadunk, Bulldogg úr, hogy nem mer feljönni?

— Egy rántott csirkébe!

— Tartom a fogadást!

Bulldoggnak erre tüstént megjött a kedve. Nagy szuszogva, nyögve Maczkó úr után mászott.

— Megnyertem a fogadást! — lihegte, amint fölért.

Alulról egyszerre kemény hang hallatszott:

— Mit keresnek odafönn?

Lenéztek. Hát uramfia, odalenn nagy tömeg csődült össze és nézte őket. A tömeg közepén állt egy rendőr. Az kiáltott föl.

— Árbocra tanulunk mászni, könyörgöm, — felelt Maczkó úr.

— Majd megtanítom én kendteket keztyübe dudálni! — kiáltott újra a rendőr. — Mars le onnan, egy-kettő! Be a dutyiba!

— Hátha nem megyünk le? — kérdezte Maczkó úr.

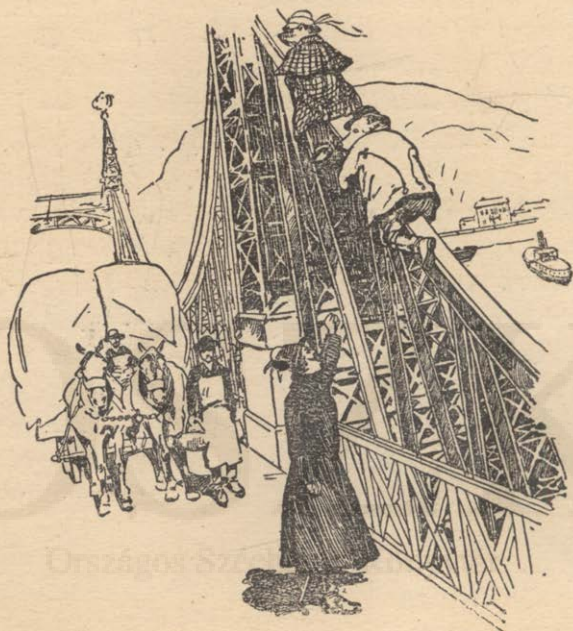
— Majd kendtek után megyek és kiporolom a bundájukat!

— Fogadjunk, hogy nem porolja ki! — kiáltott le Bulldogg.

— Erre én is fogadok! — gondolta Maczkó úr és ezzel fent a vasiveken, széditő magasságban átmászott a hídon. Bulldogg mindenütt nyomában szuszogott.

A tömeg éljenzett és tapsolt.

— Éljen a bátor mászó!

— No, mit szólsz ehhez, Bulldogg pajti? — gondolta Maczkó úr. — Úgy-e, még se gyáva vitézek a nemes, nemes Maczkók?

A rendőr azonban nem osztozott a néző tömeg lelkesedésében, mert mire a hid túlsó végére jutottak, már ott állt.

— Gyertek csak a dutyiba! — kiáltotta.

— Fogadjunk, hogy nem megyünk belé! — felelte Bulldogg.

— Köszönöm, én sem kérek belőle, — gondolta a tekintetes úr. — Aztán hangosan hátra szólt:

— Ugorjunk, Bulldogg pajti!

A hid karfájáról nagyot ugrottak a köveztetre, aztán vesd el magad, futottak, amerre láttak. Rendőr, tömeg mind elmaradt mögöttük.

Mire megálltak, a Városligetben lelték magukat.

— Jól nekiiramodtunk, — szólta Bulldogg, az izzadó tarkóját törülgetve. Aztán így folytatta:

— Most következik, Maczkó pajti, a második próba. Fölülünk az orosz hullámvasútra.

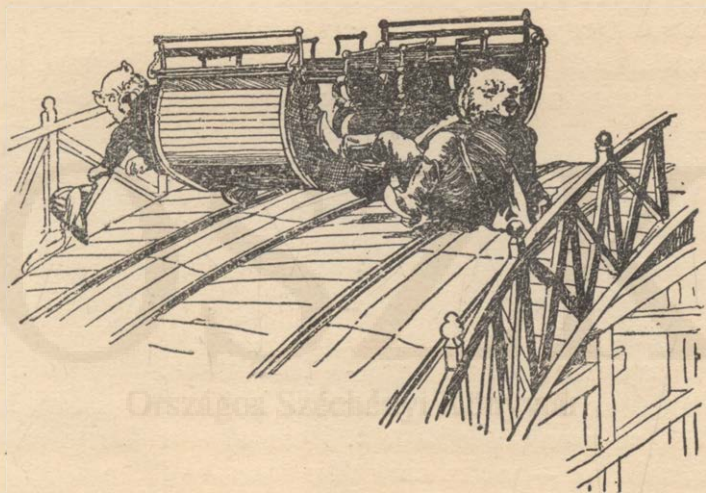
— Micsodára?

— A hullámvasútra. Az úgy hullámszik, mint a tenger. Ha el nem szédül, piff, puff, tudja a második leckét és kész tengeri utas. De mibe fogadunk, hogy elszédül?

— Egy kosár almába.

— Tartom a fogadást.

Az orosz hullámvasutat gyorsan megtalálták és utasaink nemsokára egyik csinos kocijában ültek. Maczkó úr

háta kissé megborzongott ugyan, mikor a kocszi nagy hullámszállal megindult föl a magasba, de bátran ült helyén.

Mikor fölértek a magaslatra, alulról egyszerre éles füttyszó hallatszott. Bulldogg ebben a pillanatban kiugrott a kocsiból, megbillent és Maczkó úr is hanyat-homlok kifordult belőle.

Egyszerre ért a földre a két új ismerős és megint összekoppant az orruk.

— Prsz, prsz, — tüsszögött Bulldogg a hátát tapogatva, — megnyertem a fogadást!

Maczkó úr föltápászkodott és kárvallottan nézett a magasba.

— Nem érvényes a fogadás, mert uraságod kiugrott a kocsiból, — mormogta, — azért pottyantam ki.

— Jól van, — mondotta Bulldogg, — tudja a leckét, jö-

het a tengerre. Holnap indulunk. Útközben majd kifizetjük a fogadást. (Most sűgva folytatta): Ott vár az utitársam, sietnem kell! Viszontlátásra a pályaudvaron!

Ezzel az utitárs után sietett. Maczkó úr utánuk nézett és kissé csodálkozott, hogy Bulldogg nem az utitársa mellett sétál, hanem utána kullog. Talán ez is ánglius szokás, — gondolta. Aztán fejét büszkén fölemelve morogta:

— Holnap meglátom a tengert!

A tekintetes úr hazaballagott. Az észre egyre a tengeren járt s mikor vacsorázni ült a fényes terembe, így szólt a pincérnek:

— Pincér, tengeri herkentyűt!

— Micsodát, kérem? — hebegte amaz.

— Tengeri herkentyűt, barátom . . .! vagy mit is mondok: hozzon borjú-szeletet citrommal!

Éjszaka azt álmodta, hogy tengeri hajón van, melyet hegynyi magasságu hullámok dobálnak. Egyszerre — krakk! — fölfordult a hajó és a tekintetes úr beleesett a tengerbe. Maczkó úr csakugyan nagyot zuhant és rémültében fölördített:

— Segítség, segítség!

A pincér és a háziszolga berohantak s Maczkó urat nagy csodálkozásukra a padlón találták. Ott feküdt nagyokat nyögve.

— Nagyságos úr, mi baj? — kiáltották.

Maczkó úr látván, hogy nem a hajóból esett ki, hanem az ágyból, nagyon röstelkedett. Nem akarta, hogy azt higgyék róla, mintha — noha csak álmában — félne a tengertől, azért ravaszul mosolygott és ezt füllentette:

— Rosszat álmodtam, kedves barátaim. Képzeljék, azt álmodtam, hogy bableves vagyok és egy fazékban főznek.

— Ne mondja! — csodálkoztak a többiek. — hát aztán?

— Aztán azt álmodtam, hogy kiforrottam a fazékból és egyszerre a padlón találtam magamat.

— Hehehe! — nevettek a szállóbeliek, — ez ugyan furcsa álom. Bablevesnek álmodta magát és kiforrott a fazékból! Hahaha! De most, bácsi, feküdjék vissza az ágyba... így ni! . . .

Besegítették Maczkó urat az ágyba és az eddiginél nyugodalmasabb jó éjszakát kívánva, eltávoztak.

Kora reggel bérkocsi vitte ki a tekintetes urat a pályaudvarba. Amint belépett a váróterembe, szeme megakadt Bulldoggon.

— Pálinkás jó reggelt! — kiáltott Maczkó barátságosan

a miszter felé. — Szayamnak állok ugy-e? Utazom a tengerre!

— Pszt, pszt . . . Majd a vonaton beszélünk . . . most idenéz az utitársam! — morogta Bulldogg.

— Miféle utitársak ezek? — csodálkozott Maczkó úr. — Nem szabad az egyiknek akkor beszélnie, mikor a másik ide néz?

Füttyszó hallatszott. Bulldogg nagyot ugrott és utitársa mellett termett.

Csőngettek. A kalauz bekiáltott a váróterembe:

— Fiume felé tessék beszállani!

Maczkó úr édesen összerázkódott. Aha, ez az ő vonata, ez viszi a tengerhez. Büszkén mászott föl a vonat lépcsőjén és mikor a kocsiiban letelepedett és meghallotta a kerekek gördülését, kevélyen morogta:

— Nemsokára ez lesz a nevem: Maczkó, a nagy tengerjáró utas.

— A tengerre megy, uraságod? — kérdezte egy hang.

Maczkó úr arra fordult, amerről a hang hallatszott. A szögletben egy nagyon előkeiő, de föltünően vörös úr ült. Az volt a kérdező.

— Igen, a tengerre megyek.

— És nem fél a cápáktól?

— Miféle cápáktól?

— Uram, a tenger tele van cápával . . . A szájuk akkora, mint egy kapu . . . Ha kitátják, ham, úgy bekapják az embert, hogy a csizmája sem marad kívül emléknek, hi-hihi! . . .

Maczkó úr azt gondolta, hogy miszter Bulldogg erről semmit sem szólt neki. Majd megkérdi tőle, igaz-e ez a dolog. Bulldogg azonban nem jelentkezett. No mindegy, cápa ide, cápa oda, azért a tekintetes úr elmegy a tengerre. Hanem, amint az utitársát nézegette, egyre törte a fejét, hol látott ő már ilyen figurát? Egyszer megkérdezte:

— Szabad tudnom, minek hívják uraságodat?

— Bóka Jancsinak, — felelt vigyorogva a vörös.

— Bóka? Nem Róka? Róka-bóka, mi? Nem rokona uraságod Róka Miskának?

— Az unokaöcscse vagyok.

— Igen? Az unokaöcscse, brum, brum . . . Örvendek, nagyon, de nagyon örvendek, brum, brum! . . .

A tekintetes úr olyan sanda szemmel nézett Bóka Jancsira, hogy az rosszul kezdte érezni magát és kisomfordált a kocsiszakaszból. Nem is került többé az egész úton Maczkó

úr szeme elé, akit kissé kellemetlenül érintett a Róka Miskára való emlékezés.

Egész nap utazott Maczkó úr.

Akárhányszor alagúton ment keresztül a vonat, majd magas, kopár hegyeken zakatolt fölfelé. Ez volt a Karszt-hegység, melyen keresztül kell menni, hogy a tengerhez jusson az ember. Kopár, sziklás, szomorú vidék ez.

— Nem adom az én erdőmet ezért az egész hegységért! — morogta Maczkó úr.

Estefelé, amint Maczkó úr kinézett a kupé ablakán, megrezzenve kapta vissza a fejét.

— Teringette, mindjárt legurulunk! — dadogta.

A vonat egy hegyoldalon robogott, szédítő magasságban. A tekintetes úr egy darabig nem is mert kinézni, szemét behúnyta s úgy várta, mikor kacskaringózik le a vonat a mélységbe. Mikor végre nekibátorodott és kinézett az ablakon, szemét egyszerre valami különös dolog ragadta meg. A hegy aljában mintha egy óriási tükör csillogott volna.

— Talán óriások laknak erre s ebben a tükörben fészkelődnek? — kérdezte a kalauztól.

— Igen, uram, ez tükör, de a tenger tükre, — felelt a kalauz mosolyogva.

— Ez a tenger?

— Űgy van.

A tenger partja egy helyen ki volt világítva. Ezernyi fény ragyogott a távolból.

— Hát az micsoda világosság? — kérdezte Maczkó úr.

— Az Fiume városa.

A tekintetes úr kalapját a kocsis ablakán kilengette és ezt kiáltotta:

— Éljen a tenger! Üdvözöllek, hazám szép kikötővárosa, Fiume!

Nemsokára ezt kiáltotta a kalauz:

— Fiume, kiszállani!

Örvendve szállott le Maczkó úr a vonatról s első dolga az volt, hogy szaladt a tengerpartra. És, ime, amint egy kis utcán kibukkant, előtte csillogott a tenger, a hatalmas tenger, melyen óriási gőzhajók pihentek, a parton kikötve.

— Csakugyan akkorák ezek a hajók, mint a budapesti paloták, — gondolta Maczkó úr elcsodálkozva.

Este volt már és a tekintetes úr csak homályban láthatta a hajókat. Sajnálkozott, hogy nem láthatja tisztán azokat, mikor egyszerre hosszú sávban vérvörös fény tölötte be a tengert és a kikötőt. A tengerről nagy hajó érke-

zett és az villámos fényvetítővel megvilágította maga előtt az utat.

— Ej, be gyönyörű! — kiáltott föl Maczkó úr, aki most tisztán látta a tengert. Hát ez mi? — kérdezte elámultan. A tengerbe hosszú, keskeny földnyelv hatolt be.

— Ez a hosszú móló, — felelt mellette egy úr, aki meghallotta a kérdést.

— Móló? Mi a csuda az?

— Kikötőpart. Ez a hosszú móló olyan a tenger sima tükreán, mint a képen a keret.

A tenger tükre? Maczkó úr másodszor hallja már ezt tehát megkérdezte:

— Merre van a tenger tükre, kérem szépen?

Az ismeretlen úr ravaszul hunyorított egyet a szemével és ezt felelte:

— Odább van a móló végén fölakasztva.

— Fölakasztva? — csodálkozott Maczkó! — Én úgy láttam, hogy nincs fölakasztva.

— De bizony föl van. Nézzen csak bele, urambátyám, sohasem látott olyat, mint amit abban lát.

— Majd belenézek.

Maczkó úr köszönt és megindult a mólón. Útközben eszébe ötlött, hogy az ismeretlen úr nagyon hasonlított Bóka Jancsihoz, de azt hitte, hogy csak a szeme káprázott. Hanem azt az alakot, mely most jött vele szemben, már megismerte.

— Ni, Bulldogg úr! — kiáltotta. — Mit csinál itt?
A szemben jövő az ő angol ismerőse volt. Bulldogg ezt felelte:

— Megszöktem a barátomtól és most itt sétálok a mólón. Oly szép az est! Hát uraságod mit keres itt?

— Én a tenger tükrét keresem, — felelt Maczkó úr. —
Úgy mondják, itt van az fölakasztva.

Bulldogg úr kivicsorította a fogát nevéttében. (Jó nagy fogsora volt.)

— A tenger tükre? mindenütt megtalálhatja azt uraságod. Ez is a tenger tükre itt mellettünk, a móló aljában.

Maczkó úr kételkedett.

— Kérem, nekem egy úr azt mondta, hogy az a tükör a móló végén van. De ha itt van, mindjárt meglássuk. Ime, itt gömbölyödik ez a kő a lábamnál, ezt lerúgom a mólóról, — majd meglátjuk, recscsen-e, eltörik-e odalenn a tükör.

— Jól van, próbáljuk meg! — hagyta helyben Bulldogg.

Maczkó úr lelökte a követ és maga is kihajlott a mólóról, hogy utána nézzen. Egyszerre — puff! — hatalmas ütést érzett az orrán.

— Jaj a cápa! — ordított Maczkó úr, akinek eszébe jutott a Bóka Jancsi utazás közben való beszéde. Fölugrott és lóhalálban futni kezdett. Bulldogg már előtte inalt.

Az történt, hogy a móló tövében halászbárka volt kikötve, melyben egy halász heverészett. A kő, melyet Maczkó úr lerúgott a partról, éppen a halászra esett, mire ez fölkapta az evezőt és avval adta vissza a kölesönt. Maczkó úr a sötétségben azt hitte, hogy a cápa puffantott az orrára.

Derék utasaink már jó darabot loholtak, mikor meg

mertek állapodni. A móló végére jutottak. Nem járt senki a nyomukban, Maczkó úr tehát megnyugodott, hogy a cápa visszatért a tengerbe.

— Hol van hát a tükör? — kérdezte csúfolódva Bulldogg.

Biz' az sehol sem volt fölakasztva.

— Ej, a gurigáját! — mormogott a tekintetes úr. — Lóvá tettek . . . és alighanem az a Bóka Jancsi volt az imposztor. Ismerem a fajtáját!

Egyszerr fölkiáltott:

— Nini, Bulldogg úr, uraságod most nem angol, hanem magyar, mert piros-fehér-zöld a színe.

— En?

— Igen, igen . . . Ni, sohasem láttam ilyet! Este van és mégis szivárványt látok, még pedig nemzeti színű szivárványt . . .

— Aha, — kiáltott Bulldogg, — most már értem. Ez villámos fény, mely a világító toronyról jó.

— Világító torony? Mi az?

— Olyan torony az, mely a tenger hajóinak éjszaka megmutatja, merre van a kikötő, miért is villámos fényt gyűjtanak a tetején. Minden kikötőben van ilyen világító-torony. A fumei világító toronyból magyar nemzeti piros-fehér-zöld fényt vetítenek a tengerre . . .

— Nagyon jól van! — kiáltott föl lelkesülve Maczkó úr. — Hadd csodálja az egész világ a magyar színt!

— Ez a hármass fényoszlop, — folytatta Bulldogg, — nem olyan, mint a szivárvány, folyton forog . . . Nézze, most a tengerpart palotáit világítja meg!

A móló mögött levő palotasor csakugyan nemzeti színben ragyogott.

— Oh, be szép ez a nemzeti színű kikötő! — mondotta Maczkó úr.

— Igen szép . . . jaj nekem!

Ezt Bulldogg úr kiáltotta. A part mentén egy hosszú fekete tárgy siklott el. Attól ijedt meg Bulldogg, de Maczkónak is összeverődtek a térdei.

— A cápa az, ugy-e? — kérdezte.

— Dehogy a cápa! A gazdám! Megszöktem tőle az este, hogy a tengerparton kószáljak.

A sötét tárgy csónak volt s abban ült egy emberi alak: a Bulldogg úr „utitársa“. Bulldogg hirtelen négykézláb guggolt a földre, hogy a csónakban ülő észre ne vegye. Mászott is egy darabot.

— Bulldogg úr, — kérdezte csodálkozva Maczkó — szeret uraságod négykézláb járni?

— Ez nálunk kedvelt családi testgyakorlat.

— Ne mondja! Nem kutya véletlenül uraságod?

Bulldogg Maczkó úr füléhez hajolt s úgy súgta:

— De igen!

— Hja, úgy! — nevetett Maczkó. — Akkor hát coki, kurta!

Most Bulldogg kérdezte Maczkótól:

— Mondja csak, Maczkó úr, uraságod mindig cammogva járt?

— Igen, ez nemzeti tulajdonságunk.

— Nem medve véletlenül uraságod?

Most Maczkó hajolt a Bulldogg füléhez:

— De bizony az vagyok!

— Hehehe, — nevetett Bulldogg, — akkor hát hopp, hopp, tányértalpú!

A két utas összeölelkezve ezt mondotta:

— Így hát jó pajtások maradhatunk ezentul is.

A csónak eközben elhaladt mellettük és Bulldogg így szólt:

— De most szaladok, hogy otthon legyek, mielőtt a gazdám hazatér!

El is futott, még pedig, hogy gyorsabban ügessen, családi módon, tudniillik négy lábán.

Maczkó úr is hazafelé ballagott, mert egymagában félt a cápától. A mólóról befordult a városba és megszólított egy embert:

— Merre van, kérem, jó magyar vendéglő?

A megszólított ezt felelte:

— Non kapiskó ungeréze!

A fiumei ember olaszul válaszolt, mert a fiumeiek olasz származásúak és, sajnos, bár Fiume magyar kikötőváros, lakosai közül kevesen tanultak meg magyarul. Azt mondotta: Nem értek magyarul.

Maczkó úr azonban félreértette.

— Micsoda? Kap Istók ungi méze? — kérdezte. — (Mézen járt ő kelmének az esze. De hiszen azt sem ártana tudni, merre van az a Kap Istók a mézével?!)

Az olasz nevetett, de mivel nem tudták megérteni egymást, elváltak. Maczkó úr tovább ballagott és egy szép házon ezt a felírást látta:

— Ohó, itthon vagyunk! — kiáltott és ezzel lépett az udvarba: — Szerencsés jó estét kívánck!

— Hozta Isten uraságodat! — feleltek magyarul odabenn.

Maczkó úr tehát megszállt a Deák-szállóban. Pompásan aludt az éjszaka. Reggel sétálni ment.

Fiume szép város. A főutcája, melyet korzónak hívnak, olyan, mint egy szép fővárosi utca. Három- és négyemeletes palotái földszintjén szép üzletek láthatók. Az utca széles; aszfalttal van burkolva és hullámozva járkal rajta a nép, amelyben mindig sok a külföldi idegen. A városnak sok szép középülete van. Nagyon szép a tengerészeti akadémia, a színház, a vásárcsarnok, aztán a tengerpart tele van óriási raktárral. Koronája Fiume szépségeinek a tengeröböl és kikötője.

Maczkó úr lesétált a kikötőbe és gyönyörködve legeltette szemét a hatalmas nagy gőzhajókon, melyek némelyikének három kéménye is volt. Az egyik gőzös fekete volt, a másik hófehér. Látott sok olyan nagy hajót, melyen nem volt kémény, csak vitorla: ezek a vitorlás hajók, melyeket nem a gőz, hanem a szél visz a tengeren. Aztán hosszú sorban apróbb vitorlás hajók voltak kikötve, melyek árbocain piros, zöld, sárga vitorla lógott. Ezek a halászbárkák. Valamennyi hajón sok matróz nyüzsgött; zsákot cipeltek, hordót hengergettek föl a hajókra és mindenféle nyelven beszéltek: olaszul, angolul, németül, görögül, spanyolul. Csupa idegen nemzetbeli népség volt ez.

A tenger tele volt apró gőzössel és vitorlával. Kék hullámait vigan szelték a hajók és csónakok. Fiumével szemben sziget van, de egy helyen szabad a tenger és a víznek nincs határa; kék hullámok fodrosodnak a tengeren itt a szemhatárig. Néhány piros, vagy sárga vitorla úgy lebegett a távolban, mintha óriási madarak szárnyai lennének . . . Oldalt, a tengeröböl messze kéklő tulsó partján fehér házak ragyogtak: ott van Abbazia, a híres tengeri fürdő. De ez már osztrák terület.

Maczkó úr alig tudott betelni a kikötő és tenger látásában. Aztán a körülötte zsbongó furcsa népből gyönyörködött. Látott fehér turbános törököket; egy szerecsent, akinek olyan fekete volt az orcája, mint a szén; hegyes süvegű olasz férfiakat; különös főkötőjű talián asszonyokat és mindenféle öltözetű matrózt. Egy török csibukot árult, Maczkó vett is egyet, rágyújtott és maga is úgy füstölt a tengerparton, mint egy kisebbfajta gőzös kéménye.

— No, már sokért nem adom, hogy megláttam a tengert! — dünnyögte elégtelenen.

— Merre megy a gőzös? — kérdezte most egy csúfondáros hang.

Maczkó úr megpillantotta Bóka Jancsi vörös üstökét és vékony orrát.

— Kihez beszélsz, lurkó? — kérdezte bosszúsan.

— Hát uraságodhoz. Látom, jól füstölög a kéménye. Mennyiért visz el a hátán, gőzös bácsi, a tengerre?

— Majd vizlek én mindjárt! — dörmögte Maczkó úr. — Ügy is tartozom neked még tegnaptól!

Bóka Jancsi ravasz vigyorgással nézett a közelebbi Maczkó úr szemébe, aztán, mikor közelebb ért, hátrálni kezdett a tenger felé. A kőpart szélén megállt. Maczkó úr itt át akarta nyalabolni Bóka Jancsit, mire az hirtelen félreugrott. A tekintetes úr belezuhant a tengerbe.

A következő percben a kikötőt velőtrázó ordítás verte föl:

— Segítség, segítség!

A nép mindenfelől összefutott. Sohasem hallottak még itt ekkora hangot.

— Legalább száz ember beleesett a tengerbe, legalább száz fuldokló kiált segítségért, — mondogatták.

Nagyon meg voltak lepelve, mikor látták, hogy egyetlen buksi sötétlik a tengerben.

Maczkó úr, a csibukot magasan föltartva, kétségbeeset-

ten lubickolt a vízben. Szomorúan tapasztalta, hogy a tengernek csakugyan nincs gerendája, mert semmiben sem tudott megkapaszkodni.

— Brr, de sós! — gondolta, mikor bukdácsolása közben nagyot nyelt a tenger vizéből. A part felé nézett, és rémülten látta, hogy az mind messzebbre távolodik s a hullámok őt beljebb viszik a tengerbe. Homályosodó szemével a parton látta Bóka Jancsit, amint hahotázott és ugrált. Maczkó úr keseregve gondolta: Jaj neked, Maczkó Muki! Látod, látod,

mért kíváncskodtál a tengerre? Még rajta sem voltál, már benne vagy fülig. Vagy megfulladsz, vagy megesz a cápa. Jaj, jaj, nem látom többé erdőmet, gyümölcsfáimat, méhecskéimet . . . A tenger fenekére, vagy a cápa gyomrába jutok . . . Hej, te Bóka Jancsi, ha én megszabadulnék, de megtáncoltatnálak! . . . Jaj, a lábam! Végem van!

Maczkó éles fájdalmat érzett a lábán.

— Ez a cápa, megfogta a mihaszna a lábamat! — gondolta.

Hirtelen lehajolt, megragadott egy hideg testet, azt jól föbe ütötte és kiszabadította a lábát. Csakugyan cápa volt.

— Vagy eleresztesz, vagy együtt veszünk, cápa pajti! — gondolta, jól belemártva körmeit a cápába.

E percben ijedten tapasztalta Maczkó úr, hogy a másik lábát is megragadja valami.

— Jaj, még egy cápa! — gondolta a tekintetes úr.

Már lehajolt, hogy megcsipje a másik cápát is, mikor észrevette, hogy a lábát valami nem lefelé, hanem fölfelé húzza. Odakap, hát nagy öröme láta, hogy egy csáklya van beleakasztva a nadrágjába.

Fölvetette a szemét. Ni, a háta mögött egy csónak evezett, melynek közledését rémületében nem hallotta. Onnan nyujtották feléje a csáklyát.

Maczkó úr fölvidult. Ezer pogácsaalma! gondolta magában, kimászunk a bajból, Mukikám! Nem cápa húzza a lábamat, hanem a mentő kéz!

— Bácsi, de nehéz maga! — hallatszott most a csónakból.

Ez a révkalauz volt, aki tudott magyarul és elsőül halotta meg a tekintetes úr segélykiáltásait is. Ő is fogta a csáklyát és kivüle még vagy hárman fogták; hogy a nagy terhet a vízből kihúzzák.

Maczkó úr ezt felelte fölvidultan:

— Megfogott a cápa, de viszem! Hehehe!

— A cápát?

— Az ám, cápát! Itt fogom az orrát! Azért vagyok olyan nehéz!

A cápa most néhányszor nagyot csapott a farkával a vízben, hogy a csónakot csaknem fölborította, mire a tekintetes úr ráfordult:

— Csiba, te!

Ezzel rettenetes mancsával úgy föbe verte néhányszor, hogy nem evickélt többé, hanem teste kinyúlt. Volt biz' az négy méter hosszú is és bőre hosszasan kéklett a vízen.

— No, mákos patkó! ez aztán legény a talpán! — mondotta a révkalauz, mikor Maczkó úr beugrott a csónakba. — Pusztá kézzel agyonverte a cápát.

A szörnyeteget akkor is szorongatta ő kegyelme, pedig nem volt már élet benne. A tekintetes úr szétverte a fejét.

— Óh, kérem. — szerénykedett a tekintetes úr, — csak olyan mackós ütleget volt az!

— Soha ilyet! — csodálkoztak a csónakban levő matrózok. — Hová való kelmed, bátyó?

— Mármarosmegyébe, instállom alássan . . . Köszönöm a szíves segedelmet! . . . Brr, de vizes vagyok! . . . Mit csináljak evvel a cápával?

— Majd a csónakhoz kötjük és kihúzzuk a partra.

Mikor a parton lévő nép meglátta a cápát, bámulata háttartalan volt s mikor megtudta, hogy Maczkó úr mi módon ölte meg, roppant ujjongásban tört ki.

— Evviva! Evviva! — kiáltották. (Ez az olasz szó magyarul éljent jelent.)

Körülfogták Maczkó urat, vállát veregették, megbámulták a hatalmas vállát és szörnyü mancsát. Dörmögő barátunk örvendett a fiumei nép hódolatának.

— Csak a csibukomat sajnálom, — mondotta. — A vízbe esett, irgum-burgum, amíg a cápával dulakodtam.

— Sebjaj! — szólt most egy hang. — Itt van tíz arany, vehet magának rajta száz csibukot!

A beszélő a fiumei kormányzóság egyik tisztviselője volt.

— Ki küldi nekem ezt a tíz sárga csikót? — kérdezte meglepetve Maczkó úr, az aranyakat zsebre téve.

— Ez mindenkinek kijár, aki cápát fog, — felelt a tisztviselő. — Ez itt törvény és szokás, mert nagy bajtól szabaddítja meg a várost.

Most egy örvendetes hang hallatszott:

— Fogadok egy bögre tejfölbe, hogy ez Maczkó!

— Fogadás! — gondolta Maczkó úr. — Ez csak Bulldogg lehet.

Csakugyan Bulldogg volt.

— Hallom, cápát fogott uraságod, — szólt Bulldogg. — Nagyon szép, gratulálok, de ha nem siet, cápafogó vitéz uram, lekésik a hajóról. Készülnünk kell ám a tengeri útra!

Maczkó úr erre elbúcsúzott megmentőitől, a cápát nekik adta, maga pedig eltávozott Bulldoggal. A nép éljenzéssel kísérte.

— Van-e már uraságodnak mentőöve? — kérdezte Bulldogg, mikor Maczkó úr szobájába értek és a tekintetes úr száradni kiakasztotta a napra a ruháját.

— Mire való az az öv?

— Arra való, hogy ha a hajó elsüllyed a tengeren, a derekára köti és az a vizen tartja.

— Ejnye, be jó! — örvendezett a tekintetes úr. — Azonnal hozatok egyet!

— Csákljáról és kötélről se feledkezzenek meg. A csákllyával belekapaszkodik uraságod a hajóroncsba, a kötéllal pedig odaköti magát.

Mire Maczkó úr ruhája megszáradt, megjött az indulás ideje.

Maczkó úr meghozatta a mentőövet, a derekára kötötte; a vállára akasztotta a kötéltkeresztet; a mancsába vette a csákllyát.

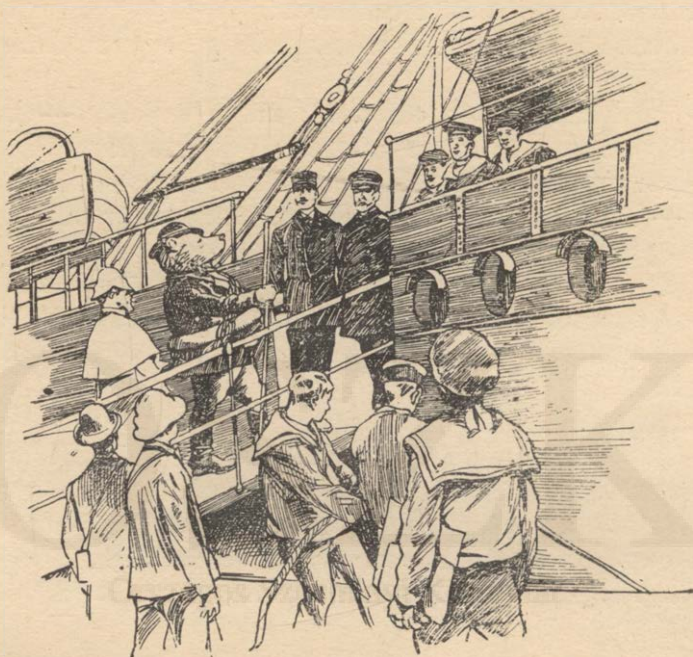
Így ment a Velencébe induló hajóra.

Az utitársak és matrózok hahotáztak, mikor meglátták. És kiáltották:

— Nini, a bátya már most is menti magát! Bácsika, nem szereti ugy-e a sós vizet?

— Nem szeretem, hát! — mormogta Maczkó úr. — Azt is be kell sózni, akí szereti! Én már ittam a sós vízből. Brr!

Beszált a hajóba s letelepedett a földélzeten egy székre. Nemsokára megjött Bulldogg is a gazdájával.

A hajó kapitánya kiadta a parancsot az indulásra, a gép zakatolni kezdett, a kéményből sűrű füst szállt föl, aztán hosszú bűgás hallatszott, — és a hajó megindult.

Maczkó úr hátán borzongás futott végig. Megy tehát a tengerre, a határtalan, titokzatos tengerre, amelynek nincs gerendája! Talán feneke sincs!

— Hip, hip, hurrá! — kiáltotta Bulldogg, fővegével in-
tegetve a part felé.

Maczkó úr is föl akart kelni helyéről, hogy üdvözetet intsen Fiume felé, de egyszerre fölkiáltott:

— Jaj!

Az történt, hogy, amint fölkel, a széke összecsapódott és becsípte a lábát. Ilyen összecsapható székek vannak a tengeri hajókon; aki nem ismeri a szerkezetüket, úgy járhat, mint Maczkó úr.

A hajó lassan haladt ki a kikötőből. Amíg ki nem ért

belőle, a révkalauz vezette; de amint a szabad tengerre jutott, a kalauz csónakba szállt és búcsút véve a hajósoktól, visszavezett Fiuméba.

Maczkó úr szeme az egyre távolodó kikötővárosra járt. A házak egyre kisebbedtek, a nagy hajók mindjobban összetörpültek, aztán lassankint nem látszott egyéb Fiume városából a kék tenger partján nagy fehér foltnál.

Jó darabig még látták a partokat, különösen sokáig Veglia szigetét, de egyszer csak, mikor Maczkó úr körültekintett, meglepetve kiáltott föl:

— Ni, a tengerbe sülyedt az egész világ!

Akármerre nézett, mindenütt csak vizet látott. Jobbról is a végtelen tenger csillogott, balról is. Az ég kék boltozata a szemhatár szélén a tengerrel érintkezett. Szeme nem látott egyebet a tengeren néhány messze, messze lebegő vitorlánál, aztán vizet, vizet és mindig vizet!

Mély csendben hasította a nagy hajó a hullámokat. Nem hallatszott egyéb a gép zúgásánál és a hullámok egyhangu csobogásánál. A parancsnoki hídon egy napsütötte arcú férfi állt, kinek fején aranszegesű fehér sipka volt. Ez volt a hajóskapitány. Messzelátón kémlelte a tengert.

— Vajjon mi lehet az a hosszú, amibe néz? — tünődött Maczkó úr. — Ejnye, be szeretnék én is belenézni abba a micsodába!

Egyet gondolt, átugrott a korláton és fölnt termett a parancsnoki hídon.

— Maczkó Muki vagyok Máramarosmegyéből, — szólt rangosan bemutatva magát.

A kapitány rábámult.

— Örülök a szerencsének, — mondotta. — De tudja-e, uram, hogy erre a hidra az utasnak nem szabad feljönnie?

— Ne haragudjék, instállom alássan, lelkem kapitány uram, de nagyon kíváncsi vagyok arra, mit lehet látni azon a hosszú micsodán?

— A messzelátón? — mosolygott a kapitány. — No, nézzen bele, de aztán kotródjék innen!

Maczkó úr belenézett a messzelátóba, de csaknem elejtette ijedtében. A vitorlás hajók, melyek az imént még mérhetetlen távolságban libegtek a vizen, most oly közel voltak, hogy Maczkó úr azt hitte, át lehet ugrani rájuk. Még az embereket is látta rajtuk.

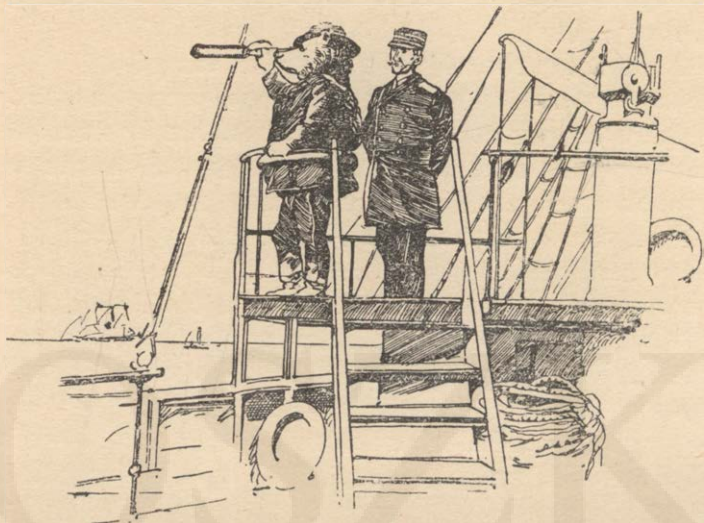
— Hogy került egyszerre mellénk ez a sok hajó? — kérdezte tünődve.

— Adja csak ide a messzelátót!

Maczkó úr visszaadta a hajós-eszközt a kapitánynak, de megint tátva is maradt a szája bámultában. A vitorlások már ismét oly picikék voltak és oly messze libegtek, mint az imént.

— Az ördög incselkedik velem? — kérdezte meghökkenve.

— Dehogy! — mosolygott a kapitány. — Csak a meszelátó. Az nagyítja meg annyira a tárgyakat.

— Fránya jószág az a meszelátó! Még a színházi meszelátónál is hamisabb! — mondta Maczkó úr, eszébe jutván, hogy egyszer a színházban is megréftalta ilyes jószág. Megköszönte a kapitány szívességét, visszament a födéltre.

Csöndesen úszott a hajó a tengeren, alig észrevehetően ingadozva annak folyton mozgó hullámain. Maczkó úr, aki eddig a végtelen víztükör bámulatába merült, most szétnézett a hajón.

— Ej, be szép társaság! Mintha egy sétatérre jutottam volna, — gondolta.

A födézet tele volt utassal, akik a székeken üldögéltek vagy sétáltak, beszélgettek vagy a tengert nézték. Egy-egy csoport megállt és vígan kacagva társalgott Maczkó úr előtt ismeretlen nyelven. Néhány gyermek is jókedvűen futkározott a hajón édesanyja fölügyelete alatt.

— Teremtöm, — gondolta Maczkó úr, — ezek az urak, asszonyok, úrfiak és kisasszonyok milyen gondtalanul fecesegnek, pedig, brr! . . . A tengernek nincs gerendája. Ha elsülyedne a hajónk, valamennyien a tenger fenekén aludnánk télire! . . .

A golyhó azt hitte, hogy mint ő, mindenki egész télen alszik. Aztán hozzágondolta:

— Hm, de ez hosszú téli álom lenne! A Pista inasom nem keltene föl Gyertyaszentelőkor . . . Hiába is cibálná a bundámat!

Maczkó úr is sétálni kezdett. Utitársai megfordultak látára és mosolyogva nézegették.

— Engem néznek, — gondolta kevélyen. — Hírem már a tengerre is eljutott, mert bizonyosan hallották utitársaim, hogy Fiumében cápát fogtam.

Pedig az utasok azon mosolyogtak, hogy Maczkó úron mentőöv van.

A tekintetes úr sétaközben eljutott egy ajtóhoz, amelynek hasadékain pompás pecsenyeszag áradt ki.

— Ejnye, be barátságos szoba lehet itt? — gondolta csettintve a nyelvével. — Ej, be jó szag! Gyomrocskám, drága gyomrocskám, mit kívánsz? Hogy nyissunk be? Hát majd benyitunk és meglátjuk, mi van odabenn?

Maczkó úr kinyitotta az ajtót s benn a szobában egy embert látott, aki egy asztalnál párolgó pecsenyét vagdalt szét. A fején lapos fehér sipka volt. Nyilvánvaló, hogy a tekintetes úr a hajó konyhájában volt s a fehérsipkás ember a hajó szakácsa.

— Szerencsés jó napot kívánok! — köszönt Maczkó úr.

A szakács idegen nyelven felelt valamit, amit a jövevény nem értett meg. Talán azt kérdi, mit akarok? — gondolta ez és hogy megértesse magát, ezt felelte:

— Ham, ham!

Azaz, hogy a pecsenyére fáj a foga. Maczkó úr most egyszerre fölkiáltott:

— Nini, Bulldogg úr, hát maga mit keres itt?

Csakugyan Bulldogg guggolt a szakács asztala mellett. Kissé zavarodottan felelt:

— Én, Maczkó úr, nagyon szeretem nézegetni a tányérokot. Ebben szakértő vagyok. De mit keres itt uraságod?

— Vacsorázni szeretnék, mert a gyomrocskám türelmetlenkedik.

— Gyerünk hát a fődélzetre és terítettünk magunknak vacsorára.

A két jó barát karonfogva ment a fődélzetre vissza és vacsorát rendelt. Menten előkerült a pincér, asztalkát tett elébük s nemsokára rajta illatozott a pecsenye és piroslott a boros üveg. Utasaink hozzáláttak.

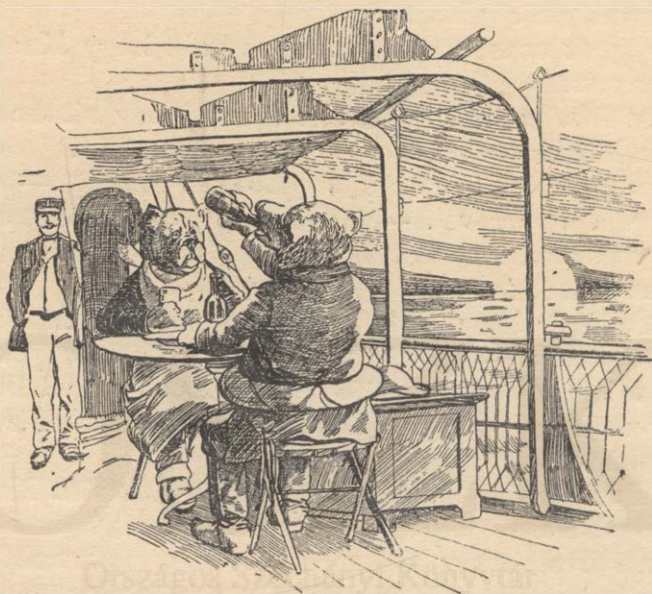
Eközben érkezett az est. Nyugaton pirosan áldozott le

a nap, belemerülve a tengerbe, melyet utolsó sugarai pirosra festettek. Mikor Maczkó úr szemét a tengerre vetette, meglepetve látta, hogy a nap félig a tengerbe süllyedt.

— Nini, a tengerbe fullad a nap! — kiáltotta ijedten.

— Az ám, — szólt csúfondáros hangon Bulldogg, — miért nem kölcsönözte oda neki a mentő-övét?

Maczkó úr észrevette, hogy Bulldogg csak csúfolódik és nem felelt.

— Bulldogg-ugatás nem hallatszik a fülemig, — gondolta, ezzel nyugodtan nézegette a napnyugta látványát, mely a tengeren fölséges.

Az égre kiültek a csillagok és a nagy víztükör egyre sötétedett, mígnem egyszerre ragyogni kezdett, mint a gyöngyház. Megjelent az égen a hold és ez hintette be a hullámokat csodálatos tündökléssel. Ahol a hold sugarai érintkeztek a folyton mozgó hullámfodrokkal, ott mintha csupa drágagyöngy lenne szétszórva.

Most egyszerre kigyúltak a hajón a villámos lámpák. A hajó orrán, az árbocok ormán piros és zöld villámos lámpák égtek és a födélzetet, meg a termeket fehér villámosfény árasztotta el. A hajóról áradó tömérdek fény remegve fürdött a tenger hullámaiban . . .

— Ej, be szép! — dörmögte többször a tekintetes úr. — Szebb látvány ez még egy üveg akácfa-méznel is!

Összekoccintották a poharakat.

— Eljen a tenger! — kiáltotta a két jeles utas.

— Hahaha! — hallatszott most a közelben. — Hahaha!
Pedig a tenger sós és nincs gerendája.

Maczkó úr fölrezzent.

— Ejnye, be ismerős ez a hang! — mondotta fülét vakarva.

Szeretett volna a hang után járni, de e percben kedves zene hallatszott a hajóteremből.

— Ni, muzsikálnak! — kiáltott Maczkó fölvidultan.

— Az ám, tamburáznak a teremben, — mondotta Bulldogg.

— Gyerünk be, Bulldogg pajtás!

Maczkó becammogott a terembe, Bulldogg nyomon követte. Odabenn éppen estebédnél ült az egész társaság. A teremben hosszú fehér asztalnál ültek az utasok, tányér csörgött, kanál, villa zörgött; az asztal körül pincérek forogtak, tányért váltva és ételt hozva.

— A tenger közepén vagyunk mi? — álmélkodott Maczkó úr. — Mintha csak Budapesten lennék.

A vacsora után leszedték az asztalt s a zene fölsendült még vígabban. A muzsikus buzgón pengette a cimbalomhoz hasonló hangszert, amelyet tamburának neveznek.

— Hipp, hopp! — mondotta Maczkó úr és összeütötte a bokáját.

— Ihaj, tyuhaj! — kiáltotta újólág és megint összeapta a bokáját.

Az utasok a jókedvű útitárs felé tekintettek.

— Aha, a mentő-öves! — mondták. — Úgy látszik, már megjött a bátorsága!

— Húzd rá, cigány, csak azért is! — kiáltott most Maczkó úr és szépecskén táncra perdült.

Járta, járta cammogva, forogva széles jó kedvében. Dörmögött is hozzá. Az utasok jobbról-balra dőltek nevetükben és biztatva kiáltották:

— Hurrá! hurrá!

— Tyuha-a-aj! — rikkantott most Maczkó úr, vérszemet kapva és olyan hangon, hogy a kapitány leüzent a parancsnok-hídról, megkérdeztetvén, kit ütnek odalenn?

Bulldogg szembe állott Maczkó úrral és úgy tipegett előtte.

Most egyszerre a sarokból egy csúfolódó vékony hang hallatszott:

Dirmeg-dörmög a medve,
Nincsen neki jó kedve.

Egy vékony, csúfondáros hang énekelte ezt a nótát, amelylyel a magyar gyerekek csúfolják a táncos mackókat. Hogy került ez a nóta ide a tenger közepére? A tekintetes úr elképedve nézett arrafelé, amerről a hang hallatszott és fölfedezte ott Bóka Jancsi vékony orrát, vörös fejét. Még egyre fújta a gúnydalt:

Szegény medvét megfogták,
Táncolni tanították . . .

— Itt vagy, imposztor? — kiáltott Maczkó úr. — Jaj neked, jaj szegény fejednek! Megkóstolod most a sós vizet!

Ezzel nekirohant Bóka Jancsinak, fölkapta a rettenetes mancsába és kirohant vele a teremből.

— Jaj, jaj! — sivalkodott Bóka Jancsi! — Én nem szeretem a sós vizet!

— Én is jobban szeretem a somlyai bort, — dörmögte Maczkó úr, — mégis elég sós vizet itattál velem!

A hajó szélénél a tekintetes úr a levegőbe emelte a kapálózó Bóka Jancsit, hogy belevesse a tengerbe.

— Megállj! — hallatszott most egy dörgő hang.

Maczkó úr leeresztette áldozatát. A hajóskapitány állott előtte.

— Ereszsze el tüstént ezt az utast! — kiáltotta.

— Engedelmet, nemzetes kapitány uram, — védekezett Maczkó úr, — ennek az imposztornak az egész fajtája halálos ellenségem. Nekem jussom van a tengerbe vetni őt.

— Itt senkinek sincs jussa az utitársát bántani! — dörögte a kapitány.

— Kár, — sajnálkozott a tekintetes úr. — Higgye el, kapitány úr, nagyon érdekes látvány lenne, amint a tengerben lubickol ökelme.

— Szó se legyen róla!

— Eredj hát, te vörös! — sóhajtott Maczkó úr.

Bóka Jancsi eliramodott s úgy elbújt a hajókötelek közé, hogy Szentjános-kenyérrel sem lehetett előcsalogatni.

— Pajtás, mi a baj? — kérdezte most Maczkó úrtól Bulldogg, aki lihegve ment társa után.

— Csekélység! — dörögte a tekintetes úr. — A vörös komát a tengerbe akartam dobni, de a nemzetes kapitány uram megtiltotta. Gyerünk táncolni!

— Már abbahagyták a muzsikát.

Csakugyan, a zene elhallgatott; a szigorú kapitány hallgattatta el. A közönség elszéledt aludni.

— Mit csinálunk most? — kérdezte Maczkó úr Bulldoggtól.

— Aludni megyünk mi is.

— Hová?

— Hát az ágyba.

— Nem látok én itt ágyat. Hol van?

— A hálósobában.

— Hadd lám azt a hálósobát!

Most bámult csak Maczkó úr a tengeri hajó nagyszerűségén, mert egy matróz egy ajtó felé vezette és azt kinyitva így szólt:

— Ez itt uraságod hálósobája!

Maczkó úr belépett a szobácskába, ahol vetett ágy, fehér vánkos, piros paplan mosolygott rája.

— Már az igaz, hogy olyan a tengeri hajó, akár a budapesti palota, — mondotta. — Ni, tükör is van, mosdó is van! Villámos lámpa is van!

Volt bizony ott minden. Maczkó úr levetkőzött, de a mentő-övet a derekán hagyta és lefeküdt.

— Ejnye, be pompásan lehet utazni a tengeri hajón! — gondolta kényelmesen nyújtózkodva a lágy takaró alatt. Aztán lecsavarta a villámos lámpát.

— A budapesti fogadóban sem éreztem ily jól magamat! — dörögte elégtelen.

A hullámok a hajó oldalában altató dalt mormogtak és Maczkó úr csakhamar behúnyta a szemét.

Aludjál, Maczkó Muki! Aludjál, ujdonsült tengeri utas,

álmodjál arról, mi mindent fogsz odahaza elbeszélni tengeri utazásodról Czammogó szomszédnak, Tányértalpú komának, Dörmögő sógornak és az egész tenyeres, talpas atyafiságnak! Álmodjál Zebulonról, Dorkáról, akik, tudom, sajnálni fogják, hogy nem vitted magaddal őket a tengeri útra. Aludjál, mert hiszen úgy sem fogsz sokáig aludni! Nem bizony.

. . . Ropp! A tekintetes úr nagy roppanásra ébredt föl. Tapogatódzik maga körül, és bámulva tapasztalta, hogy a buksija nem nyugszik a lágy párnán, hanem a szoba padlóján, és teste sem a derékaljon nyujtózik, hanem a padlón. A derekát is fájlalta.

— Irgum, burgum, — mormogta, — valaki kidobott az ágyamból!

Ebben a percben újra felkapta valami és nagyot lódított rajta előbb jobbra, aztán balra.

— Jaj, jaj, ugrál, táncol a hajó! — kiáltotta Maczkó úr.

Föltápáskodott, de jól bele kellett kapaszkodnia az ágy szélébe, hogy talpra állhasson. Fölesavarta a lámpát, magára kapta ruháját és fölrohant a födéletre.

Teremtőm, mily látvány várakozott itt rája! Irtózatos vihar tépte a köteleket, óriási hullámok hömpölyögtek bömbölve a hajó felé, amelyet úgy dobáltak, akár a labdát.

— Itt a vihar, jaj nekem! — jajdult föl a tekintetes úr. — Mi ez? Minden táncol körülöttem, az árboc, a kémény, valamenyi matróz, én magam is . . . puff!

Maczkó úr nyögve végigterült a födéleten.

A szegény tekintetes úr mozdulatlanul feküdt a padozaton.

Nem mert megmoccanni, mert attól félt, hogy a szél menten beviszi a tengerbe. A matrózok, akik köteleket cipelve siettek el mellette, nevettek az öreget.

— Bácsi, talán madarat fogott és azt őrzi a földön? — kérdezték.

Egyszerre felordított a tekintetes úr:

— Jaj, jaj, brr! Huh, de sós! Visz a tenger!

Az történt, hogy a hullám fölesapott a födéletre és a hideg víz nyakon öntötte Maczkó urat.

Derék utasunk támolyogva emelkedett föl és belekapaszkodott az árbocrúdba.

— Úgy látszik, még nem vagyok a tengerben, — gondolta elégtlenül. — Huh, micsoda hullámok!

Hegymagas hullámok kavarohtak a tengeren. Az éjjeli

sötétségéből kiváltak a fehéren tajtékzó hullámok. Szörnyűség volt látni.

Maczkó úr behúnyta a szemét, hogy ne lásson semmit.

— Igaza volt Bulldogg pajtásnak, — dörmögte. — Akkorak ezek a hullámok, mint a budapesti házak.

A hullámok hányták-vetették a hajót. Az egyik hullám fölkapta, a másik szinte lelökte a mélységbe. Maczkó úr azon bámult legjobban, hogy a hajó még folyton a hullámok fölött van és nem alattuk, felborultan.

Bámulta a kapitányt is, aki a szélvészben és viharban nyugodtan állt a parancsnoki hidon, és osztogatta a parancsait; bámulta a matrózokat, akik szintén nyugodt lelkiállapotban jártak a fődélzeten, a kapitány parancsait teljesítve.

— Irgum, burgum, ezek az emberek talán parafából vannak, hogy nem félnek! — mormogta. — Ezek talán nem merülnek a víz alá?

Majd megrázta a fejét.

— Bátorság, Muki! — biztatta magát. — Képzeld, hogy az orosz hullámvasúton vagy. Akkor is ilyenformát éreztél . . . Igaz, ha most lepottyannál a hajóról, nemcsak az orrodát törnéd be, mint a Városligetben . . . Jaj!

A hajó nagyot billent és Maczkó urat végigöntötte a sós tengervíz.

— Végünk van! — ordította a tekintetes úr. — A hajó sülyed. Hová meneküljek?

Eszébe jutott a Bulldogg tanítása. Ő mondta, hogy aki tengerre megy, annak tudni kell az árbocra mászni. Meg is tanulta a Ferenc József-hidon.

— Rajta, Muki! — gondolta. — Vedd hasznát a tudományodnak.

Rákapaszkodott az árbocra és fölmászott, aztán onnan bámult alá a tengerre, csuromvizes ruhájában dideregve. Csaknem elszédült attól a látványtól, amely eléje tárult. A tengeren, a végtelen tengeren, ameddig a szem lát, irtózatosszerű hullámok hömpölyögtek, mint csupa mozgó hegységek. A hajó olyan volt hozzájuk képest, akár a dióhéj.

— Terringette! — dörmögte Maczkó úr, — idefönn még jobban ing-leng ez a hajó . . . De mindegy, ha sülyedünk, én legalább utóljára kerülök a vízbe!

Harsány hang hallatszott alulról.

— Atyafi, nem jönne le onnan az árbocról?

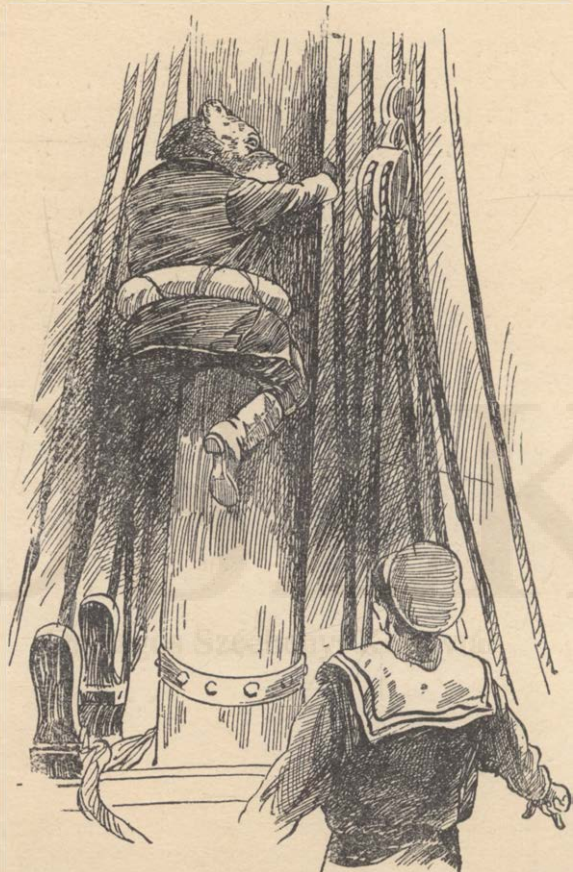
Az árbocrúd tövében egy magyar születésű matróz állt. Az kiabált föl.

— Van eszemben! — gondolta a tekintetes úr. — Aztán, hogy másra terelje a beszédet, nyájasan leszólt:

— Nini, hát maga, barátocskám, magyar? Ugyan mi csoda fi? Mely megyéből való?

A matróz visszafelelt:

— Nem arról van most szó, bátya! Hanem arról, hogy mozogjunk le onnan.

— Igazán? De amikor nagyon jól érzem itt magamat.

— Talán vadlúd vagy gólya kelmed, hogy az árbocon tollázkodik?

— Hehehe, — nevetett erőltetetten Maczkó úr, — látom, tréfás ember maga, barátom. Hehehe, nem vagyok vadlúd, sem gólya.

— Akkor hát le onnan, különben fölmegeyek és belehajítom a tengerbe! — kiáltotta a matróz türelmét veszítve.

Mit volt mit tenni? Maczkó úr leereszkedett az árbócról s tovább kucorgott a nedves földézetten, bámulván a hajóskapitányt, aki egyre nyugodtan állt a hidján.

— Kapitány uram, mitől ingott meg úgy a hajó az imént? — kérdezte a tekintetes úr.

— Összeütközött egy cethallal, attól ingott meg, — felelt egyet villantva szemével a kapitány. — De legyen nyugodt, nem a hajó fordult föl, hanem a cethal.

— Olyan nagy a cethal? — hüledezett Maczkó úr.

— Az ám, olyan nagy!

A közelben dolgozó matrózok nevettek, amiből Maczkó úr megértette, hogy a kapitány megréfálta.

— Ejnye, ejnye, — méltatlankodott, — ezeknek ilyen istenitélet-időben is van kedvük tréfálni!

Maczkó úr egyszerre nagyon szédülni kezdett.

— Haj, de rosszul érzem magamat! — sóhajtozott. — Jaj, de beteg vagyok!

Járni próbált, de nem tudott. Ledült az árhoc tövébe és keservesen nyögött.

— Sohasem éreztem ilyen betegnek magamat, — gondolta. — Akkor sem, amikor boldogult úrfi koromban az oláh gazdám táncolni tanított. Biz én lefekszem!

Levánszorgott a hálósobába és ledült az ágyra.

— Végem van! — gondolta magában. — Itt pusztulok el a tengeren. Cethal, cápa lakomázik majd belőlem. Hej, minek is mentem én a tengerre!

Jó darabig feküdt ágyán, amikor kinyílt az ajtó és belépett Bulldogg.

— Mi a baj, kedves Maczkó úr? — kérdezte.

A tekintetes úr szenvedő hangon felelt:

— Nem tudom én, mi a bajom, lelkem, Bulldogg uram, csak nagyon beteg vagyok!

— Aha, ez a tengeri betegség! Ezt minden ujdonsült tengeri utas megkapja. Kutyabaj!

— Kutyabaj ám a kutyanak, — dörmögte a beteg, — de a Maczkónak mackóbaj.

— Ojjé, föl se vegye, drága Maczkó úr! Amint elmúlik a vihar, százat teszek egy ellen, olyan egészséges lesz, mint a makk. Hehe, így járnak a süldő tengeri utasok. Nézzen rám, a tapasztalt tengerészre, nekem meg se kottyán efféle kis vihar!

— Ezt kis viharnek mondja, Bulldogg pajtás? — csodálkozott a beteg.

— No, persze! Mi ez azokhoz az orkánokhoz képest, amelyeket én láttam? Szellőcske. Ilyenkor én dudálok, füttyülök, libizárom, lipszom! . . . Fogadok akármibe, hogy nem kapom meg a tengeri betegséget.

— Már megint fogad! — nyögte Maczkó úr. — Könnyű neki, de nehéz a becsületes mackónak.

Maczkó úr irigykedve nézett Bulldoggra. Milyen jó kedve van! Ámde egyszer csak észrevette, hogy Bulldogg pajti is tántorogni kezd és nyöszörögve húzódik a kuckóba.

— Mi a baj, híres, tapasztalt tengeri utas? — kérdezte,

Bulldogg nem felelt semmit, csak lesütötte a fejét és kisompolygott a szobából.

Maczkó úr nagy bajában sem állta meg, hogy el ne mosolyodjék Bulldogg fölsülésén.

— Hehe, libizárom, lipszom, fogadok akármibe, hogy megkapta ökelme is a tengeri betegséget!

Egyszerre eszébe jutott valami.

— Kulacsom, csikóbőrös kulacsom, jöjj elő, ha te nem segítesz rajtam, senki! — gondolta.

Az jutott eszébe, hogy hiszen elhozta a hajóra a kulacsát jóféle magyar borral megtöltve. Elővette, egyet húzott belőle, aztán talpra ugrott.

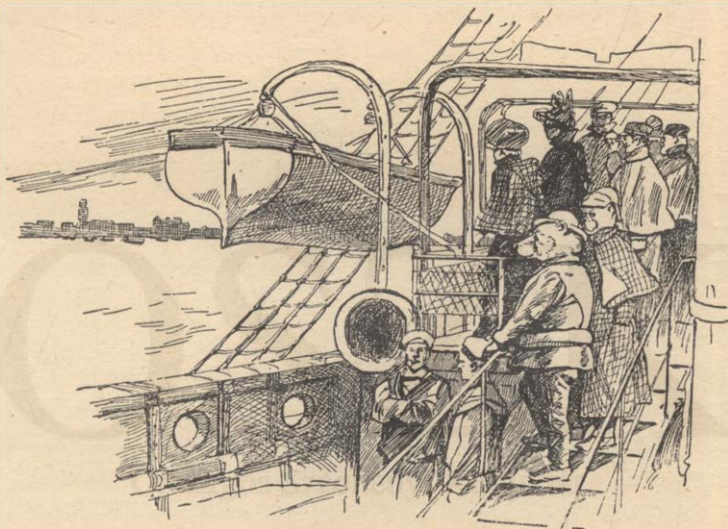
— Most már csakugyan kutyabajom! — kiáltott örvendezve. — Mégis csak jó orvosság a hazai bor!

Úgy látta, hogy elég szilárdan áll a lábán, hát elhagyta a szobácskát s fölment a fedélzetre. Itt aztán kiderült, miért nem bukdácsol már és tulajdonképpen mitől gyógyult meg.

A vihar elült s a hajó nem ingott többé. A tengerről elűntek a hullámhegyek, már csak apró fodrokat vert a tá-

vozó szél rajta. Hajnalodott. Az égről elvonultak a fellegek és a tenger a hajnal szelid világosságában mosolygott. Aztán egyszerre aranyszövet borította be keleten a tengert, ragyogó aranyszövet, mintha a világ minden kincsét ráárasztották volna. Aranyszínben úszott az ég. Aranyszínben tündöklött a tenger. Mi történt? Fölkelt a nap, ragyogó tányérja lassan kiemelkedett a tengerből és sárga fényével befestette az eget, a vizet, a hajót, az egész világot.

— Nem utolsó látvány a hajnal a tengeren, — gondolta gyönyörködve Maczkó úr. — Ilyen szépet sem láttam még, pedig odahaza, Mármarosban is szép ám a napkelte!

A tenger már teljesen lecsöndesedett és nemsokára a távolban fehér vitorlák jelentek meg.

— Közeledünk Velencéhez! — mondotta a magyar matróz, amint elsietett Maczkó úr mellett.

Velencéhez! Hah, e szerint ő, Maczkó Muki, nemsokára megjárja a tengert! Nemsokára elmondhatja magáról a biztos szárazföldön: Én, Maczkó Muki, a híres, neves tengerjáró utas! Jó kedve kerekedett.

— Hol van, Bulldogg pajti? Éhes vagyok, mint a farkas. Csapjunk egy kis jó früstököt!

Nyöszörgés hallatszott mögötte. Megfordult, hát Bulldogg ott feküdt a földéleten. Maczkó úr megint elmosolyodott.

— Kutwabaj, kedves Bulldogg pajti! — vigasztalta. — Százat tesztek egy ellen, hogy ilyen tapasztalt tengeri utas, amilyen uraságod, nem hal bele a tengeri betegségbe!

— Ne csúfolódjék, kedves Maczkó úr, — felelt Bulldogg. — Mi ugyan megjártuk. Hanem nézzen csak arra, jobbra, ott áll valaki . . . Annak még a vihar sem ártott meg.

Maczkó úr arra nézett. Bóka Jancsi állt ott frissen, egészségesen, de amint meglátta Maczkó urat, csöndesen el-somfordált rejtekhelyére.

Maczkó úr szeliden megmozgatta a körmeit.

— Ah, Bulldogg úr, — sóhajtott föl, — nagyon kelle-metlen szokás az, hogy a tengeri hajón senkit sem szabad megtépázni!

Bulldogg bús kutya-ábrázatját mosoly derítette föl.

— Hehe, Maczkó úr, hehe! — nevetett a fogait vicso-rítva. — Az is kár, hogy nem szabad senkit megharapdálni. Mi ketten elbánnánk Róka-Bóka Jancsi komával!

Egyszerre kiáltás hangzott. Az utasok ezt kiáltották:

— Venezia! Venezia!

— Mi az a Venezia? — kérdezte Maczkó úr.

— Magyarul, Velence! — felelt Bulldogg, majd hirte-len hozzátette: — Ás' szolgája, Maczkó úr! Látom már, ke-res a gazdám!

Ezzel, kissé bicegve, a gazdája felé sántikált.

Az utasok mind a fedélzetre siettek és vidám zajjal se-reglettek össze a korlátnál. Maczkó is ott állt. Eleinte nem látott egyebet néhány szigetnél, de egyszerre, amint egy kes-keny sziget mellett elhajóztak, ragyogó kép tárult szeme elé. A reggeli napfényben tömérdek aranyos kupola, torony és palota tündökölt. A templomok, a paloták mintha mind a tengeren úsznának.

— Olyan ez a város, mintha a tengerből kelt volna ki, mintha a tengerben állna, — csodálkozott a tekintetes úr.

Itt állt egy gyönyörű templom egy kis szigeten, mellette egy nagy csomó ház szép templomokkal, körülvéve a tenger vizétől, mögötte még szebb paloták ragyogtak hosszú, vég-telen sorban, amelyek lábát szintén a kék hullámok mosták. A tenger vizén hatalmas gőzhajók pihentek; a paloták lábá-nál pedig száz meg száz furcsa alaku csónak volt kikötve.

A hajó megállt a tengeren, de nem messzire a parttól. A vasmacskát lebocsájtották. A partról egész sereg hosszú, keskeny csónak tartott a hajó felé, körülfogva azt. Különös, fekete csónakok voltak ezek, bársonnyal, posztóval kibé-elve, valamennyinek fölfelé csavarodott az orra és mind-egyik közepén kis fekete, alacsony házikó volt, de csak ak-

kora, hogy állani nem lehetett benne. A csónakokban egy vagy két legény evezett állva és felkiáltottak a hajóra:

— Gondola! Gondola!

— Mit gondola, barátom? — kérdezte Maczkó úr, leszólva az egyik csónakosra.

— Szinyór, gondola! — kiáltott föl újra az evezős legény.

A szinyór olasz szó és azt jelenti, hogy uram. Maczkó úr azonban nem értette meg.

— Zsinór? Gondola? — csodálkozott. — Az én zsinórom, pajtikám, nem gondola semmit. De mit gondola maga?

— Azt gondolá, — mondotta a magyar matróz, aki Maczkó úr közelében állt, — hogy nem kell-e urambátyámnak gondola?

A tekintetes úr még jobban elbámult.

— Nekem gondola? Én azt gondolom, hogy amit ő gondola, azt az ördög sem érti meg.

— Aha, urambátyám nem tudja, mi az a gondola? Az olasz szó, azt a hosszú csónakot jelenti, amelyben az az olasz legény evez. Az a gondola. Azt kérdi urambátyámtól, nem kíván-e beleülni a gondolájába, hogy bevigye a városba?

Maczkó úr földerült.

— Most már értem. Szép, hogy rám gondola az a gondola-hajtó. De merre szálljak a gondolába?

— Arra, amerre a többi. Azon a kötélletrán!

Maczkó úr odanézett, és látta, hogy a hajó magas oldalán kötélből való létrát eresztettek alá a vizig. Egy gondola odaevez a kötélletrához, az utasok egyenkint leereszkednek az ingó alkalmatosságon s a csónakba szállnak. A gondola aztán elevez a város felé és másiknak ad helyet.

— Brr! nem szakad le az a kötélletra? — kérdezte borzakodva Maczkó úr.

— Dehogyan szakad! Próbálja csak meg!

Maczkó úr rálépett a kötélletra egyik fokára és óvatosan lefelé kezdett szállni.

— Lógok, lebegek! — gondolta. — Félrelépek és zsuppsz! Benne vagyok a tengerben.

Ijedtében megállt fele útján s nem mert megmoccanni. Fölről és alulról nagy zajjal és kacagva biztatták, hogy ne féljen. Ettől még jobban megzavarodott ő kegyelme. Egyszer azonban észrevette a nevetők közt Róka-Bóka Jancsi vigyorgó ábrázatát.

— Ez ne nevéssen rajtam, ha élek, ha halok! — gon-

dolta, és megemberelte magát, szerencsésen lekúszott a lajtorján.

A gondola nagyot lendült, amikor a tekintetes úr beletelepedett. A szegény gondola sem gondola arra, hogy ekkora teher nehezedik valamikor rája.

Csobogva úszott a gondola Maczkó úrral a part felé. A tündérszép város mind közelebb jutott. Tisztán látta már a palotákat. Különösen egy szép rózsaszínű palota lepte meg, amely úgy fénylett, mint a márvány; bizony, csupa márvány volt annak a fala. Azután látott egy gyönyörű teret, amelyen két magas oszlop állt; ezek egyikének a tetején egy szárnyas oroszlán volt, a másikon egy emberi alak.

— Tündérszép város! — mormogta Maczkó úr elismerően. — Amint a partra érek, tüstént kocsiba ülök és megtekintem az utcáit . . . De, nini, nem látok sehol kocsit!

A gondola nem kötött ki a parton, hanem befordult egy utcába. Maczkó úrnak tátva maradt a szája meglepetésében.

— Terringette, — motyogta, — hisz itt az utcák is mind tengervízben vannak. Kocsi helyett csónak jár az utcán! Ilyet Magyarországon csak akkor láttam, amikor a Tisza kiöntött.

A gondola most megállt a kapu előtt. A kapus és egy pincérforma ember hajlongva bókoltak a tekintetes úr előtt és intettek neki, hogy tessék kiszállani.

— Itt, úgy látszik, ki kell szállani, — gondolta Maczkó úr. — Ej, akármibe fogadok, hogy ez vendégfogadó! No, sohasem hittem volna, hogy valaha csónakon megyek egyenesen a fogadóba!

A tengeri utas kiszállt, a pincér fölkísérte a lépcsőn és kényelmes, barátságos szobába vezette. A tekintetes úr azonnal az ablakhoz sietett s kinézett rajta. Hát alatta csillogott a tenger és mindenfelől feléje ragyogtak a vízben álló paloták.

Gyerünk a városba! — gondolta Maczkó úr, mikor már eleget gyönyörködött a szép látványban.

Lesietett a lépcsőn és kilépett a fogadó kapuján. Itt új meglepetés érte. Pompás utcába jutott, amelyen száraz lábbal lehetett járni. Ez az utca nem volt vízben. Gyönyörű kirakatokat lehetett látni benne és egyszerre egy szép térre jutott.

Négyszögletű tér volt ez, csodálatos szép épületekkel körülvéve. Ez volt a híres Márk-tér, amelyet azért neveztek így el, mert itt van Velence védő szentjének, Szent Márknak a temploma. Ez a világ egyik legszebb tere. A kövezete is márványból való. Olyan ez a tér, mint egy szép terem.

Maczkó úrnak az tetszett legjobban, hogy ez a tér tele volt galambbal. Ezer meg ezer hamvas és barna turbékoló röpködött a levegőben és járt a márvány-kövezeten. S mily szelidek ezek a kedves szárnyasok! Néhány gyermek kukoricát szórt a galamboknak s a galambok mind mellettük tolongtak.

Maczkó úrnak is kedve szottyant galamb-etetésre. Vásárolt kukoricát, — ott árulják a téren, — és ezt kiáltotta:

— Tubi, tubi, tubuskáim!

Hát, ni, a velencei galambok megértették a magyar hívást. Százával röpkültek Maczkó úr felé. Rászálltak a fejére, vállára, egyik-másik bátrabb, egyenesen a mancsára telepedett.

— Nesztek, tubuskák, nesztek! — kiáltotta a tekintetes úr a kukoricát szórva. Boldogan nevetett a galambok jó étvágyán.

— Nini, Maczkó úr galambot etet! — hallatszott most magyarul egy gyermek-hang.

Maczkó úr fölnézett. Egy csomó gyermek ugrált nagy vidámsággal előtte.

— Hát ti magyarok vagytok? — kérdezte Maczkó úr a gyermekektől, meglepetve.

— Én magyar vagyok, — felelt egy barna fiú, — a többi gyerek olasz.

— Örvendek a szerencsének, kedves talián gyermekek! — szolt Maczkó úr az olasz fiúcskákhoz és leánykákhöz. —

Eddig csak magyar gyerekekhez volt szerencsém és szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy azok szeretnek engem. Nagyon örvendek, hogy ti is barátságosan mosolyogtok felém.

Az olasz gyermekek nem értettek Maczkó úr beszédéből egy szót sem, de olyan mulatságosnak találták a golyhót, hogy hangosan kacagtak. Maczkó úr most a magyar fiúhoz fordult:

— Hát téged, kis öcsém, mi szél hozott Velence tündérszép városába?

— Az édes apámmal utaztam ide.

— Nem féltél a tengeren?

— Nem bizony, — felelt büszkén a fiú, mire Maczkó úr ezt mondta:

— Derék gyerek vagy. Mi tűrés, tagadás, én egy kicsit szepegtem . . . Tubi, tubi! Ej, ti pákosztosok, hát már megtették a kukoricát?

A tekintetes úr jóízűen nevetett azon, hogy a galambok oly gyorsan fölfalták az elemózsiát. Aztán körülnézett a téren.

— Szép tér bizony ez, — mondotta. — No, nézd, minden háza csupa márványpalota! Nézd csak, nézd csak, hehehe, de furesa!

— Mit lát, Maczkó bácsi? — kérdezte a fiú.

— Annak a toronynak a tetején két pajti kalapácsosál üti a harangot. Bim, bam, bim, bam . . .

— Az az óratorony, Maczkó bácsi. Azok a fekete pajtik, akik ott fönn kalapálnak, ércből vannak. Az órákat jelzik a kalapácsütéssel.

— Ne mondd, fiacskám! Én bizony azt hittem, hogy élnek azok a fekete pajtik. Nini, de szép templom az ott!

— Az a Szent Márk temploma. Réges régi templom, olyan régi, hogy amikor építették, a magyarok még nem is hódították meg szép Magyarországot. Ezer esztendősnél is öregebb, 830-ban építették. Arról nevezetes, hogy benne őrzik Szent Márk csontjait.

— Látom, fiacskám, hogy sok mindent tudsz. Nini, milyen nagy torony áll itt mellettünk egymagában!

— Ez a harangtorony. Ennek a tetejébe nem lépcsőn megy az ember, hanem sima úton. Lóháton is föl lehet menni, Napoleon francia császár is lóháton ment föl.

— Ugyan, ne tréfálj kis öcsém! — tamáskodott a tekintetes úr. — Hát majd én is lóra ülök és föllovagolok a toronyba!

Erre a fiú is nevetett.

— Csakhogy itt nincs ló, — mondotta. — Van velencei fiú, aki sohasem látott lovat. Egy velencei diáktól egyszer azt kérdezték, hány lába van a lónak? Azt felelte: három.

— Hahaha! Ej, a golyhó!

— Tudja-e, Maczkó bácsi, miért felelte ezt? Azért, mert itt Velencében volt egy lovas-szobor és a márványlónak letörtött az egyik lába. A diák csak ezt az egy lovat látta és azt hitte, hogy minden lónak három lába van.

Harsogó kacaj rázta meg a Márk-tér levegőjét. A tekintetes úr nevetett szíve szerint. A galambok ijedtükben mind elrepültek és elrejtőztek a Márk-templom szobrai mögé.

— Hát ez miféle épület? — kérdezte Maczkó úr a templom baloldalán lévő épületre mutatva.

— Ez a dózse-palota, — felelt a fiú.

— Dózse? Mi az?

— A dózse volt a velencei köztársaság feje. Mert Velence sokáig, nagyon sokáig köztársaság volt. Ebben a palotában székelt a dózse, azért dózse-palota a neve. Ez csak a híres épület, Maczkó bácsi, és mennyi látnivaló van benne!

— Megnézzük, fiacskám! De mondd csak, meg tudnád-e mondani, miért építették vízre Velence városát?

— Annak Attila ősapánk a megmondhatója. Attila hún királynak, akit Isten ostorának neveztek, egész Olaszországot bejárták diadalmas lovasai, s a parti lakosság előlük az itt lévő néhány kis szigetre menekült és várost alapított rajtuk. Mivel a szigeteken a lakosok nem fértek el, a tengerbe építették házaikat.

— Nem félnek, hogy a víz elviszi?

— Cédrusfa-cölöpökre építették, az nagyon erős fa, nem árt annak a víz.

— Aztán nem bántotta többé Attila őket?

— Nem, mert nem volt hajója, a tengeren nem tudott átkelni. De egyszer megjárták a velenceiek. Honfoglaló magyar eleink egyszer idáig nyargaltak, üzve az éllenséget, s kapták magukat, lóháton átúsztattak a tengeren Velencébe . . . Hej, megszeppent ám a tenger arája, ahogy Velencét nevezik. No, de a város kiheverte ezt is és folyton szebb lett.

Maczkó úr megköszönte az értelmes fiúnak a fölvilágosítását, aztán elválva tőle, nyakába vette a várost, bámulva annak szépségeit. Különösen a nagy csatorna (olaszul: canale grande) mellékén lévő gyönyörű paloták tetszettek neki. Ezen a csatornán kis gőzhajó is jár, s Maczkó úr ezen is hajókázott. Estefelé eszébe jutott, hogy jó volna gondolázni. Lement a tengerpartra és elkiáltotta magát:

— Gondola!

Tíz csónak is megmozdult. A benne lévő evezősök mind kérdeztek Maczkó úrtól valamit, amit ökelme meg nem értett, mert amazok olaszul beszéltek.

— Mit akar tőlem ez a sok talián?

Most megszólalt ismét mellette a magyar fiú:

— Azt kérdezik, egy- vagy kétevezős gondolat parancsol-e Maczkó bácsi?

— Mi különbség van abban?

— Az, ami Budapesten az egy- és a kétfogatú bérkocsi közt. Itt a gondola az, ami otthon a bérkocsi. Az egyevezős gondola viteldíja kevesebb, mint a kétevezősé.

— Kétfogatú gondolat kérek! — kiáltotta Maczkó úr.

Beleült a gondolába, amely zajtalanul siklott vele a nagy csatorna vizén. Száz más gondola is evezett a csatornán, s a bennülők vígan énekeltek. Gyönyörű este volt. A hold oly szépen fénylett, hogy szinte nappali fénybe borította a tengert és a palotákat. Maczkó úrnak is kedve kerekedett a nótára és megeresztette öblös hangját. Ezt énekelte:

Ki tanyája ez a nyárfás?
Nem hallik be a kurjantás.

Dörögve szállt a vízen a Maczkó úr éneke és, mi térés, tagadás, aki hallotta, — bedugta a két kezével a fülét. Talán még a velencei paloták is vattát dugtak a fülükbe, mert ilyen hang még sohasem verődött hozzájuk.

A gondola egy szűk mellékutcába kanyarodott. Olyan keskeny volt az utca és oly kanyargós, hogy Maczkó úr azt hitte, a gyorsan sikló gondola minden pillanatban beleütközik valamelyik házba. A gondolások azonban ügyesen kikerültek a falakat.

— Ha kinyújtom a mancsaimat, megfogom az utca két oldalát, — gondolá Maczkó úr.

Egy harmadik emeleti ablakból világosság sugárzott. Amint Maczkó úr föltekintett, abban az ablakban egy keskeny vörös arcot vett észre.

— Hát itt lakik az a Róka-Bóka Jancsi? — gondolta. — Meglátogatom ám a komát!

Ezzel se szó, se beszéd, kinyújtotta a mancsait, belekapaszkodott egy falból kiálló kampóba, és egy lendülettel kiröppent a csónakból.

— Szinyór, szinyór, hová megy? — kiabáltak az evezősök.

— Kiabálhattok, azért mégis meglátogatom az én kedves barátomat! — mormogott Maczkó. — Mutassuk meg a taliánoknak, mit tud a híres dörmögő és mászó familia. — Aztán lekiáltotta: Látogatóba megyek!

A ténsúr ezzel fölfelé kezdett mászni. Ügyesen belekapaszkodott a falból kiálló vaskampókba és az ablakokba és egyszer csak fönn volt a harmadik emeleten. Az ablakot már becsukták. Maczkó úr bezörgetett:

— Bóka Jancsi, vendég jött!

Az ablak kinyílt és egy vöröshajú úr jelent meg benne.

— Rabló! Segítség! — kiáltott rémulten.

— Tévedtem, — dörmögte Maczkó úr. — Ez nem Bóka Jancsi. Az az átkozott vörös tévesztett meg. De most pusztuljunk, mert ez a rókaformájú bácsi föllármázza fél Velencét!

Amint letekintett, észrevette, hogy lenn már több csónak csoportosult össze, és az emberek evezővel nyúlnak feléje. Az ablakokban is fenyegető alakok jelentek meg.

— Engem meg nem csíptek! — gondolta.

Az utca egyik oldaláról a másikhoz ruhaszáritó kötél volt áthúzva. A szegényebb olasz nép ugyanis, minthogy nincs udvara, az utcán szárítja a kimosott fehérneműt. Maczkó úr belekapaszzkodott a kötélbe és úgy lengett a víz fölött, akár a zászló.

— Gyertek utánam, ha tudtok, — mormogta.

— Soha ilyet! — gondolták a gondolások. A Maczkó úr evezősei fővilágosították az összesereglett embereket, hogy a barna színőr nem rabló, hanem látogatni akart a harmadik emeleten, csakhogy tévedésből a lépcső helyett a falon ment föl.

— Ez aztán a tornász! — vélekedtek az ablakban lévők. Egyszerre mindenki tapsolni kezdett.

— Aha, tapsolnak, — gondolta Maczkó. — Mutassunk hát nekik még valamit!

Ezzel szépen leereszkedett a falon, beleugrott a gondolába és meghajtotta magát a tapsolók előtt.

A gondola újra megindult. Maczkó úr nagyon meg volt elégedve magával. Bóka Jancsit ugyan nem csiphette meg, de legalább a taliánoknak is megmutatta, mi a maczkó-virtus. Ezt gondolta:

— Fiumében cápát fogtam, Velencében fölmásztam a falon . . . Lesz mit beszélni otthon. Zebulon és Dorka, tudom, nagyot bámulnak!

A gondola nemsokára hazaért Maczkó úrral a fogadóba. A tekintetes úr kiszállt, fölballagott a lépcsőn a szobájába és meggyújtotta a gyertyát. Mikor kényelembé helyezkedett, csöpp kedve sem volt még lefeküdni.

— Kinyitom az ablakot és kissé kinézek a tengerre, — gondolta magában.

Buksiját kidugta a hús éjjeli levegőbe és gyönyörködött a csillogó vízben. A szomszéd ablakokból is kinéztek a lakók, de csak az ő ablakából áradt ki világosság. A többi szobában nem gyújtottak világot.

— Ezek a velenceiek takarékoskodnak a gyertyával, — gondolta.

Az egyik ablakban, amint a hold oda világított, mintha Róka-Bóka Jancsi vigyorgó arcát látta volna.

— Vajjon miért vigyorog a koma? — tűnődött Maczkó úr. — Tőlem vigyoroghat! Többé nem mászom utána . . .

Fölsziszszent, mert valami megszurta az orrát, az ő legérzékenyebb testrészét.

— Mákos rétes, túrós lepény! — dörmögte. — Mi szurkálja az orromat? Jaj . . . jaj! . . .

Egyszerre mintha tíz-husz gombostűt szúrtak volna az orrába és a szeme alá.

— Méhecskék látogattak volna meg? — tűnődött a tekintetes úr. — Hé, méhecskéim, Maczkó bácsit ne bántsatok! Maczkó bácsi szeret titeket . . . különösen a mézeteket!

Nem méhek szurkálták össze Maczkó urat, hanem nagy légyformájú állatkák, amelyek a tengerparton tartózkodnak. Csipésük fájó, a csipés helye megdagad, az összecsipett ember csakhamar piros pötytyel van tele.

Maczkó urat egyszerre annyian megtámadták, hogy ő kegyelme nem vette tréfára a dolgot, hanem meghátrált előlük. Fölkapta a gyertyát és kirohant a sötét folyosóra.

— Gyilkosok! Segítség! — kiabálta.

A pincér előrohant.

— Mi baj, nagyságos úr?

— Mindjárt megölnek ezek a fránya szünyogok!

A pincér mosolygott.

— Az ablak nyitva volt, úgy-e, a szobájában? — kérdezte.

— Nyitva hát! Kinyitottam. Hát miért ne nyissam ki? — zsörtölődött Maczkó úr.

— A gyertya égett?

— Égett hát! Miért né égjen? Nem vagyok én olyan zsigori, mint a velenceiek, akik sajnálják a gyertya árát és sötétben kuksolnak az ablakban.

— Nem zsigoriak ők, csak óvatosak, — mondotta a pincér. — Ha nyitva van az ablak és ég a gyertya, ennek fényére berepülnek a moszkitók. Érti már uraságod?

— Irgum-burgum, értem hát! — dörögött a tenyeres, talpas barátunk. — Azt is értem már, miért nevetett az a Róka-Bóka Jancsi! De már most hogy alszom én abban a szobában? Hisz a véremet veszi ez a sok gyilkos szúnyog!

— Azon könnyen segítünk, — mondotta a pincér és bement Maczkó úr szobájába, ott meggyújtott valami füstölőt, mely egyszerre füstbe borította a szobát. A Maczkó úr apró gyilkosai kétségbeesetten kimenekültek a szobából a füst elől.

Csakhamar kiszállt a füst is és a pincér így szólt:

— Most már nyugodtan aludhatik uraságod, csak gyertyát ne gyújtson, ha nyitva az ablak. Csöndes jóéjszakát kívánok!

— Jó éjszakát, pincér barátom! — felelt Maczkó úr. — Így ni, most lenyugszunk s alszunk egyet. Ej, be jó nyújtózkodni ebben az ágyban, mely nem inog! Pedig hallom az ab-

lak alatt a hullámokat. Az ablak nyitva, a gyertya nem ég... Ma is tanultam valamit. Holtig tanul a Maczkó! Holnap pedig indulunk haza!

*

— Kop, kop!

Valaki nagyot kopogtatott a Maczkó úr hajlékának ajtaján. A Pista inas kinézett.

— Nini, a tekintetes úr! — kiáltott föl. — Isten hozta, kedves gazdám. Hé, asszonyok, lányok, itthon a tekintetes úr!

Mindenki előfutott és ki a táskát, ki a botot vette el Maczkó úrtól, hogy könnyítsen rajta. Maczkó úr belépett a szobába és fölsóhajtott:

— Csakhogy itthon vagyok!

Aztán büszkén a cselédséghez fordult.

— Úgy nézzetek rám, hogy én vagyok a híres tengeri utas!

A Jutka szakácsné összecsapta a kezét és ezt kérdezte csodálkozva:

— Tengeri utas? Hát kukoricában járt ilyen soká a tekintetes úr?

Maczkó úr rábámult.

— Kukoricában? Ostoba beszéd. A tengeren jártam, nem a tengeriben. A tenger víz, nagy víz, nem pedig kukorica, ahogy a tengerit hívják. Olyan nagy víz a tenger, Jutka néni, hogy két nap megy keresztül rajta a hajó, mégsem ér partot.

— Teremtőm, nem félt a tekintetes úr azon a nagy vizen?

— Olyan híres utas, amilyen én vagyok, nagyobb víztől sem fél! . . . De most van-e egy kis harapnivaló?

— Van bizony! — felelt a szakácsné.

— Akkor szaporán, elő vele! Kulcsár urammal majd a vacsora után beszélünk. Remélem, rendben van a gazdaság!

Még a vacsora alatt bekopogtatott Cammogó szomszéd Zebulonnal és Dorkával. Zebike és Dorka is megnöttek, amióta nem láttuk őket.

— Megjött, drága szomszéd uram? — kiáltott az üdvözlés után Cammogó szomszéd. — Hát merre járt a nagy világban?

— A tengeren jártam, kedves szomszéd, a tengeren!

— A tengeren? De már erre leveszem a süvegemet. A mi familiánkból kevesen utaztak még a tengeren. Beszéljen az útjáról, kedves szomszéd uram!

Maczkó úr nem kérette magát kétszer. Beszélt sokat a nagy hajókról, a rettenetes nagy vízről, a viharról, a szörnyű veszedelemről, melyben forgott. Valahányszor egy-egy szerencsés megszabadulást mondott el, megtöltötte a poharakat e szavakkal:

— Koccintsunk, kedves szomszéd úr, mert bizony hajszálon függött, hogy ebben az életben többé sohse koccintsunk!

Cammogó és a bocsok elámultan hallgatták a Maczkó úr beszédét. Csodálták és bámulták a bátor tengeri utast, a bocsok sóhajtoztak:

— Ej, be jó lett volna, ha minket is elvitt volna, Maczkó bácsi, a tengerre!

— Hehehe, mintha nem elég galibám lett volna nélkületek is! — tréfákozott, aztán hozzátette: — Ne búsuljatok, elviszlek én titeket is nemsokára a tengerre, még pedig a magyar tengerre, a Balatonra!

A bocsok ugrándoztak örömükben. Cammogó szomszéd így szólt:

— Hát megint elutazik, szomszéd úr?

— El bizony. Megnézem a magyar tengert, ha addig élek is. Elviszem a bocsokat. De koccintsunk, szomszéd uram, aztán hadd beszéljem el milyen Velence tündérszép városa!

Maczkó úr tovább beszélt a tengeri útjáról . . . Mi pedig kiáltunk neki:

— Viszontlátásra a Balatonnál!

